MIRCEA DEAC

Pendula nu merge înapoi

EDITURA EMINESCU

MIRCEA DEAC

Pendula nu merge înapoi

233

EDITURA EMINESCU
1991

CUPRINS

PENDULA NU MERGE ÎNAPOI.....3
POVESTE DE DRAGOSTE.....130

PENDULA NU MERGE ÎNAPOI

„CUM POŢI OARE ÎNŢELEGE MEseria lui Dumnezeu când e vorba de destinul incert al oamenilor”?

Şi după cum anumite semne vestesc iminenţa trăsnetului, tot astfel lui Greg Penescu telefonul lui Nelu Ianula i se părea presimţirea unui semn al răului, ce trăda ivirea strigătului de durere în lumea faptelor. Pentru liniştea sa îşi dădu răspunsul, care-i convenea atunci când vroia să dezerteze din starea concretului şi a greutăţilor existenţei: „Numai arta şi reflexia estetică asupra actului creator sau distrugător al omului, pot însemna şi dărui liniştea eternă, deoarece arta fortifică şi răspândeşte liniştea în suflet încercarea de a-i argumenta lui Ianula la telefon, că domeniul creaţiei este tot atât de ireal, nevinovat şi gratuit în raport cu universul, ca şi existenţa lui inutilă şi birocratică în cadrul haosului intelectual nu avu ecou în faţa stăruinţei acestuia de a se întâlni după terminarea serviciului, în jurul orei şaptesprezece, la barul de la Hotelul Parc. Nelu Ianula îl rugă cu o voce moale, îndureratã, ce părea a veni din adâncurile pământului, să lase sofismele lui deoparte şi să vină neapărat la întâlnire. Nu reuşi să-l convingă.

Greg Penescu nu înţelegea cum să primească şi să considere invitaţia neobişnuită a lui Ianula, a cărui pedanterie, echivalând manierismul exagerat, nu-i îngăduise până acum nici o abatere de la programul său de maniac, care prevedea ca la acea oră să fie acasă.

Vocea lui sugrumată de emoţie dădea invitaţiei o rezonanţă alarmantă şi neobişnuită.

Ascultase, cu inima îndoită de presimţiri sumbre.

Istoria fusese plină de triste exemple, de sfârşituri nenorocite ale unor mari oameni, artişti sau filozofi. Mozart ca şi Greuze au fost aruncaţi în groapă comună. Craniul lui Luchian a fost şi el scos dintr-o groapă comună şi înhumat la Belu. Pictorul Groz s-a aruncat în apă. Van Gogh şi-a tras un glonte în piept. Lui Paganini i s-a refuzat înmormântarea şi cadavrul lui a rătăcit în Europa mult timp. Din fericire, el nu era Epimenide care, îndrăznind să anunţe! războiul persan cu zece ani mai devreme fusese ucis de spartani fiindcă prevăzuse un crâncen dezastru pentru concetăţenii lui.

Acceptase.

Sosi la Hotelul Parc la ora stabilită. Un grup de tineri, obişnuiţii barului, cocoţaţi pe scaunele din faţa barmanului şi o pereche de italieni ce stătea la o masă în dreptul unei uşi deschise larg către o curte interioară, întoarseră capetele curioşi către Greg, a cărui statură înaltă şi al cărui mers ţeapăn atrăgeau involuntar atenţia. Nelu Ianula se afla chircit pe un scaun, la o masă scundă şi rotundă, retrasă în fundul sălii, în semiobscuritate. Se îndreptă către el. Întotdeauna, Nelu Ianula venea la o întâlnire cu zece minute mai devreme. „Nu-mi plac emoţiile neprevăzute, nepunctualitatea şi nepoliteţea. Astea sunt defecte contemporane ale civilizaţiei moderne. Eu sunt de modă veche”, se justifica întotdeauna, inutil, ştiind că este robul propriei timidităţi. Îl admira pe Greg pentru care importanţă nu aveau decât gândurile şi pasiunile lui. Greg nu dispreţuia oamenii, dar obişnuia să spună: „când închid ochii lumea dispare şi singură realitate sunt eu”. Îl admira dar şi-l condamna considerându-l subiectiv implacabil, trăind egoist pe acest pământ, persiflând naivităţile şi vanităţile celor din jurul său.

Când îl zări pe Greg se ridică şi-i veni în întâmpinare. Îşi strânseră mâinile prieteneşte. Greg, din cauza întunericului, nu desluşi clar expresia de pe faţa prietenului lui. Îl compară involuntar cu un „nimeni”, dar imediat remarcă vocea ezitantă a lui Ianula.

— Am comandat cafeaua şi două sticle de pepsi…

— Pepsi! Altceva bun nu găseai, un coniac, un vin, o bere străină sau arsenic.

— Ştii că nu beau iar tu eşti cu maşina. Iar ce e bun se dă pe valută.

— Fie! Greg intenţionase să-l tachineze, ştiindu-l adversarul învederat al alcoolului. Refuza cu îndărătnicie băuturile tari pretextând tot felul de argumente.

— Te aşteptam… Sper că nu te-am deranjat de la vreo muncă serioasă — Greg zâmbi sarcastic şi se uită întrebător la Ianula, alegându-şi scaunul de pe care putea cuprinde cu privirea încăperea vastă a barului — nu am venit de mult… Să nu fi mirat că am ţinut să ne întâlnim aici, de urgenţă, pe teren neutru…

— Termină cu atitudinea asta reverenţioasă! Gata, am venit! Asta, da, e o realitate, să fim împreună, restul ţine de lumea efemeridelor. Nimic nu mai are importanţă acum.

Se cunoşteau din anii studenţiei. Greg, adică Grigore Penescu, terminase literele şi filozofia în 1950. Intrase în învăţământul artistic universitar, fiind lector. Se remarcase însă în cei cincisprezece ani de la terminarea facultăţii ca publicist, gazetar şi scriitor. Nelu Ianula urmase istoria artei şi după patru ani, lucrând ca redactor la o publicaţie culturală, fusese transferat în funcţia de inspector cu artele, în minister, spre hazul şi protestele lui Greg, care iubea libertatea, fiind adversarul funcţionarului sedentar. În acest post se evidenţiase ca un activist de bază al ministerului, lăsându-se antrenat în toate plenarele, juriile, comisiile, la redactarea principalelor referate oficiale asupra problemelor artistice. De doi ani

avansase ca şef de serviciu având perspectiva de a fi numit director adjunct.

Se aşezară la masa reţinută de Ianula, Greg preferând să tacă şi să aştepte, curios, motivele chemării insistente ale lui Ianula.

De undeva, din spatele barului, unde un tânăr cu părul cârlionţi ştergea calm pahare, aşezându-le sub tejghea, atent la glumele din faţa lui, se auzea, în surdină, o muzică de jaz american. Atmosferă plăcută, odihnitoare, îl învălui repede pe Greg, ce-şi căută o poziţie comodă pe scaunul din lemn gălbui, tapiţat cu o catifea de aceeaşi culoare, se rezemă cu spatele de lambriul din lemn ce înconjura sala barului.

Chelnerul le aduse cafeaua în două ceşti din faianţă albă şi două sticle de pepsi cu paharele respective. Erau dintr-o sticlă incizată cu semne decorative ce dovedeau un gust artistic îndoielnic.

Când chelnerul îi părăsi, retrăgându-se absent, Greg întoarse capul către Ianula, nu fără să calculeze dacă mustăcioara chelnerului câştiga mai bine decât reuşea el; din articolele pe care le publică. Îl simţi pe Ianula nervos şi nehotărât, neştiind cum să spargă tăcerea aşternută între ei. Se foia pe scaun mângâind între degetele subţiri ceaşca fierbinte.

— Nu ne-am văzut de câteva zile — începu Greg, nerăbdător să afle o dată cauzele întâlnirii –, ce dracu s-a întâmplat de eşti aşa de grav? Probabil ceva anormal dacă tu ai hotărât să ne vedem la această oră şi în acest hotel enervant de elegant!

— Nu te supăra şi nu mă tortura… Simţeam nevoia să vorbesc cu tine, în linişte… Aşa e, s-a întâmplat ceva ce nu-ţi poţi imagina. Nu ştiu cum să-ţi spun şi nu ştiu cum va trebui să reacţionez.

— Hai, zi!

— E penibil. Îl cunoşti pe Marius Moldoveanu?

— Pe şeful tău? Fantele culturii. Destul de bine pentru a

avea o impresie proastă.

— Un ticălos, o canalie! se revoltă Nelu Ianula.

Greg Penescu îl cunoştea pe Marius Moldoveanu. Îl consideră o nulitate uşuratică şi incapabilă să facă direct, pe faţă, cuiva rău, dar nici bine. Plutea superficial în viaţă bucurându-se de numeroase onoruri şi avantaje materiale nemeritate.

— În rezumat, iată, reluă Nelu Ianula ceva mai calm. Pe motiv că mi-a împrumutat o carte, s-a dus. La mine acasă, ştiind, probabil, că nevastă-mea, Elena, era singură şi, sub pretextul restituirii cărţii, a intrat în casă purtându-se grosolan, necuviincios, obraznic... înţelegi...

Absurd... Intolerabil...

Greg tresări. „Absurdul e raţiunea lucidă care nu-şi cunoaşte limitele”. Nu prea înţelegea. Cuvintele grosolan, necuviincios, obraznic în legătură cu o femeie aveau multiple interpretări şi sensuri. Limita între gravitate şi infantilism, între superficialitate şi intenţia premeditată era foarte mare. O cunoştea bine pe Elena şi recunoştea, în sinea lui, că păcătuise cu ea în gând şi în visuri de multe ori. Se învinovăţea că, fiind prieten cu Ianula, nu reuşea să alunge din memorie imaginaţia perversă. Această stare nu şi-o explica şi nu-l liniştea decât apelând la teoriile lui Freud, care, până atunci nu-l interesaseră. Elena era ingineră şi lucra la un institut de proiectări. Blondă, înaltă, subţire, cu trăsături regulate, fine, era tipul de femeie bine, frumoasă, ispititoare. Era conştientă de farmecul ei lumesc.

Odată, cu ani în urmă, la aluziile şi complimentele, mai îndrăzneţe şi directe, ale lui Greg, făcute ca între prieteni, ea îi răspunse categoric că decât un bărbat frumos şi puternic, dar cu capul în nori şi uşuratic, îl prefera pe Nelu care-i era devotat şi credincios, chiar dacă şi el avea unele slăbiciuni masculine. „Am renunţat la orice aventură tinerească, slobodă şi aparent nevinovată, nu numai în numele datoriei de soţie şi de viitoare mamă, ci

din principiu, principiu preţios în ochii mei, ce-mi permite să mă ridic deasupra aventurilor romantice. Tinereţea vede înaintea ei a fi posibil totul şi aspiră oarbă la ceea ce nu va fi niciodată realizabil”. De atunci, Greg rămase cu admiraţia şi cu devotamentul prietenesc, dar şi cu un regret nemărturisit. Renunţase să mai fie invidios pe Nelu Ianula. Îl întrista doar faptul că el era lipsit de un voiaj celest al inimii şi sentimentului, de extazul pasional, care i-ar fi permis o disociere mentală, în cele trei etape ale extazului: posesiunea, transă şi catalepsia, etape în care ar fi reuşit să se debaraseze de facultăţile lui raţionale, de piedica de a rămâne mai mult timp în acelaşi loc lucid sau în aceeaşi stare emoţionalii de suspiciune.

Ceea ce-l spunea acum Nelu Ianula îi dăduse o stare de susceptibilitate, îl irită, îl supăra că şi cum şi onoarea lui de barbut fusese terfelită. Nu îndrăzni să-şi arate enervarea şi nici curiozitatea pentru a afla alte amănunte. Prefera să mai aştepte. Sentimentele lui nu se manifestau nici imediate, nici participative, ci unidimensionale, ca ale unui prieten dezinteresat

— Elena a fost extrem de revoltată. Nu şi-a putut imagina o asemenea grosolănie. L-a dat afară, bineînţeles, cu scandal. O cunoşti! E dintr-o bucată, neiertătoare. Am dedus că l-a şi pălmuit. Toate acestea mi le-a spus plângând, iar eu am rămas năuc, trăsnit şi neputincios în faţa ei. Poţi să-ţi imaginezi cât sunt de afectat la ceea ce am auzit. Mă simt cumplit de umilit. Groaznic. Sunt bolnav… Asta s-a întâmplat ieri, iar el, azi, măgarul, s-a purtat, în prezenţa mea, ca cel mai nevinovat om, ca şi când nu au fost reale cele petrecute. Am vrut de o sută de ori să mă reped să-l strâng de gât. Îl urăsc! N-am urât niciodată pe nimeni cu atâta furie. Nu pot lăsa lucrurile în starea aceasta. Nu pot! Nu vreau. Nu trebuie. Mi-e greu să mă calmez. Jur! Nu doresc altceva decât răzbunarea!… Sunt capabil să-l omor. Dacă aveam un revolver îl împuşcam. Dacă Elena îmi va cere o fac cu

sânge rece, ca şi când aş trage într-un câine turbat.

Greg îşi turnă pepsi, în pahar, din ceea ce mai rămăsese în sticlă.

— Îl urăşti chiar atât încât să fii în stare să faci o crimă?

— Nu există cuvânt pentru ura mea. Îi urăsc sângele, spiritul, răsuflarea, îmi este ruşine, dar nu mai ştiu ce sunt acelea sentimente nobile.

— Ignoranţii şi vulgarii, ca Moldoveanu sunt oamenii cei mai fericiţi. De ce îi dai atâta importanţă?

Se uita la el şi gândea: „Oare ce a fost Nelu în alte epoci — de se trezesc în el asemenea forţe atavice sângeroase? Dacă Pitagora îşi amintise vieţile anterioare, când fusese Ethalida, fiica lui Hermes, apoi se încarnase în Euphorbius, omorât de Menelau în războiul din Troia, urmând să fie prezent în Hermotina, în Pyrrhus, pescarul din Delfi pentru a deveni în sfârşit, cel pe care-l cunoşteam noi, adică, Pitagora — de ce Nelu Ianula nu ar fi fost şi el un călău medieval?”

Greg presimţea că, dacă Nelu nu reuşise să-l ucidă imediat pe Moldoveanu, atunci urma să cadă pradă propriei neputinţe şi laşităţi, care aveau să se transforme în brutală şi fără scăparea lui condamnare la ieşirea din normalitate ca la o moarte lentă, interioară, supusă chinurilor, îndoielilor celor mai cumplite, ce putea sfârşi într-o alienare spirituală ce-i va schimba cursul vieţii pe drumul morţii spiritului şi al intrării în infernul celest. „Asist la demonizarea liniştii lui, ce va fi declanşată în el, de acest incident atât de banal, pentru tot restul vieţii. Sufletul lui nu are aripi ci săbii de ceară”. Nelu păţise ca şi Bodhiva, care zburând, — avea acest har — către palat pentru a-şi lua milostenia regelui, o surprinse pe regină ieşind goală din baie şi din această cauză fu obligat să coboare pe scări, deoarece armura ascetismului sau, străpunsă ca de un spin al poftelor păgâne, forţa şi magia de a zbura se risipiră, fiind nevoit mult timp după aceea să revină, prin cazne şi magii, la vechea lui putere de a

zbura.

Reflectă: „Omul în numele bunătăţii şi dragostei nu ar trebui să acorde morţii puterea ei asupra gândirii”. Se uita trist la Ianula, care continua să se frământe având lacrimi grele în ochii ce priveau încremeniţi în ceaşca de cafea. Nu băuse nimic. „Deci asta este cauza tulburării lui Nelu. Dragoste, gelozie, ură. Consecinţa de a fi soţul model, iubitor, casnic, îndrăgostit de o femeie tânără şi frumoasă! Apt să sufere măgăriile umane. Acest tipic reprezentant al austerităţii, cuminţeniei, onestităţii exemplului social, iată-l transformat într-o cârpă umezită de lacrimi tocmai din cauza idealurilor sociale în care a crescut! E drept! Şi e nedrept deoarece în calitatea lui ca om de partid, din organizaţia în care face par le şi Moldoveanu, nu poate, nu are dreptul şi nici curajul să-i dea cu o scândură în cap. Ce este Ianula? Mic-burghez! Un funcţionar laş! Un fricos! Un om de partid înşelat ce fusese capabil să se sacrifice unui ideal, unei cauze sociale, gata să treacă peste sentimentele propriii?!”.

— Mai ai şi alte detalii? Fără să vrea, Greg, curios, lansă o întrebare, pe care o regretă,. Pentru indecenţa ei — „Aşa ceva vor fi curioşi să afle toţi ce vor cunoaşte povestea lui Ianula”.

Nelu Ianula avea patruzeci şi doi de ani. Elena treizeci. Mulţumită pregătirii, calităţilor morale şi unui dosar „sănătos”, tatăl lui fusese ilegalist, Ianula avea perspective sigure de promovare pe linie de stat şi de partid. Greg, care-l cunoştea de peste un deceniu, îl asemuia lui Piotr Bezukov, eroul lui Tolstoi din *Război şi pace*, cu deosebire că Nelu Ianula considera viaţa ca pe un lucru grav, ca o problemă ce trebuie îndeplinita cu disciplină, etică, conştiinciozitate. Pentru el, calitatea de membru de partid era ca o vocaţie, o misiune etică şi socială ce tindea spre perfecţionism uman. Dar viaţa lui se desfăşura pe trei planuri. Pe de o parte se comporta receptiv, ascultător, îngăduitor şi atent la ceea ce se

întâmpla în afara lui; pe de altă parte, se afişa energic, intransigent, activ şi neînduplecat, iar acum devenise un om nedecis, un molâu descurajat de prima realiste crudă a idealurilor lui. De aceea îl considera într-o continuă contradicţie şi oscilare interioară, ca şi Bezukov.

Liniştea, cursul normal al vieţii lui, concepţiile despre oameni, spiritul său de onestitate fuseseră zdruncinate, puse în balanţă cu răul şi poftele nesăţioase ale unui înfumurat şi indiferent faţă de oameni

„Ianula ar vrea să reintre în viaţă fără nici o problemă, fără nici o complicaţie sentimentală penibilă, îndoielnică, dubioasă, scandaloasă. De ce speră că eu îl pot ajuta? Şi cum aş putea-o face”?

— Ce detalii pretinzi? — Devenise irascibil — nu ajunge această impertinenţă din partea unui om pe care l-am socotit cult, şi, în special, activist cu un trecut ilustru? Ca un huligan s-a repezit la nevasta unui coleg, care-i acordase încrederea şi respectul.

„Ce importanţă mai are pentru un bărbat, vru să intervină Greg, în faţa unei femei dacă a avut sau nu un trecut? Ianula nu mai judecă realist. E orbit de furie şi chiar dacă justiţia ar fi de partea lui, de data aceasta va fi înfrânt”

— Povestea cu cartea e adevărată? Chiar ţi-a împrumutat o carte?

— Nicidecum! Crezi că-l interesează cărţile? Crezi că citeşte? Numai femeile îl atrag.

— Aşa e! — Greg se întâlnise de multe ori cu Moldoveanu, la spectacole sau expoziţii, şi discuţiile dintre el se menţinuseră numai în jurul femeilor pe care le vedeau. „Pe asta o cunoşti? E grozavă!... Uite aşa îmi place. Vezi ce pulpe are!” — Deci nu ai vorbit cu Moldoveanu?

— Aici e toată încurcătura mea. Am ezitat la prima întâlnire şi acum nu mai ştiu cum să procedez. Nu se poate că mâine să-i arunc în faţă, aşa, simplu: „Tovarăşe

Moldoveanu, sunteţi un ticălos. Mi-a spus soţia că aţi fost acasă, nechemat, hoţeşte şi că minţind v-aţi purtat absolut necuviincios”! E absurd! Ce gândeşti?

Greg termină de băut pepsi din pahar.

— Nu e primul caz când un şef abuzează de secretare, de funcţionare, de nevestele prietenilor. Carol al II-lea avansa pe unii ofiţeri în raport de calităţile şi comportamentul nevestelor lor. La Cercul Militar exista un salon special unde în timpul recepţiilor, atras de frumuseţea unora sau altora dintre femei, le invită direct sau prin soţii lor în salonul special amenajat plăcerilor regelui. Acum unii mari activişti au câte o garsonieră specială. Moldoveanu e şi el un gen de barbă albastră — Greg ar fi vrut să-i vorbească de eroul lui Perrault, dar ezită considerând că mai potrivit ar fi fost eroul din cartea lui Anatol France *Sept femmes de Barbe-Bleue*, în care acesta apărea paradoxal şi enigmatic. Dar Moldoveanu nu avea nimic eroic în el şi nici nu era cazul să alunece în emiterea de banalităţi, când lanula se chinuia dureros în faţa lui. Pentru el ca burlac, faptul în sine nu avea o gravitate ci ţinea doar de prestigiul soţului şi al bărbatului.

— E scârbos!

— Asta e cuvântul. Cunoaşterea şi caracterizarea sunt însă, prin natura lor, un reflex al relativităţii. Gândeşte-te bine; nu ai decât trei soluţii, din care poţi alege. Prima: dai pe faţă totul. Adică mergi la partid, la ministru care e un om onorabil, cu un vechi statut de partid, faci o plângere scrisă, îl scuipi în faţă pe Moldoveanu. Ce mai, scandal! Reţine însă că, în acest caz, tu vei fi ascultat; ţi se va da oarecare dreptate, 60-70 la sută, dar rămâi cu o pată pe care toţi o vor comenta savuros, şi, îţi închipui, ce înseamnă la noi bârfa! în cele din urmă ce vei câştiga? Pentru aplanarea scandalului, fiind în joc demnitatea şefului tău ca şi a ta, el va fi mutat şi probabil şi tu, deoarece cred că Moldoveanu va încerca să se disculpe.

De asemenea, sper că nu poţi gândi să o aduci pe Elena, ca martoră, în faţa unui improvizat complex de judecată. A doua soluţie: să-l bagi în mă-sa. Fă-te că plouă ca şi cum nu ştii nimic, ca şi când Elena nu ţi-ar fi spus aşa ceva. Să iei viaţa cum este, o porcărie, în care cei buni trebuie să devină înţelepţi pentru a rezista. Aceasta e soluţia valabilă şi liniştitoare, cu atât mai mult cu cât Elena a rezolvat cazul pălmuindu-l pe Moldoveanu, dându-l afară. Şi, în sfârşit a treia soluţie: să-i răspunzi cu aceeaşi metodă, să-l ataci pe la spate, sigur, încet, adânc, continuu. Răzbunarea atunci va fi cumplită, fiindcă vine din umbră.

— Crezi?

— O răzbunare în secret şi pe durată e la modă şi eficace. Moldoveanu să nu bănuiască nimic. Urmăreşte-l, fă-l să creadă că-i eşti devotat şi loveşte-l când vei socoti că a sosit momentul favorabil.

— Mi-e şef! Şi sunt secretar de partid, adică pe linie de partid îi sunt eu şef. Oare e posibil ce spui?

— Şefii sunt suspicioşi dar şi creduli. Moldoveanu e un mare naiv. Altă soluţie mai clară din care să ieşi curat şi răzbunat, nu ai. Istoria este întotdeauna scrisă de cei puternici. Deocamdată tu nu poţi defataliza istoria. Şi apoi dacă-l loveşti vei fi aplaudat. Asta e jocul.

— Ai dreptate, deşi nu e în caracterul meu. Cum să încep?

— Ca la cadre. Fă-i o fişă. Notează tot. Ce ştii despre el. Ce ştiu alţii. De unde vine. Ce relaţii are. Cum se comportă. Cu cine are legături amoroase. Unde stă şi cu cine. Ce face nevastă-sa. Cum a obţinut apartamentul. Categoric — sigur posedă un apartament mare plasat în centru. Cine-i sunt duşmanii ori prietenii. Ce naiba, să te învăţ eu pe tine?!

Nelu Ianula îl privea înseninat. Se vedea în postura de detectiv urmărindu-l pe Moldoveanu, prin cartiere dubioase, pătrunzând pe fereastră în apartamentul lui,

scotocind şi găsind documente compromiţătoare. Apoi o întâlnire, faţă în faţă cu Moldoveanu, Nelu atacând şi rănindu-l în picior cu un foc de pistol, legându-l şi predându-l triumfător miliţiei în aplauzele vesele şi aprobatoare ale Elenei.

— De când îţi este şef? întrebarea îl aduse pe Ianula la realitate.

— De doi ani.

— De unde a venit?

— A fost întâi director general...

— Deci a fost retrogradat. Cunoşti cauzele?

— Bănui că a fost la mijloc o problemă amoroasă cu o improvizată actriţă de film.

— Reţine că a fost retrogradat din propria lui; vină.

— Unii colegi spuneau că a fost prins în birou cu o balerină.

— Caracter nepotolit. Fals intelectual. Prost activist. Simplist. E căsătorit? Pe Greg începuse să-l amuze povestea lui Ianula şi era mulţumit simţind cum acesta se destinde.

— De şase luni. În secret. Nu am aflat cauza.

— Cu cine?

— Cu o secretară din minister. Secretara unui director general. O ştiu, o femeie aşa şi aşa. A fost obligat să se căsătorească, pentru a stinge scandalul.

— Ce figură! Ce mai ştii despre el?

— Nu prea multe. Nelu răspundea ca un copil prins asupra unui fapt urât.

— Cum nu prea mult! Întârzie la birou? Pleacă mai devreme? Vine cu autoturismul propriu sau cu cel al ministerului? Ce oameni sau ce femei primeşte în audienţe? Ce-l interesează mai mult? Ce a făcut bun şi rău pentru cultură? Cine, dintre voi este informatorul lui?

— Eşti extraordinar! Nu m-am gândit la toate acestea.

— Pluteşti, dragă Nelule, printre nori. El, duşmanul tău, simte asta şi de aici curajul lui. În viaţă dacă nu eşti

înarmat cu cunoaşterea oamenilor vei trăi numai deziluzii. Cunoaşterea e începutul puterii.

— Îl urăsc!

— Ura are şi ea un rost, nu oricând şi nici contra oricui.

— Cum e posibil, aşa ceva, cum să tolerăm un asemenea om!

— Animalele au şi ele acelaşi simţuri ca şi oamenii, poate, mai puţine pofte, dar le au şi ele. Asta înseamnă că între un câine şi un om, de talia lui Moldoveanu, diferenţa rezidă doar în faptul că poftele lui Moldoveanu sunt infinite şi nepotolite. Plăcerea de a fi satisfăcut după ispite, e comună cu a câinelui, numai că la Moldoveanu se transformă în perversitate… Banalizează tot, se sprijină pe vechimea şi relaţiile lui de partid. Aristotel spunea că omul este un animal politic şi cum Moldoveanu habar n-are de politică, rămâne doar un animal. Tratează-l astfel, dar prudent, viclean, inteligent.

— Asta justifică, nu rezolvă cazul. De l-aş putea lovi ca pe un câine…

— Ca omul să se ridice deasupra animalului ar trebui să se elibereze de egoism, de exagerată iubire de sine. Or, tu vezi sentimentul reflexiei, al onoarei şi demnităţii la un om ca Moldoveanu? Egoismul lui provine de la un instinct orb împins la viciu. Moldoveanu este un vicios. Trebuie să-ţi fie şi milă şi să-l şi dispreţuieşti.

— Înţeleg, cu egoiştii şi vicioşii luptă dreaptă e inutilă pe faţă. Aleg a treia variantă. M-am hotărât.

Nelu Ianula se decise, în sfârşit, să bea cafeaua din ceaşcă. Nu observă şi nu-l impresionă că se răcise. Îşi revenise din starea iniţială de disperare.

— Da! Dragă Nelule, din întâmplare, cunosc şi eu câte ceva din viaţa lui Moldoveanu. Nu prea multe, însă suficient pentru a desluşi caracterul lui şi a şti ce atitudine să adopt faţă de el. Aceasta fiindcă a făcut referatul ştiinţific la o carte pe care vroiam s-o public. Îl interesau banii pentru referat şi mai puţin ce cuprindea

cartea. Cred că şi invidia. A prezentat un referat oribil. Stalinist, de la cap la coadă. Ideologizat absurd. Un referat analfabet, incult, cu pretenţii politice şi dur. Într-un fel mă făcuse praf. Cei de la editură ştiau că referatul e scris alandala dar nu aveau curajul să-l respingă. Era părerea şefului. Intangibil. Egalitatea între oameni, pentru a reuşi să gândească fiecare liber, determină un progres ireversibil, dar la noi ea se află într-o fază când oamenii preferă să tacă decât să spună ăluia mai mare că nu e priceput sau că nu are dreptate. Apoi în unele edituri practicile sunt deplorabile. Eu nu înţeleg de ce este atâta nevoie de referate! Ele sunt dictate de sus sau când redactorul vroieşte să se debaraseze de un autor pe baza referatului altuia. Cum se numeşte asta? Plapumă! A trebuit să-mi fac dreptate singur. Pentru asta am început să mă familiarizez cu tipul. Să-l cunosc bine, să-i aflu poftele şi viciile.

— Şi ce-ai întreprins?

— Ai să râzi. I-am trimis în braţe o femeie, o curvă, cochetă, frumoasă, tânără, care i-a fost recomandată drept studentă. Tipul înnebunise după fustele ei. Eu o cunoşteam bine, ştiind ce-i poate pielea catifelată. Îi făcusem un serviciu şi-mi rămăsese recunoscătoare. — Nelu schiţă un zâmbet. Îşi revenise, fiind dispus să facă şi el glume pe socoteala lui Greg — Nu-i ce crezi tu şi, până la urmă, nu asta apare important. Moldoveanu poate fi considerat exemplul tipic al omului incapabil luat de valul evenimentelor după 23 august 1944 şi cocoţat în vârful piramidei şi, fără să facă un efort, se crede îndreptăţit să i se satisfacă poftele. El a avut în viaţă toate şansele, îndeosebi cele ce decurgeau dintr-o carieră politică, şanse neobişnuite pentru omul obişnuit. Ai observat, are o încredere în forţele şi capacitatea lui intelectuală, care la primul moment le impresionează şi te convinge, dar, în realitate, toate sunt golite de conţinut, de sentimente şi de raţiune.

Supus pornirilor lui oarbe, vicioase, nu mai sesizează consecinţele şi manifestă o indiferenţă fată de subalterni şi oameni încât sunt uluit în faţa apatiei acestui personaj.

Şi-a bătut joc de ceea ce viaţa i-a oferit. Tipul are un aer optimist şi afişează un aer de deplină satisfacţie. În sine e un tip extraordinar. Poate din cauza tonusului viril, poate că manifestă o nepăsare superioară nouă! Nu ştiu! Şi totuşi are un mod izbitor de a se amesteca în mulţime, de a scoate pieptul înainte căutând să-şi spună cuvântul în orice problemă şi oriunde. E de-a dreptul caraghios, deoarece atunci când se duce la o expoziţie, la un vernisaj, cere şi el cuvântul, vorbind subiectiv, elogios şi în ceea ce priveşte conţinutul, aiurea, pe lângă ceea ce conţine expoziţia. Iar când vorbeşte, îmbracă o mască a omului cel mai intenţionat, o mască de comunist. Apără dreptatea şi pe cei slabi. Curios! Se consideră un orator desăvârşit; l-a luat ca modele ideale pe Comarnescu, pe Amza sau pe Frunzetti, vorbind despre orice, sentimental-literar şi cu voce tare. Nu se supără dacă-l contrazici. Se înfierbântă doar să-şi susţină argumentele, chiar dacă sunt ridicole. Dar nu te uită. Are, deci, un rol steril în cultură. Un pământ dezolant. Spiritul lui este incapabil să susţină o idee originală.

— Cum ai ieşit din încurcătura cu referatul?

— La rugăminţile tinerei, presupusă studentă, el şi-a retras referatul, găsise ea un motiv plauzibil să-l convingă şi l-a determinat să pună pe altcineva care a prezentat un referat acceptabil. Banii însă i-a luat el pe referat.

După câte îmi amintesc, Moldoveanu provine dintr-o familie nevoiaşă, care nu a reuşit a-i oferi altceva decât să intre ucenic la o fabrică. Aici s-a îndrăgostit de o muncitoare. Ştii doar că se îndrăgosteşte uşor. L-au atras femeile întotdeauna ca un magnet. Tânăr, zvelt, chipeş, deschis, vorbăreţ, cu o voce caldă, insinuantă, cu puţine cunoştinţe din literatură, uneori pe atunci, îi plăcea să şi citească; mai mult romanele editate de I.G. Hertz,

dragostea i-a fost împărtăşită de Crina Semedeu, aşa am aflat că se numea. Din povestirile lui, Crina a fost o fiinţă tristă, nedecisă, trăind în ireal, ca un suflet dispus spre un ideal inaccesibil. Străbătută de o arzătoare dragoste pentru oameni s-a apropiat cu entuziasm angelic de Moldoveanu. Spera să aibă un cămin. El se avânta, mai mult, într-o aventură. Ea locuia singură în două cămăruţe, pe lângă Gară Filaret. El, pe unde apucă. S-a mutat deci la ea, fiind primit cu braţele deschise.

Prin ea, Moldoveanu a ajuns la organizaţia de partid a fabricii. A primit, la început, câteva sarcini uşoare, apoi mai grele. Astfel a ajuns ilegalist. Guraliv, revendicativ, superficial, neştiind să fie cumpătat a fost însă repede depistat de poliţie, urmărit şi în primăvara lui 1940, arestat împreună cu Crina Semedeu. Au fost despărţiţi şi de atunci nu a mai vrut să ştie de ea. Nici nu s-a interesat. Moldoveanu a ajuns, ca deţinut politic, mi se pare, la Doftana. Era cel mai tânăr printre deţinuţii politici. Firesc, a fost preluat de aceştia, îndeosebi Dumitru Popovici l-a protejat ca şi când ar fi fost fiul lui, ce murise tragic într-un accident de tren. E adevărat că Moldoveanu, glumeţ, vesel, săritor, ştiuse să-i câştige dragostea. Sfătuit de acesta a cerut să intre în armată şi să fie trimis pe front. Pe front a căzut prizonier. Într-un lagăr, din Ural, a petrecut doi ani până a revenit în ţară cu Divizia Horia, Cloşca şi Crişan.

Reîntâlnirea cu vechii tovarăşi a fost binevenită pentru el. Dar, pe atunci, un cuvânt important l-a avut şi Ana Pontea ce avea o funcţie importantă, şi pentru a primi o slujbă a acceptat să se căsătorească cu o femeie ce i-a fost recomandată de acoliţii ei. Aşa a ajuns repede, cred, ministru adjunct. Când a fost retrogradat, în funcţia de director general, a divorţat. Se încurcase cu altă femeie. Dar şi Ana Pontea murise.

Restul îl cunoşti. Ţi-am spus toate acestea pentru a şti cu cine ai de-a face. Sigur, e un ticălos, din punctul tău de

vedere, aparent nevinovat pentru alţii. Eu îl consider depăşit de evenimente, ridicat prea sus pentru a fi paraşutat repede jos. Nu are forţă morală şi nici o conştiinţă politică clară. Va mai produce mult rău, în jurul lui, fără să-l facă neapărat cu intenţie duşmănoasă. Pe moment. E omul reacţiunii imediate. El se comportă ca un fericit. Valurile trec peste el, şi el rămâne acelaşi tip mulţumit şi împăcat cu sine deoarece îi este sortit, la partid, să rămână întreg. Deşi, a ajuns la cincizeci de ani se consideră tânăr şi-i plac, în continuare, numai femeile tinere. E încă sănătos, voinic, dar de o inconştienţă socială derutantă. La situaţia prosperă la care a ajuns, e dificil să-l mai integrezi într-o clasă socială. Acesta mi se pare fenomenul cel mai interesant ce se petrece cu el. Îmi aminteşte de Leopold Bloom, eroul din Ulisse a lui James Joyce, de tipul care se metamorfozează, care se transformă teatral şi naiv în tot felul de personaje. În primul rând pozează în liber-cugetător, deşi se situează pe „linie” adică drept un mare ideolog. În realitate reveriile lui erotice, au pus total stăpânire pe raţiunea sa. Deci este tipul afemeiatului notoriu. Ca politician a rămas un utopic speculativ care consideră că i se cuvine totul. Numele lui adevărat ar fi „Nimeni”. Să nu te temi deci de el. E un filistin mic-burghez, sau ajuns mic-burghez, ajuns, din întâmplare în domeniul artei pierzându-se în informaţii himerice şi haotice.

Nelu Ianula înjură. Scoase o bancnotă de o sută de lei, o puse pe masă, şi-i făcu semn chelnerului. Aşteptară în tăcere până ce chelnerul restitui diferenţa la nota de plată.

— Eşti cu maşina? întrebă Nelu. Greg dădu din cap în semn pozitiv.

— Există vreo soluţie, continuă el, între două doctrine sau voinţe opuse, între da şi nu, între două direcţii contradictorii, între iubire şi ură?

— Unii îi spun calea de mijloc. Consideră că vei putea

găsi o atitudine dialectică egală cu sinteză a două puncte de vedere contradictorii. În societate suntem antrenaţi, pe diferite căi, în probleme economice, sociale, politice, religioase, culturale, artistice, sportive cel mai des contradictorii. Nu se poate alege o cale fără dezechilibrul celorlalte. Dar nici toate o dată. Însă meditaţia asupra revoluţiei şi reacţiei, asupra noţiunilor epocii şi ale sensului vieţii, a progresului şi regresului, asupra artei şi non- artei, sau a calităţilor şi non calităţilor lui Moldoveanu poate să te ferească de o angajare unilaterală pe un drum greşit. În fond meditaţia şi sinteza faptelor lui Moldoveanu, aceasta îţi recomand.

Nelu Ianula dădu din cap afirmativ.

— Cum pot să disimulez un secret interior?

— Prin ironie. Să devii ironic cu tine şi cu cei din jurul tău. Vei fi admirat şi temut E o manieră de interpretare, în genul lui Socrate; e o atitudine de a-ţi bate joc spunând contrariul a ceea ce ar vrea să ştie celălalt. Este totodată şi o figură retorică. Ea vine de la destinul nostru, care este ironic, fiindcă înăbuşă în gri entuziasmul şi fericirea.

— Atunci, te rog să fii discret cu ceea ce ţi-am relatat. Am încredere în tine. Îţi mulţumesc că ai venit şi-ţi mulţumesc pentru sfaturi. Nu am să mă las, răzbunarea mea îl va ajunge; fie ce-o fi!

Ianula se ridică de pe scaun.

— Ghoethe prin Faust a spus: „La început a fost acţiunea”, mai adăugă Greg ridicându-se şi el. Îşi privi prietenul întinzându-i mâna — „ce situaţie ridicolă! De ce oare crede că o răzbunare poate vindeca, poate repara o rană interioară, o ofensă, când din contră o adânceşte! Această forţă interioară şi oarbă vine la el de la o sursă mult mai profundă, care nu este alimentată de conştiinţă şi scapă controlului raţiunii. Grecii o numeau mâna, spirit, demon sau zeu. Aş vrea să aflu ce rol are aici Elena Ianula? Elena! Numele acesta mi se pare a fi destinat istoriei şi tragediilor umane. Elena continuă mitul antic

lăsând în urma ei durere. Intelectul nostru a creat o lume în jurul numelui Elenei. Şi aceasta din cauză că în trecut frumuseţea Elenei a fost divină, de unde şi cele mai complicate interpretări — Greg filozofa urcându-se în maşină — Elena e un vis. O obsesie. Hesiode îi aprecia frumuseţea ca o putere malefică şi fatală. Euripide, mai realist, a acuzat-o că a fost responsabilă de izbucnirea războiului sângeros. Pictorii Renaşteri au văzut-o cochetă, ipocrită, vanitoasă, calculată şi înrobită de fastul oriental al lui Paris. Gorgias — în secolul patru — a apărat-o considerând-o femeia legitimă a lui Paris. Romanii, poeţii Calulla, Horaţiu, Ovidiu şi Virgiliu au acuzat-o că ar fi perfidă. Theocrit a considerat-o, în schimb, o zeiţă şi o asemăna cu Selena. Pentru Faust ea personifica un nivel romantic şi estetic. Mona Lisa a fost probabil şi ea tot o Elenă. Şi modernii au continuat să vadă în Elena tipul imoral al frumuseţii, uneori şi pretext de evocare picantă.

Cum se situează Elena între mine şi Ianula, între mine şi Moldoveanu, între Ianula şi Moldoveanu? Ce rol joacă? Un mediator sau un exploziv al lumii noastre interioare!

Mă chinui inutil cu comparaţiile! Mă frământ ca toţi filozofii şi poeţii lumii, fiind, probabil, îndrăgostit de numele ei. Elena lui Ianula este şi ea liberă ca o pasăre şi îndrăzneaţă ca gândire. Şi Malherbe văzuse în Elena frumuseţea incomparabilă. Pentru La Fontaine fusese minunăţia lumii. Le Conte de Lisle o defineşte ca o frumuseţe ideală, spirituală dar şi carnală. Poate! Giraudoux avea dreptate că o consideră pasivă, superficială, fără personalitate morală şi fără remuşcări. Deci, dacă nevasta lui Nelu Ianula a jucat teatru ca să-l ducă în eroare! Dacă era vorbită cu Moldoveanu? M-am molipsit de la Nelu cu îndoielile, fiindcă Elena, fie nevasta lui Nelu, fie eroina antichităţii, e un simbol al chinului bărbaţilor, e începutul misterului şi durerii. Or, Elena Ianula e începutul haosului spiritului lui Ianula.

Oare eu cum o văd? Pură, mândră, imaculată moral,

au...? Cât despre Nelu, la el nu este decât propria lui demnitate jignită. Cred că nici nu o mai vede pe Elena cea adevărată. Se vede doar pe sine. O să ajungă ca acel păcătos care atunci când şi-a dat seama că-şi iubeşte soţia a vândut-o la un bordel".

Cu astfel de gânduri, Greg întoarse cheia în contact şi Dacia demară nervos. „Trebuie să recunosc că Elena Ianula are ceva din toate Elenele lumii". Continuă să se gândească: „Oare cine e mai fericit? Ianula că are acasă o Elenă care-l aşteaptă, sau eu, care merg într-o casă pustie, singuratic, gândindu-mă la Elena şi la ce s-a întâmplat la întâlnirea ei cu Moldoveanu? Singura salvare pentru liniştea lui Ianula ar fi să se dedice artei, dar cum pot să-l determin să înţeleagă asta, când el este bântuit de teama de a nu mai fi stăpân pe el"?

*

Atelierele de pictură şi sculptură de pe strada Pangratti fuseseră ridicate în deceniul cinci, pe când preşedinte al Fondului Plastic fusese pictorul Spiru Chintilă, un om activ şi bun gospodar, uşor irascibil şi certăreţ, însă penetrant în cabinetele miniştrilor şi insistent pentru obţinerea aprobărilor şi materialelor necesare, fie pentru construcţii, fie pentru magazinele Fondului. Atelierele erau invidiate şi dorite de toţi artiştii. Nu era uşor să obţii un asemenea atelier, în aceste pavilioane devenite centrul artei. Fuseseră repartizate după o schemă simplă, întâi maeştrii, ca Medrea, Jalea sau Corneliu Baba, apoi preşedinţii, vechii şi actualii, secretarii şi membrii Biroului şi, la urmă, un număr redus de artişti protejaţi, întreprinzători sau talentaţi şi cu renume artistic oficial stabilit.

Către unul dintre aceştia din urmă care refuză din spirit de frondă orice sarcină obştească: susţinând că el este numai artist, se îndreptă Greg Penescu venind cu maşina

dinspre Arcul de Triumf, în intenţia de a trata cu el achiziţia unui tablou pentru o familie, care vroia să-l obţină la un preţ rezonabil. Cu Sandu Bălăşoiu, la care urcă în atelier, Greg era de mulţi ani prieten. Sandu Bălăşoiu avusese trei soţii; pe rând îl părăsiseră sau le părăsise, nefiind clar, pentru nimeni, cine făcea primul pas în aceste schimbări. Acum rămăsese încurcat cu o profesoară de limba franceză, tăcută, retrasă, care întruchipa ideal modelul său perfect. Greg îl întrebase de ce nu se căsătoresc. Bălăşoiu răspunsese că nu se potrivesc şi că a constatat că o femeie permanentă, în jurul lui, îl stânjeneşte din lucru, altfel, pentru el orice femeie rămânea un motiv permanent de inspiraţie. Ajunsese, pe merit, printr-o muncă asiduă, datorită unui talent vulcanic, la recunoaşterea publică a valorii operelor sale. Îşi făcuse nenumărate legături cu scriitorii — cărţile unora dintre ei fiind ilustrate şi considerate ca un semn al calităţii editoriale — scriitori care comentau elogios creaţia lui. Se remarcase de asemeni prin filme de animaţie şi picturi monumentale. Avea talent ca orator şi făcuse chiar şi câteva poezii sentimentale. În ceea ce priveşte colegii pictori, aceştia se arătară rezervaţi. Mulţi doctori, în schimb se întreceau să obţină în colecţia lor un Bălăşoiu.

Era foarte pretenţios cu preţurile tablourilor. Nu ceda uşor, obişnuind să spună solicitărilor: „Când zugrăveşti o cameră, dai uşor zece mii de lei. De ce să accept eu mai puţin decât un zugrav? Şi apoi arta mea durează, e făcută pentru cei ce vor cu orice preţ şi la orice preţ, un Bălăşoiu. Dacă ar fi un Picasso de vânzare, la Consignaţia, se va găsi fără îndoială cineva să-l cumpere cu două-trei sute de mii de lei, poate şi mai mult. Deci şi pentru Bălăşoiu se va găsi oricând cineva, mai ales că tablourile mele au ajuns încă la Consignaţia cum sunt ale lui x şi y”.

Greg intră în vastul atelier fiind primit, ca întotdeauna, cu îmbrăţişări zgomotoase. Atelierul, inundat de lumină

prin uriaşe ferestre pe un întreg perete, avea o scară interioară ce urca la o cameră de odihnă înzestrată cu dependinţele necesare. Pe un singur perete, erau rânduite tablouri de diferite mărimi. Întotdeauna, în faţa tablourilor lui, Greg încerca sentimentul ciudat al cosmosului, al începutului şi probabilului sfârşit al lumii. O pictoriţă, Helenne de Silaghy, românca ce trăia în Canada, îi explicase, în felul ei, la o expoziţie, pe care Societatea România i-o organizase la Bucureşti, că ea pictează oamenii de pe pământ văzându-i ca de pe o planetă aflată în cosmos, de aceea şi păreau altfel în viziunea ei artistică, presupuşi a corespunde unui „pictor planetar”. Bălăşoiu, spre deosebire de ea, era bine înfipt pe pământ, pictând însă cosmosul. În viziuni planetare, lunare, deşerturi, oceane întinse, stânci vulcanice, toate proiectate pe un cer albastru, iar oamenii de pe planete, în general nuduri feminine, erau confruntate cu animale antideluviene, înaripate sau, oricum, ciudate şi nemaivăzute, în toată această pictură dăinuia însă un spirit romantic şi un suflu umanist, care emoţiona pe privitor. Greg nu-şi dădea seama dacă Bălăşoiu gândise şi realizase simbolurile umane, pe care le emana pictura sa, în timp ce picta sau ele se configurau spontan şi miraculos în mintea celui ce privea tablourile lui în fireasca dorinţă de a lega imaginile fantastice de ceva perceptibil, palpabil şi comun înţelesului omenesc. În faţa picturilor sale, Greg simţea că aparţine acelei lumi stranii, că şi el, cândva, trăise într-o asemenea atmosferă, că luciditatea lui avea ceva din întinderile infinite ale cerului albastru.

În afară de ideile fantastice, Bălăşoiu stăpânea un desen de rară perfecţie clasică, mai puţin întâlnit în epoca noastră modernă, prin care fără să aprofundeze un realism sec, idealiza figură umană, îndeosebi nudul feminin — sau întruchipa cei mai ciudaţi monştri ai gândirii umane. Culoarea preferată era cea albastră. Ea

exprimă puritatea infinitului, claritatea cerului, astfel că imaginile profunzimii cosmosului apăreau ca reale.

Aparent, la prima impresie, Greg îl socotea că suferă de spiritul epocii romanice, sub influenţele bestiarului oriental, sau că aminteşte de Bosch ori Dali, dar culoarea ca şi compoziţiile lui aveau ceva nou, original, modern, ieşit din comunul albumelor de artă sau din banalitatea expoziţiilor bucureştene.

Pictura lui reflecta o fatalitate astrală.

Când Greg îl cunoscuse, Bălăşoiu lucra la etajul unei magazii a Fondului Plastic, lângă Gară Mogoşoaia, unde se aflau atelierele de cioplitorie în piatră, ferestraiele mecanice şi cele manuale ţipând strident, continuu. Bălăşoiu stăpânea o cameră sărăcăcioasă, fără sobă şi prost luminată. Tablourile lui stăteau pe jos neavând curajul să bată cuie în pereţii crăpaţi şi plini de păianjeni. Dar poseda un şevalet, un scaun, o măsuţă pentru cutia de culori şi o ladă pe capacul căreia tronau înşirate câteva albume de artă alături de sticle goale şi cutii de conserve. Dar cât entuziasm, cita voinţă şi forţă, cita ambiţie emana Bălăşoiu din toată fiinţa lui!

Acum, în atelierul de la Pangratti, pentru prieteni, Bălăşoiu avea întotdeauna o sticlă de whisky, din care se pregăti să-i ofere şi lui Greg un pahar, jumătate plin, după ce acesta se aşezase, aproape răsturnat pe spate, într-o berjeră comodă acoperită cu o catifea de culoare gri.

— Nu te mai întreb ce lucrezi fiindcă văd cât eşti de activ şi cât de multe tablouri noi ai pe pereţi!

— Nu mă plâng. Am încă idei. Eu nu sunt dintre cei ce tot întreabă care este linia actuală în pictură sau ce se cere. Stau prost însă cu timpul. Am multe invitaţii, comenzi, solicitări şi-mi este extrem de dificil să le onorez.

Bălăşoiu avea o statură potrivită, părul ondulat, ochii vioi, umerii înguşti, mâinile mobile, nervoase, agitate. La 38 de ani reuşise strălucit în viaţă şi în artă fiind invidiat

de mulţi dintre colegii lui.

— Sunt puţin; necăjit — continuă el. A fost la mine Marius Moldoveanu — Greg făcu ochii mari –. Vroia să execut o lucrare de proporţii cu o temă oficială, portretul lui Ceauşescu înconjurat de copii, dar cu bani puţini şi într-un timp record. Nu am cedat din cauza caracterului lui. Nu-l pot suferi. Şi apoi dacă vrea ceva măreţ, de însemnătate politică, ca în Renaştere, şi făcut de mine, ar trebui să mă onoreze cum se cuvine.

— Era o comandă socială? O sarcină sau cum să-i spun...

— Da, dar eu nu-s membru de partid. Sunt pictor şi trăiesc din pictură.

— Cum vezi tu răspunderea socială ca artist? Atitudinea ta poate deveni ireconciliabilă cu cerinţele partidului.

— Teoretic, da. S-a scris mult despre această problemă a, mesajului şi a artistului-cetăţean. Practic, fiecare artist este o individualitate, un univers izolat. Libertatea este de a nu fi de acord cu ceilalţi — discuţia dintre Greg şi Bălăşoiu se învârtise deseori în jurul teoriei realismului socialist şi a celei artă pentru artă, Bălăşoiu, deşi apăra libertatea artistului considera că arta lui nu se putea desprinde de uman şi era atât împotriva artiştilor cât şi a celor aserviţi realismului socialist.

Eu am refuzat însă şi din alte motive. Cu câţiva ani în urmă am participat la ornamentarea marelui palat al culturii şi teatrului. Eram opt candidaţi. Ai văzut proiectul meu: Spaţiul mioritic. Era superb. Toţi care l-au văzut afirmau că ar fi fost cel potrivit palatului. Eu propuneam să fie realizat în frescă, fresca fiind mai adecvată, decât mozaicul, deci altfel de cum gândeau ceilalţi concurenţi, în climatul ţării noastre, din cauza frigului, mortarul are o altă contractare decât pietrele de mozaic şi atunci, cu timpul bucăţile de mozaic cad, pe când fresca rezistă, ca la Voroneţ. Dar asta fusese o treabă secundară. A

intervenit pictorul Dănciulescu, prieten cu principalul meu adversar, Armaşu şi, cu acordul lui Moldoveanu, s-au constituit două grupe de candidaţi, eu de o parte, singur, şi restul de şapte, de cealaltă parte. Ei aduceau, în proiectul lor, toate imaginile, ilustraţii, cuprinse în Istoria românilor a lui Iorga şi, firesc, cinsteau idealizant realizările regimului. Un talmeş-balmeş de pătrăţele suprapuse. Era ceva infernal.

— Rezultatul? Greg cunoştea toată istoria concursului.

— Moldoveanu văzând că balanţa înclină spre mine a luptat să rămână rezultatul. În suspensie. Ba că nu e realizat politic, ba că va fi! prea scump! A găsit, desigur, argumente pentru o înmormântare lentă.

— Ianula nu a avut nici un amestec?

— El adoră proiectul meu. Ca şi alţi susţinători. Din nefericire, nu a făcut parte din comisia respectivă...

— Acuma de ce nu a venit Ianula cu Moldoveanu, doar el răspunde de comenzile de artă?! — Diversune! L-am întrebat pe Moldoveanu ce e cu Ianula şi mi-a răspuns, anchilozat într-un zâmbet acru, că în circumstanţele actuale, fiind ocupat, a preferat să apeleze la un artist de frunte. La cine crezi? La Dănciulescu! Să-mi vină rău! Şi tocmai când îmi justifica absenţa lui apare la uşă Dănciulescu. Să înnebunesc, nu alta! Nu suport să-l văd. Simt efectele penibile în faţa unui şarlatan şi oportunist. Cu un an în urmă mi-a ademenit un model, o fată tânără, cuminte cu un corp dumnezeiesc. I-a oferit ceva mai mult, decât îi dădeam eu, şi i-a pasat-o lui Moldoveanu, ca metresă. Fata i-a părăsit pe amândoi după trei-patru zile.

— Măi, ce apocalips uman!

— Sigur. Când mi-a întins mâna linguşitorul de Dănciulescu, cu ochii lui de pisică siameză şi cu vocea de castrat, mi-am pierdut răbdarea. I-am cerut atunci lui Moldoveanu un preţ, pentru compoziţia ce vroise s-o execut, că-i pierise graiul. I-am ripostat, s-o facă Dănciulescu, că poate mai repede, mai bine şi mai ieftin.

S-a scuzat că el are o altă lucrară şi că nu are timp... Moldoveanu se uita la Dănciulescu, aştepta salvarea de la această şopârlă. Cum dracu l-a găsit pe ăsta consilier? În loc să picteze se ţine de intrigi şi afaceri repezi, bişniţe şi matrapaslîcuri. Mare sforar!

— Deci ai ratat comanda! „Iată unde duce vanitatea existenţei individuale în artă”! rezumă Greg.

— Pe tine de ce nu te cheamă Moldoveanu? întrebă Bălăşoiu.

— Nu ne suportăm ideile. E un barbar, care distruge tot, făcând întuneric acolo unde lumina apare prea vie. Apoi, mie nu-mi plac sarcinile formale în care eu fac doar figuraţie pasageră. Prefer să vin la tine, ca prieten, să-ţi admir lucrările. Operele frumoase nu vor îmbătrâni niciodată fiindcă poartă în ele pecetea sentimentului şi a adevărului,

Bălăşoiu se simţea flatat. Deşi afirma că nu-l interesează opiniile asupra creaţiei lui, era atent la tot ceea ce se vorbea despre creaţia lui şi ripostă la insinuările negativiste.

— Nu mă plâng de succes şi prosperitate sau de performanţă. Fericirea e încă departe. Întotdeauna am avut de suferit în ciocnirile cu colegii sau cu societatea.

Nu reuşea să uite ceea ce i se întâmplase în Italia. Cu trei ani în urmă, Bălăşoiu care se remarcase în multe filme de animaţie, obţinând şi un premiu, acceptase să execute pentru o firmă italiană, la Roma, un film al cărui scenariu îi aparţinea. Folosea o tehnică specială: pictură animaţie. Începea o pictură, apoi modifica scenă cu scenă. Concepţia sa, de factură suprarealistă imprimase filmului o atmosferă de originalitate şi actualitate.

Greg îl întâlnise la Roma. Bălăşoiu de bucurie îl invitase la un restaurant, descoperit de el, unde se mânca spaghetti pregătiţi de o manieră specială. Lui Greg îi displăcu preferind o friptură. Bălăşoiu părea atunci entuziasmat şi mândru de ceea ce realizase.

După un an de lucru, rezultatul fu lamentabil pentru Bălăşoiu. Casa de filme italiană ce îi plătise hotelul, masa, îi mai dăduse şi ceva pe deasupra ca un gen de salariu. Avu pretenţia dreptului de autor, asupra scenariului şi execuţiei, conform contractului, care fusese semnat de un funcţionar aX Casei de filme din Bucureşti. Furia lui Bălăşoiu deveni nepotolită când directorul Casei de filme italiene participă la un concurs internaţional unde câştiga un premiu, spre disperarea lui Bălăşoiu, obligat să se întoarcă în ţară dezaxat şi dezolat de faptul că fusese tras pe sfoară, că muncise cu multă ambiţie, pentru altul. Revolta lui fu şi mai excesivă când află că cel ce semnase contractul, un director administrativ, de la Casa de filme, obţinuse, nu ştia prin ce mijloace, ca recompensă de la patronul din Roma, un autoturism. A urmat un scandal economic, la reclamaţia lui Bălăşoiu, fără alte repercursiuni decât sancţionarea beneficiarului autoturismului. Greg ştia toate acestea amănunte. I le povestise Bălăşoiu de mai multe ori. Ştia de asemeni că Moldoveanu se situase de partea directorului.

— Nu vreau să mai sufăr, să fiu tot timpul păcălit. Vreau să pictez ceea ce-mi dictează inima. Eu, trebuie să înţelegi, sunt un artist care câştig. Câştig bine, însă să nu te miri că cer mult pe un tablou din cauza fricii — „nu mai e cazul să-i propun să-mi dea un tablou mai ieftin pentru altul. O las cu altă ocazie”, reflectă Greg — Da! Am o nelinişte aproape inexplicabilă. E un sentiment care mă domină. Teama de existenţă, nu de moarte! Spaima de singurătate! Obsesia nebuniei din mine! Emoţia, cine poate şti, că nu voi mai putea lucra, că mă lasă încet-încet vederea! Fobia bolilor! Mă întreb şi eu, ca mulţi alţi artişti tineri, cine are grijă de noi, cui îi pasă de suferinţele sau bucuriile noastre? Ce vom face mâine? Ce va fi? Ce se întâmpla cu ei şi cu mine? Cum ne putem realiza? E îngrozitor să lucrezi, zi de zi, pentru bani, pentru existenţă! Află! că toţi trăim o angoasă teribilă...

Nu din laşitate. Mă ştii cum eram tânăr. Sărac dar curajos. Lumea era a mea. Acum! Mi-e greu să-ţi explic. Sentimentul fricii a pus stăpânire pe mine.

— Bine, dar arta ta... Greg nu era convins de ceea ce auzea.

— Da! Salvarea conştiinţei mele e în artă! Lucrez ca un nebun. Altceva nu ştiu, dar uneori şi când lucrez, mă cuprinde teama, frica de mine. Aud atâtea! Bombe, neofascism, războaie fratricide, luptele absurde din Liban, din Afganistan, apoi terorismul, foamea, sărăcia, catastrofele, cutremurele. Observ, zâmbeşti şi vrei să spui că-s banal şi complet caraghios.

— În mare măsură, da! Ce te-a apucat să te manifeşti în halul ăsta? Şi nici nu cred tot ce spui. Nu te va crede nimeni.

— Crede-mă! E groaznică starea asta de angoasă şi de plictiseală ce mă stăpâneşte. — îi ardeau ochii. Dădea din mâini. Îşi turnă un pahar de whisky şi-l dădu dintr-o mişcare pe gât. Greg încerca o stare ciudată în faţa acestei destăinuiri, spontane. Nu bănuise atâta sensibilitate, slăbiciune şi frământări interiorizate la Bălăşoiu. „Poate de nici vine şi nebunia lui din pictură”! Greg se obişnuise cu Bălăşoiu şi-l ştia capabil ca peste două zile într-o altă societate să susţină triumful voinţei, lupta pentru pace, măreţia omului. Sta în structura lui psihică discordanta ideilor şi sentimentelor,

— Nu cumva vrei să mă convingi că pictura ta, lucrul tău nu-ţi dă satisfacţie?

— Satisfacţii şi oarecare siguranţă materială, e firesc. Mă înfior însă la gândul câte se pot şi se întâmpla în lumea noastră, la ce se poate aştepta omul.

— Ce se petrece cu tine nu e deloc de mirare. Eşti prea individualist. Iubeşti societatea dar fugi de ea şi o dispreţuieşti. Te opui continuu; şi îndeosebi majorităţii.

În aparenţă societatea noastră e liniştită — însă oamenii au conştiinţa slăbiciunilor şi infirmităţilor ei. Din

această cauză regimul preferă şi ridică oamenii supuşi. Cu tine e altceva. Societatea te apreciază, te laudă, te consideră şi te vrea puternic. Paradoxul constă, în faptul că. Pe de altă parte, oamenii se tem de cei puternici. Meritul tău principal, îl găsesc în faptul că tu readuci în prezent natură cu forţele ei ascunse şi monstruoase. Din această cauză tineretul, îndeosebi, te adoră. Eşti, ca un semizeu. Arta ta e măiestrie, spectaculozitate şi adevăr.

— Crezi? Eu? Bălăşoiu se înseninase. Credea. Avea o neţărmurită încredere în Greg, în gândirea şi în sfaturile lui. Lângă Bălăşoiu, Greg, el însuşi, se considera că nu aparţine acestui pământ, că făcea parte dintr-o rămăşiţă a unei lumi opuse, necunoscute, ireale.

— Da! Cred. Şi dacă ai merge cu mine, zilele acestea, la Sinaia şi vei urca pe munte, sus, vei vedea de la înălţimea ta; vastul cuprins al infinitului din pictura ta.

Râzi!

— Nu! Te invit să vii cu mine la Sinaia. Trei-patru zile, la odihnă. Ai nevoie de aşa ceva. Acolo vom putea discuta în deplină linişte despre toate acestea.

— Cât aş vrea! Este acolo o fată care mă interesează. Lucrează la muzeu. Am cunoscut-o încă de pe când era studentă. Tare aş vrea s-o reîntâlnesc.

— Viorica Laurenţiu!

— Aşa e. O cunoşti? Spun drept, pentru ea, aş merge la Sinaia. Atât de mult m-a atras că aş fi capabil şi de unele sacrificii.

— Tu? Văd! Greg nu-l credea capabil de sacrificii mari decât de un entuziasm furtunos, iniţial, ce se stingea repede.

— Nu pot însă să merg. Am de lucru şi aştept nişte amatori din provincie.

— Medici!

— Şi medici. Am făcut portretul unei cucoane ce vine să şi-l ia... Ce vrei? Am nevoie de bani şi nu atât banii mă reţin, cât faptul că a insistat ea.

— Fie! Ce să-i spun, la Sinaia, dacă o văd pe Viorica Laurenţiu?

— A! Să nu mă mai ocolească. — Bălăşoiu se gândea la ea cu oarecare melancolie şi cu dorinţa sinceră de a o revedea. Regretă că ultima dată, când o văzuse în Bucureşti, nu fusese insistent şi nu o invitase la un restaurant. Simţise că ea se eschivase. Auzise că mulţi bărbaţi mergeau la Sinaia şi căutau s-o! vadă. Printre aceştia se afla şi Moldoveanu, ceea ce-l înfuria şi mai mult. Păstră pentru el amintirile.

— Îmi pare rău că nu vii. Ar fi, fost o mică vacanţă. Stau doar patru-cinci zile. În ceea ce priveşte comanda tabloului, stai de vorbă întâi cu Ianula. Un mare artist nu poate exista fără o capodoperă. Cât despre mine, când mă întorc ţi-aduc o floare de la Viorica, floarea reginei. — „Bălăşoiu este un pictor dificil. El a introdus în artă obligaţia efortului intelectual. El face în pictură stalactitele unor culori miraculoase. Este un pictor frământat şi nu un fabricant de tablouri şi totuşi — singurătatea şi frica lui, de sine, înseamnă că a trăit drama cunoaşterii până la angoasă”. — Ascultă, tabloul ăla cu fata ce priveşte de pe ţărm în depărtare, pe mare, aşteptând ceva ce nu mai vine, te rog reţine-l pentru un prieten, Cât despre preţ, mai discutăm când revin. Greg îşi aduse aminte de scopul vizitei lui.

— Îl am, încă, deşi s-au certat câţiva clienţi pentru el. În sfârşit, cine dă mai mult.

— Bălăşoiu nu te întinde prea mult. Vorbim când mă întorc. Te rog păstrează-l! Îmi faci un serviciu necesar.

*

Având unele treburi la editurile din minister, Greg Penescu, care nu-l văzusei de câteva săptămâni pe Ianula se hotărî să treacă pe la biroul lui. Ianula studia compoziţia unui afiş proiectat pentru o expoziţie

republican, ce se organiza în sălile Dalles. Se bucură când îl văzu pe Greg. Îşi strânseră mâinile, ca de obicei, prieteneşte. Greg se trânti într-un fotoliu. Îl dureau picioarele. Urcase şi coborâse scările Casei Scânteii! de mai multe ori, liftul fiind supraaglomerat iar el nu avea răbdare să se aşeze în rând, aşteptându-l să se oprească.

— Ei, ce se mai aude? Cum merge cu răzbunarea?

Întrebarea era directă cu haz, în speranţa să audă o înjurătură şi atât.

— Cunoşti ce este aceea o rană adâncă în piept? Se adânceşte, pătrunde spre inimă şi doare insuportabil, pe zi ce trece. Vederea lui Moldoveanu e ca un bisturiu sau ca o infecţie supuroasă pentru rana mea. M-ai sfătuit să-l spionez, să aflu tot, îndeosebi secretele lui. Îmi produce septicemie această operaţie secretă. Abisurile răului răbufnesc la suprafaţă. Am încercat să uit, să mă comport indiferent şi dezinteresat. Nu reuşesc. Ajung acasă şi nu pot mânca. Mă culc şi nu pot adormi. Am coşmaruri.

— Şi Elena?

— Nu am autoritatea de a vorbi cu ea. Ne ocolim. O perdea de fum negru pare a se fi ridicat între noi. Mi-e teamă să nu înnebunesc. Mă simt atât de umilit în faţa ei şi atât de neputincios în prezenţa lui! — Nelu ar fi vrut să continue să-i explice ce groaznice senzaţii suporta, cum transpira noaptea, cum deprinsese obiceiul să vorbească singur, după cum la birou devenise irascibil şi apatic. Nu-l mai interesa nimic. Începuse să bea ca să uite. Îi pierise pofta de mâncare. Nu avea plăcerea să se vadă cu prietenii. Amar devenise şi gustul pentru artă. Gânduri, tot mai sumbre, îl chinuiau însoţite de presentimente insalubre. Elena, la rândul ei întârzia acasă şi pleca des pe teren. Singurătatea îl chinuia pe Ianula mai mult decât bănuise. Ceea ce nu-şi explica era faptul că gândurile negre se învârteau în jurul Elenei. Pe ea o considera vinovată. Era gelozia? Era nesiguranţa? Îi studia gesturile, îi cântărea greu şi suspicios cuvintele, îi căuta intenţionat

subînţelesurile. O gelozie nejustificată îl împingea s-o urmărească atât la birou, să vadă cu cine se întâlneşte, o urmărea şi atunci când se întâlnea cu prietenele ei. Ar fi vrut să-i vorbească şi să afle ce a putut însemna Moldoveanu în viaţa ei. Uneori când Moldoveanu pleca neanunţând unde se duce, Ianula se repezea acasă. Se interesa unde se află Elena. Fapta lui Moldoveanu luase proporţii insurmontabile — reveni la Greg — Ei bine, e totuşi ceva nou ce am aflat din viaţa lui. Sinaia! Eşti la curent, am vorbit deseori despre furtul tacâmurilor din argint aurit de la muzeu.

— Cele rare şi preţioase. Minunea lui Dumnezeu! Le-a furat Moldoveanu?

— Glumeşti! Nu e capabil de o asemenea ispravă.

— Păcat!

— La sfatul lui Dănciulescu, a făcut atunci, în aşa fel, ca procesul să se desfăşoare în anonimat la Câmpina, fără tam-tam, „Mare lucru, spunea el, câteva tacâmuri”. Povestea e însă altă. Atunci director era Sorin Mărăscu.

— Alt prieten de-al tău! De ce l-aţi adus, atunci, la Bucureşti? Din puţ în lac. Nu-i daţi şi o barcă cu motor? Ce interese aţi avut?

— Aiurea! O fiară şi ăsta. Mărăscu este bun prieten cu Dănciulescu şi prin Dănciulescu a fost apărat de Moldoveanu. A fost scos basma curată. Doar gestionarul, adică magazinerul, a primit o condamnare. Cred că Dănciulescu i-a propus lui Moldoveanu, un schimb „dă-mi-l pe Mărăscu la Bucureşti, că eu îţi fac drum la Viorica Laurenţiu” — Greg înţepeni în fotoliu — Viorica Laurenţiu este muzeografă. O cunoşti, n-am nici o grijă că-ţi scapă ţie o fată frumoasă!

— Şi încă ce frumuseţe! Mi-a fost studentă acum şase ani. E pictoriţă. — „Încă unul care-mi vorbeşte de Viorica Laurenţiu” — Am întâlnit-o deseori la Sinaia. Ştiam ceva, că se încurcase cu Sorin Mărăscu şi-mi părea rău de frumuseţea ei. S-au despărţit? Şi ce-i cu Moldoveanu?

— Au fost despărţiţi. Înainte mergeam eu, la Sinaia, în control, dar în ultimii doi ani, de la mutarea lui Mărăscu la Bucureşti, Marius Moldoveanu, aproape în fiecare săptămână, îşi făcea drum la Sinaia. Noi credeam la merge la odihnă. În realitate pornea s-o cucerească pe Viorica Laurenţiu. S-o vadă, s-o admire. O consideră a lui. Dănciulescu o despărţise de Mărăscu pentru a i-o oferi cadou.

— Un târg medieval!

— Noi credeam că gestul lui de clemenţă nobilă îl salvase pe Mărăscu din procesul cu furtul tacâmurilor însă el a făcut totul pentru a găsi locul liber lingă Viorica.

— De unde ştii toate aceste amănunte?

— Chiar de la Viorica Laurenţiu. A venit la mine acum două săptămâni. Am fost şi eu pe la Sinaia cu treburi de muzeu, — se scuză Ianula văzându-l pe Greg că se uită curios şi gata să-l persifleze — Viorica Laurenţiu a început să plângă şi să-mi destăinuiască disperarea opresivă în care se afla. Deoarece nu mai putea rezista asalturilor insidioase şi abuzive ale lui Moldoveanu…

— Mizerabilul! Indigentul! Penibilă toată situaţia ei.

— …Că Moldoveanu de doi ani o ameninţă, o insultă, o jigneşte. I-a ţipat că dacă-l respinge o să se răzbune, că face orice s-o lase pe drumuri, că ce numai Mărăscu e om bine? Auzi ce i-a aruncat în faţă: „Curvă te fac. Dacă nu te culci cu mine, ai să te culci cu toţi, pe stradă, în pădure, oriunde”. Am fost tare impresionat şi indignat la culme de o asemenea măgărie.

— E tare tipul. Direct. Ştie ce vrea. Merită aplauze.

— Indezirabilul! E posibil aşa ceva în epoca noastră?

— Eşti mare, naivul naivilor!

— E dezgustător!

— Şi ce ţi-a mai spus Viorica, ţie, duhovnicului sfânt şi sihastru în această cetate a moralei desăvârşite?

— Mie! Nu fi grosolan şi tu! Ce ai vrea să mai fi articulat, săraca? O fată aşa de bună, frumoasă, corectă,

să suporte atâtea jigniri!

— Fata asta parcă e un drog, un drog care nu e la îndemâna tuturor, dar pe care-l vor toţi şi se bat, cu vicleşuguri, pentru a-l obţine. Scapă însă de ghiarele vampirilor. Greg se minuna cum lui Ianula, i se întâmplă după povestea cu Elena, să trăiască scene asemănătoare cu Viorica Laurenţiu: „Era o predestinare? E începutul dezorientării lui Ianula?”.

— Esenţialul este că bestia din Moldoveana a devenit nepotolită. O chinuie, o urmăreşte, o înnebuneşte. Trebuie să acţionăm într-un fel.

— Ce face Moldoveanu nu poate fi încă o vină juridică şi nici chiar partinică. Ce poţi demonstra? Că îi place Viorica sau că o iubeşte? Şi noi profesorii ne holbăm la ea, în clasă, la institut, şi-l uram pe profesorul de pictură, care a avut succes spre disperarea celorlalţi profesori şi a studenţilor. Ce poţi face tu. Ca secretar de partid? Şi dacă consideri că ar fi cazul, de ce nu intervii? De ce nu ridici cazul lui în şedinţele voastre? E doar căsătorit şi umblă după alte fuste.

— Greg, foarte uşor îţi vine să vorbeşti! Pluteşti total, întotdeauna, în afara sistemului nostru social şi a problemelor noastre de instituţie. Pari să vii din altă lume. Faci pe înţeleptul cu mine şi pe omul progresului democratic. Sigur, m-am gândit să-i vorbesc de Viorica, să ridic cazul lui în şedinţa noastră. Şi! Tipul e în stare să nege, să râdă de mine că sunt gelos, aşa cum spuneai. Şi poate reuşeşte să arate că are şi dreptate. O să râdă şi el, şi cei din şedinţă, deşi vor fi de partea mea individual fiecare. Nu am argumente solide. Vorbe! Trebuie să înţelegi că unul din caracteristicile distinctive, ale societăţii noastre consistă la unii în căutarea succeselor sociale, a relaţiilor sus puse şi deci a bucuriilor prezente şi a înlăturării răspunderii personale şi! mai puţin a analizelor profunde. Să-ţi dau un exemplu. Pentru ornamentarea unor holuri de metrou s-au comandat un

număr de proiecte, la 10-15 artişti. Le-au executat la mărimi diferite, de 50-100 de centimetri. Moldoveanu nu a vrut să le arate la mărimea această mică şi a comandat mărimea lor fotografică la dimensiunea reală, necesară spaţiilor, adică la 3-4 metri înălţime. Îţi închipui ce a putut să apară dintr-un portret de câţiva centimetri mărit de zece ori! Ceva groaznic! Crezi că le-a mai văzut cineva? Crezi că a fost tras la răspundere fiindcă s-au cheltuit aproape 300 000 de lei? Eu ca subaltern ce puteam face? Am dat din umeri. Râzi! Tu însă ca ziarist, de ce nu faci ceva? De ce nu scrii despre moravurile unui asemenea om? Unde-ţi este independenţa şi libertatea de care faci atâta paradă? Cum stăm cu gândirea ta slobodă?

Îţi pun întrebările fiindcă ştiu şi răspunsurile tale. Dai din umeri şi vei spune că nu depinde de tine, ci de redactorul şef. Ai să începi să te disculpi, să arunci răspunderea pe alţii, să faci tot felul de calcule cu ce e posibil de a scrie şi ce nu şi ce efecte pozitive sau negative asupra ta poate avea un asemenea articol. Cuvântul şi faptele unui om puternic, bine înscăunat, care a pătruns în mijlocul acţiunilor umane are mai mult credit decât adevărul din articolul tău, dacă ar fi să-l scrii. Greg, vezi-ţi de ale tale şi revino la realitate! Coboară pe pământ! Singurul sfat bun ce mi l-ai dat, a fost să-l urmăresc pe Moldoveanu. Să-l cunosc. Tu mi-ai explicat că Moldoveanu are vocaţia intrigii şi a viciului, că ambiţiile lui sunt crime sociale, că e păcătos iremediabil, că pe arena socială e un jucător murdar. Ce pot face eu direct, pe faţă, singur, într-o şedinţă, cu un asemenea om?

— Bine! — Greg nu vroia să cedeze, deşi aprobă în parte argumentele lui Ianula — El a reuşit până acum, dar nu fi fatalist! Ora justiţiei se apropie şi colectivul va dezvălui şi va acuza just nebunia lui. Dacă ţi-ai pierdut încrederea în judecată şi forţa colectivului atunci s-a terminat cu tine! în jurul lui Moldoveanu se strâng toate

fărădelegile lui. Se cunosc, se judecă şi la momentul necesar colectivul va acţiona.

— Crezi?

— Cum, tu nu crezi aşa ceva, tu care propovăduieşti justeţea şi forţa revoluţionară a maselor? Ai şi tu dreptatea ta. În scriptură e un verset al dracului de înţelept: „Am ochi şi nu văd, am urechi şi nu aud”. Mă înfioară! Asta înseamnă să vezi, să auzi şi să nu ştii, sau să te faci că nu ştii. Bine, am înţeles ce este cu Viorica. Dar cu Elena, cum rămâne? Pe ea cum o scoţi din mocirlă?

— E greu să-ţi povestesc. Ceva mă chinuie îngrozitor şi nu înţeleg. O chinui şi eu. Poate nu mai sunt eu acelaşi ca înainte, poate nu mai este ea. Poate niciodată nu am fost decât două păpuşi care am jucat un teatru convenţional,

— Dar o iubeşti, ai iubit-o! Ce înseamnă pentru voi prezentul?

— Deliberat ne facem rău. Începem să fim străini. Realitatea e că am constatat că nu o cunosc, că nici nu am cunoscut-o vreodată.

Greg se uită atent la prietenul său. Ianula părea transportat în alte sfere. O umbră a propriei lui personalităţi.

„Pasiunea şi ura, ca şi dragostea vor întotdeauna imposibilul. Blestemată viaţă! E mai slab decât înainte? E mai tare acum că devine conştient de forţele şi lipsurile lui? E oare Elena de vină? E Moldoveanu? îngrozitor ce se întâmpla cu aceşti oameni!”.

— Fie, revin la cele ce mi-ai spus înainte de afacerea amoroasă dintre Viorica şi Moldoveanu. Nu am înţeles clar ce rol are aici Dănciulescu?

— Dănciulescu manevrează relaţiile de interese dintre Moldoveanu şi Mărăscu. Impresia mea este că el i-a prezentat-o pe Viorica Laurenţiu şi-l atâta continuu. La un moment dat, Moldoveanu a aruncat aşa, o vorbă, dacă nu putem cumva s-o aducem în Bucureşti. Prea mult nu

cuprind nici eu din ce se unelteşte în jurul ei.

— Întâmplarea face că peste câteva zile să plec la Sinaia. Am s-o caut şi am să încerc să vorbesc cu ea. Dacă aflu ceva interesant, te avertizez.

Nelu se uită la Greg fără să-l vadă. Greg observă absenţa lui. Se miră. Tăcu însă. Păstră pentru el reflexiile crude.

Îşi luară rămas bun, Greg plecând cu gândurile sale între mirare şi dezamăgire.

*

După zece zile, Greg Penescu reuşi să pornească cu trenul la Sinaia, unde; avea să se stabilească într-o vilă pe Cumpătul.

Drumul pe Valea Prahovei îi oferi o destindere plăcută, iar urcuşul până la Cumpătul, pe jos, cu sacul de voiaj aruncat pe spate, îl învioră şi-i dădu sentimentul tinereţii şi libertăţii. Îi plăcea să hoinărească de unul singur descoperind şi redescoperind lumea şi natura. Se considera un trimis al unei lumi planetare pe acest pământ. Căuta să-şi impună imaginativ o asemenea deprindere.

Obţinu uşor camera, reţinută din Bucureşti.

Bucurându-se că era spaţioasă şi elegantă, având un mobilier comod, strict necesar de provenienţă austriacă, cu un stil confuz, bogat în ornamente, se instala repede pentru a respira atmosfera înmiresmată cu parfum de brad. „Ce simplu pot fi toate, şi ce puţin îi trebuie unui om!” îi plăcea să trândăvească, fără griji şi telefoane. Uneori era chiar acuzat de lipsa de politeţe şi de neatenţie. Luase cu el câteva cărţi, revistele şi ziarele pe care le primise în ultima lună şi de care nu se atinsese. Stând în cameră, în faţa ferestrei larg deschise, se bucura de un adevărat răsfăţ având prilejul să răsfoiască revistele, îndeosebi pe cele primite din Franţa şi Elveţia,

lăsându-şi imaginaţia liberă la lectura diferitelor întâmplări cotidiene. Prefera revistele de limbă franceză pentru limbajul lor fastuos dar precis, poetic dar preţios documentat. Se aşezase, risipit pe cât era de lung, într-o berjeră, în faţa ferestrei deschise cu vederea spre culmile munţilor, contemplându-le fără să simtă ispita să urce spre vârfurile lor. O singură dată încercase cu Ianula şi Elena să urce la Buşteni pe munţi. Se lăsase ispitit din cauza ei şi mergând în urma lor îi admira silueta sa. După o oră începu să blesteme în gând această pasiune. Apoi se opri, invocând dorinţa de a rămâne să domine văile şi să se bucure de vederea asupra Buştenilor. Au râs de el, ei continuându-şi drumul. Le spusese că dacă nu revin în trei ore se întoarce la Buşteni să-i aştepte în restaurantul gării. Sosiseră cu zece minute înainte de plecarea trenului. Ei voioşi, veseli, puşi pe glume, el adormit, mohorât şi plictisit. Nu-i plăcuseră niciodată sporturile alpine şi îndeosebi eforturile fizice. I se păreau mai fascinante singurătatea şi comoditatea unei camere elegante. Liber. Fără forfotă strangulantă şi haotică din Capitală. Fără griji. Masă îi era asigurată la cantină.

Se uita pe fereastră atras de adâncurile văilor şi pădurilor. Vârfurile munţilor erau învăluite de nori subţiri, transparenţi, ca o perdea de tul ce se mişca continuu, lăsând impresia că munţii se pregăteau să coboare la vale, spre Bucureşti. Rămăsese cu privirea aţintită spre piscurile lor fără să se gândească la ceva anume. „De ce atâta zbucium inutil la Bucureşti?”. Se simţea atât de departe de oamenii mediocri din jur, care aveau răspuns la ori: e şi nu se mirau de nimic. Nu-l înţelegea nici pe Ianula, nici pe Bălăşoiu. Socotea că amândoi îşi risipesc existenţa.

Discuţia cu Bălăşoiu îl impresionase fără să diminueze admiraţia ce i-o purta.

Reluă în mâini un ziar elveţian, pe care-l lăsase acasă deschis, la ştirile mondene. Ziarul conţinea multe pagini

şi exagerat de numeroase reclame. Un articol, mai; corect un reportaj, întins pe o pagină întreagă, îi reţinu atenţia. Cuprindea o relatare spumoasă despre nuntă lui Cambiano, considerat de ziaristul respectiv, a fi din România, descendent din viţă regală. Conţinea şi câteva fotografii ale căror figuri zâmbeau, anonime, sub privirea lui Greg. Vru să dea pagina următoare, dar se răzgândi, ispitit, din curiozitate, să citească tot reportajul. Nu ştia prea multe despre Cambiano deşi, în copilărie, auzise vorbindu-se intens despre conflictul dintre acesta şi familia sa. Citind află, în descrierea cu lux de amănunte a nunţii lui Cambiano, că era considerat prinţ. Îşi reaminti că aflase din conversaţiile unor intelectuali, mai în vârstă şi mai bine informaţi decât el, că în conflictul respectiv ar fi câştigat Cambiano, fiind recunoscut, în cele din urmă, ca prinţ. De fapt aceasta insinua şi articolul, originea regală a lui Cambiano. Şi, printre argumentele concrete şi demonstrative, care-i atrăseseră atenţia ziaristului ca şi lui Greg, se însera, cu o drăcească descriere exagerată şi insistentă în detalii, masa oferită de Cambiano socrilor lui. Aparent, o asemenea situaţie nu ar fi avut nimic extraordinar pentru Greg. Ce putea reprezenta o masă intimă de şase persoane? Nimic anormal. Ziaristul însă rămăsese perplex, puternic impresionat, de aranjarea mesei, de înşiruirea pe masă a numeroase, prea neobişnuit de diverse, tacâmuri din argint aurit ce aveau pe ele ornamente artistice cu însemnele regale, fapt, afirma ziaristul, ce produce o strălucire unică, de mare fast, acelei mese intime.

„Şase rânduri de tacâmuri, pentru şase persoane”! Greg repetă în gând cele citite. Rămase concentrat în aduceri aminte. Cum întotdeauna se afla în dispoziţia de a da frâu liber imaginaţiei, combinând miraculos cele mai neînsemnate detalii ale existenţei umane şi ale obiectelor ei, cu întâmplările la care subiectiv participa, se trezi incitat să facă asociaţia dintre cele şase rânduri de

tacâmuri, la care se referea articolul din ziarul elveţian, cu cele şase rânduri de tacâmuri furate din muzeu din lada care conţinuse 40 de tacâmuri din argint aurit, oferind un serviciu complet pentru supă, friptură, ouă, salate, cafea, lapte, brânza, compot, fructe, peşte, mere, dulceaţă etc. Lui Greg, într-o vizită la muzeu, i le arătase un muzeograf ca pe un lucru ieşit din comun. „Dureros de frumoase”! De curînd, vorbise şi cu Ianula despre ele.

Predispus la presimţiri şi implicări în exagerări şi bănuieli, ca şi când ar fi pierdut ce-i aparţinuse sau cum faptele noi, neaşteptate şi neprevăzute, la care era martor, îl obligau spiritual să găsească un echilibru salvator pentru a depăşi marginea unei prăpăstii în care-l împingea fantezia sa, Greg, precipitat, curios şi oarecum exaltat reciti pasajul respectiv. Fantezia sa cizela, fasona şi completă! cele ştiute. Trăia clipa unui hazard ciudat, ce-l situa martorul unor evenimente comune. Să-i parvină sub ochi, tocmai lui, o asemenea conjunctură şi situaţie tocmai în oraşul, care adăpostise tacâmurile, deoarece nu-şi închipuia că proprietarul elveţian comandase asemenea modele de tacâmuri, ce probabil costau o imensă avere, doar pentru capriciul unei recepţii.

Lui Greg îi plăceau şi căuta asiduu misterele şi complicaţiile lor. Considera, ca şi în cazul lui Bălăşoiu, că rolul lui era să descifreze tainele pământului. Şi aici, pornind de la zece rânduri din ziar, bănuia declanşarea unor tainice poveşti în care amestecă, drept eroi, pe Moldoveanu. Dănciulescu, Mărăscu, Ianula, Viorica Laurenţiu şi, probabil, existau şi alţii.

Dacă nu descoperea mistere, Greg le inventa. Misterele se instituiau în viaţa lui şi deveneau pasiunile active, considerându-le că ascundeau întotdeauna un adevăr, în timp ce scurgerea cotidianului şi a existenţei banale, arăta doar suprafaţa lacului în care se scăldau, îmbrăcaţi în diferite costume, oamenii. Nu venise oare la Sinaia pentru a descifra conflictul ciudat dintre Moldoveanu şi

Ianula, ori pe cel dintre Moldoveanu şi Viorica Laurenţiu? Nu era însăşi viaţa lui un mister? se întreba deseori: „cine sunt, de unde vin, unde merg”? Ce însemnau imaginaţia, gândirea, sentimentele, cunoştinţele, dacă nu mistere în relaţii cu existenţa? „Oare eu exist? Sinaia există? Masa din Elveţia a existat? Ce a existat sau există cu adevărat, în afara cugetului meu? Dacă nu aş fi citit ziarul nu aş fi preocupat să gândesc aşa ceva şi dacă nu aş gândi nu aş exista! Atunci fantezia mea e reală fiindcă e produsul gândirii”!

Povestea din ziar declanşa în cugetul său unele legături posibile.

Nelu Ianula îi relatase cu lux de amănunte întâmplările de la muzeu. După sustragerea tacâmurilor urmase firesc un proces penal. Cine le furase şi când dispăruseră din depozit nu reuşiră să afle anchetatorii. Gestionarul arestat afirmase la proces că nu ştia nimic şi toate cercetările în legătură cu el şi cu relaţiile lui nu obţinură nici un rezultat. Directorul muzeului scăpase doar cu o sancţiune administrativă, iar Sorin Mărăscu fu şi el sancţionat urmând după proces transferul la Bucureştii Nici el nu contribuise la proces cu relaţii lămuritoare. Personalul muzeului anchetat nici el nu adusese vreo dovadă în plus. Se constatase doar, că anterior comisiile de inventariere nu-şi făcuseră datoria, neobservând dacă din lădiţa cu tacâmuri lipsiseră tacâmurile în cauză, astfel că nu reuşiră stabili cu precizie data când dispăruseră. Timpul scurs după proces aşternuse uitarea peste acest eveniment. Dar acum, lui Greg i se păreau stranii coincidenţele, ce se infiltrau tulburători în existenţa sa. Fără îndoială nu avea nici o dovadă să poată afirma cu certitudine că se afla în faţa aceloraşi obiecte, în gazetă nu fuseseră reproduse şi nici nu apăreau indicaţii de unde proveneau. Imaginaţia lui ţesea însă, în jurul lor, o poveste fabuloasă. Înclina spre o aventură complicată politic, sentimentală şi poliţistă. Îl amuza să imagineze tot

felul de întâmplări: cum fuseseră furate, ce persoane şi ce gangsteri participaseră, cum fuseseră scoase din ţară, şi câte altele nu-i treceau, fabulos, prin gândirea sa. Reciti de mai multe ori pasajul din gazeta elveţiană. Relatarea era banală. Nu avea nimic fantastic. Dar tocmai aceasta îi provoca cele mai nesăbuite fantezii. „Dacă Moldoveanu ar fi şi el amestecat în această aventură, ce bucurie îi voi produce lui Ianula”!

Lăsă gazeta din mâini şi privi pe fereastră la munţii, care-şi pierdeau văile şi vârfurile în întunericul serii ce se lăsase încet în jurul lor. „Ce straniu mister este omul, ca şi natura! Ce schimbări şi neprevăzut aduce timpul”!

*

Viorica Laurenţiu nu mai arăta a fi tânără studentă, aşa cum Greg o cunoscuse când îi fusese timp de doi ani profesor, în urmă cu şase-şapte ani. Nu atât anii o schimbaseră cât o angoasă şi o nemulţumire de şine de ale căror marasme nu reuşea să se debaraseze. În ultimii ani renunţase să trăiască entuziasmele din anii de studenţie când considerase pictura singurul scop al vieţii ei. Existenţa însă îi pusese în faţă numeroase şi triste feste. Avusese o copilărie zbuciumată. Părinţii îi muriseră în război, fiindu-le distrusă casa de un avion ce-şi deşertase bombele la întâmplare. Păstrase, din acest trecut sumbru, o singură pasiune, pictura. Sprijinită de o mătuşă i se dedicase, la început, cu ambiţie, considerând-o mijlocul eficient de a uita şi trăi. „Un strigăt în noapte. Un vis strangulat”, cuvintele lui Rouault, o obsedau în ultimii ani când se afla în faţa şevaletului. După terminarea Institutului de Arte fusese repartizată ca muzeografă la Muzeul din Sinaia. La început sperase în viitorul ei artistic, în şansa să se realizeze că pictoriţă. Înaltă, dar nu exagerat, bine făcută la trup ca proporţii şi forme, brunetă, cu ochii negri, cu un păr negru lucios,

ondulat natural, plăcea bărbaţilor şi era curtată atât de personalul muzeului, cât şi de cei veniţi la odihnă dornici de petreceri şi aventuri. Avusese însă câteva decepţii amare, încă din Institut. Întâi cu un student, apoi cu profesorul de pictură, ceea ce o făcuse să fie prudentă şi să nu mai accepte avansurile bărbaţilor. Cu pictura mergea greu, din ce în ce mai dificil.

Ceea ce studiase în Institut nu reuşea să aplice în pictură. Îşi amintea că fostul ei profesor, Greg Penescu, le vorbea de homomorphisme, de pericolul de a nu şti să aplici un ansamblu de principiu în alt ansamblu, pe care ţi-l oferă natura, de exemplu, că adesea aceste elemente ce compun ansamblurile pot fi contrarii. Se hotărâse să pornească de la studiul naturii. Dar când picta în natură, turiştii efemeri se opreau şi-i făceau complimente agresive, care o enervau şi o stânjeneau din lucru, făcând-o să se grăbească sau să renunţe. În faţa şevaletului, în mica sa garsonieră, lumea şi orizonturile ei i se păreau strânse într-un cerc îngust din care nu avea ieşire. Nu înţelegea de ce pictează. Un timp se dedicase cu pasiune activităţii muzeului, dar nu avu nici aici satisfacţii. I se părea munca anostă. O rază de speranţă apăruse o datai cu venirea lui Sorin Mărăscu la Muzeu ca Director adjunct. Ceva puternic, nedesluşit, o atrăsese spre el. Mărăscu voinic, ambiţios, pedant, elegant, posesiv, la cei aproape, 40 de ani părea visător şi se manifesta faţă de ea, amabil şi curtenitor. Viorica văzuse doar părţile frumoase şi în acest fel se apropiase acceptându-l să o domine şi să facă din ea o fiinţă supusă voinţei lui. Deşi Mărăscu era insensibil la pictură, Viorica îşi făcuse totuşi, multe visuri. Îndrăznise să se gândească la o căsătorie şi la posibilitatea mutării la Bucureşti, în mijlocul unei vieţi artistice intense ce i-ar fi oferit avantajul să revină la pasiunea ei. Nu a avut acest noroc. După scandalul de la Muzeu, cu furtul tacâmurilor de argint, Sorin Mărăscu o părăsise lamentabil, fugind ca un

laş cuprins de panică, arătând, dispreţuitor în faţa colegilor lui, bucuria că pleacă. Atitudinea îi apăru inexplicabilă. Trăiseră împreună doi ani, în armonioasă înţelegere şi fără secrete între ei. El îi încredinţase pentru păstrare o cutie din metal în care ţinea diverse documente intime, vechi sau recente. Luau masa împreună, dormeau pe rând în garsoniera unuia sau a celuilalt, în speranţa să obţină un apartament. Aproape toate colegele o considerau că dăduse norocul peste ea fiind sigure de iminenta lor căsătorie. Şi dintr-o dată, purtarea lui anormală, ciudată, o aruncă în plasa unei singurătăţi deznădăjduite, trăind doar cu amintirile. Nu pricepea de ce o evită, după plecare, de ce renunţase şi se ferea să o vadă. O lăsate în întuneric acolo unde te simţi singur, exilat, fără scăpare. O singurătate absolută. Trecuseră doi ani de la plecarea lui; Mărăscu. Încercase să-l vadă de câteva ori întâlnind însă un străin şi nu pe cel pe care-l iubise. Frământa în gând, în vise şi chiar când lucra, chipul şi caracterul lui şi deşi îi descoperea unele trăsături dure, un egoism tiranic, o fire neînduplecată, nu, reuşise să se desprindă definitiv de amintirea lui şi să-l alunge din visurile nopţilor sale albe.

Îi scrisese de câteva ori în diferite moduri. L-a măgulit, l-a implorat, i-a reproşat de ce nu o caută, de ce nu vine la Sinaia. Mărăscu îi răspundea de! fiecare dată absent, convenţional, preocupat de alte treburi. La telefoanele ei se arătase plictisit, ocupat, grăbit, fără entuziasm, ironic şi uşor irascibil. Mărăscu se plângea des de oboseală, de dureri de cap, de o stare de angoasă. Afirma că i se făcuse lehamite de viaţă şi mai ales de Sinaia. „Da, spunea el, frumos trecut am avut, plin de speranţe irealizabile”. Devenise rece şi arţăgos. Când l-a întâlnit, prima dată, la Bucureşti, la câteva luni de la plecarea lui din Sinaia şi apoi, din nou, peste câteva luni, a îndepărtat-o brutal, ofensator şi jignitor, aruncându-i în faţă, ca o lovitură grea de palmă: „Ce mai vii la mine? De ce? Acum

când îl ai la Sinaia pe Moldoveanu”?

Asta era deci! Aflase de vizitele şi insistenţele lui Moldoveanu. Inutil încercase să-l convingă că Moldovcanu nu însemna nimic şi nu avea să devină pentru ea decât persoana cea mai abjectă din lume. La toate protestele şi jurămintele ei de credinţă şi dragoste, îi răspunsese dureros de duşmănos şi crud, aruncând-o în îndoială şi disperare.

Un timp admisese că, în adevăr, el se purta astfel fiind gelos pe Moldoveanu. Apoi a crezut că găsise o altă femeie, dar aflase că şi el era singur.

A început să persiste în ideea că totuşi el o iubeşte şi că vroia să se convingă cât de tare este faţă de Moldoveanu. Nu numai că avea să-l ocolească pe Moldoveanu, dar ea alesese abstinent singurătatea, neacceptând un alt bărbat în preajma ei. Deziluzia ce o măcina şi speranţa că el va reveni o determinase să se izoleze tot mai mult de oameni. Îl aştepta. Îl adoră. Îl visa. În imaginaţia ei rămăsese un cavaler medieval, „Stăpânul”. Pe Marius Moldoveanu, care după plecarea lui Sorin Mărăscu venea des la Sinaia şi se purta tot mai insistent faţă de ea, îl repezise, îl ocolise, îl implorase s-o lase în pace, îi refuzase toate apropourile pe care le considera libidinoase. Îi aruncase în faţă dispreţul. Moldoveanu râdea şi devenea când dur şi îndrăzneţ, când curtenitor. Aştepta. Avea o răbdare drăcească. Colegii din muzeu, speriaţi de posibilă furie a lui Moldoveanu, care le făcea control şi-i ameninţa că nu-şi îndeplinesc serviciul cum scria la regulamente, o rugau să fie îngăduitoare cu el. Dar ea devenise irascibilă, imposibilă, greu de înţeles şi de suportat de cei din jurul ei. La ultima întâlnire cu Sorin Mărăscu, la Bucureşti, constatase o schimbare profundă în sufletul şi în caracterul acestuia. Nu era gelozie ci o pustietate sufletească. O durea starea lui şi decăderea psihică în care-l găsise. Considera că din cauza ei. Întoarsă la Sinaia devenise, pentru cei ce o cunoşteau,

o fiinţă stranie, fară cruţare în arătarea dispreţului ei. Continua să se învinuie că din cauza ei Mărăscu ajunsese într-o stare de decrepitudine sufletească, că ea fusese singura vinovată, că ar fi trebuit să-şi dea demisia din muzeu şi săi plece cu el la Bucureşti. Viitorul i se arăta sumbru. Nu mai spera în revenirea lui Mărăscu.

Colegii începuseră să bârfească, să considere că se apucase de băutură. Mulţi îi asociau cinismul cu o stare a disperării. În schimb, Marius Moldoveanu devenise în raporturile cu ea, nerăbdător şi insuportabil, iar refuzul ei continuu îl făcuse să fie furios şi aprig în dorinţa cuceririi. Viorica Laurenţiu se ferea, se codea, îl refuză ironic, sau în silă cochetă sau nu răspundea torentului de rugăminţi şi insistenţelor brutale. Avusese împreună, câteva scene groaznice. Aprins de dorinţa de a fi stăpânul, se purtase brutal, vrând să profite de clipele când se aflau singuri. Aproape o siluise. Se zbătuse, primise câteva lovituri dure în piept, dar scăpase.

Greg, coborând spre cantina-restaurant, unde spera să o întâlnească, se interesase la ce oră venea la masă, se gândea la situaţia fostei lui studente, ştiind câte ceva din zbuciumul pe care-l trăia, fie de la Nelu Ianula, fie din amintirile clipelor şi discuţiilor purtate, când poposise la Sinaia şi o întâlnise întâmplător. Faţă de el, Viorica se comportase întotdeauna binevoitoare. Discuţiile lor se desfăşuraseră, de obicei, în domeniul artei.

Aşa cum sperase, intrând în restaurantul-cantină, o găsi singură la masă. Era îmbrăcată simplu, lipsită de orice extravaganţă. O rochie înflorată se mula pe corpul ei zvelt, punând în relief feminitatea senzuală. Se îndreptă către ea, cu o emoţie nefirească stării lui de independenţă, şi-i ceru amabil permisiunea să se aşeze pe unul din cele trei scaune rămase libere.

O rază de lumină, scurtă, îi lumină faţa, văzându-l pe Greg, îi bătea inima. Se bucura sinceră de prezenţa lui. Era un eveniment plăcut, aşteptat. Aducea un aer

proaspăt şi intelectual din Bucureşti.

— Aţi venit de mult, domnule Profesor? Nu v-am văzut. O clipă îi reveniră în memorie anii de studenţie şi de nerăbdare când el venea să le ţină cursuri. Orele lui întotdeauna erau atractive prin divagaţiile filozofice şi istorice pe care obişnuia să le facă. Apoi zâmbetul şi politeţea lui deveniseră proverbiale printre studenţi. Nu supărase pe nimeni. Părăsise cu ostentaţie pretenţiile didactice şi agrea numai convorbirile directe şi intime cu studenţii.

— De două zile şi nu voi sta mult. Poate încă două-trei zile deşi îmi va părea rău să plec. E atâta linişte! Superb! Aer. Munţii. Luna. Stelele pe cer. Am aici tot ceea ce nu găsesc la Bucureşti. Chiar niciodată atât de măreţ!

— Pentru cei ce vin aici, din când în când, ca dumneavoastră, totul pare nou şi minunat Noi, ăştia ce trăim pe aceste coclauri, ne-am obişnuit, suntem cătrăniţi. Pentru noi munţii înseamnă urcuş, pietre; norii sunt vestitori de ploaie, sau de zăpadă. Vântul, întunericul, ceaţa, frigul, li se adaugă. Rareori vedem, ceea ce dumneavoastră consideraţi a fi minunat, splendoarea munţilor!

— Cum asta? Doar eşti artistă! Nu te atrage diversitatea naturii? Viorica Laurenţiu săltă din umeri. Se uită tristă dar îmbujorată pe fereastră. Greg îi admiră profilul de romană.

— Sub aspectul exterior pare frumos. Nu se simte mizeria noastră cea interioară. Da, uneori e plăcut... şi... Se opri. Apucă paharul vrând să bea apă. Greg, amabil, îi turnă apă din carafa de pe masă observând că îi dispăruse palida rază de lumină, ce i se aşternuse pentru o clipă pe obraji, când se aşezase la masa ei.

— Am impresia că nu mai pictezi. Unde este entuziasmul de altădată? Îmi amintesc, te socoteam printre cele deosebit de capabile şi dotate studente. Cum poate să dispară vocaţia şi dragostea pentru natură a

unui pictor? Ce s-a întâmplat?

Viorica schiţă un zâmbet acru. Îl privi pe Greg în ochi. Direct. Sarcastic. Greg aprecie că avea ochii frumoşi, negri, expresivi, deşi apăruseră mici creţuri la colţurile laterale.

— Pentru o femeie-pictor e foarte greu. Oriunde. Dar extrem de dificil în provincie? Desigur, nu m-am lăsat cu totul de pictură. Lucrez, din când în când, în timpul liber, însă, vă spun drept, nu mă satisface ceea ce pictez. Îmi lipsesc comparaţiile, confruntările cu alţi artişti. Aici nu am pe nimeni, care să-mi fie critic obiectiv, prieten şi, îndeosebi, sincer şi priceput în ale artei. Am pierdut orice legătură cu Capitala şi cu vechii mei colegi din Institut. Cum poţi picta cu adevărat ceva de valoare în mijlocul contactului permanent cu ceea ce este josnic? — „Oare ce-o fi josnic pentru ea”? reţinu Greg — Lucrările mele sunt întrerupte necontenit. Nu ştiu cum se face. Dar timpul pentru pictură mi se scurtează. În schimb se lungeşte pauză până vine inspiraţia, iar dacă vine şi, când vine, dispare repede — Greg ar fi vrut să adauge „cu profesorii cum stai? De ce i-ai părăsit? — Nu mai ştiu ce există la modă în pictură, ce se mai cere, ce se mai cumpără. Tendinţele noi!... La noi sunt numa cele vechi. Mi-e foarte greu să trimit la Bucureşti ceea ce pictez acum. Am îndoieli. Nesiguranţa! Ştiţi ce e pictura mea? Un simplism personal foarte colorat. Dădu din cap a pagubă. Se gândea la ultimul tablou, pe care-l reluase de mai multe ori. Gara Sinaia. Nu-i reuşise deloc. Renunţase, hotărâtă să picteze munţii, dar când se aşezase cu şevaletul începuse să plouă. O apucase plânsul. Mergea prin munţi şi vedea numai brazii, drepţi, verzi şi proiectaţi pe fundalurile întunecate ale umbrei pădurilor.

— Totuşi, porniseşi bine. Cum de nu aţi reuşit să vă formaţi aici un cerc artistic, fie la muzeu, fie la Casa de cultură? Cât despre prieteni... venim! şi noi cei din Bucureşti. Mai sunt şi cei din minister...

Viorica tresări ca împinsă de un resort mecanic de pe scaun

— Nu prea. E o glumă. Amatori avem, da, e adevărat. De asemeni, vin foarte mulţi artişti. Vin şi pleacă. Egoişti. Nici nu lucrează sau dacă pictează stau în camere. Nu au timp de discuţii. Unii lucrează în grabă. Arta noastră, aici, e un cerc închis, strâmt, ostil. Atât! Nu dumneavoastră spuneaţi că cel mai greu lucru uman e artă?

— Am venit de atâtea ori la Sinaia. De ce nu m-ai oprit să-mi ceri sfatul său ajutorul, să stăm de vorbă, să văd şi eu ce pictezi? Nu să-ţi dau lecţii ci, aşa, ca prieten, să schimbăm idei.

— Am încercat, dar, dumneavoastră veniţi la muzeu şi vă uitaţi numai la mobile, iar aici, staţi în cameră, citiţi sau scrieţi. Pe noi cei de la muzeu ne-aţi ocolit.

Greg făcu ochii mari. Nu-i surâdea observaţia justă. Adevărat, îi plăceau mobilele vechi dar şi femeile frumoase. Privind-o regretă că o ocolise atâta timp. „Ce se întâmplase cu mine? Fusesem orb”?

— Dumneavoastră — continuă Viorica puţin ţepoasă, şi la şcoală ne trataţi ca pe nişte mobile. Vă uitaţi doar la exterior. Cântăreaţi, cu ironie, forţele noastre, dacă au greutate şi stil...

— Eu? Nu cred! — „Iată-mă prins la strâmtoare”!

— Zău! Erau unele studente care se dădeau în vânt după dumneavoastră şi nici nu le vedeaţi sau vă uitaţi la noi ca la dulapuri.

Greg nu ştia dacă să râdă sau să se supere. Zâmbi acru.

— Există un cod moral al profesorilor.

— Poate. Numai pentru unii. Dar de ce vă atrag atât de mult mobilele vechi?

— Nu presupui că poţi gândi şi cu ochii? O mobilă veche, un Dressoir, o comodă Louis XV, un Bonheur de jour, un secretaire, te face să visezi, dragă Viorica Laurenţiu — se trezi Greg vorbind profesoral cu un ton

semi-serios –, Orice mobilă degajă un spirit. Aş putea, dacă aş fi poet, să scriu un poem despre o bergeră, din timpul lui Ludovic al XV-lea. Reţine că unul din cele mai frumoase romane ale lui Călinescu îşi deapănă acţiunea pornind de la scrinul negru, fiindcă orice mobilă a fost martora unui trecut uman. Forma şi decoraţia ei vorbesc, posedă un grai special, afectiv, economic, politic, familiar, pe lângă cel artistic. Sentimentele trecutului sunt redate nu numai de imaginile picturilor şi sculpturilor sau de istorie şi literatură, ci şi de cadrul mobilier în care oamenii şi-au dus existenţa. Mai mult, mai intens, o mobilă dezvăluie rolul istoric şi estetic, etic şi economic, pe care oamenii l-au jucat în societăţi diferite şi în familii dispărute. Mobila a cristalizat o expresie, o manieră, un gust, o concepţie estetică, o forţă economică, întocmai ca o filozofie complementară a fiinţelor care au folosit-o.

Viorica se uită admirativ la Greg. Totdeauna se entuziasma când vorbea. Retrăia, o senzaţie veche de studentă, bucuria de a-l asculta.

— Să-ţi vorbesc de caracterul liniei, a ornamentului într-o mobilă, de expresia graiului lor! Mobila italiană poate foarte bine să fie identificată cu femeile italience, cu acele femei cochete încărcate de bijuterii strălucitoare şi de şaluri de mătase viu colorate, în timp ce femeia franceză, ca şi mobilele ei, exprimă multă fineţe şi o eleganţă sobră şi distinsă, mult deosebită de stăpâna mobilelor flamande sau germane, grele, masive, solide, având culorile sumbre ale lemnului natur. De aceea nu surprinde că mobilele acestea au renunţat la bronzurile aurite sau marchetăriile, ce ne încântă privirea, ca la mobilele franţuzeşti sau italiene.

O mobilă frumoasă constituie bucuria ochilor, a sufletului, e ca o muzică, o priveşti în tăcere, cu admiraţie deplină. Uneori bucuria debordantă a Renaşterii, cu triluri bogate, a depăşit limitele frumuseţii austere, aterizând în eroare şi exagerare, folosind în mobilier pictura sau

reliefuri accentuate şi chiar abundente. Pentru a corespunde luxului Renaşterii s-a introdus marmură, mozaicul, sideful, după cum mobila spaniolă a folosit feroneria şi ornamentul presat în piele. Să-ţi vorbesc de frumuseţea ornamentelor imprimate pe pielea de Cordoba? Soarele spiritului artistic e blând, te învăluie, te subjugă, te înalţă şi te urmăreşte cu amintirea şi căldura lui.

Viorica se rezemă de speteaza scaunului, ca la Institut.

— Fenomenul e interesant de urmărit şi la noi. Unei societăţi frivole, amoroase, cu traiul zilnic petrecut în saloane şi în budoare, aşa cum se întâmpla în secolul trecut, dezvoltând gustul de a trăi bine şi a te bucura de darurile vieţii, liniile rigide, unghiurile ascuţite, decoraţiile în spirit bizantin sau gotic, ori arabescurile musulmane, câteva secole la modă, deveniseră incomode, neplăcute vederii, necorespunzătoare modei feminine europene. În schimb, boieroaicele noastre au introdus moda europeană împotriva solilor tradiţionalişti, au preferat eleganţa mobilierului cu stilurile Ludovicilor XV sau XVI, acompaniate de un confort alcătuit cu graţie, de o eleganţă indiscutabilă, ca o invitaţie la dragoste.

La acel sfârşit de secol unghiurile s-au aplatizat, simetria va fi ruptă, axele simetrice sunt deşirate sau părăsite, în timp ce vor apare curbele picioarelor mobilierului, ca o reverenţă galantă. Pe suprafaţa mobilelor vechi, inflexibile, se introduce bogăţia ornamentelor marchetate. Asemenea mobile s-au adaptat spaţiilor apte pentru galanteria, flatării estetice şi frivolităţii adorabile petrecute în spaţii mici. Mobila mare, greoaie, de tip german dispare sau a rămas ca o reminiscenţă a memoriei preferinţei, imperiului austro-ungar şi a zonelor populate cu oameni de origine germană.

— Să vorbim deci şi la noi de o expresie estetică feminină gen stilului Madame de Pompadour.

— Într-un fel. Ea nu a creat însă, un stil, a dat doar numele unui stil frecvent. Ea fusese favorita lui Ludovic al XV-lea, care-i oferise tot ceea ce îi făcea plăcere.

Intempestiv şi fermecător, această schimbare, care a avut loc în mobilierul românesc, s-a îmbinat cu darurile naturii, cu ghirlande de flori şi trandafiri, îndeosebi preferate în marchetăria mobilierului sau adăugate prin sculpturi în lemn la mobilierul Biedermeyer importat din Viena sau făcut în Transilvania.

A fost o luptă interesantă între păstrarea tradiţiei şi imitaţia modei franceze, în Muntenia şi Moldova, deoarece în Banat şi Transilvania! a continuat mult timp influenţa stilului austriac, al Biedermeyer-ului în această luptă au învins importatorii de mobilier deoarece noi am avut puţini ebenişti locali, până la primul război mondial.

Acum înţelegi de ce mă pasionează mobila? Dincolo de plăcerea identificării stilului şi a provenienţei, trăiesc o reală reîntoarcere în timp. Eu văd acei oameni, îndeosebi acele femei, care le-au folosit sau le-au comandat. E o adevărată delectare spirituală şi imaginativă.

La fel trăiesc în faţa picturilor vechi sau noi. Încerc să reconstitui sufletul artistului după maniera picturii lui.

În sfârşit, să nu mă crezi un maniac, că privind mobilele uit de femeile ce mă înconjoară. Femeia rămâne, ca pentru orice bărbat, şi pentru mine, o atracţie. Ea este frumosul viu, palpabil...

— De atâtea ori am auzit asemenea vorbe cu atracţia naturală încât mi s-a făcut lehamite de o asemenea frumuseţe.

Gerg se simţi puţin lezat în entuziasmul lui.

— Eu vroiam să ştiu de ce eziţi să pictezi?

— V-am spus, îmi lipseşte un elan firesc, ca şi un stimulent spiritual, spontan, creator, fără să mai subliniez unul amical.

— Când era director adjunct, Sorin Mărăscu, îmi aduc aminte, exista o oarecare agitaţie artistică — Viorica

Laurenţiu se încruntă. Privirile i se îndreptară din nou spre fereastră prin care se zăreau creştetele Bucegilor. Inima i se păru a fi prinsă într-un cleşte. „Sorin. Ah! Da! Sorin... De ce tocmai acum să se risipească plăcerea de a fi împreună cu Greg?”. Ezită să-i răspundă. Îşi întoarse doar privirile către el, triste, speriate. Turnă în pahar apă din carafa ce se afla pe masă, Ridică paharul uitându-se la el ca la un glob de sticlă în care spera să citească viitorul.

„Pactul lacrimilor, gândea Greg. În suferinţă, Viorica a găsit o plăcere şi linişte amară”.

— Poate. Îşi făcuse un cerc de artişti numai pentru el. Nu mă luau în seamă. Mă acceptau să le servesc doar cafelele. Se comportau ca toţi bărbaţii din lumea aceasta. Egoişti. Nu veneau mulţi. Câţiva, se adunau mai des duminica. Soseau dimineaţa şi plecau seara. Aveam impresia că-i interesau prea puţin pictura sau muzeul. Căutau alte amăgiri... Nici nu intrau în muzeu sau să se plimbe prin pădurile de brazi, pe cărările munţilor.

— Veneau aceiaşi?

— Mai întotdeauna. N-am agreat figurile şi nici năravurile lor. De exemplu, Emilian Dănciulescu, se comporta agresiv, nu admitea contrazicerea. Făcea pe şeful. El comandă şi propunea discuţiile. Venea însoţit de Orăscu, care comenta presa. Îmi aduc aminte că aducea cu el o servietă mare plină cu ziare. Ceilalţi? Beau tot timpul. Râuri de votcă şi vin. Fiecare posedă câte o meteahnă. De fapt, îşi făcuseră obiceiul să se închidă în biroul lui Sorin, sau mergeau la el în garsonieră. Discutau, bârfeau, chicoteau, ore în şir. Mă plictiseau. Preferăm să mă plimb singură. E aşa plăcut pe aleea cu brazi!!

Greg remarcă, în glasul ei, acelaşi ton ironic, aspru, răutăcios dar şi o nuanţă de amară melancolie. Nu aflase de la Nelu Ianula despre asemenea reuniuni duminicale. Ca întotdeauna Nelu Ianula era orb la evenimentele importante. Deschidea ochii numai când se prăvăleau evenimentele peste el. Auzind că participase Emilian

Dănciulescu i se părură fireşti zvonurile despre intrigile acestuia şi despre prezenţa lui pretutindeni unde erau artişti: „Consilier! Halal consilier”!

— Venea şi Marius Moldoveanu?

Viorica Laurenţiu roşi. Se făcu că nu înţelegea întrebarea.

— Erau prieteni? continuă insistent Greg.

— Cine?

— Emilian Dănciulescu cu Sorin Mărăscu, ocoli Greg prima întrebare.

— Păi cum? De ce ar fi venit la Sinaia dacă nu ar fi fost prieteni? Atunci mă surprindea prietenia lor. Nu se potriveau la caracter. Sorin — Greg observă că-i spunea pe numele mic — lăsa totul baltă când venea Dănciulescu. Avea asupra lui o putere drăcească. Atunci nu prea înţelegeam, dar acum nu mă surprinde. Amândoi, o apă şi un pământ. Dar... — ar fi vrut să arunce şi o vorbă de ocară. În ultimul timp Viorica se deprinsese să înjure.

În faţa lui Greg Penescu se jenă. Se frământa punându-şi aceleaşi întrebări: „Poate greşisem cu Sorin Mărăscu? Posibil, să fie doar o ranchiună, un efect al geloziei şi mâniei” —... se fereau de mine. Preferau să rămână în doi când nu veneau şi alţii. Se întâmpla des.

— A durat mult prietenia lor?

— Continuă. Dănciulescu este spiritul răului — îl ura pe Dănciulescu în acelaşi mod ca şi pe Marius Moldoveanu —. Adevărat însă că după furtul acela de la muzeu, Emilian Dănciulescu nici el nu a mai venit la Sinaia, ca şi Sorin. La început am cugetat că se certaseră, dar m-am înşelat. Şi-au continuat petrecerile la Bucureşti. Greg se gândea la târgul făcut de Dănciulescu cu Moldoveanu privitor la Viorica Laurenţiu în ciuda lui Mărăscu. „Oare Mărăscu a fost chiar aşa de fraier? Oare Viorica nu bănuia asemenea obiceiuri orientale”?

— În schimb a început să vină aici Marius Moldoveanu?

Greg simţi că întrebarea sa picase prost, Viorica Laurenţiu strâmba nervos din gură şi încercă să se ridice de pe scaun. Părea ofensată. Se simţea jignită în sentimentele ei faţă de Greg. „Ce-l amestecă pe Moldoveanu! Ce fel de om este Greg Penescu? Atât de imprevizibil, amabil şi ironic, prezent şi totuşi zburător! Cald şi rece totodată”!.

— Stai, dragă, nu te enerva! Ştiu că şi tine că Marius Moldoveanu e o lichea. Mi-a spus-o şi Nelu Ianula.

La auzul numelui lui Ianula Viorica se linişti.

— Şi încă ce lichea!

— Spune-mi, Sorin Mărăscu înainte de furt se întâlnise cu Marius Moldoveanu?

— Foarte des. Îl adusese la Sinaia Emilian Dănciulescu. Veniseră cu nişte femei tinere.

— La Mărăscu?

— La odihnă. De fapt venea la Cumpătu. Mărăscu făcea doar pe gazda. Reţinea camerele libere. Greg făcu o pauză. Privi şi el pe fereastră. Bău apă din pahar. Îşi întoarse capul către Viorica. Era frumoasă, aşa tristă şi încordată ca un arc întins. „Încotro avea să pornească viitoarea săgeată”?

— Sorin Mărăscu cu Marius Moldoveanu cum se aveau?

— Moldoveanu îi era şef iar Mărăscu subaltern. Rolul lui era să se supună. Asta e regulă generală. Cât despre Marius Moldoveanu, el este... un... un...

— Un afemeiat. Un proscris spiritual. Un bezmetic.

— Mai rău.

— Cum s-a purtat cu Sorin Mărăscu?

— Brutal... Părea fericit că l-a dat afară. Viorica devenise pătimaşă în cele ce spunea, dar îşi aduse aminte că aflase că Moldoveanu fusese acela ce-l sprijinise, în continuare, la Bucureşti, făcându-i rost de o situaţie bună.

— Din cauza furtului?

— Sigur! Deşi, cred, că totul fusese o mascaradă. Moldoveanu teroriza politic: „un membru de partid nu are

voie să greşească sau să nu observe greşelile altora”. A fost o şedinţă groaznică. L-a dat afară după terminarea procesului, dar l-a iertat după aceea. Totuşi, nu pricep ceea ce a fost între ei.

— Ianula spune că l-a ajutat să vină la Bucureşti. Greg ar fi vrut să-i spună că Dănciulescu trăsese toate sforile pentru a-i face drum lui Moldoveanu la Sinaia. Se răzgândi. Cuvintele sunt ca gloanţele, pot răni, omorî sau trece alături de ţintă. Ale lui puteau fi fatale.

Viorica tăcu, nu răspunse. Vroia să fugă. „Ce e şi cu profesorul ăsta? Se mai crede învăţăcelul meu. Stă, se holbează la mine şi-mi pune întrebări impertinente. Parcă ar face o anchetă. E el bărbat bine, însă sucit al dracului. Ducă-se dracului”! Greg zâmbea ciudat. Părea că-i citeşte gândurile. „A înţelege prin cunoaştere înseamnă a fi capabil a corespunde unei idei clare. Prin spaţiu, universul mă înglobează şi mă cunoaşte, prin gândire eu sunt cel care interpretez. N-am s-o las. Trebuie să aflu, să ştiu”.

— Apropo de furtul acela. Aşa, o întrebare de diletant, crezi că Mărăscu, în calitatea sa de director adjunct ar fi putut să intre în orice cameră din muzeu?

— Nu ştiu! „Acum îl bănuie pe Sorin. De unde până unde această pornire?” Există un dulap sigilat în care se ţin cheile tuturor camerelor, iar cheia dulapului stă şi ea într-un plic sigilat la portar, în alt dulap sigilat. Sigiliul e dublu, al directorului, şi contabilului-şef. Ştiu la ce vă gândiţi. Sunteţi bănuitor din fire... Sistemul de pază e complicat chiar şi pentru un director... Aşa că nu vă mai gândiţi la Sorin Mărăscu. „Referinţa la Mărăscu e compromiţătoare, îl pune într-o nouă situaţie critică. De ce oare vrea să-l diminueze în ochii mei? O! Profesorul ăsta niciodată nu a greşit. E un diavol”!

Greg dădea din cap. Îşi amintise de cele citite în ziar. Fu gata să-i spună Vioricăi Laurenţiu, dar se răzgândi. „Un detectiv, fie el amator, nu-şi dezvăluie constatările”. Hotărând că Greg îl învinovăţea pe nedrept pe Sorin

Mărăscu, Viorica Laurenţiu continuă luându-i apărarea, fără să-i fie clar de ce o face.

— La proces s-a dovedit că Mărăscu, sau altcineva, nu ar fi reuşit să ia cheia de la portar. Era bine păzită. Nu s-au găsit urme. Au cercetat tot ceea ce a fost posibil. Şi câte altele! A fost o mare tevatură în muzeu.

Greg ştia că data furtului rămăsese neelucidată.

Viorica era şi ea cu gândul în trecut. „Cine oare ştie adevărul? Numai Mărăscu mirosise ceva. Se purtase atunci foarte circumspect şi foarte atent cu mine. De ce? Lui Sorin îi plăcea să ştie tot, să poată face totul. Inventiv. Umbla prin muzeu ca o stafie. A! Câte aş fi putut spune la proces...”! Îşi mai aduse aminte cum, cu mult înainte de furt, în cutia metalică, bine închisă cu un sistem cifrat — în care Sorin îşi ţinea documentele şi economiile şi pe care i-o dăduse în păstrare — introdusese înainte de furt, nişte hârtii care, spunea el, sunt viitorul lor. Numai el umblase la cutie. De la plecarea lui Mărăscu se întreba de ce nu vine să-şi ia cutia? „Ce mistere poate ascunde? Dacă i-ar spune lui Greg Penescu, oare ce ar sfătui-o”?

— Nelu Ianula mi-a spus că l-ai apărat la proces. De ce? Când el putea să fie principalul vinovat! Viorica se trezi strânsa ca de un lanţ. Avu o stare de sufocare.

— Cum de ce? E nevinovat... iar eu o copilă naivă. Nu ştiam nimic. Aşa se întâmpla. Viaţa e o deziluzie, amară. Sigur, că dacă aruncăm o vorbă-două, aiurea, situaţia lui ar fi fost alta. Însă dreptatea o face justiţia. Nu eu. Îl judecă fiindcă plecase de lângă ea în mod brutal şi legăturile lor se răciseră.

— Nu întotdeauna. Există şi un alt gen de dreptate. Divină, umană, socială, personală, partinică... sentimentală.

— Eu nu cred în nimeni şi în nimic. Şi, mai ales în dreptate. Şi apoi o vorbă aruncată fără o bază reală ar fi adus numai nenorociri. Sorin a fost un director bun, capabil...

Greg o privea insistent. Îl surprindea angoasa afişată dur pe faţa femeii frumoase din faţa lui. Viorica nu juca teatru. Ascundea şi o frământa ceva intim ştiut numai de ea. Viaţa îi părea un neant. Intui că nu mai reuşea să-şi stăpânească nervii şi starea de irascibilitate şi că însăşi discuţia lor ajungea la un final absurd, după modul în care ea se grăbea să-şi termine prânzul. Vina ei mare consta în incapacitatea de a-şi organiza propria viaţă. O imagine i se imprimă lui Greg, pe retină, privind-o, aceea a unei alpiniste care încerca să ajungă pe creasta muntelui fără să fie echipată pentru aşa ceva.

Mâncase în silă, repede, lăsând în farfurie jumătate din tocană de cartofi cu carne de vită.

— Nu-mi plac dulciurile... Aşa că, domnule profesor, rămâneţi cu bine şi odihnă plăcută! Sper să vă revăd cât mai staţi aici. Mi-ar face plăcere. Sincer!

Greg se ridică în picioare, o salută ceremonios uitându-se atent cum se îndepărta spre ieşire. Avea un mers elegant şi o siluetă zveltă. Observă că şi alţi bărbaţi, de la mesele alăturate, o urmăreau cu privirile cum îşi flutura pletele negre pe umerii rotunzi. Totuşi oboseala morală îşi lăsase amprentele, o oboseală fizică, pe care ochiul lui le descoperi comparând-o cu fata pe care o cunoscuse la institut.

Nu se reaşeză bine pe scaun când, de lângă masa alăturată se ridică un bărbat înalt, uscăţiv cu părul ondulat venind către Greg. Îl recunoscu. O figură obişnuită a Cumpătului. Scriitorul Marin Zorincă, autorul mai multor romane de spionaj, care. Aproape tot anul locuia numai la Sinaia şi, deşi retras aici în mijlocul pădurilor de brazi, era la curent cu tot ceea ce se întâmpla deosebit la Bucureşti, în lume şi în domeniul culturii.

— Ce faci Grigore Penescu? Zorincă avea vreo zece ani mai mult decât Greg. Se cunoşteau bine deoarece colaboraseră împreună la o revistă din Capitală şi se

întâlneau pe stradă, în Bucureşti, locuind în acelaşi cartier. Şi apoi era imposibil ca Zorincă să nu cunoască, să nu dorească să-i cunoască pe noii veniţi. Era prietenos, familiar, îndatorat, atoateştiutor. O figură simpatică şi tradiţională a Cumpătului.

— Salve! îmi pare bine că te văd. Ia loc. Tot mă plictiseam. Greg se bucură sincer sperând să înlăture gândurile ce se învârteau ameţitor în jurul femeii ce-l părăsise.

— Nu cred! Dar stai să-mi iau paharul. Bei un vin? Nu? Se întoarse la masa lui şi reveni cu o sticlă pe jumătate plină. Îi turnă lui Greg în pahar cu o seriozitate specifică unui vechi cunoscător al vinurilor, ca un călugăr grijuliu să nu se piardă vreo picătură. Vinurile de la bufetul cantinei, aduse de la podgoriile cele mai renumite, deveniseră celebre. Unii scriitori veneau special să se aprovizioneze de la bufetul cantinei, unde Lenuţa, bufetiera, ajunsese fiinţa cea mai căutată şi cunoscută. Să fii protejatul ei însemna multe: camera cea mai bună, masa cea mai comodă, serviciul cel mai select, iar în ceea ce privea vinurile, cele selecţionate.

— Noroc! Zorincă ridică paharul cu vinul auriu, Eşti de mult aici? Nu te-am zărit.

— Nu! De trei zile. Am stat mai mult în casă şi o dată la muzeu.

— Aha! Ai venit la Viorica? întrebarea era directă şi Greg o găsi nepoliticoasă. Dar acesta era felul lui Zorincă. Ţi se băga în suflet şi fără să greşească spunea adevărurile care uneori dureau, fără să te revolte.

— Ce-ţi veni? Era o întrebare directă, fără rost. Greg îl înţelese, după o clipă de ezitare, aducându-şi aminte că Zorincă stătuse la o masă alăturată şi indirect asistase la discuţia lui cu Viorica Laurenţiu. „Nimic nu-i scapă ăstuia”.

— Te-am văzut când ai venit. Şi apoi, la ea vin artiştii, criticii, ministerul. Nu eşti numai tu cavalerul. Din contră,

văd că ai supărat-o! Se poate?

— Las-o baltă! Nu mă ating insinuările tale. Cine mai vine la ea?

Zorincă zâmbea. Învârtea paharul admirându-i culoarea. Bău încet privindu-l pe Greg dintr-o parte.

— Moldoveanu, Ianula, Bălăşoiu.

— Ianula? „Zorincă ştie mai mult decât pot bănui”!

— Îhî! A fost acum o săptămână. A întrebat de ea la cantină, apoi s-a dusă după ea la muzeu. Era agitat.

— Eşti grozav! Ştii totul. E firesc să vină Ianula, doar răspunde de muzeu.

— De ce nu se duce la director! Iară Moldoveanu, care vine mai des, umblă după ea ca un căţeluş. Nu se fereşte de nimeni. Dar ea fuge de el.

Vreau-nu vreau, aflu tot ce se întâmplă aici. Oamenii vorbesc. Ce vrei să facă? Le place bârfă şi din bârfa cunosc secretele oamenilor. Şi, una de colo, o vorbă dincolo, te lămureşte ce învârt oamenii aici şi ce intenţii au şi mai cu seamă de ce vin.

— Mai bine mi-ai spune ce mai lucrezi — încercă Greg să schimbe vorba.

— Lasă! O să afli la timp. Am priceput că nu v-aţi dat întâlnire aici — dar te cunosc bine, ai vrea s-o mai vezi — Greg nu se gândise dar, acum, că-i spunea Zorincă, dorea aceasta — E foarte simplu. Înainte de masa de seară, când termină treaba la muzeu, se plimbă pe drumul ce leagă muzeul de oraş. Se numeşte Aleea dintre brazi.

— Singură?

— Imaginează-ţi! Singură. Nu acceptă să fie însoţită. Dacă cineva o caută îl repede. Arici!

Greg tăcu. Ridică şi el paharul. Schimbă discuţia.

— Îmi aminteşti de crepusculul intelectualilor.

Marin Zorincă îşi turnă vin în pahar. Greg se gândea că ideea s-o caute pe Viorica îl frământă, dar nu avea chef să-şi etaleze sentimentele în faţa lui Marin Zorincă.

— Nu mă lămuresc ce-i cu crepusculul?

— Să analizăm de ce stai numai aici? Ca scriitor ai o funcţie reflexivă, a contemplaţiei şi inteligenţei. Realiştii vor domina idealiştii şi sunt cei ce supravieţuiesc timpului. De aici crepusculul stării tale, ca al unui scriitor ce refuză contactul cu viaţa. Crepusculul e o lumină incertă. Wagner are o operă „Crepusculul zeilor”. În literatură înseamnă declin.

— Aiurea! Scriu tocmai despre realitatea cea mai dură.

— Pe dinafară. Cel mult din documente. Era modernă a multiplicat imens fenomenele şi a creat tipul de vagabond intelectual.

— Nomadism intelectual? Poate să fie ceva nou ca un scriitor să călătorească cel mai mult. Nu mă pasionează.

— Aşa, ai să trăieşti în abstract. Nomadismul creează sciziunea între raţiune şi fantezie, promovând relativismul. Totul e relativ în viaţa noastră. Stând numai aici vei fi, recunosc, un om cult, citit, rafinat, dar dogmatic, vei îmbrăţişa o dogmă, şi din cauza asta vei fi lipsit de comparaţiile şi de diversitatea ideilor din viaţă. Unde-ţi va fi entuziasmul său suferinţa? Dispariţia entuziasmului la un scriitor îl împinge să aterizeze în depozitul intelectualismului superficial, la crepusculul intelectual.

— E! Nu uita, mai merg şi eu în Capitală.

— După împrumuturi sau la casieria Fondului Literar. Există o disciplină a reflexiei, a stăpânirii instinctelor, a cunoaşterii intereselor vitale ale omului, a pasiunilor şi credinţelor lui. Un scriitor trebuie să aibă intuiţia vitezei senzaţiilor, ale lui şi ale altora. Cum poţi fi aici sedus de ideile ce bântuie lumea? Ce poţi înţelege din ideile comunismului, dacă sunt bune sau rele, dacă vor corespunde intereselor vitale şi sociale ale omului? Din cărţi? Din dogmele unuia sau altuia? Cum poţi fi revoluţionar, novator, realist? Vei descrie brazii! Pe Lenuţa de la bufet, sau Interpretezi ce-ţi spun călătorii grăbiţi.

— Şi asta e important. Lenuţa e un personaj divin.

— Da, dar progresul e deschiderea inteligenţei şi a voinţei de a şti, către viaţă, este zborul spre libertate.

Marin Zorincă îl privea amuzat. Căuta cu mâna sticla. Se golise. Oftă.

— După tine, în lume, ar fi numai revoluţie. Ştiinţa cere linişte, izolare, ca şi scrisul. Eu mă feresc de crize, de sentimentele dure ale durerii, de ritmul haotic al vieţii moderne Tu eşti acum, aici la Cumpătu, cel care trebuie să alegi. Ori Apollo, ori Dionissos. Pe care-l sacrifici?

Zorincă, atinsese cu ştiinţă sau fără intenţie, o coardă sensibilă a lui Greg... Epictet, care fusese sclav, avusese mai bine asigurată existenţa decât a unui intelectual modern dispus să se vânture în lume. Propriu idealului, era ca el să nu fie atins niciodată. Iară chestia cu Apollo era o aluzie mai mult sau mai puţin directă la Viorica Laurenţiu.

Discutau în gol, numai că Greg să scape de gândurile care i se îndreptau mereu către Viorica. Se uită la ceas. „Mă voi duce, totuşi, să o întâlnesc”.

— Te las bătrâne! Poate ai dreptate. Am să mă gândesc atât la Apollo cât şi la Dionissos.

Îşi luă rămas bun de la Zorincă, care se ridică şi el îndreptându-se către bufet s-o caute pe Lenuţa. Vroia să mai ia o sticlă, s-o ducă în camera în care dormea şi să scrie ce fac alţii.

*

Cu o oră înainte de masa de seară, Greg se afla pe aleea pietruită dintre oraş şi muzeu, situată între panta împădurită de brazi înalţi şi o vale adâncă prin care se scurgea pârâul Pelişor. — Purta în mână o carte. Se comporta idiot de ridicol cu cartea sub braţ, dar vroise să pară că pornise la plimbare pentru a citi, căutând un colţ singuratic. Era plăcut pe Aleea dintre brazi. Şi însăşi

atmosfera poetică a locului îi menţinea trează dorinţa s-o revadă pe Viorica. „Romantic sau caraghios — Absurd şi ridicol. Se uita pe furiş să vadă dacă apare Viorica Laurenţiu. Aşteptând-o constata cum făptura acestei femei tinere, triste şi necăjite, lua proporţii în cugetul său. „Oare ce se întâmpla cu mine, cu această dispoziţie favorabilă afectivităţii şi voinţei de a simţi sau recunoaşte ce este bun în această femeie? E altruism, milă, adoraţie, capriciu, pasiune? Sau nu, e decât dorinţa unei aventuri delicioase de om singuratic?”

Trecuse aproape o oră şi începuse să se plictisească gândind dacă nu era mai cuminte şi normal să-şi vadă de treburile lui, când, o zări, venind din partea opusă, către el. Nu ştia ce să facă. Să se oprească, să grăbească pasul, sau să pară indiferent?

Viorica Laurenţiu îl zări şi ea. Surpriza şi mirarea la ea se prefăcu într-o bucurie şi într-o întrebare neclară ochilor.: „Ce caută acest bărbat, profesorul meu, pe această alee, singur? Nu s-a plimbat niciodată singur prin aceste locuri! Ştia că trec eu. A venit pentru mine? Doamne, ce-mi bate inima! Ce să fac? Cum să mă port? Ce se întâmpla? Oricum, mă bucură”.

Când se apropiară unul de altul nu avură altceva de făcut decât să-şi zâmbească. Se opriră faţă în faţă. În sinea lor gândeau, că avuseseră o întâlnire stabilită anterior şi că întâlnirea era un fenomen normal, dorit, aşteptat.

— Mergeai spre cantină? începu Greg cu banalitatea unei întrebări.

— Şi, dumneavoastră, vă plimbaţi de unul singur! De fapt seara nu prea iau masa la cantină.

— Acum că suntem doi, îmi dai voie să facem câţiva paşi împreună,

— Mă bucur că v-am întâlnit. Vroiam să-mi cer iertare. La prânz am plecat aşa... nepoliticoasă. Îmi pare rău. Regret sincer.

— A! Nu-ţi face probleme. Eu sunt cel vinovat, am fost prea indiscret. Acum îmi pare rău că am insistat atât asupra lui Mărăscu şi Moldoveanu — o văzu că începe să fie iritată la auzul numelor celor doi — din două motive: primul, sunt, ca bărbat, invidios. Cum să mă explic, orice bărbat vrea să fie singurul cuceritor, apoi, în al doilea rând, am citit de curînd, ceva în legătură cu furtul acelor tacâmuri. Greg minţea într-un fel eschivat. Viorica îl privi speriată.

— Nu înţeleg despre ce poate fi vorba?

— Ceea ce aş vrea să te fac să ştii nu ar avea nici o importanţă dacă nu aş fi aflat o descriere a lor şi a locului unde au ajuns tacâmurile.

Viorica rămase pe loc, mirată, curioasă şi intrigată.

— E ciudat ceea ce spuneţi...

— Nu vreau să te implic şi nici nu doresc să-ţi spun mai mult. Cine ştie dacă nu se va redeschide procesul! E preferabil să fii în afara acestei afaceri... Am o vagă bănuială că Mărăscu ştia sau ştie de soarta acestor obiecte. Oricât îi păstrezi un ansamblu vechi de stări afective, de amintiri şi de prietenie faţă de el, Mărăscu pentru mine rămâne un obscur intelectual, bizar şi absurd. Nu protestă şi nu îl apăra ca pe un erou!

Viorica stătea încruntată şi încurcată. Se gândea la atâtea clipe petrecute cu Mărăscu dar şi la misterioasa casetă pe care i-o dăduse în păstrare. Greg avea în parte dreptate. Pe Sorin îl interesase prea puţin ce picta ea. Se uita la tablourile ei fără a manifesta nici o impresie sau obiecţie, Greg observa cum se chinuia în aduceri aminte.

— Ce spui?

— Sunt speriată şi intimidată. Poate aveţi dreptate, domnule profesor. Poate Mărăscu o fi ştiind ceva. E peste puterile mele să cunosc adevărul... Şi, sincer, acum când sunt cu dumneavoastră, tare aş fi dorit să nu-i aducem în discuţie, în prezentul nostru, pe Mărăscu sau pe Moldoveanu! Văzându-vă nu mă interesa nici Mărăscu şi,

mai ales, Moldoveanu. Nu vă înţeleg, ce vreţi? Vă interesează, am impresia, numai Mărăscu. Şi eu care doream altceva... Pusesem multe speranţe în această întâlnire, fiindcă inima îmi şoptea că veţi veni pe Alee! Dumneavoastră continuaţi să priviţi oamenii ca pe marionete. Îi aşezaţi pe scenă cum vă place, Mă întristaţi. Altceva am dorit de la întâlnirea noastră.

— Adevărat! Ai perfectă dreptate. Nu este cinstit şi echilibrat din partea mea, cu atât mai mult cu cât şi eu am venit pe această alee împins de dorinţa să te revăd. Vroiam să vorbim de cu totul altceva. Mă nedreptăţeşti când afirmi că eu compar femeile cu mobilele şi oamenii cu marionetele.

Ai să râzi şi vei protesta, dar pentru mine o femeie e un cer cu stele, stelele preţioase. Există şi aici o ordine în care le ierarhizez: stele de argint, stele de aur, de perle, de smaralde, de rubine şi cerul populat cu topaze şi cerubini. Acesta este cerul în care eu te situez şi te văd.

— Râdeţi domnule profesor! Întotdeauna nu am ştiut când vorbeaţi serios sau glumeaţi, când ne purtaţi în sfera fanteziei sau în realitatea crudă. Vă consideram ca o fiinţă venită de pe altă planetă, din alte timpuri, aşa ca pe un marţian sau un meteor spiritual. Nici acum nu mi-e clar de unde aţi aterizat aici!...

— Şi de ce nu ar fi aşa? Nici eu nu ştiu cum am apărut şi când, pe pământ. Mi-au spus-o alţii şi au consemnat-o în hârtii îngălbenite şi pline de semnături şi ştampile.

Mergând în tăcere, respirând aerul de seară al mării, Greg se gândea la o lucrare a lui Bălăşoiu pe care o executase pentru unul dintre marile hoteluri ale Capitalei. Era o pictură reprezentând legenda Mioriţei într-un gen complex de imagini simbolizând nunta mirilor. Toate personajele, flăcăul cu mireasa, nuntaşii, dansatorii, călăreţii, muzicanţii fuseseră pictaţi şi concepuţi nud, cu trupuri zvelte, tinere senzuale... Firesc „directorul hotelului se speriase şi gândea: „Nudurile în hotelul meu

vor transforma hotelul în bordel”. S-a adresat conducerii Ministerului Turismului, de care depindea hotelul. A venit o delegaţie, când Bălăşoiu lipsea, membri delegaţiei s-au uitat, s-au învârtit în jurul lucrării, s-au aşezat în fotolii, au analizat şi până la urmă au decis să se adreseze Primăriei, care avea specialişti în arta monumentală, şi care urmau să administreze, probabil, local, hotelul. A venit primarul adjunct de resort. Îl cunoştea bine pe Bălăşoiu. Au stat de vorbă, l-a felicitat, i-a admirat lucrarea, dar nu şi-a luat nici el răspunderea să-i dea aprobarea şi să comunice directorului hotelului verdictul pozitiv. Ajuns la biroul său s-a adresat la rândul lui, Ministrului Culturii. În fond, argumentă el, este o lucrare de artă şi „ce se pricepe el? Singurii în drept să afirme că este bună sau nu, erau cei de la cultură. Deci răspunderea să revină acestora. „Să-şi dea ministrul avizul”. Ministrul adjunct de resort de la cultură l-a trimis pe Moldoveanu. El fusese seară şi se speriase în faţa nudurilor, deşi văzând atâtea femei goale pictate pe perete îi plăcuse, dar aflând că Bălăşoiu ar fi autorul, nu şi-a luat răspunderea şi raportând incompetenţa lui a aruncat pe bietul ministru adjunct, care era străin de artă, să-şi ia răspunderea avizării. Acesta a mai venit o dată seara, incognito la hotel, a văzut nudurile şi s-a speriat şi mai rău, neştiind ce să facă cu avizul necesar. Între timp Bălăşoiu lucra de zor, după cum îi dicta inima. Lucrurile au ajuns la Ianula, căruia Moldoveanu i-a cerut să facă un raport. Ianula, prudent şi mai înţelept, a arătat că în conformitate cu regulamentele lucrărilor de artă monumentală, avizul trebuie dat de comisia de artă monumentală. Astfel, fu convocată comisia din care făcea parte şi Greg Penescu.

La şedinţa comisiei au venit puţini membri, câţiva din conducerea Uniunii, un critic, doi pictori şi Greg Penescu. Ca artişti, au fost toţi de acord, dar pe când discutau sosesc şi tovarăşi din conducerea ministerului. Discuţiile

au fost reluate. Adjunctul, care — chipurile — răspundea de artă, sugerează că pictura nu ar avea specific naţional. S-a încins atunci o discuţie aprinsă între Bălăşoiu şi acesta, Bălăşoiu susţinând că tocmai lui, care era originar din Oltenia să i se spună că nu înţelegea ceea ce era specific naţional, constituia o adevărată injurie. Adjunctul se roşise şi nu mai ştia ce să răspundă. Noroc că celălalt care venise şi el chemat de ministru, şi care fiind jurist, a argumentat că orice lucrare care nu este terminată nu trebuie judecată. În acest mod discuţiile s-au potolit, comisia a plecat, urmând să se reîntâlnească la terminarea lucrării. Bălăşoiu a terminat lucrarea o dată cu deschiderea hotelului şi nimeni nu s-a mai gândit la pictură sa care, din fericire, având succes, din punctul de vedere al valorii artistice, ajunsese, în scurt timp, un punct de atracţie al hotelului.

Bălăşoiu nici nu cunoştea toate dedesubturile avizării lucrării lui. Important pentru el fusese că dăduse înfăţişare unei legende ce-l frământase mulţi ani. Trăia intens imaginile pe care le realizase. Picta, ştergea, revenea. Nu cunoscuse odihna. Avusese o rară rapiditate în execuţie.

Şi acum, mergând spre vilă lui, ce se afla lângă hotelul lui Greg, vorbea cu entuziasm de proiectul său nou de artă monumentală şi despre un altul, pe care vroia să-l realizeze în incinta liceului unde învăţase la Craiova.

— Va ieşi ceva unic. Ceva ce nu s-a mai făcut la noi.

— Fii atent, strălucirea nu înseamnă şi valoare.

— Fii fără grijă!

— Bălăşoiu! Iar începi lupta cu comisiile de avizare şi cu Consiliul Culturii!

— Aici ai dreptate. Dar voi învinge. Cred că talentul poate emoţiona masele. Eu cred în viitorul artei. Să mă împiedic de câţiva oameni care se codesc s-o aprobe şi să repartizeze sumele necesare? Să-ţi spun drept, aici, nu mă interesează cât câştig, că realizarea unei opere, care

va fi unică mea mare pictură. Imaginează-ţi plafonul pictat, apoi pereţii laterali, totul pe un fond albastru, iar toate vechile legende olteneşti împletindu-se într-o compoziţie măreaţă!

Greg îl admira. Ştia că entuziasmul său nu reuşea întotdeauna să cucerească toate avizările oficiale şi să se şi realizeze concret

Se despărţiră fiecare cu propriile gânduri şi speranţe Greg reveni pe faleza devenită pustie la oră târzie a serii lăsându-se pradă unor stări de visare.

*

— Ei, ce părere ai de convorbirea mea la telefon cu Greg Penescu?

Sorin Mărăscu îl privea cu ochii înroşiţi, adânciţi de nesomn, pe Emilian Dănciulescu. Faţa lui avea o paloare morbidă. Se răsti răguşit la Dănciulescu.

— Nu ţi-am spus că-şi bagă nasul şi unde nu trebuie?

— Vorbele lui sunau ca o aluzie, ca o ameninţare periculoasă. Nu înţeleg ce vrea. Ce ştie, ce urmăreşte!

— Ce vrea! E un aiurit ce aruncă petarde să ne sperie. Îl cunosc bine. Asta e tipul ce confundă eroii din cărţi cu oamenii de pe stradă. Ai dreptate că e nebun. Am primit încă un telefon de la Viorica. Mi-a repetat că a fost la Sinaia, că a pisat-o cu tot felul de întrebări despre mine şi mai ales despre tine, de relaţiile noastre şi despre furtul de la muzeu, că ar vrea să redeschidă procesul. Canalia!

Emilian Dănciulescu se ridică de pe scaun furios privindu-l încruntat pe Mărăscu. Un timp tăcu, învârtindu-se prin cameră cu paşi mari. Se întoarse spre Mărăscu. Se opri în faţa lui.

— Ştiam ceva. M-a informat Orăscu. Toată banda lor a fost la Sinaia. A fost şi Bălăşoiu şi Ianula. Toţi la Viorica.

— Au înnebunit cu toţii! Aşa o dată.

— Groaznic! Ce mă-sa vrea Greg? Şi ce ştie? Viorica,

asta a devenit, din ce în ce mai periculoasă. Cred că vorbeşte aiurea. Fabulează! Niciodată nu m-a privit cu simpatie însă asculta atentă la tot ce vorbeam, Ce dracu i-o fi spus lui Greg? Asta e, se răzbună pe tine, ca orice femeie părăsită.

— Te rog n-o vorbi de rău! Ţine încă la mine. Am înţeles că nu i-a spus mai nimic, dar a avut remuşcări că a vorbit cu el. S-a supărat că a pisat-o cu situaţia furtului de la muzeu şi despre relaţiile dintre noi. Viorica nu vrea, nu poate, nu are de ce să-mi facă vreun rău!

— Zău?... Emilian se uita acru la Mărăscu. Tu crezi că ar fi dat telefon dacă nu o cuprindeau remuşcările? Oare purtarea lui Greg i s-a părut anormală? Ţi-a spus-o ţie! Dar cine ştie? Greg se răzbună că l-am terfelit pe Ianula. Sunt prieteni.

Şi apoi de ce mi-a dat mie Greg telefon şi nu ţie? Tu erai director... Înseamnă că Viorica ştie mai multe decât crezi tu! Fata asta a ta...

— Nu e a mea, sări ca ars Mărăscu. A fost odată.

— Am certitudinea că ştie despre întâlnirile şi discuţiile noastre. Am văzut-o eu cum ne dispreţuia.

Emilian Dănciulescu începu să se plimbe nervos, repezit şi ameţitor, prin faţa lui Mărăscu,

Părul lui Mărăscu îi acoperea în neorânduială fruntea şi ochii. Părea un sălbatic. Cu inelarul de la mâna dreaptă bătea sacadat pe braţul de lemn al fotoliului în care se ghemuise chircit.

— Stai o dată! Opreşte-te! Să fim calmi şi obiectivi. Aici e un şantaj pornit de la Ianula sau Greg contra noastră.

Mărăscu îşi aduse aminte că ţinea la Viorica cutia de fier cu documentele vieţii lui. „Trebuie să verific. Ea mi-a dat asigurări că o păstrează la loc sigur. Dacă i-a spus lui Penescu? Dacă i-a arătat cutia? Dacă a deschis-o? O strâng de gât”!

— Categoric. Dar de ce cu mine? De ce a amintit de trecut ca şi când ar citi o carte? Tu eşti propus să

avansezi, nu eu! Ai vorbit cu Viorica de planurile noastre de viitor?

Întrebarea îl enervă fără măsură pe Mărăscu. „Emilian pe mine mă consideră guraliv, când el toată ziua trăncăneşte aiurea şi cu toţi! O! Nu-l mai pot suporta”.

— Să luăm sistematic — reîncepu Dănciulescu. Ce poate să ştie? Despre prietenia noastră veche prea multe nu ştie nici Viorica. În privinţa furtului de la muzeu a fost un proces, care s-a clasat „gestionarul a fost închis, tu ai ieşit basma curată, ai fost oficial adus la Bucureşti. E adevărat, Nelu Ianula a fost la proces, dar a stat deoparte. Ce ar fi putut descoperi nou, acum. Împreună cu Greg? Viorica părea bănuitoare, dar a stat în banca ei. Moldoveanu e cu noi. Uniunea te protejează. Viorel Orăscu nu ştie nici el de planurile noastre de viitor. Atunci ce ne facem atâtea griji?

— Încep să nu mai am încredere în trecutul paşnic. Şi mai lasă-mă cu prietenul tău Moldoveana Din cauza lui, Greg şi Ianula sunt porniţi pe noi. De ce se tot duc la Sinaia? Nu să vadă ce face Moldoveanu? Să ştii că la mine a venit un sculptor aa mă întrebe dacă nu vreau să semnez o petiţie, o notă, contra lui Moldoveanu, pe care s-o ducă la ministru.

— Nu ştiam!

— Multe nu ştii.

— Probabil că din această cauză se tot duc la Sinaia Ianula şi Penescu. S-o determine şi pe, Viorica să scrie şi ea contra lui Moldoveanu! Grigore Penescu e dat dracului, se pricepe să scormonească în trecutul omului şi să facă literatură din orice. E gazetar. Să ştii că el este capul intriganţilor. Cum este şi tip bine, mai mult ca sigur că a ameţit-o bine pe Viorica.

Asta credea şi Mărăscu. Oftă.

— Şi?

— Cum şi? Poate să fie şi o răzbunare a Vioricăi. Nu neg, Penescu bagă intrigi, şi apoi îmi dă mie telefoane să

mă sâcâie, să mă deruteze. Trebuie să mergem la Sinaia, adică, să te duci tu, să stai de vorbă cu Viorica. Vom afla multe, E necesar. Aici, am să mă ocup eu de Ianula şi de Grigore Penescu. Ştie mai mult decât credeam, L-am simţit pe Greg Penescu după cum vorbea la telefon. Mă provoca. Mă sfida agresiv. Eu nu pot să suport situaţia asta. Ăştia doi trebuie să dispară — să tacă. Pentru totdeauna. Şi aici în primul rând, e sarcina ta. Emilian devenise agresiv. Comanda incitant. De, Sinaia te ocupi tu, de Bucureşti mă interesez eu. Am să vorbesc şi cu Moldoveanu, Suntem prieteni şi-l am la mina.

— Nu mai amesteca lucrurile! Fără el! Ajunge.

Mărăscu nu mai scoase o vorbă. Simţea cum se înăbuşă şi că în curînd va leşina dacă nu reuşea să respire aer curat. Se ridică greoi şi deschise fereastra. Afară, soare şi un vânt plăcut de iunie. În cutia craniană a lui Mărăscu bătea un vânt aspru şi rece.

*

Atelierul de sculptură al lui Marcel Gurganu, situat în centrul Capitalei, aproape de Piaţa Victoriei, într-o veche casă boierească la parter, înţesat de lucrări, semăna cu un salon de expoziţie. Atelierul era compus dintr-o cameră imensă, cu un plafon maroniu având grinzi false ce imitau lemnul de stejar şi cu lambriuri pe pereţi, cărora Gurganu le adăugase deasupra poliţe, pe care stăteau înşirate numeroasele lui schiţe şi machete în ghips reprezentând, în majoritate, torsuri şi nuduri feminine. Fiindcă Gurganu se specializase în nuduri, atelierul împrumutase aspectul unui muzeu vechi neoclasic. Pe socluri se aflau, în mărimi potrivite, la proporţiile reale sau mici, nuduri, figuri întregi şi torsuri de femei, fără capete sau cu capete ţuguiate, frământate şi răsucite, în diverse poziţii, elansate, înălţate în picioare, lascive, stând ca în balansoar, având forme pline, rotunde,

senzuale, unele în bronz sau în marmură, intens strălucitoare şi netede prin polizare, altele doar la stadiul de schiţe în pământ sau ghips.

Pe un perete se aflau reproduceri, dintr-un album, ale pictorului Corneliu Baba. În faţa lor se oprise Ianula venit în vizită la Gurganu. „Lucrările pictorului Baba sunt făcute pentru oamenii care îmbătrânesc. Fiindcă-mi plac, înseamnă că îmbătrânesc şi eu”. Intrase la Gurganu din două motive. Pe de o parte vroia să ajungă cât măi târziu acasă. Evita o întâlnire cu Elena, îi dăduse telefon că întârzie şi răspunsul ei evaziv, a părere de rău sau a indiferenţă, nu era sigur asupra tonului şi sensului răspunsului ei, îl făcuse să atingă fundul amărăciunii şi al obscurităţii. Pe de altă parte, vroia să cerceteze dacă Gurganu nu avea lucrări terminate şi executate în material definitiv, în bronz sau marmură, pentru a le propune la o expoziţie ce se organiza în străinătate.

Ianula se afla într-o stare depresivă. Contactul de zi cu zi cu Moldoveanu, fără să poată reacţiona cum vroia, îl risipea psihic în tulburătoare îndoieli asupra propriilor lui capacităţi, iar răceala care se aşternuse între el şi Elena îi producea o amărăciune ce se adâncea şi lua zilnic proporţii.

Gurganu era un om vesel, căsătorit cu o pianistă şi tată a doi copii. Trăia, avea impresia, numai pentru sculptura lui. Cu familia convieţuia în deplină înţelegere: altfel decât ceea ce Ianula înţelegea prin dragoste.

Gurganu se impusese în peisajul artistic bucureştean ca o figură aparte. Deşi se plângea întotdeauna de lipsa de bani şi de neînţelegere din partea colegilor sculptori, avea o clientelă bună, poate mai puţin pricepută în artă, cât dornică de lucrările lui şocante ce păreau a ilustra eroinele unui roman pasional de dragoste. Cunoscându-şi clientela, vindea scump. Preocuparea principală, aşteptând eterna celebritate, se îndrepta cu insistenţă spre organizarea expoziţiilor.

Atelierul mai conţinea o cameră, un fel de birou, folosită şi ca odaie de odihnă. Avea aici un pat, un mic birou din lemn de brad, o bibliotecă încastrată într-un dulap, cuierul de haine şi telefonul. Alăturat se afla şi o baie, ce-i servea mai mult ca debara.

Invitat să se aşeze comod în singurul fotoliu din birou, Ianula răsfoia catalogul Salonului de toamnă, de la Paris, pe care i-l întinsese, ca o noutate, Gurganu. Acesta îl privea cu nervozitate, stând şi el pe pat şi aşteptând curios să vadă dacă Ianula descoperă că numele lui figura în catalog. Cum Ianula bănuise de ce i-l oferise se opri la litera G şi ridică privirile spre Gurganu.

E splendid. Felicitări! E un succes. Bravo!

— Mulţumesc. Însă tocmai pentru acest catalog aş vrea să-ţi vorbesc, bucurându-mă că ai venit tocmai când doream să te văd. Am nevoie de un sfat. Ai văzut ce lucrare figurează în catalog? Ce titlu are!

— Da! Mircel Gurganu — Dalida, marmură, 120 cm. Îl privi atent. Gurganu era pleşuv, iar faţa prelungă de mongol îi trăda viclenia ascunsă. Când vorbea, se uita în jos căutându-şi cuvintele potrivite şi de obicei când vorbea îşi întrerupea şirul ideilor, sărind de la o vorbă la alta, temându-se să termine ceea ce începuse pentru a nu dezvălui şi ceea ce nu vroia să se cunoască. Evidenţia doar succesele şi arătând numai; acele scrisori, cataloage, invitaţii care, prin natura lor, erau oficiale şi admirative,

— Păi asta e... Acolo este trecută Dalida în loc de Dalila. Eu am prezentat Dalila. Înţelegi?

— Şi, ce-i cu asta? Tot nu te înţeleg. E o greşeală?

— Aici e problema! Dalida fiind o cântăreaţă celebră au venit la mine nişte tipi, probabil impresarii ei, când mă aflam la Paris şi m-au întrebat dacă mi-a pozat sau dacă i-am cerut permisiunea să figureze în expoziţie.

— Şi?

— Vroiau probabil bani, pentru că-i făcusem reclamă

fără consimţământul lor, deşi în fapt, totul a fost doar o greşeală, fiindcă s-a trecut în catalog Dalida, în loc de Dalila. Am refuzat să vorbesc cu ei şi m-am dus la Olimpia, unde cântă, atunci, Dalida. Vroiam să discut cu ea, să o conving de greşeală, dar n-am reuşit s-o întâlnesc. Nemaiputând sta la Paris m-am reîntors în ţară. Acum nu ştiu ce să fac!

— Nu înţeleg ce nu le-a convenit! Tu ai reprezentat pe Dalila, curtezana filistină, care l-a sedus pe Samson şi i-a tăiat, în timp ce dormea, şapte şuviţe de păr, distrugându-i astfel forţa lui de Hercule, trăgându-l, în acest mod, şi predându-l, fără să mai aibă vlagă, duşmanilor. Dalila a rămas eternul feminin rostit în trei silabe. Oamenii cei mai puternici devin nişte cârpe în mâinile unor femei frumoase şi şirete. Ianula oftă gândindu-se la situaţia lui — „Ah, Elena! Are tot trei silabe.”

— Cămile Saint-Saens, reluă el, în operă „Samson şi Dalila”, o făcuse dezinteresată, dar cu sentimente patriotice — „ca Viorica Laurenţiu”, reveni, Ianula la preocupările lui. Oricum a fost; tratată sau interpretată; de scriitori şi artişti, ea a fost fermecătoare, fascinantă, mândră sau vicleană. Aşa cum o reprezinţi şi tu, o femeie complexă.

În schimb Dalida, nu a intrat încă în istoria artei şi nici nu găsim, în trecutul artistic, un personaj pozitiv sau negativ, cu acest nume. Alte nume, da! Lélia, da, a fost o eroină a lui George Sand. Lala, la fel, în drama lui Paul Claudel. Lara, un personaj celebru al lui Byron. Laura, iubita lui Petrarca. Dorina, da! E şi ea un personaj comic al lui Moliere. Elena! Elena... — „Oare Elena cum este? Ce va deveni”?

Dar Dalida? Poate, prin sculptura ta să devină celebră! Aşa că impresarii trebuiau ţie să-ţi plătească. Ce importanţă are azi dacă ţi-ai intitulat sculptura, ca pe cintăreuţa Dalida? Dacă Dalila a devenit pentru tine un

simbol al perfidiei, trădării şi feminităţii, fiind tema ta preferată în sculptură, cred că ai făcut vreo şase exemplare până acum, Dalida, nu înseamnă prea mare lucru şi în cele din urmă. Îi popularizezi numele şi trupul, fiindcă nudul e frumos.

— Numai că impresarii doreau să recunosc că era Dalida, cântăreaţa lor. Vroiau să fac o rectificare publică.

— S-au supărat poate, că ai reprezentat-o ca pe o curtezană? Sau vroiau s-o reproducă, pe afişul lor!

— Poate că asta doreau.

— Spune drept! Eu cred că nu s-a strecurat nici o greşeală în catalog, ci ai făcut-o cu intenţia de a atrage atenţia asupra ta. Nu m-ar mira să vrei chiar un proces public. Sau ca ea să cumpere lucrarea ta.

— Nu-i vorba de aşa ceva... Deşi... Uite... Dorinţa mea ar fi ca cineva să scrie un articol asupra acestei poveşti. Pornind de la catalog să-mi ia un interviu... Şi ca titlu: Dalila ajunsă Dalida sau invers! Unde am expus-o, de ce am numit-o Dalila. Ocazie să trecem în revistă şi activitatea mea unde am participat în străinătate, ce lucrări am... Ştiu că eşti bun prieten cu Grigore Penescu. El ar fi singurul în stare să scrie aşa ceva. E priceput. O recomandare şi îndrăznesc după aceea să-l chem aici.

Ianula îl privi cu interes pe Gurganu. „Ce mai era şi povestea asta?. Ce-l considera oare”?!

— Şi crezi că un asemenea articol va produce vreo vâlvătaie spirituală?

În mare măsură Gurganu era un naiv orgolios. Aşa îl considera Ianula.

— Nu ştiu! Dar mi-e necesar un asemenea interviu. Ştii, sunt necăjit. Fiind tot plecat, cei de la Uniune aproape m-au uitat. Nu mai primesc ajutoare, împrumuturi... îmi fac tot felul de greutăţi la turnarea sculpturilor în bronz, la primirea în expoziţii...

Ianula îl cunoscuse în urmă cu câţiva ani. Venise la el că reprezentantul artiştilor unui judeţ important,

propunând o serie de lucruri, care să învioreze viaţa artistică a acestora şi, îndeosebi, susţinea cu ardoare realizarea unor sculpturi, care să înfrumuseţeze oraşul. Printre acestea figura, desigur, şi o proprie lucrare. Stând de vorbă aflase cum învăţase sculptura trudind pe lângă un maestru cu renume. La început, Ianula se mirase că nu auzise de el şi că nu-i văzuse nici o lucrare, dar zâmbetul său plăcut, sensibilitatea, aerul inofensiv şi naiv, entuziasmul, un spirit de dreptate în numele căruia vorbea, l-au atras şi aşa au devenit prieteni, chiar dacă, din toate propunerile lui, mare lucru nu avea să se realizeze.

La rândul lui, Gurganu se uită atent la Ianula. Părea a ghici cum acesta scormonea în memorie un film al trecutului său.

— Am muncit mult până să ajung azi să fiu şi eu cineva, prezent în atâtea expoziţii, mai ales în străinătate; să am lucrări expuse în Iugoslavia, Italia sau Franţa. Francezii îmi trimit o lucrare acum la Sao Paolo. Uite am şi invitaţiile oficiale! Am aici şi alte invitaţii, confirmări, scrisori, articole din ziare. Luă în mâini un dosar voluminos şi i-l întinse lui Ianula. Care începu să-l răsfoiască distrat. — Gândurile lui zburau între două femei — Vezi şi toate astea se cunosc atât de puţin! Sunt totuşi ignorat de unii colegi... E o nedreptate.

— În fond, tu negi că se numeşte sculptură în cauză Dalida? Vrei să afirmi că a fost o greşeală sau doreşti să menţii titlul ei?

— Tocmai asta nu mai ştiu. Cum vezi lucrurile? Greg Penescu va înţelege uşor ce vreau. Ianula îl înţelegea şi el dar nu se arăta interesat. Se întâlniseră de multe ori şi întotdeauna constatase ambiguitatea gândirii lui. Avea o gândire specială, încurcată, ezitantă. Câştigă însă simpatiile prin amabilitatea lui.

— Cred că nu ar trebui să-ţi faci prea multe griji. În realitate scandalul te-ar avantaja. Ce-ţi pasă?

— S-ar putea... Dar mă ajuţi cu interviul? Şi cum?

Greg mai scrisese, de multe ori asupra creaţiei lui Gurganu, aşa că nu-l surprindea această insistenţă. Scrisese şi o prefaţă la catalogul unei expoziţii personale, alături de doi scriitori cu renume.

Fusese o perioadă când la Gurganu, în atelier, veneau, atraşi, numeroşi scriitori şi femei diverse, cărora le punea la dispoziţie vin din belşug. După fiecare expoziţie urmau chefuri în toată regulă, la care Ia nula, ne fiind băutor, rareori participase.

— Auzi Gurganule, ce crezi? Decât un articol neînsemnat şi mărunt, pe care dacă îl vor citi câţiva artişti, în orice caz nu cei din Uniune, care sunt prea ocupaţi şi deci nu au răgazul să dea atenţie unui articol în care ci nu sunt pomeniţi, ar fi mai potrivit, mai eficient, să insist pe lângă Moldoveanu să fie amintită situaţia ta, la vreo plenară, sau să te treacă la achiziţii. În acest mod numele tău va atrage atenţia tuturor, mai ales că va fi şi publicat în presă.

Gurganu îl privi cu spaimă şi cu ochii larg deschişi. Era ceva nou. Nu-i convenea însă cele propuse. Chiar îl jigneau.

— Adică să fiu eu trecut la pozitivi de Moldoveanu? Niciodată! Ianula zâmbea şi gândea la deşertăciunile omeneşti, la orgoliul artiştilor şi la nevoia lor de publicitate, Greg îi povestise cum un artist îl rugase să scrie. Chiar şi negativ. „De ce?” întrebase curios. „În felul acesta vor şti cititorii că am deschis o expoziţie”, fu răspunsul. Altădată un avocat, un prieten din liceu, îi relatase că apărase în faţa justiţiei un pictor, pe care miliţia economică îl prinsese vânzând tablouri într-o cârciumă şi că argumentul decisiv al achitării fusese prezentarea unui articol, în care, de fapt, Greg îl criticase foarte sever pe pictor, constituind dovada că respectivul inculpat era un artist căruia critica „oficială”, susţinea avocatul, îi acordase o atenţie deosebită. Nu conta ceea

ce fusese scris ci numai argumentul că numele lui devenise celebru prin atenţia arătată de critică de artă.

Aceasta îi amintea şi de ceea ce Greg îi spunea deseori că forţa artei se dovedeşte a fi invincibilă şi antemergătoare istoriei. Îi arătase cum Iliada transformase ideile lui Homer în virtuţile grecilor, cum Van Eyck, în picturile lui concretizase viziunea religioasă asupra lumii. La fel Piero Della Francesca pictase palate înainte de a fi ele construite, iar Picasso, în Quernica, exprimase „războiul total" şi anunţase masacrele de la Auschwitz şi Hiroshima. Corbusier obişnuia şi el să spună: „Utopica este realitatea zilei de mâine". Aprig, Greg, susţinea că artă a avut întotdeauna privilegiul de a inventa viitorul.

Dar Ianula îl înţelegea eronat pe Gurganu,

— Imposibil strigă acesta din nou... Moldoveanu mă duşmăneşte fiindcă Emilian Dănciulescu mă urăşte. Nu pricepi că Moldoveanu e un păcătos ca şi Dănciulescu? — Asta cunoştea foarte bine Ianula dar nu-i desluşea ideile lui. — Uite, noi doi suntem prieteni şi trebuie să-ţi spun. E o adevărată revoltă a artiştilor contra lui Moldoveanu şi asta numai din cauză că e prieten cu Dănciulescu. Să ştii că un grup de artişti s-au hotărât să se ducă la ministru — Ianula făcu ochii mari. „Oare o fi adevărat?" Pulsul îi bătea anormal, de bucurie, mirare, speranţă.

— De unde ştii?

— Ştiu-nu ştiu, ăsta e adevărul. Poate printre ei voi fi şi eu. Ai să vezi! Eu însă te-am rugat pentru Grigore Penescu.

Ianula era fericită. Se luminase la faţă.

— S-a făcut îl voi convinge şi sunt aproape sigur că în patru-cinci zile va fi la tine.

— Lui Grigore Penescu am să-i explic că poate să combată şi intenţia lui Dănciulescu, la care s-a raliat Moldoveanu cât şi Mărăcineanu, din conducerea Uniunii, că trebuie făcută o selecţie, în cadrul Uniunii, între artiştii

buni, adică prietenii lor, şi restul. O separare subiectivă, pe placul lui Mărăcineanu, sfătuiţi de Orăscu, separare cu consecinţe în achiziţii, contracte şi evaluări. Uniunea este însă o organizaţie profesională! Toţi suntem egali în faţa statutului ei. De unde această idee ca dintr-o uniune să se facă două, una a proştilor şi alta a învârtiţilor? Adică eu care fac nuduri nu mai sunt bun? Am aflat că pe mine Dănciulescu m-a trecut la proşti. Dar ce este interesant, el consideră că şi cei ce fac tematici actuale nu sunt buni, că le fac după ziare şi nu ar fi o creaţie adevărată... Aici am ajuns! Este trist că ministerul, că Moldoveanu al tău, pare de acord şi sprijină această idee. Cum de nu eşti informat de asemenea veleităţi şi premeditări infracţioase?

— Nu ştiam!

— Şi dacă ştiai! Cum poţi tu să combaţi în minister şi în conducerea Uniunii o asemenea calamitate, deoarece îţi vor da nenumărate exemple de artişti care, în adevăr, nu au ce căuta într-o organizaţie profesionistă, pentru că nu depăşesc gradul de amatorism. Însă dintre aceştia, cei care sunt prieteni cu Dănciulescu şi cu Mărăcineanu, sunt deja consideraţi speranţele viitorului, valori naţionale.

— Atunci?

— Numai Grigore Penescu, dacă ar începe o campanie în presă, ar mai stăvili această pornire favoritistă pentru unii şi degradantă pentru alţii. Ca mine gândesc şi alţi artişti.

— Ai dreptate. Am să vorbesc cu el şi ţi-l trimit sigur. Era hotărât să-l ajute pe Gurganu fiindcă, în fond, se ajuta pe sine în răzbunarea lui contra lui Moldoveanu.

Dar Greg avea alte treburi. Îl simpatiza pe Gurganu, dar nu voia să facă jocul altora la comanda lor. În zadar îl imploră Ianula. Greg dădea din umeri. Numai când îi spuse că se unelteşte ceva împotriva lui Moldoveanu şi că Dănciulescu face daruri cu pachete de cafea străină celor ce sunt cu el şi împotriva lor, atunci începu să cedeze.

— De unde are cafea Dănciulescu?

Ianula se enervă: „Iată ce-l interesează”!

— Da, de unde are? insistă Greg.

— De unde să ştiu?.

— Spune-mi Moldoveanu nu bea şi el cafea *Wiener* la birou?

— Ba da! Are permanent un pachet la secretară. De unde ştiai?

— Lasă! Spune-mi tu de unde are cafeaua?

Ianula se uită la el mirat.

— Ar fi bine să te interesezi. Cred că o are de la Dănciulescu.

Intrigat de pacheţele de cafea, care circulau în clanul lui Dănciulescu şi aducându-şi aminte că şi Viorica Laurenţiu îl invitase la muzeu unde se oferise să-i pregătească o cafea străină pe care probabil o primise de la Mărăscu sau Orăscu, se hotărî să se ducă întâi, nu la Gurganu ci, la unul din presupuşii prieteni ai lui Dănciulescu, la pictorul Zărnescu.

Zărnescu, un bărbat de statură mijlocie, cu părul cărunt, în jurul vârstei de cincizeci de ani, se afirmase că pictor peisagist. Se descurca binişor. Nu s-ar fi putut spune că era un pictor la modă, însă avea suficienţi admiratori. Atelierul îl avea la mansarda unui bloc situat pe Calea Victoriei.

Când îl zări pe Greg intrând pe uşa strâmtă în cămăruţa lui, se bucură sincer. Era rar vizitat de criticii de artă. Greg păşi în atelier şi conform unui obicei al vizitatorilor începu să-i cerceteze tablourile, la îndemnul lui Zărnescu ce le întorcea, spre el a fi văzute şi cele ce până atunci stătuseră cu faţa la perete.

— Dragă Zărnescu. Să nu te mire vizita mea. Cum nu am fost de mult la tine am hotărât să trec să văd ce mai pictezi. Pe de altă parte, sunt curios, să aflu mă ştii sincer şi direct ce mai face Dănciulescu. Voi sunteţi prieteni.

— Prieteni! De unde ai scos-o?

— Totuşi! Ai fost mereu la el şi cred că eşti mai bine informat.

— Fie! Dacă asta ţi-o vrerea, Dănciulescu a fost propus de Mărăcineanu, la sugestia lui Moldoveanu, să organizeze o expoziţie la Academia Romană din Roma. E bun prieten cu amândoi.

— E tare tipul! Greg se gândea la cele ce-i spusese lanula „Oare avizul lui negativ să nu fi avut niciun efect”?

— Păi cum! Şi atunci a slăbit-o şi cu prietenii şi cu şedinţele lui distractive. Pretinde că este ocupat. În realitate, mă surprinde că l-am văzut nervos, tulburat, precipitat. I-e frică să nu-l trădeze prietenii, să-i bage cineva o spangă unde nu se aşteaptă. Şi, ştii vorba aceea, de ce ţi-e frică nu scapi. În secret, ei a avut legături tot timpul, cu un fel de studentă, din Italia, cu care ar intenţiona — o spune unora, să se căsătorească. Eu nu cred! Se ocupau amândoi de tot felul de combinaţii cu obiectele de artă.

— Ăsta e un lucru nou. Înseamnă că-şi face planuri serioase de viitor, mai solide şi mai bănoase. Spune-mi, studentă, logodnica lui, nu-i făcea rost de cafea străină?

— Şi încă cum! îi aducea şi cumpăra şi de la Shop. Cui nu-i dădea Dănciulescu? Am primit şi eu un pachet. Vrei o cafea? O fac îndată!

— Nu, mulţumesc, nu beau. Cafea de la Dănciulescu. Numai cafea îi aducea?

— Cred că şi îmbrăcăminte. Poate şi alte lucruri. Lui Dănciulescu îi plăcea să se poarte parfumat, ras proaspăt, elegant, cămăşi scumpe. Dă-l la dracu! Spune-mi cum găseşti pictura mea?

Simţea nevoia de o verificare critică la ceea ce lucra. Greg rămase puţin descumpănit văzând abundenţa negrului din tablourile acestuia, mai ales că reprezentau peisaj ei El era adeptul tablourilor colorate. Negrul îi dădea fiori, provocându-i sentimentul respingerii şi tristeţii.

— Ce-i cu culoarea asta neagră? nu putu Greg să nu exclame. De când îţi place? în expoziţia ta anterioară aveai alte preferinţe cromatice.

— De ce? Uite la acest tablou. Nu observi că are o intensitate neaşteptată. Am descoperit asta abia acum. Mi se pare sublim, extraordinar! Negrul îmi dă fiorii noului.

— Negrul! Niciodată nu a fost culoare. Albul şi negrul sunt egale, au o valoare absolută. Negrul e rece, negativ. Albul la fel. Pe mine mă lasă indiferent, chiar mă indispune.

— Bine, bine, dar culoarea albastră nu e rece! Ea cum îţi place la Bălăşoiu? — „Oare e gelos”? se întrebă Greg.

— Albastru e o culoare activă. Negrul e pasiv.

— Ei şi! Negrul e culoarea nopţii. Noaptea nu e neagră? E o realitate. Drama umană nu e întunecată? Uneori negrul este doliul, dar, spune-mi, noaptea, nu este şi ea uvertura apariţiei luminii? Fără noapte nu am avea zi, lumină. Negrul e neantul, e...

— Adică nimicul...

— Când Adam şi Eva au fost alungaţi din Paradis, au fost îmbrăcaţi în negru.

— Asta e altceva. Dar parcă erau goi!

— Ca să pictez, cu negru, insista Zărnescu sperând să-l convingă, — uneori trebuie. Să pun şi alb. Asta dă strălucire tabloului. Contrastul e dramă, viaţă. Ca în gravură. Albul şi negrul, împreună, se apropie, ca semnificaţii şi contraste, de viaţa oamenilor.

— Încerci să mă convingi. În parte doar — Greg încerca să fie conciliat —. E adevărat, la unele popoare negrul a fost considerat culoarea substanţei universale. Veşnicia e neagră. Materia primă la fel. Pe de altă parte, negrul mai semnifică şi perversiunea, crima. Pe mine însă negrul mă umileşte. Mă împiedică să văd, să înţeleg...

Vezi, viaţa şi raţiunea sunt peste tot. Ele sunt colorate.

— Mie, dimpotrivă, negrul îmi exaltă imaginaţia. Oare

când poţi gândi mai bine, când se desfăşoară imaginaţia mai liberă, dacă nu noaptea?

— Ar trebui să ştii că raportul dintre creaţia artistică „particulară” şi cea „publică” este un raport complex. Se vede treaba că eşti sub influenţa lui Emilian. Acesta umbreşte şi soarele. Numai el e totul. Un individualist feroce.

— Aş! Emilian Dănciulescu! Ne-am lămurit cu toţi că imaginaţia lui, care, recunosc, este suplă, mobilă, eficace, activă lucrează numai în interesul lui. E un egoist şi interesat în tot ce face. Afaceristul, din el, l-a aliat cu italianca. Prin ea primea de toate.

— Interesant! îi aducea aşa pe gratis. Sau se iubeau.

— Aş! Dragoste la Dănciulescu! Uite să fiu cu tine sincer. Fata strângea Gallé-uri, poate şi alte obiecte. Dănciulescu era mijlocitorul, îi făcea rost de obiectele preţioase. Le cumpăra el şi i le vindea ei. Am şi eu un Gallé. Dănciulescu ştia şi mă tot pişă la cap să-l vând. Îmi oferea o sumă ispititoare. Drept să-ţi spun l-aş da. Acum că eşti aici şi te pricepi cât crezi că face un Gallé?

— Aţi înnebunit cu toţii cu Gallé-urile. Auzisem eu de o străină care tot cumpăra sticlărie dar nu bănuiam că o strânge la Dănciulescu. Tipul e curajos, fără frică, şi, în cele din urmă, escroc.

— E mort după bani şi relaţii.

— Fii atent cu vasul tău şi cu combinaţia cu Dănciulescu!

Emille Gallé a fost, în adevăr, o autoritate extraordinară, un mare inventator în tehnica sticlei. El a făcut însă şi pictură, sculptură, mobilă şi chiar arhitectură. Un artist complex, de aceasta e şi celebru. A înfiinţat şcoala de la Nancy, celebră în sticlărie. Gallé a murit în 1904. Îţi spun acestea deoarece până la acest an îşi data şi semnă lucrările, în diferite caractere, peste treizeci de semnături. Aceste lucrări, mai vechi de 1904, fac o avere, mi-e greu să o evaluez în lei. După 1904, la Nancy au

continuat să se fabrice sticle, unele semnate Daum Nancy, altele Gallé, până după primul război mondial. Acestea nu sunt datate şi valoarea lor e mai mică, dar încă nu forate mică. După primul război mondial au devenit industriale şi comerciale. Cele mai bune până în 1924 continuă să fie semnate. Astea sunt mai ieftine.

Dar tu ce te încurci cu Dănciulescu? De ce nu o oferi la muzeu sau unui colecţionar cinstit? Afară de aceasta, Gallé-urile fac parte din patrimoniul naţional.

Eu! Nu mă încurc cu el. Nu i-am dat vasul. Am simţit că el strânge şi ea cumpără. De fapt nu mai sunt în relaţii bune cu el. Nu ne-am certat, dar ne-am răcit. M-am convins ce fel de om este, mai ales că am certitudinea că vrea s-o şteargă din ţară.

Chibzuind, Greg gândi că în sistemul lui Dănciulescu o asemenea comportare era normală şi că dezertarea nu putea fi acum decât rapidă. Lupta lui pentru putere fusese un bluf, ca să-şi facă un nume şi să obţină unele favoruri, iar Moldoveanu nu i-a fost decât o trambulină. „De ce în Italia?” se întreba Greg. O călătorie în Italia, trimis, îi convenea probabil de minune. Acolo avea depozitul de obiecte şi fondurile necesare.

— Ornul lui Dănciulescu a fost Orăscu, doi escroci care-mi amintesc de o frază celebră referitoare la asemenea oameni, falşi artişti: „Ei căutau în jurul ochiului şi nu în centrul misterios al gândirii”. Emilian al tău caută împrejurul său avantajele şi în gândire soluţiile.

— Dar nu este al meu. De unde o scoţi?

— Cine mergea seară de seară la el? Eu? Sau Zării eseu?

— Şi ce dacă?

— Vezi, am avut dreptate când îţi spuneam că este un ticălos! Nu mă credeai!

— Am ştiut-o întotdeauna.

— Atunci de ce te-ai aliat cu el?

— Să-ţi spun drept, m-am aliat de frică. L-am crezut

puternic şi era chiar o forţă prin veninul lui. Un tip periculos prin relaţiile lui. Capabil de orice. Era dominator şi convingător. Prieten cu Moldoveanu.

— Ascultă! Am înţeles. De unde avea bani? Fiindcă o asemenea relaţie cu fonduri, presupune cheltuieli?

— Da! Avea bani. Era un om activ, însă întotdeauna se plângea că nu-i are, dar în realitate nu le-a simţit lipsa. Să-ţi spun drept, m-a împrumutat şi pe mine.

— Ciudat! Pe Sorin Mărăscu l-ai văzut la el acasă?

— La Emilian, niciodată. Erau prieteni, dar se vedeau rar.

— Deci, oamenii por fi uşor cumpăraţi, mai ales când li se oferă celebritatea.

— Nu-i cazul meu. Iar cu celebritatea! Numai unii au şansele acestea. Ăia care ştiu să ţipe şi să ameninţe pe alţii. Pe mine m-a trecut pe o listă secundară.

— Dar pe logodnica lui... „italianca”, ai cunoscut-o?

— De câteva ori. Eu intram şi ea plecă. Nici nu m-a prezentat. La el femeile veneau şi plecau. Italianca era o femeie interesantă, bine făcută, elegantă.

— Se cunoşteau de mult?

— Cred că de vreo patru-cinci ani. Am înţeles că ar fi vrut să se căsătorească cu ea.

— Părinţii ei ce sunt?

— N-am înţeles prea bine. Sunt ori morţi, ori plecaţi. Ea s-a născut la Bucureşti. Se spune că ar fi fost înfiată de o mătuşă italiancă, care-i dădea banii pentru călătoriile în Bucureşti. Venea des. A dormit uneori şi la Emilian. Totul în mare secret. Un pervers. Asta nu a iubit nici o femeie. Pe toate le-a folosit în interesul lui.

Greg se gândea la tacâmurile de argint aurit. Ceva îi spunea că, în această situaţie, Emilian avusese un rol, fiind capabil să se preteze la orice numai lui să-i fie bine şi să-i aducă bani. Îşi amintea cum blama într-o şedinţă la Secţia pictură, pe un artist, din conducerea Uniunii, cu care nu se afla în relaţii bune, că acela ar fi avut

autoturism, fiindcă ar fi obţinut venituri mari, abuzive, în timp ce el îşi lăsa propria maşină, la trei-patru străzi de clădirea Uniunii, ascunzând-o, pentru a nu se şti că şi el posedă un autoturism.

Îşi mai amintea de vremea când erau studenţi. Emilian dormea la un cămin improvizat al Academiei Libere de Pictură, pe strada Polizu, un fost hotel, celebru în trecut pentru moravurile uşoare. Se îndrăgostise de el o tânără pictoriţă. Se purta însă brutal cu ea. O obligă să-i facă diverse servicii, uneori indecente. O trata ca pe o sclavă. Constanţa, aşa o chema, crezând că Greg era prieten cu Emilian, i se plânsese la o întâlnire studenţească, că fusese bătută de Emilian.

„Bine de ce nu renunţi la el? Cum te poţi lăsa umilită în aşa mod?” o întrebase revoltat şi nedumerit.

„Nu pot. E prea puternic. E groaznic. E foarte posesiv”.

„Cum asta?”

„Îi place să organizeze. Să fie ascultat. Să fie şeful. Vrea să-l asculte toţi. Comandă, hotărăşte. Altfel, ca bărbat, e tipul ideal. Ştie să fie politicos şi galant. Când vrea!” Greg o privea atent fără să o înţeleagă în structura ei intimă, ciudată.

„Ce poate să facă el la cămin?”

„Şedinţe. Parcă sunt legionari. Discută viitorul… iar eu trebuie să fac cafele, să curăţ camera, să fac păturile, să să torn în pahare.” «De ce acceptă o asemenea situaţie, se întreba Greg. Ce farmec ascuns avea, totuşi, Emilian?»

Greg, atunci, nu acordase lui Emilian o prea mare atenţie. Erau tineri. Prietenia cu Emilian fusese relativă şi sporadică. El venea la atelier pentru un prieten şi pentru o tânără blondă, şi apoi plecau, în grup, la câte o bere. Nu întotdeauna. Profitând de o întâlnire în doi, cu Emilian, îl întrebase ce are cu Constanţa, de ce o brutalizează. Răspunsul fu scurt, laconic, brutal.

„Chiar aşa! Te pomeneşti că-ţi place. Ţi-o cedez!”

Şi într-adevăr, află peste câteva zile că rupsese

legătura cu Constanţa. Emilian fusese cel care o îndepărtase. Ruptura devenise probabil atât de dură încât Constanţa nu se mai prezentă la atelier. Părăsi căminul şi dispăru din viaţa artistică. Atunci Greg se mirase. I se păruse ciudată o asemenea comportare din partea lor. Acum îşi explică de ce Emilian nu accepta ca cineva să-i afle gândurile şi să se amestece în treburile lui. Era un egoist feroce.

După atâţia ani de zile, Greg era înciudat că, tocmai el, nu ştia nimic despre părinţii, rudele şi chiar despre prietenii intimi ai lui Emilian. Reuşise să fie foarte tainic. Deşi se învârtea într-un cerc larg de artişti, nu amintise nimănui despre trecutul lui. Plecase de câteva ori în străinătate dar şi atunci păstrase totul în secret. Apărea când nimeni nu se aştepta. Pleca atunci când nimeni nu gândea. Ştia să fie insistent atunci când dorea ceva. Iar când rivalii săi spuneau câte un cuvânt nefavorabil asupra situaţiilor politice sau condiţiilor artiştilor, avea obiceiul să-i citeze public lă prima ocazie. Devenise temut prin răzbunările şi lipsa de loialitate.

Analizând temeinic caracterul lui Emilian şi situaţiile în care se complăcuse acesta, Greg îl asemuia unui terorist, care reuşise să pătrundă în rândurile artiştilor. Nu înţelegea foarte clar nici relaţia lui cu Marius Moldoveanu. Cum cedase acesta lui Emilian, cum de se împrietenise cu un asemenea om! Se frămînta să deducă de unde îi veneau lui Emilian sumele necesare pentru întreţinerea apartamentului, autoturismului, pentru călătoriile în ţară şi în străinătate, pentru petrecerile şi întrunirile frecvente, pe care le organiza la el acasă.

— Asta e, Zărnescule! În sfârşit, arta lui a căzut la nivelul minciunii.

— Am fost nişte blazaţi, de care Emilian a râs, făcând absolut ce a vrut. Era darnic, cheltuitor, ştia să ne strângă în jurul lui.

— O sperietoare ridicolă. Dacă am reuşi să ridicăm

vălul asupra vieţii sale intime, cine ştie câte am descoperi, ce canalie ascunde!

Se despărţiră, Zărnescu obţinând promisiunea că la viitoarea lui expoziţie Greg Penescu să ţină discursul inaugural.

— O cuvântare despre negrul biruitor.

Când ajunse acasă Greg găsi în cutia de scrisori un plic, fără timbre, fără adresă. Erau doar câteva rânduri, scrise stângaci, anonime:

„Fii atent! Vă cunoaştem intenţiile dubioase, relaţiile feminine, afacerile murdare. Vom dezvălui toate acestea. Dacă stai la locul tău, vom fi şi noi cuminţi, dacă nu, răzbunarea noastră va fi crudă şi neaşteptată. Las-o în pace pe Viorica Laurenţiu! Lasă-l în pace pe Moldoveanu! Nu-l mai critică pe Mărăcineanu! Ce ai cu Orăscu şi cu alţii? De ce crezi că eşti singurul deştept”?

Era un avertisment, stângaci şi naiv. Greg, convins că venea de la Mărăscu sau de la Emilian nu putea să se stăpânească să nu râdă. Scrisoarea îl şi calmă. Faptul vă i se trimisese o asemenea ţidulă însemna că hotărâseră să amâne o reacţie fatală contra lui. Dar recitind-o scrisoarea îl şi întăritä. Se hotărî să nu rămână deoparte şi să înceapă o discuţie directă cu cei doi protagonişti.

Emilian, la telefon, îi răspunse dar refuză scurt, brutal, să mai stea de vorbă, nicicum să stabilească o întâlnire, cum vroia Greg. Aşa ceva nu s-ar fi întâmplat altădată, Emilian, fire curioasă, ar fi dorit să afle ce gânduri avea Greg sau, cel puţin, motivul telefonului.

Mai târziu Emilian regreta că nu acceptase întâlnirea: Poate ajungeau la o înţelegere, la o împăcare temporară. Pe de altă parte, nu-i trebuiau noi complicaţii în pregătirile sale intense pentru organizarea călătoriei la Roma, Se grăbea. Şi în primul rând, vroia să scape de sâcâielile lui Sorin Mărăscu. Sănătatea acestuia, pe zi ce trecea, se arăta tot mai zdruncinată. La fel şi comportamentul. Devenise închis, nervos, irascibil,

nemulţumit, temător şi suspicios.

— Pleci tocmai acum şi singur când totul părea bine aranjat? Eu cum rămân?

Emilian dădu din umeri.

— Dragă, am o situaţie unică. Sunt şi eu propus o dată de minister cu o călătorie în străinătate şi am aranjat să mă întâlnesc acolo cu logodnica mea.

— Şi dacă nu mai vii? Întrebarea, Mărăscu o punea din convingere.

— Imposibil! Nu renunţ eu la ceea ce am agonisit aici şi la poziţia pe care o am. Şi chiar dacă, cine ştie ce s-ar întâmpla, te aştept, aşa cum am aranjat.

— Dar cu mine aici cum rămâne? Cum stăm cu planurile noastre de viitor? Ce siguranţă am?

— Am mai discutat. Nu avea grijă, totul va decurge normal, aşa cum am aranjat!

— Ba, sigur că am grijă. Eu am dus greul. Simt în aer pericolul. Mă înăbuş!

— Şi ce, nu mai ai puţină răbdare? Fă şi tu cerere pentru o călătorie!

— Nu ştiu! Am impresia că sunt urmărit. Noaptea...

— Cum poţi crede asta? Am vorbit cu Mărăcineanu să te propună să însoţeşti o expoziţie. Moldoveanu este de acord.

— Am coşmaruri. Nu mă mai ţin nervii. Nu mă pot înţelege cu nimeni. Mi-e frică să merg şi la doctor.

„Asta cam aşa este”, gândi Emilian privindu-l cu compătimire.

Mărăscu, într-o clipă de descumpănire, putea să strice. Tot ceea ce organizaseră de ani de zile. Şi acum mai apăruse şi Greg.

— M-a căutat Greg din nou la telefon. Spunea că vrea să-mi vorbească. Intenţiona cred, o împăcare.

— Vezi? Nu ţi-am spus eu? Mărăscu era speriat. Şi mie mi-a dat telefon! De ce? Nu mi-a mai dat niciodată telefon. Nu i-am răspuns. Ce vrea? „Dacă cel mai bun

prieten al meu, Emilian, mă va trăda?! Prieten! Sigur, era şi el amestecat în toate. Dar dezerta”.

— Eu l-am refuzat categoric. Ai grijă să nu te caute din nou. După câte îl cunosc, e un ticălos pervers şi perseverent. Nu se lasă. Are curiozităţi bolnave.

— Curiozităţi! Asta ne mai lipseşte! Crezi că se lasă intimidat sau cumpărat...

— Aici mi se pare că am greşit că l-am ameninţat şi noi. Nu e tipul. Din contră, la atac devine agresiv. Mie mi-a făcut mult rău. Acum însă sunt mulţi contra lui. Am lucrat bine. I-am trimis o ameninţare scrisă. Fii fără teamă! Tu, în orice caz, eşti în afara relaţiilor mele cu Grigore Penescu şi cu Nelu Ianula şi chiar cu Moldoveanu. Tu ai stat deoparte. Eşti însă singurul care ne poate scăpa de Viorica Laurenţiu. A devenit extrem de periculoasă, îndeosebi pentru tine. A fost la Ianula — mi-a spus-o Moldoveanu. După aceea s-a dus la ea Grigore Penescu. A descusut-o în toate felurile. E periculoasă. S-au dus din nou şi Penescu şi Ianula. Ştii, păstrează scrisorile mele către tine şi are la ea o copie a angajamentului nostru. Ce dracu ai vrut atunci? Asigurări scrise! De ce nu le-ai distrus? De frică să nu-ţi facă percheziţie i le-ai dat ei. Ce ţi-e şi cu încrederea asta în femei! Niciodată să nu ai încredere în ele!

— Chiar tu mi-ai spus să le ascund!

— Să le ascunzi da, dar nu să le dai în păstrare altcuiva. Unei femei! Auzi!!

— Am şi acum încredere în ea.

— Faptul că nu se culcă cu Moldoveanu sau cu Greg!

— Du-te dracului!

Mărăscu, în fotoliul său — discuţia se petrecea la el acasă –, simţea că îl apucă iarăşi leşinul. Avea o durere acută de cap. Îi creştea tensiunea, ştia, şi nopţile le petrecea lucid fiind încărcate cu gânduri sumbre. Emilian îl privea cu milă.

— De ce nu te duci la doctor? E momentul să obţii o

pensie de boală, de la Uniune. E momentul şi e posibil. Boala asta poate fi şi un paravan abil.

Mărăscu îl privi furios şi trist totodată. Emilian avea întotdeauna soluţii. Gândurile îi fugeau îndărăt, la viaţa lui deşartă şi supusă unor speranţe şi aventuri absurde din care el, se părea, că nu avea să câştige nimic. Îi revenea în memorie Viorica Laurenţiu. Mai bine se căsătoreau decât să...

— Cum poţi scăpa de amintiri? — în ultimul timp se gândea numai la Viorica Laurenţiu — îl întreabă pe Emilian. Acesta dădu întâi din umeri. El nu avea. El privea numai în viitor.

— În multe feluri:. Să bei, să petreci şi să acţionezi privind viitorul. Caută şi tu o femeie... Îţi recomand eu una. Spune cum o vrei?

„Îi convine” — replică în sine Mărăscu. Are bani, femei, un apartament luxos, relaţii, o fată care-l va primi în Italia, poate se vor căsători, poate să rămână acolo. Poate mă trădează. E un laş”.

— Eşti un traficant de suflete! — izbucni Mărăscu;

— Ce vrei să spui? se oţărî şi Emilian.

— Întotdeauna te-ai descurcat, băgând pe alţii în încurcături. Dacă nu erai tu, aş fi fost azi director de muzeu. Aşa, uite în ce hal am ajuns! Furia creştea în Mărăscu. Văzându-l pe Emilian zâmbind ironic avea o dorinţă, să fi avut un revolver şi să-l împuşte, întâi în picioare, să-l chinuie, apoi în mâini şi apoi în cap între ochi.

— Trebuie să te duci la Viorica şi să distrugi orice urmă. În orice caz i-ai scrisorile şi documentele...

Îţi dai seama ce ar însemna să cadă în mâna lui Grigore Penescu sau la Ianula, ori în mâinile Miliţiei scrisorile noastre!

Mărăscu se simţea chinuit şi umilit. Emilian avea dreptate. Întotdeauna judeca limpede şi repede.

— Bine! Am să mă ocup de treaba asta.

— Cu discreţie totală. De fapt, ce te învăţ eu pe tine? Ai stofă de poliţist! Ăl de tip vechi…

— Te bag în…

— Lasă nu te supăra! Glumesc. Însă dacă până acum am stat liniştiţi, acum e periculos să stăm cu mâinile în buzunare. Nu uita că trebuie să plecăm împreună şi dacă Viorica Laurenţiu află că tu o ştergi te denunţă, face publice documentele sau i le dă profesorului ei, lui Penescu.

Mărăscu simţea cum i se urcă sângele la cap. Acum o ura pe Viorica. Îl ura pe Petrescu. Îl dispreţuia pe Emilian. Emilian avea dreptate dar şi acum tot pe el îl punea să ducă greul. Să meargă la Sinaia era uşor, însă nu trebuia văzut. Şi totuşi să o întâlnească pe Viorica îi făcea plăcere.

O ultimă dată să mai fie împreună, apoi să plece ca ticălosul de Emilian. Putea oare avea încredere în el până la capăt?

Vru să se scoale. Simţi că nu-l ţin picioarele. Renunţă.

— Te-ai purtat uneori oribil! Eşti o… o… căută cuvântul cel mai dur.

— Eu! Nu te înfierbânta degeaba. Nu are nici un rost să ne supărăm acum. La ce slujeşte? Vrei să strici totul? Furia e periculoasă, îţi face rău, îndeosebi, ţie… sănătăţii.

— „Ţi-ar conveni”, mirii mai mult pentru sine Mărăscu. Ura lumea. Viaţa lui fusese un eşec. Singur, fără familie, sperase mai mult decât avea. Se lăsase ispitit de Dănciulescu. Anii trăiţi în poliţie îl înrăiseră. Acum era prea târziu. Viorica era departe. Regretă. Nu-şi explica de ce o dorea. Emilian pleca şi el. Relaţiile în care-şi pusese nădejdea de mărire, de călătorii, avere, nu-l mai interesau. Îi era frică. Se uita cu ură în camera ce se întunecase. La Emilian, ce se plimba de la un perete la altul, aruncând umbre sinistre de Golem, pe podea.

Văzându-l cum arăta, Emilian se gândea cum să plece cât mai repede. Nu vroia însă să-l jignească pe Sorin

lăsându-i impresia că fuge, că se eschivează de la ceea ce hotărâseră. Îl plictisea Mărăscu. Îl simţea pierdut şi aflat în pragul deznădejdii. Nu-i spusese că avea paşaportul în buzunar. Venise iniţial cu intenţia să i-l arate, să definitiveze împreună planurile de viitor. Se răzgândise văzând starea deplorabilă în care se afla Mărăscu. Îi pierise orice încredere în el şi-l considera pierdut. Trebuia să se debaraseze de el. Cu orice preţ, oricum şi cât mai repede.

Mai înainte trebuia să se lămurească asupra intenţiilor Vioricăi Laurenţiu.

— Sorinel, aşa îi spunea în intimitate, cred că în trei săptămâni reuşim. Planul nostru merge înainte. Vei primi o invitaţie pentru o conferinţă la o Academie, în Italia, sau să însoţeşti o expoziţie. Totul e aranjat. Vom fi împreună mai mult ca sigur. — Minţea. — Sper să ne iasă paşapoartele. Avem tot timpuL Peste câteva zile vin să te văd. Până atunci mai vorbim la telefon. Vezi cum faci cu Viorica Laurenţiu. Cât mai repede e cât mai sigur. Chibzuieşte. Fii fără teamă, de Ianula şi Grigore Penescu mă ocup eu.

— Bine! Bine. Sorin simţea cum îi vâjâie capul. În acel moment era convins că nu va mai putea fi acelaşi om când va trebui să-l întâlnească. Ideea cu pensionarea era singura concluzie bună a discuţiei lor. Făcu un semn cu mâna ce putea avea multe sensuri, ca de exemplu „salut”, „ce pagubă!” şi totodată „du-te dracului!”.

Emilian Dănciulescu plecă în vârful picioarelor şi după ce închisese uşa, în urma lui. Trăi o mare uşurare. Respiră cu plămânii umflaţi aerul de afară. Îi venea să fluiere o arie veselă. Singur şi sigur pe el, era bucuros că planurile lui începeau să se realizeze aşa cum le dorise.

Rămas buimăcit în asemenea întunecare. Mărăscu îşi dădu cu pumnii în cap. S-ar fi aruncat cu capul în zid dacă nu ar îi simţit cea mai cumplită ură şi gelozie pe Viorica. Scrisoarea pe care o primise în legătură cu Greg Penescu,

şi pe care nu i-o citise lui Dănciulescu, îi reveni în minte. Nu se înfuriase când Dănciulescu îl introdusese pe Moldoveana la Viorica, dar ea, Viorica, să-l îndrăgească pe Greg Penescu nu mai putea suporta! îi ura pe amândoi, o ură fără logică, oarbă, nebună. Nu gândea decât că libertatea şi liniştea lui ar consta numai în despărţirea celor doi, în dispariţia Vioricăi.

*

Lecturile pe care le adora Viorica Laurenţiu erau romanele. Greg Penescu repetase mereu, în lecţiile lui, „Cultura modernă are nevoie să se bazeze pe credinţa în valori". Îi plăceau biografiile artiştilor. O obsedau şi o atrăgeau destinele tragice ale marilor creatori. Aluneca încet într-o stare bizară a trăirii intime cu ceea ce citea. Goya îi devenise iubit. O invidia pe Maya. Coşmarurile lui o tulburau până la nebunie. Erau ca o rază de lumină pe care o descifra subit Dacă diagnosticul maladiei lui rămăsese ezitant: apoplexie, ictus, sifilis, tromboză ea le admitea fără să se simtă vexată, deoarece pentru Viorica drama lui se datora numai monştrilor, care puseseră stăpânire pe spiritul lui, făcând din el un prizonier al umbrelor. Şi el trăia în amintirea umbrelor, Goya, surd, ca şi Beethoven, posedat de umbre ca şi acesta, spunea cu tristeţe: „mai bine să nu gândesc". Şi ea vroia să uite, să nu mai gândească. Urmărea destinul lui Lautrec şi regretă că nu poate să bea ca el şi să se lase prada desfrâului. Uneori în riscul perversităţii gândea că ar fi fost singura şansă. Singură, părăsită, ocolită de colegi din cauza irascibilităţii sale, ajunsă în pragul unei maturităţi golite de orice speranţă de împlinire artistică şi de linişte sufletească, ajunsese să se mire, ea însăşi, de ciudăţeniile propriului ei comportament. Ura bărbaţii, fără să-şi explice clar cauza. Devenise respingătoare în contact cu ei, deşi dorea un bărbat. Cât îl dorise pe Greg

Penescu! Avea din ce în ce mai des fantasme interioare şi nopţile se metamorfozau în clipe de chin şi groază. Nici somn, nici stare de veghe. Goya, în nebunia lui reuşise să se dedubleze. Şi ea avea o stare dublă de comportament, una normală şi adaptată condiţiilor exterioare, alia patologică, prezentând un caracter de automatism psihic. Se liniştea citind din Gâde că fiecare om care tinde spre un ideal, oferea un exemplu de dedublare. Dacă ar fi avut ea puterea să ridă! Râsul ar putea fi o judecată a propriului ei „eu”, o supapă latentă, voluntară, o legătură între suferinţă şi singularitate. Stării ei, un joc vesel cu valurile vieţii. Creaturile abisale ale lui Goya, pe care ea le sorbea, ca pe un viciu, seară de seară, nu erau ca la Delacroix, reconstituiri arheologice, ci cruda realitate, pe care Goya o consemnase pe marginea unei gravuri a capriciilor şi pe care Viorica o transcrisese pe o coală de hârtie cu litere mari, ca pe un afiş, şi pe care o prinsese cu o pioneză de uşa dulapului de haine: „Demonii sunt cei care fac rău împiedicând pe alţii să facă bine, sau care nu fac nimic lor înşile”.

Monştrii la Viorica aparţineau viselor, nopţilor ei albe. Citise Viaţa lui Cezanne. Avea ceva comun, cu starea lui sufletească înainte ca el să moştenească cele două milioane de franci, ce i-au dat alte orizonturi.

Ca şi el nu mai suporta vanităţile şi ambiţiile oamenilor. Ca şi el se irită din orice lucru, mai cu seamă la contactul cu oamenii. Suferea în orgoliul ei ingenuu când întâlnea un obstacol. Refuzul picturilor sale, care se petrecea anual la saloanele oficiale, accentuase neîncrederea în forţele ei, ca şi ipohondria sa. Operele erau primite de colegi cu ostilitate sau indiferenţă ceea ce o făcuse să se închidă şi mai mult în sine, să se izoleze şi să nu mai arate nimănui ceea ce picta. Plânsese amarnic citind despre suferinţele lui Van Gogh sau Modigliani. O invincibilă tristeţe pusese stăpânire pe simţurile ei. Pentru ce să mai persevereze? Van Gogh într-o dimineaţă de

iulie, cu faţa la soare, îşi trăsese un glonţ în inimă. Un curaj în faţa unei vieţi dezechilibrate, dureroase, dramatice.

Viorica se întorsese târziu de la cantină deşi de obicei seara bea un pahar de lapte acasă. Noaptea cobora repede, brusc, în văile munţilor. Se aşează pe pat şi începu să citească, pentru a doua oară, cu lacrimi în ochi, clipele în care pictorul Modigliani sfârşea consumat de febră, la cei 36 de ani, pe un pat de spital. Ştia că viaţa ei se sfârşise o dată cu plecarea lui Sorin Mărăscu. Crezuse în el. Da, totul fusese zădărnicie. Îl regreta şi pe Greg Penescu. „De ce oare am fost respingătoare cu el? se întreba. Îmi place ca bărbat. Mă atrage spiritul lui. De ce atunci am fost ca un arici? Cum am putut să-l refuz”? Se simţea ca şi Modigliani pe un pat de spital. Petrecuse cu Sorin multe nopţi visând la glorie, la succese, la călătorii, la o viaţă uşoară. Deşi brutal, Sorin avusese darul să o încurajeze şi să-i promită un viitor strălucitor. Era încrezut şi sigur pe el

Părăsită, se simţea golită şi se scufundase în umbră, pe drumurile ce duceau la întuneric. Cu Greg ar fi fost altceva! S-ar fi înălţat pe culmile spiritului. Ce mai putea spera acum de la viitor?

O bătaie uşoară, discretă, cunoscută, în uşă, o trezi brusc din meditaţiile ei amare, tresărind dureros şi cu o speranţă nedesluşită. Nu-i venea să creadă. Neîncrezătoare mai aşteptă încă o dată bătaia în uşă pentru a se convinge că nu visase. Sări din pat şi-şi lipi urechea de uşă.

— Cine-i!

— Viorica! Eu, Sorin;

Simţi inima zvâcnind din piept. Privi repede în jurul ei. Camera era puţin răvăşită. „Ce s-a întâmplat cu el? Regrete! Dorinţa de a reveni a fost mai puternică? E oare acelaşi Sorin”?

— Îndată! Se repezi la oglindă, se privi, se pieptănă

repede şi fugi să-i deschidă uşa. Era într-adevăr Sorin, zâmbind maliţios şi nesigur. Era oare o promisiune, dar privirea tulbure, obosită, absentă, speriată, abstractă, o făcu să îngheţe în uşe.

*

Mircel Gurganu era fericit şi fâstâcit de prezenţa lui Greg Penescu sosit în atelier, în sfârşit, gândea el, trimis de bunul său prieten Ianula. Greg se plimba printre lucrări şi socluri zâmbind, nu în faţa lucrărilor, ci observând prezenţa avidă a privirilor iscoditoare ale lui Gurganu.

În faţa unui tors în marmură, Mircel Gurganu îi relată, cu lux de amănunte, despre vizită făcută, în atelierul lui, de un grup de artişti sârbi, care-l invitaseră la un simpozion de sculptură în Iugoslavia.

— Au stat mai mult de o oră. Spuneau că vor ca această lucrare să fie ridicată în parcul lor central. Condiţiile sunt avantajoase. Aşa că sper să mă duc. Urmează să trimită invitaţia.

— Era firesc să le placă ce faci tu. Nudul şi polizarea marmurei la tine au împlinit adevărata măiestrie. Frumuseţea corpului feminin rămâne şi azi, reminiscenţa pasiunii şi gloriei atinse de sculptură antichităţii. La o pictură te mai întrebi şi ce reprezintă, deoarece adesea înţelegerea ei ajută emoţiei estetice. La tine nu e nevoie, deoarece e prezentă forma şi forţa sculpturii. De ce nu au ales Dalila?. Întrebarea avea tâlcul invitaţiei la Gurganu.

— E deja programată pentru o expoziţie în Italia.

— Mi-a spus ceva Ianula, că vrei să facem o discuţie asupra jocului ielelor. Dalila şi Dalida.

— Da! Da! Aşa, în general despre toată activitatea mea. Mai ales că Moldoveanu se opune ca Dalila să plece.

din ţară. Nu-l înţeleg ce vrea!

— Moldoveanu? Ce sens are?

— Da, l-am întâlnit la Sinaia şi nici nu a vrut să-mi

răspundă la salut. Era furios. Bănui că a aflat că suntem porniţi contra lui. Probabil Dănciulescu sau Orăscu l-au informat.

— Ce căuta la Sinaia?

— Sigur nu ştiu. O treabă la muzeu. Era mare vânzoleală acolo.

— Mai era lume multă?

— Suficientă. Mă refer la artişti şi scriitori. Cât am stat acolo, trei zile, am fost martorii unei drame. Cred că o cunoşteai pe Viorica Laurenţiu, muzeografa, o femeie bine, singură, puţin cam stranie, curioasă şi irascibilă, curtată de toţi oaspeţii de pe Cumpătul!

Greg se încruntă.

— Da! Ce e cu ea?

— S-a sinucis.

— Cum?!

— A fost găsită moartă, în camera ei. Lângă nişte tuburi goale din care luase pastile otrăvite. S-au făcut cercetări şi s-au găsit, spuneau unii, însemnări în care-şi mărturisea tristeţea. Prea multe nu mai ştiu. Am plecat. Cică în camera ei era sinistru!

— Altceva nu s-a găsit? N-a lăsat nici o scrisoare explicativă? De obicei sinucigaşii au plăcerea de a-şi descrie suferinţele şi cauzele actului pe care-l fac.

— Nu cred. N-am auzit. Ea lua masa la cantina noastră. Cu o zi înainte am văzut-o toţi. Singură la masă şi tristă, aşa, avea o figură să-i plângi de milă. Toţi care au fost cercetaţi de miliţie spuneau că a vrut mai de mult, cu un an-doi înainte, să se sinucidă.

— Mi-ai dat o veste tristă. Moartea exaltă nedreptatea? Ea a cerut supremul abuz. Greg nu vroia să creadă în sinuciderea ei. Imaginaţia lui lucra iarăşi febril. După discuţiile pe care le avusese cu Viorica şi cu Dănciulescu, multe lucruri se împleticeau în capul său. Să fi fost urmarea convorbirii lui telefonice? Să fi fost omorâtă?! Să fi spus ea ucigaşilor de ceea ce a vorbit cu el? Şi cine

urma să fie ucigaşii? Emilian? Ce interese avea? Mărăscu? De ce să fi recurs ei sau ea la un asemenea act? Cu multă probabilitate însemna că şi el era ameninţat, urmând firesc, după Viorica, dacă la mijloc era o crimă. Poate ar fi fost necesară o confruntare directă cu Emilian! Dar oare acesta era dispus la mărturisiri? Sau îl va întărâta şi mai mult? Ce se ascundea în spatele acestei, sinucideri? Şi totul a plecat de la Elena!

— Toţi cei care eram la Sinaia am fost foarte tulburaţi de această întâmplare. O nefericită! Se vorbeau multe, după aceea, despre ea, că era ipohondră, halucinantă, că avea o mândrie orgolioasă, că fugea de bărbaţi, că era aproape de nebunie...

— Posibil! Dar nu văd totuşi ce motiv ar fi avut! Sinuciderea e un act absurd şi inutil. Adevărat că mulţi artişti au făcut acest gest.

— Ast a fost constatarea. Nu a fost crimă. Nu s-a furat nimic. Nu purta corespondenţă. Nu primea vizite. Cine ar fi putut s-o omoare?

— Cine? era întrebarea care-l chinuia şi pe Greg.

Lui Greg îi pierise cheful de vorbă. Discuţia despre Dalila şi Dalida fu mai mult decât anostă. Plecă pe jos spre casă, uitându-se, din când în când, în urmă, să vadă dacă nu-l urmărea cineva. Acasă verifică uşile dacă sunt bine închise şi perturbat de gândurile lui negre, încercă să se culce cum niciodată nu se culcase, seara, fără să mănânce.

„Singur! Viorica tot singură a fost! Ce destin”!

Greg rămăsese orfan de părinţi înainte de a împlini zece ani. Nu i-a fost uşor. Când la şcoală un coleg greşea sau făcea o prostie oarecare, erau chemaţi părinţii acestuia. Dacă el greşea sancţiunea urma direct, trebuia să suporte furiile profesorilor şi adesea jigniri fără sens. Când un băiat era întrebat ce este tatăl lui şi dacă tatăl avea o funcţie mai importantă, era aşezat în bănci — în primul rând. El întotdeauna trebuia să se mulţumească cu

ultimul rând. Mai târziu, părinţii fetelor, le opreau să vorbească cu un vagabond orfan, cu un băiat fără rosturi clare în viaţă. A trebuit să deprindă ironia, răbdarea, calmul şi tăcerea, să-şi ascută inteligenţa, să înveţe mai repede şi mai bine decât cei din jurul său, să-şi întărească muşchii, să devină mândru, medieval şi singuratic. Întrebat uneori ce-i sunt părinţii, sau ce au fost, după ce constatau că-l întreţine de silă un unchi a cărui nevastă nu-l putea suporta în casă şi la masa ei, spunea că nu a avut părinţi, că nu crede că-i făcut de oameni, că nu cunoaşte ceea ce ştiu alţii, că a sosit de pe altă planetă. Interlocutorii rămâneau uimiţi şi-l considerau a fi copil din flori şi obraznic, golan de mahala. Apoi el a început să spună în ironie, că fusese, copilul marţienilor şi că rolul său va fi să-i mânuiască pe oameni de rele, de curiozităţi şi sentimente prosteşti, sau să-i pedepsească pe pământeni. Şi curios, deoarece amintirile lui despre părinţi erau destul de vagi, începuse şi el să creadă că aparţine unei alte lumi lăsându-şi liberă fantezia. Ciudat, că din cauza ironiei, silogismelor şi fanteziei lui. Unii mai slabi la minte, babele şi fetele tinere, erau parţial convinse. Statura lui înaltă, ochii lui verzi ce priveau îndrăzneţ şi pătrunzător pe cei cu care vorbea, intimidau şi-i punea pe gânduri. Cu timpul se împăcase cu singurătatea. La facultate nu mai contau părinţii ci propriile lui forţe intelectuale şi mult timp crezu că sunt o adevărată răzbunare capacităţile lui intelectuale în faţă celor ce erau întreţinuţi de părinţi sau luau examenele pe baza unor relaţii sau contra unor daruri băneşti ori de altă natură.

Se obişnuise chiar adora singurătatea, propriile gânduri, observarea de sus a condiţiunilor, puterea de detaşare şi de auto-decizie asupra faptelor sale. Viaţa se întorsese în favoarea lui. Unchiul, care administrase bruma de avere lăsată de tatăl său, o casă închiriată şi o garsonieră în care el locuise de la 12 ani. Murise şi Greg

rămăsese singurul moştenitor. Din vânzarea a ceea ce moştenise îşi cumpărase un cochet apartament cu trei camere în care-şi ducea în linişte viaţa de boem, acum fiind invidiat de mulţi dintre foştii lui colegi.

Dar soarta dramatică a Vioricăi Laurenţiu îl tulburase. Se consideră vinovat sau oricum un participant la desfăşurarea destinului ei tragic.

De data aceasta, Greg îi solicită lui Nelu o întâlnire urgentă. Acesta preferă să vină la Greg acasă, deşi Greg ar fi dorit invers, sperând s-o revadă pe Elena, de care nu mai ştia nimic.

Când Ianula sosi la el, aproape nu-l recunoscu. Faţa trasă, nedormit, cearcănele adâncite la ochi, neglijent îmbrăcat, Nelu arăta nu numai distrat, dar intens preocupat de ceva ce-l frămînta interior.

— Hei, domnule ce-i cu tine? întrebă Greg aproape uitând de ce-l chemase.

— Nimic special! De ce m-ai chemat? Vocea era şi ea schimbată. Autoritară dar străină lui, puţin cinică şi echivocă.

— Probabil eşti la curent cu noutăţile. Ai auzit că Viorica Laurenţiu s-a sinucis. Ce ştii despre această tristă veste?

Nelu Ianula se aşează greoi într-un fotoliu. Privirile îi alunecau străine pe pereţi... Se opriră ţintă la Greg.

— Moldoveanu a omorât-o! Era ca un ţipăt.

— O, la, la! Justiţia spune altfel! Nu te pripi!

— Justiţia! Unde este oare dreptatea? Să moară o asemenea fiinţă! — Avea lacrimi în ochi — Eu sunt vinovatul. Trebuia să intervin imediat ce a fost la mine...

Am căutat-o apoi la Sinaia, de mai multe ori. N-am avut destulă putere. O! Doamne! Ce ticăloşie! Cum îl rabdă pământul pe Moldoveanu! Ce fiinţă deosebită era Viorica! Rar am văzut o asemenea fată! Curtată! În ziua când s-a sinucis, Moldoveanu se afla la Sinaia. Ce dracu a căutat acolo?

Greg tresări. Nimic nu era normal şi lucid în glasul lui Ianula şi tot ce spunea era posibil. Psihologic, Moldoveanu contribuise activ, dacă nu era el vinovatul. Nelu părea mai îndurerat decât atunci când îi povestise păţania Elenei cu Moldoveanu, iar ura contra lui Moldoveanu devenise acum feroce. Căuta să descifreze aceste cute ale sufletului.

— Greg! Sunt în stare să-l omor. Existenţa mea e pe sfârşite.

— Ai mai spus-o cu omorul!

— Nu, de data aceasta îl omor: cu mâinile astea.

Greg ar fi vrut să-i spună că nu-i în stare. Nu era nici el, simţind o ură puternică împotriva lui Moldoveanu. Unde era oare adevărul? — îşi reaminti „Sinteza totală a cunoştinţelor este posibilă numai în artă”. Se potoli.

— Ce e cu tine? Ai început să duci o viaţă intens individuală şi dereglată moral.

— Aş vrea să plec din minister. Mă simt neputincios. Un spectator al unor tragedii ce se desfăşoară în faţa ochilor mei. Mă sufoc. Viaţa mea este otrăvită de acest ticălos.

— Te înşeli! Ai început în sfârşit să devii om. Suferinţa e omenească. Misiunea ta este de a degaja esenţa sentimentelor reunindu-le în timp, ca la o metaforă. Eşti om de artă! Universul aspiră obscur să intre în contact cu noi şi să ne facă prizonierii lui. Prin artă îmblânzim şi domolim universul, dacă nu, ne va distruge. Noi suntem doar rime. Vrei să cazi în neant? E nevoie de o luptă vehementă pentru a uita, un efort frenetic şi persistent pentru a trăi în absolutul atemporal. Trebuie să ne detaşăm de toate, fără regret şi fără dezgust.

— Tu aşa faci! Dacă ai fi ţinut cât de cât la Viorica Laurenţiu nu ai vorbi aşa! — Ianula atinsese o coardă sensibilă. Greg ştia că în Viorica pierduse singurul său scop, singura dulceaţă spirituală, singura rază de dragoste, singura sa consolare. Se scutură de gândurile grele — ce eşti tu, cum îi spune, un neo ziarist, unul care

scrie dintr-un unghi de vedere foarte personal.

— Eu caut adevărul!

— Adevărul? Sau răzbunarea?

— Moartea ei mă urmăreşte şi pe mine. Ea rămâne pentru mine o poezie a deziluziei. Am fost cu ea într-o barcă fragilă care ne-a permis doar interogarea conştiinţelor.

Ianula îl privi furios. „Îşi bate joc de mine sau e ceva şi cu el? După figură pare transpus în alte sfere. Întotdeauna îmi scapă ce gândeşte cu adevărat!

— Ajută-mă atunci să-l pedepsim pe Moldoveanu.

Greg se strâmba „Ianula este perfect incapabil de formule precise”. Dar şi eu, pot spune acum ca Rimbaud: „Eu sunt un altul”.

— Bine. Îţi promit că voi începe să acţionez prin toate mijloacele şi cu toţi prietenii.

Greg scoase două pahare, turnă vin alb în ele şi se miră că Ianula răsturnă paharul pe gât dintr-o mişcare fără să mai spună: „noroc”.

*

După eşecul la telefon cu Emilian, Greg mai încercă şi la Mărăscu. De două ori nu-l nimeri acasă. A treia oară îl prinse la telefon, dar când îşi spuse numele urmă o tăcere după care brusc se întrerupse legătura. Reveni crezând că a fost o defecţiune. Nu i se mai răspunse la telefon.

Încercă şi a doua zi. Aceeaşi tăcere. În ultimul timp tot felul de întâmplări i se păreau curioase şi ciudate. Nu-l mai surprindea faptul că cei doi se fereau de el. Îl ocoleau; Zărnescu îi spusese că şi reuniunile de la Emilian încetaseră, iar atunci când întâmplător se vedeau, Emilian părea absent, grăbit, lipsit de entuziasmul şi de răzvrătirea furioasă, de altădată. Greg simţea nevoia să se sfătuiască cineva, să pună rânduiala în gândirea şi imaginaţia sa. Nelu plecase în provincie. Şi de fapt Nelu

Ianula se dovedise neputincios. Avea el nevoie de ajutor şi de sfaturi.

„În fond ce vreau? Linişte, fericire? Nu. Nimic decât adevărul, fie cât de înspăimântător şi groaznic poate fi”! Potrivit pentru lămurirea lui i se păru atunci o discuţie cu căpitanul Rogoz, bunul său prieten, care la telefonul şi invitaţia să îi răspunse cu bucuria sinceră de a-l revedea pe Greg, la el acasă. Greg îl aşteptă cu nerăbdare pregătind două pahare şi o sticlă cu vin vechi de Odobeşti. Ca întotdeauna, Rogoz fu punctual. Ţinuta sa sportivă, aerul său degajat şi vesel îl învioră pe Greg.

— Amice, începu Rogoz aşezându-se comod în fotoliu, sunt sigur că şi de data aceasta tu ai o poveste nostimă.

— Se mai întâmplă să solicit şi eu sfaturi.

— Sunt tot probleme de artă? Nu am nici o îndoială.

— Cu artişti şi poate ceva mai complicate. Şi Greg începu să-i povestească; de grupul lui Emilian. De furtul şi lectura. De la Sinaia, cu tacâmurile de argint aurit, de discuţia cu Viorica Laurenţiu asupra tacâmurilor dispărute de la muzeu, de caracterul lui Emilian şi al lui Mărăscu, de sinuciderea suspectă, după părerea lui, a tinerei muzeografe Viorica, de scrisoarea primită şi imposibilitatea de a vorbi la telefon cu Emilian şi Mărăscu, despre esenţialul din cele relatate de Zărnescu, despre Moldoveanu care se afla la Sinaia în ziua fatală. Vorbi aproape o oră, timp în care Rogoz îşi umpluse cel de-al patrulea pahar de vin, ascultându-l cu multă atenţie, zâmbind deseori, în felul său, neîncrezător.

— Gata! Ai terminat! Drept să-ţi spun, am impresia că mi-ai rezumat un roman de aventuri. La prima vedere S-ar părea că totul e clar, aşa cum spui, şi că eu ar trebui să mă ridic, să iau nişte cătuşe şi să-i arestez pe inculpaţii de tine în o afacere atât de oneroasă, care a avut şi o victimă. S-ar putea să ai dreptate... Dar...

— Ce dar?

— Să luăm pe rând. Întâi furtul şi apoi sinuciderea. Cum

poţi dovedi că tacâmurile de la muzeu sunt aceleaşi cu cele din Elveţia? E foarte probabil că prinţul să le fi avut dintotdeauna. Poate le-a moştenit. Şi o va dovedi foarte uşor. Apoi cum au ieşit din ţară nu vei reuşi a dovedi, prin cine şi când. La muzeu afirmi că a fost un proces, care s-a terminat cu condamnarea gestionarului. Procesul s-a închis, s-a clasat. Pe ce bază îl redeschidem?

— Declaraţia muzeografei Viorica Laurenţiu.

— Dar ea este moartă. Imposibil de a fi interogată ca martoră. Afirmaţiile ei, spuse de tine, nu pot fi dovezi judiciare. Punctul doi: cum poţi dovedi că a fost ucisă, ce probe ai, mai ales când medicul legist şi miliţia din Sinaia au constatat sinuciderea? Ce pot face eu? Să mă duc şi să le spun: domnilor, Grigore Penescu crede altceva. Voi v-aţi înşelat. Nu a fos o sinucidere, ci crimă. Domnule, am nevoie de dovezi, nu de o imaginaţie bogată care leagă literar diferite întâmplări, la care din coincidenţă ai fost martor.

— Deci nu mă crezi? Consideri că sunt doar un aiurit ce bate câmpii; că mai bine îmi vedeam de treburile mele. Că Moldoveanu, Dănciulescu, Mărăscu nu există. Că Viorica Laurenţiu nu a trăit în mijlocul acestor oameni! Că eu nu-i cunosc! Că ea nu a murit! Că eu... Greg simţea un nod în gât.

— Interesant este că întotdeauna ai reuşit să mă convingi cu fantezia ta, ba de una, ba de alta. Şi de data aceasta am impresia, vagă, desigur, că nu te înşeli. O impresie incertă, deocamdată, că ar fi ceva, verosimil în ceea ce spui. Însă... sunt legat de mâini şi cu bandă neagră la ochi.

— Şi atunci? Cum mă poţi descurca în acest labirint şi necunoscut mister?

— Sunt de partea ta, atât, însă total neputincios. Justiţia are legile ei. Procesele judiciare se bazează pe documente, fapte, declaraţii, martori, probe.

— Înţeleg. Totuşi dă-mi o mina de ajutor! Greg se

ambiţiona. Pentru nimic în lume nu trebuia să renunţe la adevăr şi dreptate.

— Sunt curios ce mai vrei!

— Două lucruri. Vreau să merg la Sinaia şi să răsfoiesc prin hârtiile rămase de la Viorica Laurenţiu.

— E cam greu, fiindcă eşti civil, incorigibil, şi mai lucrezi şi în presă, dar, fie, am un prieten acolo care-ţi poate aranja acest lucru. Bun, mâine îi dau telefon şi te poţi duce oricând. Al doilea?

— Faptul că am fost ameninţat în scris, cer protecţie.

— Tu? Protecţie? O să râdă toţi de mine şi mai ales de tine. Dacă am proteja pe toţi care primesc anonime, ar însemna să folosim o armată imensă. Ucigaşii trec la fapte, nu fac literatură.

— Nu în sensul acesta. Deoarece bănuiesc că sunt ameninţat de Emilian şi Sorin Mărăscu. Aş vrea să afli ceva în plus despre ei. Mărăscu a trăit idei iluzorii ale puterii şi speranţelor suverane, o victimă în noaptea intelectuală.

— Deci să-i urmărim! Nici asta nu prea merge, fără o cerere justificată şi fără aprobări superioare! Pe baza unor presupuse acuzări, nu apare posibil. Aşa, personal, pentru tine, prieteneşte, am să văd ce posibilităţi există, însă numai când te întorci de la Sinaia şi dacă mai aduci vreo probă, un document valabil, concludent care să-mi justifice ilegalitatea ce-o voi face pentru tine.

— Cred că în curînd o să-mi dai dreptate.

— Instinctul! Imaginaţia! Intuiţia! Ce te îndeamnă să afirmi aceasta?

— Inteligenţa mito-poetică, pe care se bazează imaginaţia, recunoaşte existenţa unei forţe imense disimulate în profunzimea naturii şi a societăţii umane, vizibilă şi recunoscută numai cu ajutorul semnelor şi simbolurilor. Imaginaţia determină transferul semnelor vizuale, corespunzătoare unor realităţi concrete, în concepte, fixându-le în structura evenimentelor, dându-le

prin aceasta, în relaţia cu alte semne, o valoare, o semnificaţie. Imaginaţia are deci o funcţie determinativă. Ea selectează semnele, datele, le dă o formă, calitate, o valoare. Ai să mă întrebi dacă imaginaţia are şi funcţia cunoaşterii? Imaginaţia nu se. Înşală niciodată fiindcă ea nu se confruntă cu lucruri reale. Rogoz îl privea amuzat pe Greg. — Cunoaşterea nu este concretă şi nici imediată. Ea are un caracter de universalitate, de posibil. Ai să spui că imaginaţia este atemporală şi chiar aspaţială. În fond imaginaţia parcurge un proces de sintetizare. Ca să fiu mai clar asupra a ceea ce înseamnă semnele în imaginaţie, cât de valabile sunt ele, am să-ţi amintesc de Aristotel care, printre primii, considera că sunetele emise sunt „simbolurile sufleteşti”, cuvintele scrise sunt „simbolurile cuvintelor emise de voci”, iar culorile „simbolurile afective”. Deci poţi recunoaşte un om după voce, cuvinte scrise şi culori!.

— Astea sunt scheme. Tu ai vrea o nouă ştiinţă care să revoluţioneze legile justiţiei.

— Nu! Vreau doar să-ţi demonstrez că imaginaţia mea nu este o absurditate, o fantezie lipsită de orice reguli sau scheme, cum doreşti să le numeşti.

— Există şi imaginaţii bolnave.

— Şi acestea au un substrat, o cauză. Nu e cazul aici. Părerea mea este că eliberând imaginaţia de convenţionalisme îi acordăm o sferă a cuprinderii datelor realităţii, fără limite, şi prin această lărgire, imaginaţia mea participă activ la procesul cunoaşterii.

— Asta-i bună! Vrei să mă convingi că imaginaţia ta e mai valabilă decât documentele şi probele concrete.

— De ce nu? Imaginaţia constituie activitatea dialectică a spiritului. Imaginaţia este o idee-forţă, care se transformă în adevăruri concrete cu iconografia normelor de conduită obişnuite. De fapt suntem făcuţi din aceeaşi stofă ca şi visurile.

— Gata! M-ai convins, şi deşi nu te înţeleg, aprob totul.

Mergi la Sinaia şi la întoarcere vedem ce facem. Am terminat sticla. Acum pot să plec? Pe curînd!

Greg rămase cu paharul în mina. Rogoz îi strecurase unele îndoieli. Spera însă că Sinaia îi va aduce o lumină în imaginaţia sa, un punct de sprijin în presupunerile lui.

Coborând în gară, Greg se bucură de răcoarea dimineţii unui iunie senin. Simţea mireasma brazilor şi aerul proaspăt. Se învioră, alungind frămăntările şi îndoielile care-l cuprinseseră în tren, gândind la Viorica Laurenţiu şi întrebându-se de ce oare nu-şi vedea de problemele lui zilnice.

Încercase să citească, stând comod în compartimentul de clasa I, în care se mai aflaseră doi bărbaţi, ce dormiseră tot timpul trezindu-se, doar când el se ridică să coboare. Imaginea figurii triste a Vioricăi Laurenţiu îl obseda. De fapt pentru ea venise. Vroia să se convingă dacă se sinucisese sau fusese omorâtă. Se simţea implicat obscur şi intim în destinul ei tragic.

Urcă liniştit scările ce duceau spre vechiul Cazino, trecu şoseaua, străbătu grădina principală şi înainte de a ieşi oo strada în pantă ce urca spre cotă, întrebă pe primul miliţian unde se afla sediul Miliţiei:

Acesta fu curios să afle cauza însă la insistenţa şi încruntarea lui Greg renunţă şi-i explică cu lux de detalii direcţia şi locul miliţiei. Aici fu întâmpinat chiar de locotenentul Vrancea. Se prezentă şi nu apucă să-şi arate motivul sosirii la Sinaia, deoarece locotenentul i-o luă înainte.

— Mi-a telefonat tovarăşul căpitan Rogoz să vă înlesnesc să vedeţi ceea ce a rămas de la sinucigaşa Viorie Laurenţiu, adică ce se mai găseşte la noi. Acesta este scopul vizitei dumneavoastră!? Nu?

— Exact. Vă rămân îndatorat pentru amabilitate.

— Prea multe lucruri nu avem. S-au strâns doar acele obiecte care au fost de folos cercetărilor. Restul — mobilier, haine, covoare, vesela şi alte obiecte, un

televizor, un radio portativ, au fost luate de o rudă îndepărtată.

— Nu avea părinţi sau fraţi?

— Nu. Părinţii au murit în timpul războiului, la un bombardament, iar fratele, ca militar, a murit undeva, cu regimentul său, prin Ardeal. Asta şi explică singurătatea şi caracterul ei irascibil.

— Dumneavoastră aţi făcut ancheta?

— Da! De aceea cunosc unele amănunte.

— Cum s-a sinucis?

— Doctorul a localizat survenirea morţii pe la orele două, noaptea, provocată fiind de luarea unor pastile de stricnină.

— Stricnină! S-au găsit şi alte urme?

— Nu. Doar urmele ei pe flacon, pe paharul de apă, pe o sticlă. S-au cercetat desigur urme şi pe alte obiecte.

— Uşa ce dădea în garsoniera ei era închisă?

— Da.

— Avea cheia în uşă?

— Nu. Era pe o măsuţă alăturată uşii. Vrancea îl privea curios cum îi pune întrebările. Răspundea impasibil, politicos şi incredul.

— Dacă avea două chei, cineva, care ar fi fost înăuntru, ar fi putut să iasă, luând cu el a doua cheie.

— Ne-am gândit şi noi. Nu ştia nimeni că ar fi avut două chei. Majoritatea garsonierelor alăturate au tot câte o cheie. Am verificat dacă a fost văzut cineva în seara aceea. Am cercetat şi ce călători au venit cu trenul. Presupunerea de crimă, la care probabil vă referiţi sau meditaţi şi pe care şi noi am lansat-o iniţial, nu a rezistat.

— Nu este însă exclusă!

— Până la alte dovezi este refuzată.

— Au rămas de la ea ceva scrisori?

— V-am spus, mai nimic, doar nişte fotografii şi câteva paiete conţinând un fel de memorii-notaţii, o cutie cu câteva scrisori şi obiecte strict necesare procesului. Le

avem într-o pungă şi dacă doriţi vă stă la dispoziţie în camera alăturată.

Locotenentul se ridică de la biroul său şi-l conduse pe Greg într-o cămăruţă unde se aflau doar o masă şi două scaune. Era o cămăruţă tristă, întunecată, contrastând puternic cu soarele ce pătrundea printr-o fereastră mică zăbrelită. Mulţumind, Greg se aşează la măsuţa, pe care se afla o pungă din sac, ca cele de transport banii şi, începu să desfacă şiretul, ce o înfăşură strâns, cu emoţie şi curiozitate indiscretă.

— Cred că două ore vă ajung. Eu am să lipsesc în acest, timp. Peste două ore mă regăsiţi la mine în birou.

— Foarte mulţumesc. Cred că va fi suficient.

Greg trăia o impresionantă şi ciudată emoţie. Pătrundea în forul interior al unei fiinţe care nu mai exista. Privi pe fereastră cu gratii prin care se zăreau crestele munţilor. Simţi o greutate care-l apăsa. Ezită un moment, apoi răsturnă ferm totul din punga de sac pe măsuţă. Nu erau prea multe obiecte. Un plic cu fotografii, un pachet de scrisori şi caiete legate cu o panglică, nişte sticluţe cu etichete, un pachet cu rochii şi alte sumare îmbrăcăminţi, pe care le dădu precipitat deoparte cu un fior nedesluşit, şi o cutia din carton, cu obiectele ce fuseseră, probabil pe noptieră.

Începu cu fotografiile. Le întinse pe măsuţă şi ca la un joc de cărţi încercă să le aşeze pe perioade. Erau fotografii de familie, de la şcoala elementară, din anii studenţiei, apoi fotografii din perioada de la muzeu, în interiorul muzeului şi pe munţi, vara, în şort sau iarna în costum de schi. Tresări dureros observându-i silueta graţioasă, feminină. Îl miră absenţa din fotografii a lui Sorin Mărăscu. Imposibil, gândi, ca în decurs de doi ani, cât durase legătura lor, să nu fi avut cel puţin o fotografie împreună. Cineva le sustrăsese şi le distrusese. Ea, după despărţire! Criminalul prezumtiv să fi căutat o fotografie compromiţătoare! Iată un prim mister şi o primă

deducţie, conchise Grog. Însemnările de pe spatele fotografiilor erau neînsemnate. Cele mai multe fotografii nu aveau nimic notat pe spatele lor. Începu să estimeze imaginea Viorichii. Fusese iniţial o fiinţă veselă, cochetă, plăcută, chiar frumoasă. În cele mai recente fotografii, probabil după despărţirea de Mărăscu, chipul i se înăsprise. Era mai slabă şi mai potolită în mişcări, dar păstra un trup de model ca din revistele de cinema. Nu mai poza în grupuri mari, ci doar în grupuri restrânse şi acelea cu colegii din muzeu. Recunoscu pe unii dintre ei. Greg se aşteptase la mai multe dezvăluiri din parcurgerea fotografiilor. Le tot privea, le schimba poziţiile pe masă, dar în zadar. Erau mute. Le strânse şi le puse la loc în plic. Desfăcu, cu o nouă emoţie, pachetul cu scrisori. Unele se aflau în plicuri, altele fără plicuri. Începu să claseze tot pe perioade. Nu erau prea multe. Firea închisă, izolată a Vioricăi o făcuse să întreţină puţine relaţii în afară. Probabil nu păstrase nici toate scrisorile. Şi aici lipseau eventualele scrisori primite de la Mărăscu. Greg simţea dezamăgirea. Două prietene, artiste, din Bucureşti, îi scriseseră mai des, informaţii stereotipe în legătură cu expoziţiile ce se organizaseră în capitală. Cinci scrisori de la rude cu probleme familiare. Câteva adrese oficiale privind încadrarea tarifară şi alte asemănătoare, decizii sau invitaţii de expoziţii. Unele asemenea corespondenţe oficiale, erau semnate de Sorin Mărăscu în calitatea sa de director adjunct al Muzeului. Reciti scrisorile dar şi ele rămâneau mute. Se mai aflau în pacheţelul cu scrisori trei caiete cu note şi pagini cu rezumate asupra cărţilor citite. Descoperi printre ele câteva notaţii, panseuri biografice asupra unor întâmplări cotidiene, ca şi unele păreri emise asupra altor persoane. Constată că cele trei caiete corespundeau la trei perioade. Perioada dinaintea cunoaşterii lui Mărăscu, din anii studentei şi până la venirea lui Mărăscu ca director, perioada petrecută împreună şi aceea a ultimilor doi ani

de singurătate. Greg se adânci în lectura lor. Rămase surprins observând că din al doilea şi al treilea caiet lipseau file. Probabil fuseseră desprinse. Destul de multe. Unele apăreau desprinse, rupte. În grabă, nervos, după modul cu care arătau locurile lor în cotoarele caietelor. Cineva deci, umblase la ele. Când? Şi de ce? Tot astfel puteau fi smulse de Viorica înainte de a face gestul tragic.

Descoperi însă un teanc de foi, ca un fel de jurnal, ce păreau a fi fost desprinse din caiete, scrise ca note autobiografice sau concepte de scrisori.

Începu să citească:

„În sfârşit, iată-mă repartizată la Muzeul din Sinaia. Am dorit aceasta, dar, acum după ce m-am plimbat pe străzile pietruite, după ce am urcat până la cotă şi la Cumpătul unde e şi cantină, la care voi mânca împreună cu artiştii şi scriitorii ce vin la odihnă, sunt intimidată. Cum voi reuşi eu să pictez tot ceea ce văd? Munţii mă sperie, ca motiv de inspiraţie. La Institut nu am învăţat cum se pictează brazii. Mie mi se par ori mături ori pete verzi. Apoi culorile peisajului se schimbă din minut în minut, după cum soarele e acoperit de nori. Nu apuc să pun verdele pe pânză că devine albastru. Nu am cu cine să mă sfătuiesc!

Păstrez de la natura locurilor mele natale o oarecare ordine a succesiunii timpului, culorilor, luminii şi o oarecare precizie în obţinerea tonurilor, dar aici, în timpul lucrului, totul se schimbă instantaneu şi culorile îşi pierd identitatea iniţială. Arta cere muncă fermă şi constantă, un ataşament perfect, contemplarea şi examinarea naturii, în mod continuu. Cum reuşesc unii să picteze indiferenţi, cu o energie degajată şi cu o înspăimântătoare exactitate? Fiecare culoare exprimă şi ceva din interiorul meu. Trebuie să profit. Notez şi voi încerca reconstituirile acasă”.

„Trăiesc abandonarea ideilor. Mă părăsesc forţele şi

curajul. Munca din muzeu mă risipeşte în mii de probleme. Ajung acasă descurajată. Să pictez numai duminica? Mii de turişti se opresc şi comentează. Unii cred că-i o glumă ce pictez şi-mi dau sfaturi absurde. Mă cuprind coşmarurile. Sunt singură. Van Gogh spune că aria este omul ajutat de natură. Dar cum? Mie a început să-mi fie ostilă. Ploua. Aştept iarna.

„Sunt o femeie dominată de o pasiune suverană pentru artă. Pasiunile pot fi oarbe. Mi-e teamă, de mine şi de artă. La şcoală nu am învăţat legea proporţiilor dintre lumină şi umbră, dintre lumină şi culoare. Duc o luptă sterilă cu aceste probleme. Mă enervează atâta verde în jurul meu.

Oamenii, colegii, prietenii prietenilor sunt dispuşi la golănii — sunt mai repede superficiali decât la efortul de a gândi. E ridicol să fii femeie-artistă şi singură. Trebuie să rezolv această dilemă oribilă. Să mă resemnez, să mă mărit, să accept, un amant!”

„Citez din Van Gogh: «A face studii înseamnă a semăna, a face tablouri înseamnă a recolta». Ce simplu, pentru el!

Ce înseamnă armonia culorilor nu ştiu încă. Poate instinctul, intuiţia, experienţa să mă lămurească. Armonia cere simultaneitatea ansamblului sau să aştern culorile cum le simt! Nu reuşesc să prind sentimentul naturii, forţa frumuseţea ei! Natura mă copleşeşte, mă sperie, mă domină, mă face mică.

Colega mea Veta îmi tot spune: dragă ce te chinui, munţii sunt făcuţi pentru dragoste nu pentru pictură. Eşti o proastă că stai singură! Cred că are dreptate”

„Ieri l-am văzut pe fostul meu profesor Grigore Penescu. În muzeu. Se uita la tablouri şi mobile. Parcă vroia să le cumpere. Abia mi-a răspuns la salut mângâind

o statuie din marmură. Am vrut să vorbesc cu el. Imposibil. Fetele din muzeu mi-au luat-o înainte. A stat cu ele de vorbă, au râs. Eu am fost timidă şi am suferit. Îmi pare rău că nu am fost mai îndrăzneaţă. La Institut mă făceam mică atunci când se uita la mine. Ce păcat că-mi place, când el este atât de străin!”

„Izolarea este un fenomen penibil. Mă simt ca într-o celulă, deşi mă învârt într-o lume civilizată. Citesc.”

„Dragostea pentru artă te face să pierzi adevărata dragoste. Acum câteva zile, duminică, au venit la Sinaia Grigore Penescu şi Ianula, şeful meu din minister, cu o femeie blondă, frumoasă, o cochetă răsfăţată. Am crezut că este cu Greg Penescu, se potriveau după cum el se învârtea în jurul ei. Am fost geloasă. L-am urât până ce l-am întâlnit şi Ianula mi-a prezentat-o ca pe soţia lui. Ce, noroc pe Ianula să aibă o asemenea soţie! Monstrul de Grigore nu cedează frumuseţii deşi o curtează. E un egoist. Nici acum nu m-a văzut. După ce Ianula mi-a prezentat-o pe soţia lui, ei doi au mers înainte şi eu am rămas în urmă, cu ea. Cred că ea a simţit că mă tot uitam după Grigore Penescu. Când au plecat, el mi-a strâns mâna zâmbind. Am crezut că-mi strânge inima.”

„Pentru a reuşi îţi trebuie ambiţie şi mie ambiţia mi se pare absurdă. Am trimis o pânză la Bucureşti şi nu a fost primită la salon. O primă deziluzie. O luptă între moarte şi imoralitate. E un vid cumplit în jurul meu. Noaptea munţii se prăbuşesc peste mine. Tunetele! De unde vin?"

„Începând de azi avem un nou director adjunct. E energic şi ştie ce vrea. Ca specialist, treacă-meargă — munca o facem noi, dar ca bărbat e bine şi avem nevoie de un conducător care ştie ce vrea. La şedinţă s-a uitat mai mult la mine. Eu ştiu! Nu ştiu! O fi? Nu va fi?...”

„Sunt bună. Sunt rea! În orice caz ostilă, ca să accept realitatea trebuie s-o cenzurez şi dacă o cenzurez ce mai rămâne? Nu mai văd lucrurile cum sunt — mă simt trădată dar şi cucerită. Prefer să nu mai gândesc. Inima mea e în foc. Arde şi la rece. Luciditate şi dementă! Mă aflu între a fi şi a nu fi. O! Nebunie învinsă!

Este el rău! Nu! Eu sunt rea şi pretenţioasă. Viaţa mea e o rapsodie a durerii, chiar când sunt cu el, deoarece acum suntem împreună.”

„Pasărea nopţii mă strigă, mă atacă. Monştrii mă cheamă. Monştrii fac răul împiedicând pe alţii să facă binele”.

Foile volante se întrerupeau. Greg rămase pe gânduri cu ele în mina. Desigur că posibil era să fi fost şi altele. Cineva le selecţionase şi lăsase numai câteva. „Ciudat! Ce înseamnă iraţionalul şi forţele obscure ale omului! Femeia, pe acest pământ, medita Greg, a perpetuat domnia lui Satan, căci viaţa e un infern”.

După câteva minute de relaxare, Greg luă în mâini caietele.

Rezumatele cărţilor citite şi înserate în caiete îl interesau prea puţin. Îşi notă în propriul carnet titlurile şi ordinea lor. Paginile cu date jurnaliere erau subiective, naive sau sentimentale, de genul: „Azi am fost în excursie la Predeal. A fost frumos. Soare. Cald. Veselie. Înghesuială în tren la întoarcere”. Sau „S. — probabil Sorin — s-a uitat azi toată ziua după mine. Ce credea oare. Că eu sunt o pradă uşoară?” ori „Din ce în ce este mai trist. Vine iarna şi singurătatea devine mai apăsătoare”.

În caietul trei, reflexiile proprii apăreau din ce în ce mai triste. Deznădejdea şi angoasa puseseră stăpânire pe sufletul ei. Citi: „Zilele şi nopţile sunt pentru mine totuna.

Noaptea nu dorm, mă chinuie vedeniile, ziua aş dormi dar mă obosesc şi mă plictisesc oamenii. Sunt singură şi singurătatea a devenit o povară grea. Mă cufund în gol. Cobor şi nu am nici un punct de sprijin, de reper, de orientare. Mă cuprinde ameţeala, Aş vrea să ajung o dată la fund, să trăiesc sfârşitul, să mă opresc, să găsesc odihna. De ce? De ce?”

Erau păgâni triste de o descurajare funebră. Lectura lor demonstra dovada clară că starea ei sufletească mersese spre sinucidere.

Reluă citirea caietelor. În caietul doi găsi o singură însemnare pe care şi-o notă înfrigurat în caierul lui.

„S. mă împinge spre fapte ciudate. E frământat continuu. Nu-l mai înţeleg. Vrea ceva mai mult decât e posibil! Oare nu-i ajunge dragostea mea? Pare ahtiat după bani. Visător incurabil, dar şi orgolios, mândru, tiranic. Câteodată mă înfurii pe el; prea mă sileşte să fiu devotată! Total... mă încearcă oare”?

Era unica aluzie posibilă la Sorin Mărăscu. Probabil celelalte foi fuseseră rupte pentru a nu fi implicat în cercetările morţii ei. Imaginaţia lui Greg căuta febril explicaţii. Nu era satisfăcut de ceea ce găsise, dar i se întărise bănuiala că Viorica fusese ucisă premeditat şi cu sânge rece.

Uşa se deschise. Tresări. În prag apăru locotenentul Vrancea.

— Au trecut trei ore dacă vreţi să ştiţi. Eu trebuie să plec şi înainte am obligaţia să restitui la magazie sacul. Ce spuneţi? Aţi găsit ceva?

— Nu ceea ce ar determina să schimbe concluziile anchetei — dar care pe mine, mă fac să cred că nu a fost o simplă sinucidere.

— Cum asta?

— Nu vă pot demonstra. De fapt, Greg nici nu vroia să mai complice lucrurile. O întrebare doar! S-au găsit hârtii arse în sobă?

— Vă referiţi la foile lipsă! — Nu era lipsit de perspicacitate locotenentul — Nu s-au găsit urme de hârtii arse şi nici alte urme pe caiete. Probabil că ea le-a rupt înainte, să nu rămână ceva compromiţător pentru ea. Sau pentru altcineva, dacă vreţi.

— În camera ei nu s-au găsit şi picturi?

— Ba, da, dar au fost date Nu conţineau nimic care să ajute cercetările.

— Pe mine m-ar fi interesat enorm.

— Vă putem da adresa rudei care le-a luat. Dar altceva, mai clar, decât aţi văzut şi cercetat cu regret, nu mai avem.

— Posibil. Mă retrag şi eu. Vă mulţumesc tovarăşe locotenent! Aţi fost foarte amabil!

Locotenentul îi strânse mâna şi închise uşa în urma lui Greg, clătinând din cap. În timp ce lega sacul cu şiretul.

*

Întors la Bucureşti, Greg îl căută pe căpitanul Rogoz. A dar acesta era plecat din localitate. Peste câteva zile Tu şi el invitat la Timişoara să participe la un juriu al unei expoziţii ce se organiza ca prolog la o plenară a Uniunii Artiştilor Plastici. Şi aici găsi aceeaşi fierbere din Bucureşti. Artiştii vroiau unele schimbări, dar nu totale. Schimbarea unor persoane din Bucureşti presupunea şi la ei unele modificări. Se împărţiseră în două tabere. Greg, care după şedinţele juriului, mergea când cu o tabără, când cu cealaltă, la restaurant, la masă, sau prin ateliere, asculta sute de propuneri şi continue judecăţi de valoare. Oricum, atmosfera era mai calmă şi mai optimistă. În loc de patru zile. Rămase şase, pentru a participa şi la vernisajul expoziţiei. Şederea la Timişoara se transformase într-un gen de vacanţă. Uitase de Emilian Dănciulescu, de Sorin Mărăscu, de Ianula, de Moldoveana. O cameră de hotel, luxoasă şi comodă, o masă bună la

restaurant, întotdeauna însoţii de un artist, vizite prin ateliere, şedinţele juriului în mijlocul lucrărilor de artă, pelerinajul prin muzee şi plimbări seară pe străzile Timişoarei erau binevenite, îi surâse şi-i prinse bine o asemenea vacanţă plăcută.

A doua zi după vernisajul expoziţiei, se întoarse cu avionul la Bucureşti. Se duse la atelier la Zărnescu pentru a mai afla noutăţi din tabăra adversă lui. Zărnescu nu prea era în apele lui. Băuse. Se bucură totuşi de vizita lui Greg.

— Am fost plecat la Timişoara. Lipsesc de peste zece zile. Habar n-am ce mai este nou prin rândurile artiştilor…

— Acum că s-au rânduit delegaţiile pentru o conferinţă a Uniunii, am impresia că s-au mai liniştit apele. Eu nu am fost invitat. Uite aşa… şi Zărnescu înjură cu poftă.

— De ce? Ce motiv aveau?

— Eu ştiu? Poate chestia cu Emilian, cu şedinţele noastre, poate au aflat că suntem împotriva lui Moldoveanu.

— De când? Dănciulescu ce face?

— Bine mersi! Trebuie să plece cu o expoziţie.

— A plecat!

— A! Ce se miră domnul! Credeam că-l cunoşti mai bine decât mine. Un escroc. Mă îndoiesc că dacă pleacă se mai întoarce. Pleacă la logodnica lui, la femeile lui.

— E tare tipul! Îmi aminteşte de marchizul de Şade. Marchizul de Sade pentru sadismul lui a fost închis de aproape 20 de ori şi a petrecut în închisori 30 de ani. Dănciulescu de 20 de ani e liber şi uneori primeşte şi onoruri. E un Sade modern, un scelerat al deliciilor dragostei şi afacerilor. Numele lui exaltă o odoare cadaverică, care ucide orice virtute şi inspiră oroare. — „Oare nu din cauza lui a suferit Viorica Laurenţiu şi î fost împinsă la sfârşitul tragic?” — Dănciulescu are un geniu natural, nu neg, al orgoliului şi egoismului, cu forţe obscure bine camuflate, de un colorit social strălucitor.

De aceea l-a şi îmbrobodit pe Moldoveanu. Ca şi marchizul de Sade nu a avut teamă să se amestece în problemele evoluţiei sociale. A avut chiar neobrăzarea să afirme că el a imprimat filozofiei prezentului un fundament nou şi solid. Singură şi adevărata sa forţă ideologică a fost subversiunea valorilor morale şi a normelor senzitive. El a creat în mijlocul artiştilor o estetică a răului, o atmosferă cinică, care s-a reflectat şi în tablourile sale, ce păreau la un moment dat măreţe, ca „Înmormântarea eroului" său „Primirea eliberatorilor."

Mă întreb cui şi cum îl lasă pe Mărăscu, pe cel mai bun prieten al său? Amândoi făceau o unitate. Separaţi vor fi nimicuri.

— De ce? Ce ne pasă nouă de Mărăscu? Ce e cu el?

— Întotdeauna a fost oscilant şi a alunecat pe panta care-i servea de trambulină pentru o situaţie avantajoasă. Deştept băiat! Greg continua să gândească la Dănciulescu.

— Deştept!... şi Zărnescu înjură din nou.

Prea multe nu reuşi să afle de la Zărnescu, mai ales în starea de euforie în care se afla.

Ajuns acasă, Greg primi un telefon de la Rogoz.

— M-ai căutat!

Firesc. Nu hotărâsem să ne vedem când mă întorc de la Sinaia? Au trecut peste zece zile.

— Şi? Ca detectiv — apăsă pe cuvânt, puţin ironic — ce-ai descoperit?

Poţi veni la mine?

— În regulă. Pornesc imediat. Sunt curios.

Greg chibzuia cum va privi toate presupunerile lui şi probabil că Rogoz i le va spulbera din nou cu un „nu se ţine"...

Rogoz sosi, şi că de obicei se instală comod în fotoliu, pentru a-l urmări amuzat pe Greg scoţând dintr-un dulăpior de data aceasta o sticluţă cu coniac şi două pahare. Aşteptă să umple paharele, luă unul şi-l îndemnă.

— Să auzim povestea!

— Ai să mă acuzi că iarăşi sunt robul fanteziei. Poate, însă de data aceasta vreau să te consult serios dacă am avut dreptate sau nu!

— Fapte! Nu vreau vorbe!

— Bine! Ascultă rezumatul. Acum doi ani, Comisia de inventariere a Muzeului a descoperit lipsa a 6 x 12 = 72 de tacâmuri din argint aurit, frumos decorate şi cu însemnele regale pe ele. Se fac cercetări şi în lipsă de un vinovat cert este arestat pentru neglijenţă şi tăinuire, gestionarul. Postul de director îl suplinea Sorin Mărăscu, fost ofiţer în poliţia veche, un om exersat în ale poliţiei şi justiţiei şi în acelaşi timp ambiţios, orgolios, capabil de orice, ştiind să cumpere şi să vândă orice în interesul propriu. Adaptându-se situaţiei politice, după 1948, la ieşirea din poliţie a urmat cursuri serale de istoria artei, obţinând, la absolvire un post de muzeograf. Aşa l-a cunoscut Dănciulescu, care prin Moldoveanu, a reuşit să fie numit la Sinaia, ca director adjunct. Desigur că Mărăscu i-a rămas recunoscător şi devotat. Dănciulescu i-a făcut şi alte servicii lui Mărăscu, dar nu fără un scop precis. Dănciulescu vedea în avutul muzeului posibilitatea de căpătuială. Ianula mi-a spus că mai dispăruseră şi alte obiecte. Mai mici, fără o valoare extraordinară. Între timp mătuşa logodnicii lui, care era la Roma şi se învârtea în cercurile princiare, prietenă cu Cambiano, i-o propus obţinerea tacâmurilor de argint, probabil contra unor avantaje valutare. Banii pentru ea şi Cambiano nu contau. Alte interese stăteau la mijloc. Fiica adoptivă, logodnica lui Dănciulescu, îl prelucrează bine şi acesta îl montează pe Mărăscu. Amândoi au stabilit un plan cuprinzând şi un viitor comun. Sinaia, aparent era un loc de vicii delicioase însă ei au măsluit extragerea tacâmurilor şi au stabilit că asociaţi, împărţirea beneficiilor şi protecţia în străinătate. Mărăscu, om de poliţie veche, mergea nestingherit, aşa spunea Viorica Laurenţiu, prin toate camerele şi

depozitele muzeului. Avea ori chei ori şperacle speciale. Vreau să reţii, că avea şi dublura cheii de la camera Viori căi Laurenţiu, doar trăiau împreună şi mergea la ea când vroia. Ea cred că ştia mai multe decât mi-a spus, atât mie cât şi la proces. Mărăscu avea încredere în ea intenţionând s-o facă complice şi să plece împreună. Păstra la ea tot ceea ce consideră că este secret; documente, scrisori compromiţătoare, poate convenţia semnată cu Dănciulescu, poate valută, nu ştiu exact. Viorica a lăsat să se înţeleagă că nu a vrut să-i facă rău lui Mărăscu, că dacă ar fi vorbit, procesul ar fi avut alt curs. Poate i-a promis că o ia şi în străinătate, deşi nu cred că Dănciulescu ar fi acceptat o ancoră după el. Paginile smulse din caietul ei, asta am constatat la Sinaia, conţineau cred asemenea aluzii. Nu-mi dau seama cât s-a amestecat ea în această afacere. Nu i-a fost greu lui Mărăscu să ia dintr-o ladă mare cele 72 tacâmuri şi să le predea lui Emilian, care, prin presupusa lui logodnică, le-a scos din ţară şi astfel am ajuns să citesc în ziar de existenţa lor în Elveţia. Dănciulescu, un ambiţios, un venal, hotărăşte, cu ajutorul lui Moldoveanu, să plece din ţară împreună cu Mărăscu, să profite de ceea ce obţinuse prin vânzarea, presupun, a tacâmurilor. Vizita mea la Sinaia, discuţia cu Viorica, unele din declaraţiile ei, prin telefoanele ei le-a ajuns la urechi. Telefoanele, că schimb între mine şi Emilian, urmărirea lui Moldoveanu de către Nelu Ianula, amestecul acestuia, protestul Artiştilor i-au pus pe gânduri. Ştiau că Viorica poate vorbi oricând, că răzbunarea ei contra lui Mărăscu se apropia, deoarece acesta o părăsise. Mărăscu se sfătuise cu Emilian şi cu maşina acestuia porneşte la Sinaia şi seara târziu pătrunde la Viorica şi, premeditat o ucide cu arsenic. Cu un calm nebun, răsfoieşte caietele, rupe tot ce se găseşte compromiţător, ia de asemeni fotografiile în care apărea cu Viorica şi, posibil, şi alte lucruri, pe care ea le primise de la el; s-a priceput să şteargă orice urmă şi cu un

cinism revoltător s-a dus la Emilian ce dormea probabil în maşină şi la cinci dimineaţa au fost, fiecare în patul lui, la Bucureşti. Emilian are temeri şi profitând de ocazia ce i se oferise prin Moldoveanu, pleacă mai repede în Italia, lăsându-l, cum se spune, mască, pe Mărăscu. Ce spui?

Rogoz îl ascultase cu multă atenţie. Medită.

— Nu se ţine. Iarăşi chestia cu imaginaţia... Văd că pe Moldoveanu l-ai scos din cauză. Doar a fost şi el la Sinaia.

— Eram sigur.

— ...Se leagă frumos ce spui. Ai darul de a convinge: Imaginaţia ta e formidabilă!

— Totuşi, sunt şi unele fapte la mijloc.

— Să vezi! De la ultima noastră întâlnire, de ce să neg, m-a impresionat fantezia ta şi ca să nu rămân mai prejos, am început şi eu să studiez chestia asta cu imaginaţia. Am aflat că imaginaţia a fost definită că facultatea spiritului de a produce imagini. Aşa cum faci tu. Apoi am mai citit şi alte cărţi.

Într-o carte franţuzească, unul, Brunschvig, mi se pare, considera imaginaţia un păcat faţă de spirit, iar, altul, Alain, spunea că este copilăria conştiinţei.

— Da, dar Descartes o considerase auxiliarul cunoaşterii. Sunt de acord că hazardul ca şi senzaţiile joacă un rol important. Pentru mine, imaginaţia rămâne un regulator al sensului semnelor şi semnificaţiei lor. Cu cât este mai suplă, mobilă, imaginaţia devine pentru gândire de un ajutor eficace; din contră, atunci când este precisă, concretă, stabilă, se transformă într-o frână pentru gândire şi o face să devieze în absurd.

— E un drum periculos şi capricios al gândirii să te iei după imaginaţie. Cel puţin la noi nu ţine.

— Dacă imaginaţia mea ar pleca de la date false, aş fi de acord să o blamezi.

— Tu trăieşti emoţional acest furt şi iartă-mă, introduci aici şi aversiunea ta contra lui Dănciulescu şi Moldoveanu. N-ai să poţi nega că ai fost influenţat şi de Ianula. De

amărăciunea lui.

— Deci nu crezi că sunt adevărate tot ceea ce ţi-am relatat?

— Nu este vorba de a crede sau nu. Pentru mine sunt necesare numai dovezi concrete.

— De exemplu?

— Afirmi că Mărăscu avea cheile de la tezaur! Nu se ţine. Nu s-a dovedit şi nu ai cum s-o demonstrezi. Nici cheia camerei de la Viorica. Afirmi că i-a dat tacâmurile lui Dănciulescu. Cum? Când? Că iubita lui le-a scos din ţară şi că le-a dat unei contese, care, la rândul ei, le-a dat mai departe! Cum? Când? Ce dovezi ai? Că au fost, Dănciulescu şi Mărăscu la Sinaia cu intenţii criminalo, fiindcă Dănciulescu avea autoturism. Cum? S-a dovedit juridic că ea s-a sinucis. Şi tu vrei să mă duc să-l arestez pe Mărăscu şi să spun: Grigore Penescu afirmă că eşti un hoţ şi criminal. În numele legii te arestez! Ca şi pe Dănciulescu pentru complicitate. De ce nu spui că Moldoveanu a ucis-o? O urmărea, o iubea, era gelos. Viorica Laurenţiu i-a spus lui Ianula că a fost ameninţată de Moldoveanu. Iată un martor bun. În seara sinuciderii Moldoveanu era la Sinaia. E drept că a stat cu cineva în cameră, deci are un alibi. Dar după imaginaţia ta, de ce nu ar fi ieşit din cameră şi s-a dus la Viorica şi a ucis-o? E posibil?

— Poate. Dar şi tot ce am spus eu este posibil. Nu?

— Posibil, da! Şi, să-ţi spun drept, te şi cred! Această înşiruire logică de fapte pe care o faci, mă chinuie, chiar pot să afirm că trec, sentimental, de partea ta. Contrar voinţei mele şi a lipsei de documente, ai avut întotdeauna dreptate. Acum însă este prea târziu. Nu mai e posibil nimic.

— Cum asta?

— Întâmplarea, deşi mărturisesc, cu toate că m-ai rugat, nu m-am ocupat în mod special de cei doi, a făcut să aflu că Mărăscu a fost internat, acum trei zile, la

spitalul de nebuni.

— E nebun? Se face! De frică!.

— Aşa am crezut şi eu, la început, însă am verificat. A avut o criză de nebunie, de halucinaţii, de pierderea memoriei combinată cu o congestie cerebrală. Doctorii spun că dacă scapă îi vor trebui trei-patru ani de recuperare parţială. Greg rămase descumpănit. Probabil aflase de fuga lui Dănciulescu. Viorica era totuşi, răzbunată, într-un fel mai crud, de justiţia cerească.

— Deci nu se mai poate întreprinde nimic cu Mărăscu.

— La ce bun!

— Dar a fost ucisă o femeie, o femeie tânără, talentată, absolut nevinovată!

— Te aprinzi uşor, pasional, domnule Penescu. Justiţia spune că s-a sinucis. E foarte greu, ţi-am arătat, să redeschidem procesul.

— Cu Dănciulescu ce s-a întâmplat? Am auzit că a plecat din ţară.

— Nu. I s-a reţinut paşaportul. E liber. Dar este acuzat de trafic ilegal de obiecte de artă şi de organizarea de afaceri amoroase. S-au primit reclamaţii de la două fete tinere, minore, ademenite la el în apartament, ca şi de la o persoană ce a fost păcălită la vânzarea unui vas de porţelan.

— Numai pentru atât? Moldoveanu nu este şi el amestecat?

— În această afacere, nu ştiu. E o treabă a Secţiei economice şi a celei de moravuri uşoare. Vom afla. De fapt e o chestiune ce va privi organizaţia lui de partid. El nu este nici hoţ, nici criminal. Îl va judeca organizaţia de partid.

— Eşti sigur?

— Să-l chestionezi pe Ianula!

— Un lucru nu înţeleg, ce l-a determinat pe Mărăscu să intre în cârdăşie cu Dănciulescu şi să facă asemenea fapte necurate?

— Sigur că este o problemă de caracter, dar şi de anumite legături. Mărăscu a lucrat în poliţie înainte de 1943.

— Asta ştiu.

— În timpul războiului a făcut însă parte din corpul secret al palatului. Tatăl lui Dănciulescu era furnizor a palatului şi l-a cunoscut pe Mărăscu. De la acesta a aflat şi Dănciulescu şi l-a determinat pe Mărăscu să se lase antrenat în toată această poveste. În afară de aceasta la Mărăscu s-a găsit şi un CEC — şi o valoare apreciabilă în valută. Restul ţi-l las ţie să brodezi mai departe, fapte şi imaginaţie.

— Ucigaş cu simbrie murdară. Încătuşat în subiectivitate şi în propria nebunie!

Să-ţi dau o satisfacţie deplină. La internarea lui i s-a sigilat apartamentul făcându-se un inventar al obiectelor existente. Lucruri neînsemnate. Multe cărţi, reviste, hârtii. Dar s-au mai găsit şi obiecte care te interesează: de exemplu, un cuţit de argint aurit.

— Ciudat cum l-a păstrat. Cuţitul este simbolul principiului activ care modifică materia pasivă, este simbolul execuţiei judiciare, al morţii şi răzbunării. Cred că l-a păstrat din impulsuri instinctive. Ce s-a mai găsit?

— Un CEC în valută…

— Aha! Mi-ai spus. De unde provenea?

— Probabil din înlesnirea vânzării unor vase semnate Gallè. De la Dănciulescu. Cine ştie dacă nu a sustras şi alte obiecte din muzeu?! Se va cerceta, cu discreţie, desigur.

— Formidabil!

— Şi mai este ceva, ce te interesează direct, o scrisoare. De la Viorica Laurenţiu, scrisoare căreia i-am făcut un xerox pentru arhiva ta de detectiv. Rogoz îi întinse un plic. Greg lua scrisoarea cu emoţie. Citi:

„Draga Sorin.

Au trecut zile, luni, ani. E greu să-ţi explic ce înseamnă aşteptarea. Nu pot fi supărată pe tine, ci doar revoltată şi neputincioasă în faţa slăbiciunii mele. M-am gândit nopţi întregi, mereu, mereu.

În sfârşit mi-am dat seama că între noi a intervenit sfârşitul, că nu mai poate fi ceea ce am dorit, cel puţin eu am fost naivă. Nu spun că-mi eşti indiferent dar sunt conştientă că totul s-a terminat.

Şi — fără să crezi cine ştie ce — m-am lămurit mai clar după întâlnirea mea cu fostul meu profesor, Grigore Penescu. Ştii că-l adoram toate studentele din institut. Nu s-a schimbat prea mult. A rămas acelaşi filozof îndrăgostit de artă. O! Dacă atunci şi chiar acum mi-ar fi întins o mână mai curajoasă! Dar astea sunt doar visuri.

Îţi scriu fiindcă el bănuie multe. Nu ştiu de ce tot chestionează un trecut urât. Mi-e frică pentru tine. M-am ferit de el, dar întrebările lui au fost curioase şi bănuitoare. De aceea nu mai îndrăznesc să ţin la mine ceea ce m-ai rugat să păstrez în taină. Vino şi eliberează-mă de acest lanţ al trecutului! Cred că în acest mod voi fi iarăşi fiinţa care speră să facă pictură, aşa cum Greg mă tot îndeamnă să nu renunţ la artă, deoarece numai arta poate fi sensul vieţii mele adevărate.

Cu bine,

Viorica Laurenţiu”.

Greg rămase mut.

„Ce-a fost cu mine? Ce-a fost cu Viorica? Cum de nu mi-am dat seama? Poate reuşeam să schimbe cursul vieţii ei”. Simţea o durere adâncă în piept. Tăcu un timp. Rogoz îi respectă tăcerea. Îşi turnă singur în pahar din conţinutul sticlei de coniac.

După un timp Greg reveni la Rogoz.

— Un om ar trebui totuşi salvat: gestionarul!

— Da. Aici aş putea interveni. Am să cer o audienţă ministrului, şi-i voi prezenta un raport cu toată povestea

ta, scrisoarea şi alte date cerând clemenţă, reducerea pedepsei, sau chiar graţierea gestionarului.

Greg sorbi şi el din paharul cu coniac. Avea nevoie de un întăritor.

— Şi cu Emilian Dănciulescu. El e principalul vinovat moral.

— Aceasta e o treabă în care tu nu mai ai nici un amestec. Sigur că nimic nu rămâne fără plată în viaţa asta.

*

— Imposibilitatea lui Marius Moldoveanu în faţa destinului şi a loviturilor, credinţă lui în propria persoană, dispreţul legilor şi societăţii, egoismul care nu-l făcea decât să vadă propriile interese, incapabil să înţeleagă de ce fapte era acuzat în şedinţa noastră de la minister, au dus la votul general pentru pedepsirea cu blamarea şi transferarea lui în altă funcţie.

Nelu Ianula dădea din cap cu satisfacţie diabolică în priviri.

— Deci eşti răzbunat! Greg zâmbea maliţios. Soarta se învârtea în cerc întorcându-se mereu de la situaţia de unde pornise. Moldoveanu îl făcuse să cunoască oamenii.

Stăteau la aceeaşi masă la Hotel Parc. Trecuse peste un an de la întâlnirea lor.

— E o răzbunare a destinului.

— Tu ai fi vrut să-l sugrumi.

— Atunci da! Acum îl voi omorî de-adevărat, deşi îl dispreţuiesc. Ceea ce i-a lipsit a fost cinstea, umanitarismul şi dragostea. El nu a iubit niciodată pe nimeni, doar pe sine.

— În fond ce s-a întâmplat?

— S-au adunat mai multe. O scrisoare lăsată de Dănciulescu prin care descria unele orgii făcute împreună.

Când a fost citită a produs ilaritate. La început, Moldoveanu a vrut să nege totul, dar i s-a spus că există declaraţii şi de la unele femei citate de Dănciulescu. Apoi o scrisoare-protest semnată de mai mulţi artişti privind probleme administrative şi de orientare artistică. Şi, în sfârşit, o deturnare de fonduri, un furt şi distribuirea aiurea a unor fonduri fără acoperire şi fără un rezultat cultural.

— Elena ce spune? Cred că i-ai povestit.

— Elena! Da! A dat din umeri şi a spus doar atât: „Merita”. Însă... trebuie să-ţi spun — suntem ca şi despărţiţi. Nu ştiu unde vom ajunge. Moartea Vioricăi Laurenţiu m-a zdruncinat şi pe mine încât o văd cu alţi ochi şi pe Elena.

— De ce? Cum asta?

— Când Moldoveanu şi-a strâns lucrurile din birou şi a pornit spre uşă să plece. Eram singuri la secretariat. Ce crezi? Ticălosul s-a oprit, s-a uitat la mine şi a început să râdă cu hohote sarcastice în loc să-şi ia rămas bun. Când a pus mâna pe clanţă să deschidă uşa spre culoar, s-a întors către mine foarte serios; şi a strigat cu un cinism egal cu o lovitură de tun:

„Elena m-a chemat la ea, să ştii! Răzbunarea ta a fost falsă” — şi a plecat trântind uşa după el.

Greg rămase ca trăsnit. Nu se aştepta la aşa ceva.

Nu cred o iotă din ceea ce a spus. O nouă ticăloşie!

— Fie! Nici eu, raţional, nu cred, dar nu pot să uit. Mă roade. E ca un cui ruginit în inimă care-mi produce septicemie.

— Vorbeşte franc cu Elena!

— Nu mai pot. Nu mai cred în nimeni. Orice mi-ar spune, ghimpele îndoielilor mi-a pătruns în suflet.

„Iată adeverirea presimţirilor mele. Moartea lentă a lui Ianula” gândi cu tristeţe Greg.

Stăteau la aceeaşi masă la care se întâlniseră prima dată cu singura deosebire că Greg bea pepsi iar Ianula,

spre mirarea lui Greg, ceruse un coniac mare. Aflase şi constatase că nu mai refuza băuturilor alcoolice. Nu se putu stăpâni să nu-l întrebe.

— De ce bei? Dacă îngerul Gavril ţi-ar pune în faţă trei cupe, aşa cum îi pusese lui Mahomed, una cu vin, alta cu miere şi a treia cu lapte, pe care o alegi?

Eu nu sunt Mahomed. O aleg pe prima, fii fără grijă!

— De aceea nu ai fost capabil de răzbunarea divină contra păcătoşilor. Eu aleg cupă cu lapte.

— Sigur! Totdeauna ai făcut pe sfântul!

— Un sfânt! Nicidecum. Mă lupt pentru libertatea mea spirituală.

— Şi acum ce faci?

— Mă voi gândi la mijlocul propriei mele definiri, deoarece acesta este scopul vieţii mele. Sunt uneori brutal, dar am nebunia preciziei ideilor. Încerc întotdeauna să gândesc la ceea ce gândesc şi, ca să-ţi spun sincer mă frământ de la moartea Vioricăi Laurenţiu să înţeleg ce a vrut să spună ea la Sinaia, prin cuvintele: „Pendula nu merge înapoi”.

POVESTE DE DRAGOSTE

Lui MAGRITTE
Viena, aprilie 1988

1

ARTUR VÂSLEA, FĂRĂ ÎNTRERUpere, cu încăpăţânare. Barca, pe care o închinase, era mare şi grea, o barcă al cărei rost consta în transbordarea lacului cu opt sau zece pasageri. Nu găsise altă potrivită şi mai uşoară, deşi i se recomandase, de la debarcader, să aştepte până se întorcea vreuna din cursele pe lac. Distanţa mare până la insula Snagov impunea vâslaşi profesionişti. Neobişnuit să aştepte, stăruise să i se dea orice ambarcaţiune liberă, luându-şi riscul efortului neprevăzut.

Aproape de insulă, istovit, lăsând ramele din palmele asudate şi înroşite, privi admirativ silueta bisericii Snagov, monumentală, stranie şi stingheră în mijlocul insulei.

Trase barca la ţărm, sări pe mal şi prinse lanţul bărcii de creanga unei sălcii. Se întinse pe iarbă, simţind nevoia odihnei. Deşi îl dureau braţele răsuflă satisfăcut Ajunsese. Nu avu răbdare să stea inert. Luă din barcă o geantă de umăr şi urcă mică pantă ce ducea la biserică, pătruns de o inexplicabilă emoţie şi curiozitate. Insula părea pustie. Nu întâlni nici turişti, nici oameni, afară sau atunci când pătrunse în interiorul bisericii. Aşa cum sperase, se afla singur în vechiul monument.

Răcoarea din interior, păstrată de secole între zidurile groase şi igrasiate, îl pătrunse ca un fior. Ce-l făcu să se îndoiască de reuşita tentativei lui şi să-i provoace o impresie incertă de nebunie egală cu atracţia irezistibilă spre misterul, pe care intenţiona să-l dezlege.

Paşii săi, pe dalele de piatră, răsunau strident. În clarobscurul spaţiului vast al bisericii, razele de soare

pătrundeau prin ferestrele mici şi năclăite de praf, împrăştiind sclipiri albicioase. La acea oră lumina cădea prin fereastra absidei laterale, dirijată ca de un reflector, pe piatra tombală de la intrarea în altar, pentru care făcuse atâta drum pe apele lacului Snagov. Se apropie cu paşi apăsaţi de piatra masivă a cărei suprafaţă lucea straniu sub razele soarelui. Avu impresia că pătrunde într-un fragment dintr-un tablou al Renaşterii. Privi în jur şi în sus spre cupolele înalte, cu senzaţia ciudată că nu este singur, că patriarhii de pe pereţi vorbeau între ei, uitându-se la el, de sus, încremeniţi şi dispreţuitori.

Se scuturã, dând din umeri, sperând să scape de sentimentul sacrilegiul ce-l cuprinsese într-o clipă de ezitare.

Lăsă geanta jos şi îngenunche în faţa mormântului acoperit de piatra masivă.

„Aşa făceau, probabil, mormăi, pentru sine Artur Sincu, profanatorii de morminte. Ştia că mormântul fusese desfăcut înainte cu un secol, poate mai mult, şi că atunci când istoricul Nicolae Iorga cercetase mormântul, din faţa lui Artur, ridicând uriaşa piatră, nu găsise decât un inel şi un cap de cal, probabil puse în batjocoră de nelegiuiţii profanatori. Artur era dispus să creadă că acest schelet constituia un simbol al metempsihozei sau chiar o posibilă metamorfozare a corpului celui mai dur dintre domnitori, a celui ce zăcuse sub piatră fără inscripţii. Îi veni în minte legenda în care calul trecea drept un simbol al tenebrelor, fiul nopţii şi misterelor, al vieţii şi al morţii iar în Asia minoră, omul posedat, nebun, rău, se transforma după moarte într-un animal pentru a fi călărit de un spirit. „Basme, bune pentru poveşti de seară”.

După contemplarea uriaşei pietre, Artur scoase din geantă un metru, o perie, un caiet, o lupă, un ghem de sfoară şi un creion pe care le întinse, pe jos, lângă el.

Începu să perie, uriaşa piatră tombală, în intenţia s-o cureţe de praf. Aşternut de decenii praful se ridica

apărând, în razele soarelui, mişcătoare puncte albe de smalţ. Aşteptă să se risipească praful, apoi în timp ce mângâia cu mâna piatra, simţea că între el şi cel al cărui spirit, posibil, mai exista sub uriaşa piatră, se înfiripa legătura unei ciudate taine. Faptul că nu mai fusese curăţată de decenii constituia pentru el un semn bun, încurajator, că avea să descopere dovezile pentru care venise la mânăstirea de pe insulă.

Începu să măsoare piatra de pe mormânt şi cu ajutorul ghemului de sfoară s-o împartă în cincizeci de pătrate: Cercetă cu atenţie şi curiozitate pătratele fiind convins că avea să descopere un semn, o literă, o zgârietură, o adâncitură, pe suprafaţa lucioasă, ce urmau să-l coboare în timpul istoric. Luă lupa şi reluă cercetarea, cu sporită atenţie, centimetru cu centimetru, a suprafeţei cuprinse în pătratele trasate pe piatră cu ajutorul ghemului de sfoară. Tresărea victorios de câte ori se ivea o zgârietură, o literă tocită, un element de decor, pe care le desenă cu meticulozitate pe foile desprinse din caiet şi numerotate corespunzător pătratelor de pe piatră. Recunoscu câteva litere cirilice, urmele unui chenar decorativ şi unele părţi mai ridicate pe suprafaţa pietrei, ce puteau sugera detaliile unei sculpturi.

Se pregătise îndelung pentru o asemenea încercare.

Învăţase alfabetul cirilic, studiase formele decorative de pe pietrele de morminte, existente prin cărţi şi văzute prin mânăstiri şi muzee.

Lucra sistematic, cu răbdare, indiferent la ceea ce se află sau se putea petrece în jurul lui. Cele ce descoperise, nu multe, găsea a fi importante, fiind chiar esenţiale pentru scopul în care venise.

La un moment dat, lăsând lupa deoparte, lingă uriaşa piatră, ca să revadă ceea ce notase pe hârtiile risipite în jur şi să-şi îndrepte şalele, care începuseră să-l doară, zări, în stânga lui, doi pantofi albi cu tocuri joase, apoi, ridicând uşor privirea, urmări conturul a două picioare

bronzate şi turnate fin ca în marmurele greceşti, o rochie albă cu pliuri şi deasupra ei chipul unei fete blonde, surprinzător de tânără şi frumoasă, ai cărui ochi albaştri, ce-l priveau cu curiozitate, tresăriră încurcaţi când întâlniră privirea lui. O văzu insistentă, mirată şi veselă, uitându-se de sus la el.

— Ştiţi, vă rog să mă iertaţi, nu am vrut să vă deranjez — era încurcată, dar nu intimidată — m-am apropiat, aşa, din pură curiozitate. Nu înţelegeam ce faceţi aici.

Văzând că tânărul în genunchi tace, continuă scuzându-se: — Eu sunt studentă la artele plastice…

— Credeam că sunteţi un înger…

— O! Nu! îmi pare rău.

Vru să se îndepărteze, dar privirea şi zâmbetul celui îngenunchiat o reţinură. Nu vroia să plece ruşinată.

— Am venit cu un grup de studenţi să vizităm mânăstirea… şi…

— Vă interesează să ştiţi ce fac aici, pe jos şi în praf, aplecat peste un mormânt?

— Da, într-un fel. Mă interesează tot ceea ce se află aici. Prinsese curaj.

— Ca să vă spun, coborâţi puţin de sus, în genunchi, lângă mine. Li întinse o mină. Ea ezită, dar îi prinse mâna puternică şi sprijinită în ea îngenunche alături de el.

— Bănuiesc că cercetaţi ceva deosebit.

— Mă numesc Artur, Artur Sincu. Sunt ziarist şi scriitor. Mi-ar fi plăcut să fiu monah, dar nu sunt. Îi întinse din nou mâna dreaptă zâmbind.

— Mă numesc — îl imită el surâzând — Roxana Iorgulescu şi sunt studentă anul IV, la grafică. Mi-ar fi plăcut să fiu călugăriţă dar nu sunt. — îi întinse mâna dreaptă pe care Artur i-o strânse prieteneşte, umăr lângă umăr. Pe Roxana o amuza toată scena, tot ritualul neaşteptat la care fusese obligată. Îl privi pe Artur dintr-o parte. Era un bărbat plăcut, cu trăsături delicate, energice, cu umeri puternici. Era îmbrăcat în blugi cu jacă

fără mâneci. Cămaşa, şi ea cu mânecile scurte, lăsa să se vadă braţele lui bronzate, puternice, muşchiuloase. Semăna cu un baschetbolist şi mai puţin cu un scriitor.

— Să nu râdeţi sau să nu spuneţi că sunt un trăsnit, un om cu toane! Aici, sub această lespede, a fost înmormântat Vlad Ţepeş,

— Dracula!

— Da, într-un fel. Legenda arată că aici s-ar afla unul din fiii lui Dracula, Vlad Ţepeş, dar nu este exclus să fi fost chiar mormântul lui Dracula, al lui Vlad Dracul, ucis împreună cu unul din fii lui, prin 1447. Bătrânii spun că aici ar fi fost înmormântat Vlad Ţepeş. E o încurcătură, deoarece unii istorici îl numesc pe Ţepeş, Vlad II, Dracul. Aşa că eu încerc să dezleg tainele istoriei, să descopăr ce ne mărturiseşte piatra aceasta. Oamenii de ştiinţă, istoricii, nu s-au hotărât cine a zăcut aici. E încă un mister, al zilelor noastre.

— Dar Dracula parcă a fost în Transilvania.

— Şi Dracula şi fiul său Ţepeş au avut castele în Transilvania, ceea ce a întărit şi încurcat legenda cruzimilor lui Dracula. Eu vreau să aflu adevărul şi caut pe această piatră urmele trecutului. Vreau ca de la incertitudinea istoriei să ajung la certitudinea umană.

— Dar e o piatră pocită, aproape albă.

— La prima vedere. Aşa au văzut, greşit toţi ce au trecut pe aici grăbiţi. E tocită, în adevăr, de paşii care au trecut peste ea. Obiceiul spune că cei care aveau multe păcate erau înmormântaţi sub o lespede ce se aşeza, ca aceasta, la intrarea în altar. Iertarea păcatelor avea loc numai atunci când numele celui scris pe piatră dispărea, fiind şters de paşii ce treceau peste el.

— Deci Dracula a fost iertat, încercă Roxana să glumească privind piatră albă de mormânt.

— Nu şi de mine. Priveşte însemnările de pe hârtii, unde am notat tot ceea ce am găsit elocvent pe suprafaţa pietrei. Acasă le voi asambla şi descifră. Sunt multe

semne, care sper să adeverească legendă sau vor face misterul morţii lui Vlad Dracula mai profund şi intangibil pentru prezentul nostru.

Roxana întoarse capul către Artur. Era serios. Nu glumea. Îl aprecia, deşi nu deosebea limitele, între visător şi serios. Întrebă curioasă:

— De ce faceţi această cercetare?

— V-am spus. Sunt scriitor, sau mai degrabă, voi fi, sper, deşi lucrez la o revistă ca redactor, unde fac stupide reportaje literare. Nu pot însă concepe să scriu ceva, mai serios, fără să întreprind o documentare personală şi atentă Mă feresc să nu alunec şi eu în fenomenul banal dar răspândit de vulgarizarea planetară a culturii. Ca artistă asişti, desigur, la acest fenomen al superficializării culturii, istoria conţin însă mituri. legende, factori de progres şi de valoare, pe când arta prezentă e doar normativă sau total subiectivă.

— E un reportaj ceea ce faceţi?

— Nicidecum! Intenţionez să scriu o carte asupra istoriei lumeşti a mânăstirii Snagov. E o mânăstire a durerilor şi în mod special, mă voi opri la epoca Brâncoveanu, şi ea, destul de crudă.

Artur începu să strângă hârtiile risipite pe jos şi puţinele sale unelte înghesuindu-le în geantă.

— Nu simţiţi, continuă el, ce taine plutesc între aceste ziduri! E aici un miros specific al istoriei. Nu tresăriţi la aceşti martori ai trecutului, ce datează de pe la 1500 şi care ne privesc ca pe umbrele istoriei! Câte nu au văzut aceste admirabile figuri împietrite, pictate de un coleg de-al dumneavoastră! Istoria, aşa cum o învăţăm azi. A fost cumplit de simplificată, redusă la un sincretism sumar prin metode inadecvate. La fel arta şi-a pierdut caracterul de universalitate, de mit, pe care l-a avut altădată, aşa cum, cu greu, mai reuşim să descifrăm aici, în jurul nostru, pe aceste ziduri şi pe această podea.

Roxana se uită şi ea în jur. Zidurile, bolţile, picturile,

pietrele tombale rânduite în pronaos, dobândiseră numeroase alte sensuri, păreau a prinde viaţă, altfel decât atunci când ea intrase în biserică.

Era stranie atmosfera pe care o emana Artur prin cuvintele lui.

Artur se ridică în picioare. Era înalt, puternic. Îi întinse braţele pentru a o ajuta să se ridice. Roşind uşor, Roxana îi răspunse, oferindu-i mâinile. O ridică încet, ca pe un fulg şi trupurile lor. Se împreunară pentru o clipă. Se îndepărtă repede, încurcată, motivând grijă de a scutura praful de pe genunchii şi de pe poalele rochiei.

Constată că era mai scundă cu aproape un cap decât Artur. În braţele lui se simţise altfel decât de obicei în prezenţa bărbaţilor, mai uşoară, plutind, desprinsă aerian de pământ.

Artur o privea şi el încurcat. Nu înţelegea însă care e cauza... Ceva deosebit, îl atrăgea la această fată. Socoti că trebuia să continue să vorbească pentru a înlătura tăcerea ce devenise apăsătoare

— Această mânăstire e plină de taine şi de fapte istorice nelămurite.

Roxana ridică privirile spre Artur. Simţea şi ea o emoţie ciudată în întâlnirea lor. Ar fi rămas cu el ascultându-l, dar fu trezită la o altă realitate, de glasurile colegilor ei, care intraseră gălăgioşi uitându-se în jur cu falsă curiozitate. Zări prietenele ei, pe Rodica şi pe Iulia, ce veneau încet, atente, cu ochii îndreptaţi indiscret către ea şi Artur. Restul grupului văzându-i se oprise, păstrând tăcere, ca şi când nu ar fi vrut să-i stingherească şi să risipească atmosfera neaşteptată, ce plutea peste Roxana şi Artur. În lumina soarelui, în faţa altarului, păreau a fi coborât dintr-o altă lume, dintr-o lume a basmului, ea în alb, el în gri, cu părul şaten revărsat bogat pe umeri.

— Straşnic bărbat! rosti Iulia la urechea Rodicăi. Unde naiba l-o fi găsit? Îl cunoşti? Ăsta gagic! Ce spui?

— Ciudat! E tare Roxana care părea atât de mândră,

singuratică şi recalcitrantă la apropourile bărbaţilor, iată că şi-a găsit perechea! Şi tocmai unde! Să mai credem în oameni! Cine-o fi? Nu-i din cercul nostru.

Artur observă şi el grupul. Nu-l deranja, dar înţelese că fiind surprins de prezenţa lui, devine ostil faţă de el şi ironic pentru situaţia Roxanei.

— Hai să ieşim din biserică şi am să-ţi arăt misterele care m-au atras aici!

Roxana socoti că, decât să dea explicaţii grupului, care se apropia de altar, era mai potrivit, dorinţei ei, să-l urmeze afară. Şi sub privirile curioase ale colegilor, intrigaţi de prezenţa vizibilă, masivă şi bărbătească a lui Artur, ieşiră din biserică.

Aici atmosfera părea altfel. Soarele de iunie era strălucitor. Cald, plăcut. Copacii, din jurul insulei mângâind cu ramurile lor bogate apele limpezi ale lacului, formau un zid natural, ce-i despărţea de restul lumii. Florile de câmp, de jasmin şi trandafirii sălbatici, din jurul bisericii, se întindeau la picioarele lor ca un covor.

Când sosise cu vaporaşul, Roxana neatentă nu le observase.

Se opriră şi se uitară mai atenţi unul la altul, complici, râzând. Roxana avea ciudata impresie că-l mai văzuse, că-l cunoştea bine, că-i era prietenă de mult.

Afară, zâmbetul lui degajat devenise îmbietor, făcând-o să nu simtă nici o reţinere. Dobândise o încredere pe care nu şi-o explica. L-ar fi luat de mână, însă Artur o prinse degajat de braţ, simplu, prieteneşte, îndreptând-o spre latura sudică a bisericii. Ea se lăsă condusă, invadată de o senzaţie plăcută, simţind degetele lui puternic strânse în jurul braţului. Nu se lămurea de unde, la ea, această intimitate şi supunere, ce o făcea să fie docilă şi cuminte.

„Poate voinţa şi energia pe care o emană şi mi-o impune fără ostentaţie! Poate fi şi curiozitatea mea! Nu mai ştiu”! Ceva nu-i era clar în relaţia lor întâmplătoare.

Artur se opri şi-i arătă cu mâna liberă împrejurimile.

— Când aţi sosit pe insulă aţi trecut nepăsători peste aceste ruine şi morminte, care ascund inimaginabile şi incredibile crime.

— Crime!

— Multe. Vlad Ţepeş, care-şi începuse domnia printr-un masacru al boierilor şi mai târziu prin uciderea altor cinci sute de boieri, avea în această fâşie de teren nişte chilii clădite deasupra unor pivniţe uriaşe. În fundul gropilor montase celebrele lui ţepi. Deasupra avea o podea, cu trape, ca la teatru. Aici aduna pe cei condamnaţi la moarte, pe negustorii străini, pe prizonierii turci, pe duşmanii lui de pretutindeni, pe boierii, uneori şi pe prietenii, în care nu mai avea încredere. Îi punea să se roage şi, la un moment dat, deschidea trapele pentru ca ei să cadă în ţepi.

— A fost posibil aşa ceva?!

— Forţa şi măreţia lui a fost violenţa. E suficient să-ţi amintesc că a tras în ţeapă şi pe cei ce erau lipsiţi de avere. O cruzime fără limite, care l-au făcut temut şi celebru. Un personaj de roman.

— Groaznic!

— Mai încolo sunt, după cum vezi, alte ruine. — Roxana, urmări cu privirea braţul la întins. Acolo a fost.. Tiparniţa lui Antim Ivireanul, pe timpul lui Constantin

Brâncoveanu, Aici veneau cărturarii timpului printre card şi italianul Del Chiaro, secretarul particular al domnitorului.!

Nimic mai interesant decât această îmbinare între cre dinţă, crimă şi cultură, ciudat de omenească, oglindind contradicţiile între cultură şi incultură, între milă şi cruzime. Curios că întotdeauna tirania şi prostia au stat pe tron. Cunoşti oare o singură ţară, care să fi fost condusă după principiile lui Aristotel sau Socrate, sau să fi avut posibili conducători pe Phidias, pe Grigorescu, pe Enescu sau Picasso?

— Oricum ceva s-a mai schimbat în omenirea asta; Ce-

ar fi să ne conducă Piliuţă sau Sabin Bălaşa? Unul ar preamări pe cârciumari, celălalt ar visa numai cosmosul! Eu sunt pentru democraţie şi raţiune.

— Se poate! Nu vreau să discutăm contradictoriu: E prea plăcută armonia dintre noi. — Artur o privi drept în ochi — Să mergem mai departe. De cealaltă latură a insulei se aflau mormintele preoţilor în jurul unui paraclis cu turlă de gard. O bisericuţă mică având o vestită poartă, de lemn, de cultură bizantină.

— Asta ştiu: Poarta de la Snagov, descoperită de Alexandru Odobescu la un schit de maici şi care acum se află la Muzeul de Artă din Bucureşti. Răspunsese că un şcolar şi-i fu ruşine.

— Întocmai. La o inundaţie s-a dărâmat bisericuţa şi poarta a fost luată de năvala apelor o dată cu un pod ce lega insula de ţărm şi pe care se aflau în acel moment 80 de oameni, ce vroiau să se salveze de pe insulă, dar au pierit în apele umflate de vânt şi de ploi. Vântul şi timpul, care spulberă existenţele statornicite!

— Aşa ceva nu ne-au învăţat la Institut. Domnule Artur, sunteţi o adevărată enciclopedie a ciudăţeniilor acestei insule?

— Vrei să spui a misterelor ei? Deloc. A faptelor crude omeneşti, da! Aici a fost spânzurat Leordeanu: Jupan Udrea a fost şi el tăiat din porunca lui Mircea Voievod, în 1552, ca şi Jupan Crăcea, ori stolnicul Radu, ucişi de Alexandru Mircea Voievod. Lui Dima, stolnicul, i-a fost tăiat braţul drept, din porunca lui Mihai Viteazul.

Dima, de bine de rău, a fost înmormântat aici. Dar câţi alţii nu au pierit, în trecut, în gropile cu ţepi sau aruncaţi în lac. Un timp chiliile mânăstirii au fost şi ele transformate în celule. Într-una din ele a zăcut şi Nicolae Bălcescu. Şi fiindcă ţi-am spus că vreau să scriu un roman, aici, pe această insulă începe şi povestea eroului meu, Ottero, ce se trăgea din neamul Bălenilor, un tânăr învăţat la umanistul Sevastos Kyminites. Acţiunea se

desfăşoară, însă, în cea mai mare parte, pe timpul lui Constantin Brâncoveanu. Ottero fusese un tânăr, cu plete lungi, ca al diecilor de la mânăstiri — Roxana se uită zâmbind la părul lung al lui Artur — Stolnicul Constantin Cantacuzino, l-a sprijinit în învăţătura lui şi l-a îndemnat, îndeosebi, spre deprinderea limbilor străine, căci ar fi vrut să-l ia ca secretar, dar renunţă, cu regret, din cauza duşmăniilor iscate între aceste trei mari familii, a Cantacuzinilor, Brâncovenilor şi Bălenilor.

Când Antim Ivireanul a ajuns egumen al mânăstirii Snagov, Ottero a fost chemat să-l ajute la tipărirea cărţilor. Cunoscând bine italiană, ca şi alte limbi, a lucrat sub îndrumarea egumenului cărturar la tipărirea unor cărţi. Cunoşti, desigur, ai învăţat, aici au fost tipărite capetele de poruncă, un manual de drept civil, o gramatică slavonă. Ottero traducea calendare din limba italiană Viaţa lui Ottero a fost o împletire între setea de cultură şi suferinţele pricinuite de ura dintre familiile Brâncoveanu şi Băleanu — Roxana îl privea pe Artur mirată şi încântată. — Această ură avea să facă din Ottero o victimă, fiindcă, nefericitul s-a îndrăgostit de una din fetele lui Brâncoveanu. A întâlnit-o aici, pe această insulă şi, poate au stat de vorbă chiar aici cum stăm noi acum.

Roxana, dădu din cap. Fusese prinsă emoţional de povestea lui Ottero.

— Ura înverşunase cele trei familii puternice, ale Brâncovenilor şi, Cantacuzinilor şi Bălenilor. Ottero avea să fie doar un pion în interesele temporare ale acestora. Şi aceasta deoarece se evidenţiase printre fiii de boieri. Atrăgea atenţia prin cultură şi perspicacitatea lui. Din păcate, ura dintre Cantacuzini şi Băleni avu urmări grele, neprevăzute asupra destinului lui Ottero. Cantacuzinii care sprijiniseră iniţial, după ce pierduseră domnia, aveau să-l abandoneze şi să-i urmărească toate mişcările fiindcă prin origine aparţinea familiei Bălenilor. Băleanu, ca să şi-l

apropie, să-l facă supus lui, l-a trimis în Grecia, unde Ottero fu, în adevăr, fericit, colindând, ca un pelerin, mânăstirile şi insulele arhipelagului. Mai târziu avea să regrete că nu ascultase sfatul unui călugăr franciscan, un mare învăţat, să rămână cu el. Ottero era însă îndrăgostit de fata din familia Brâncovenilor şi. Când ura dintre Cantacuzini şi Băleni luă altă întorsătură, prin căsătoria lui Grigore Băleanu cu una din fetele lui Şerban Cantacuzino, Ottero reveni în tară. Un timp nimeni nu se mai îngriji de soarta lui. Acestea au fost pentru el singurele zile fericite, de pace, de tainice întâlniri cu aleasa inimii lui... Sper să nu te plictisesc!

— O, nu! Te rog, continuă!

Imaginaţia Roxanei era pregătită pentru aventuri spirituale. Îi plăcea povestea cu Ottero şi ca artistă, începuse să creioneze, în imaginaţia ei, portretul acestuia.

— Ca şi Cantacuzinii, Bălenii vroiau să facă din Ottero un viitor slujitor diplomatic, aşa cum avea şi Stolnicul Cantacuzino agenţi diplomatici la Viena, Veneţia, Constantinopole şi Moscova. Dar, vreau să cred, sper, insist, că nu te plictisesc cu povestea lui Ottero. E prea lungă. Am deviat de la poveştile acestei insule deşi şi Ottero a fost aici, şi că drama vieţii lui a început şi a sfârşit pe această insulă.

Roxana dădu din cap a negaţie, rugându-l din priviri să continue.

— Partea proastă, pentru istorie, şi aparent fericită pentru Ottero, a constat în dragostea lui pentru una din fetele lui Brâncoveanu. Fuseseră şase feţe: Stanca, Maria, Ilinca, Safta, Ancuţa şi Smaranda. Aşa cum ţi-am spus, această poveste de dragoste a început exact pe locul pe care ne aflăm noi, aici.

— O! Sună ca o aluzie la întâlnirea noastră.

— Ai răbdare! A fost o dragoste puternică, dramatică; nefericită pentru Ottero, fiindcă iubita lui a fost obligată,

din interese politice şi economice, să se căsătorească cu un negustor bogat, iar Ottero, pedepsit, avea să fie ucis în locurile acestea.

— Cumplit! E o poveste adevărată?

Artur zâmbi enigmatic.

— Nu vreau să te fac să-ţi pierzi timpul acum, prea mult, cu dezlegarea unor asemenea istorii, la fel de eroice ca şi tragice. Deci, află că sunt ghidul mânăstirii. Ai fost însă curioasă! Acum ştii aproape totul despre mine şi în ce scop am venit aici.

Roxana îl privea întrebându-se dacă-l mai văzuse înainte. „Ce deosebit e de colegii mei”

— Când va fi cartea gata, reluă Artur, dacă va şi apărea, primul exemplar îl voi oieri Roxanei Iorgulescu.

— Şi ce vei scrie pe prima pagină?

— Îngerului meu stimulator de pe insula Snagovului.

— Când va fi cista?

— Nu ştiu! De fapt nu ştiu nimic. Atât, că ne aflăm singuri, în mod ciudat şi fericit, pe această insulă. Ştiu doar că eşti studentă, blondă ca un înger, îmbrăcată în alb...

Ar fi vrut să adauge „frumoasă şi ispititoare” dar se opri.

— Şi eu ştiu prea puţin: un bărbat care mătura podeaua în biserică în căutarea stafiilor trecutului, şi care ar vrea să afle tainele unor lespezi de mormânt şi, care mai vrea să scrie o carte asupra dramelor omeneşti.

— Cunoşti lucrările lui William Blake?

— Desigur. Am un album acasă. Interesante.

— Interesante! Am acum sentimentul imaginilor din gravurile sale, acela al prezentului ireal, sau mai clar, al situării mele la frontiera subtilă dintre vis şi realitate.

Roxana bănui că se referă la ei doi.

— Poem vizionar — Nu îndrăzni să spună că şi el trăia acelaşi sentiment.

— Viaţa lui Blake a fost însă a unui om chinuit, care

după ce a fost considerat nebun, avea să cunoască gloria deplină.

— Fiindcă la început a visat lucruri imposibile... Am impresia că şi noi încercăm, pe această insulă a misterelor, a frontierei dintre vis şi realitate, o stare pe care mormântul lui Vlad Dracula ne-a creat-o, o stare ireală.

— Aşa este... Aş. Vrea că zilele noastre să nu fie dominate de coşmarurile petrecute pe această insulă, ci dăruite viziunilor subtile ce ating fericirea.

— E o invitaţie la vis?

— Da! Dă-mi te rog voie să citez două rânduri din poezia lui Vladimir Solovici. O ştiu în franceză:

„Ici bas, tout est rêve ephémère. Seul este vrai le soleil de l'Amour".

Roxana tăcu. Reţinu versurile ca pe un fior şi ca o promisiune. Afară era soare, frumos, minunat.

— Îmi pare rău că visul nostru s-a sfârşit. Se ridică bariera. Nu mai suntem singuri.

Grupul de studenţi ieşise din biserică, îndreptându-se grăbit spre pontonul insulei unde era acostat vaporaşul cu care venise.

— Cum ai sosit pe insulă? încercă Roxana o speranţă că poate Artur se întorcea cu ea. Iulia şi Rodica îi făceau semne agitate şi o strigară: „gata!".

— Am o barcă cu vâsle. Lângă ponton. — La rândul lui, Artur ar fi dorit s-o oprească şi s-o invite să se înapoieze cu el, dar nu făcură nici unul invitaţia. — Păcat, continuă Artur. Timpul, împreună fiind, dispăruse pentru mine. Trăiam o lume aproape ireală, mai puţin legată de prezentul orei la care pleacă vaporaşul tău. Aş fi vrut să dureze, fără limite... îndrăznesc să-ţi propun să ne vedem în zilele care urmează. Pot telefona? Ce spui?

Roxana ezită un moment, pentru a-şi aduna gândurile. Nici ea nu concepea o despărţire definitivă. Se hotărî repede.

— Sunt de acord. Vreau sau nu, dorinţa de a ne revedea e mai puternică. Sugerez o întâlnire, duminică, la orele 11 la lacul Herăstrău, lângă statuia cu Pescăruşii, la intrarea în parc. E bine?

— O.K. Să nu mă laşi să devin o pasăre din bronz: Numele de Roxana aparţine unei legende în care doi tineri, ce iubeau, s-au transformat în jepi, în stânci de piatră, fiindcă iubita lor nu a ştiut pe care din ei să aleagă,

— Şi ea ce-a făcut?

— S-a aruncat în prăpastie metamorfozându-se într-o cascadă.

— Nu e cazul! Eşti doar unul singur. Altul nu cunosc, aşa că vin sigur.

— Cum să-ţi spun acum?

— La revedere!

Arthur nu-i răspunse. Rămăsese pe loc privind-o cum fuge, către grupul de studenţi, ce cobora pantă către ponton.

Când ajunse la grup Roxana fu înconjurată şi salutată cu strigăte entuziaste. Oaia rătăcită revenise la turmă. Colegii Roxanei se uitau cu aceeaşi curiozitate către Artur, care rămăsese pironit, privindu-i trist, ca oaia alungată din turmă. Înainte de a coborî panta spre ponton, Roxana se desprinse din grup şi-i făcu semn a rămas bun, cu mâna stânga ridicată. Artur îi răspunse la fel.

Când zgomotul motorului de la vaporaş sparse tăcerea, Artur se mişcă din loc, meditând: „Sunt o umbră a lui Dracula”. Dădu din cap a pagubă şi se îndreptă şi el spre barcă unde aşezase sub banchetă un pacheţel cu de-ale gurii pentru prânz.

2

DUPĂ CE SE DESPARŢI DE ROxana, în acelaşi loc unde se întâlniseră. În parc, lângă monumentul Pescăruşii, făcut din oţel inoxidabil, de sculptoriţă Gabriela Adoc, Roxana neacceptând să fie condusă până acasă, Artur încercă în inimă durere şi tristeţe. O plăcea pe Roxana. Îi simţea în nări parfumul fin al părului ei.

Mersul legănat, lin, vocea ei caldă, inteligenţa vie." comportamentul convenţional de o rară modestie şi delicateţe, ce trăda o educaţie complexă, felul în care-l privise şi strânsoarea caldă a mâinilor, făcuseră din el un om supus îndoielilor. Artur nu crezuse că va fi vreodată iremediabil dominat, şi aşa de repede, de o femeie. Rămăsese pironit locului, neştiind ce să facă, privind-o cum se îndepărta pe şosea. Nu înţelegea modul ei copilăresc de a se despărţi. „Absurd capriciu! Nu vroise oare să fim văzuţi împreună? Avea un frate tiranic, un logodnic sau un iubit suspicios"? Asemenea întrebări îl frământau răzvrătindu-se contra jocului în care intrase.

Înainte de a dispărea după copacii ce străjuiau şoseaua, Roxana se opri, se întoarse, bănuind că el rămăsese pe loc, şi înălţă mâna a salut.

Artur nu-i răspunse, de ciudă, deşi ar fi fugit să o ajungă. Era conştient de furia bărbatului umilit în care se înfipseseră spinii unei iubiri neaşteptate.

Petrecuseră două ore împreună, în parc, pe malul apei. Se opriseră la o tonetă şi băuseră câte un pepsi. Se plimbaseră o jumătate de oră cu vaporaşul, admirându-i sus, pe punte, profilul cu trăsături greceşti şi părul răvăşit de curentul provocat prin înaintarea rapidă a vaporaşului. Stătuseră apoi pe o bancă, privind luciul luminilor pe apă, sporovăind de toate. Atât. Artur considera că se purtase ca un licean. Nu mai fusese în parc de aproape zece ani şi atunci numai la clubul nautic ca să se antreneze la iole. O

pasiune şi o speranţă că avea să fie selecţionat să participe la un concurs internaţional pe mare, la Kiel, în R.F.G.

Ar fi avut prilejul, pe bancă stând, să o strângă în braţe, să o sărute. O intenţie, ca o pornire instinctuală de bărbat, dar se oprise, deşi avusese impresia că ea nu l-ar fi respins. Se miră de ce venise în parc şi de la începui îşi spusese: „sunt un prost, un naiv sentimental iremediabil.”

Discuţiile lor continuară cu ceea ce începuseră la Snagov, cu Dracula, cu Brâncoveanu şi cu întâmplările la care mânăstirea fusese martoră sau participase direct şi, mai pe larg, la povestea lui Ottero.

— În romanul pe care vreau să-l scriu, aşa cum ţi-am spus, printre altele, la Snagov, mă rezum şi la epoca Brâncoveanu.

Anton Maria Del Chiaro, secretarul lui Constantin Brâncoveanu, aflase de perspicacitatea tinărului Ottero, de faptul că vorbea italiană, greacă, turca şi franceză. Îl chemă la el, printr-un ispravnic, în vasta lui cancelarie din palatul domnesc. Brâncoveanu, la sugestia lui Del Chiaro. Acceptase ea tânărul să fie angajat de probă, alături de clucerul Afenduli, care scria în limba turcă, de medicul Bartolomeo Ferrati, specializat în germană, de Nicolas de Wolf şi de fraţii David şi Teodor Corbea, ce întocmeau corespondenţă în limba latină. Mai erau şi alţii, trepăduşii, ce umpleau cancelaria lui Del Chiaro, dar specialişti în greacă, rusă şi franceză nu avea aşa buni cum părea Ottero. La început Ottero fusese încântat. Pe de o parte, fiind apreciat, ar fi lucrat direct cu Del Chiaro, pe care-l respecta şi admiră, — pe de altă parte, lucrând în cancelaria domnitorului, Ottero spera să o revadă mai des pe aleasa inimii lui, pe Sybila. Cum îi spunea, care nu-i refuzase apropourile de dragoste şi părea dispusă să-l îndrăgească. La Snagov petrecuseră multe zile împreună, întâmplător. El aflându-se la tiparniţa lui Ivirea nu. Sybila venită şi ea pentru a aranja unele treburi ale familiei cu

stareţul mânăstirii. Acolo se cunoscuseră, ca şi noi — Roxana se apropie pe bancă de Artur. Îi plăcea povestea lui Ottero. Retrăia trecutul acestora în prezentul ei — Astfel, repede, Ottero, cu sprijinul lui De Chiaro, căută să ajungă clemengiu, ceva mai mult decât copist. Brâncoveanu, aflând că fusese în slujba Cantacuzinilor şi a Bălenilor, hotărâse să fie ţinut sub strictă supraveghere, să-i fie încercat devotamentul şi numai mulţumită lui Del Chiaro, care îl îndrăgise pe Ottero, rămase în cancelarie, devenind supus, fără a avea curajul să iasă din porunca domnitorului. Plăcerea lui Ottero să călătorească, să cunoască ţări şi oraşe, îl determină să suporte orice. Pe de altă parte, era atras de intrigile diplomaţiei europene, a ţărilor din jur. Cunoştea istoria imperiilor turceşti şi habsburgice. Călătorise în Grecia, coborâse la Cipru, mersese la Constantinopole de mai multe ori, ajunsese la Viena, unde stătuse şase luni, văzuse Veneţia, Roma şi Parisul. Călătorise atât pe banii lăsaţi de Şerban Cantacuzino, om de rară cultură, cât şi pe cei ai familiei Băleanu. Era voinic, lat în umeri, sănătos. Se îmbrăca frumos, schimbând costumele după moda ţărilor în care mergea. Se descurcă bine. Pretutindeni avusese succes. Era flatat. Îi surâdea un viitor strălucit. Cel puţin aşa credea.

Reuşise cu multă râvna să satisfacă interesele cancelariei domneşti, îndeplinindu-şi misiunea de a aduce diferite informaţii şi scrisori din străinătate. Del Chiaro îl considera a fi omul devotat. Admira la Ottero plăcerea de a călători şi a cunoaşte curiozităţile lumii, ca şi pasiunea lui pentru istorie, arhitectură şi artele vizuale. Ca unul ce cunoştea bine istoria Imperiului Habsburgic, începu să fie folosit ca informator. Rapoartele lui erau bine alcătuite şi serios documentate.

Aflându-se la Viena, unde mergea des, cunoscu delegaţia, trimisă de Constantin Brâncoveanu să trateze cu imperialii Austriei. Îl întâlni astfel pe Marcu Veronomo.

Unul din cei mai abili agenţi diplomatici. Se împrieteniră, deşi Ottero era mult mai tânăr. Petrecură împreună seri vesele neuitate în berăriile vieneze, Veronomo arătându-se amabil şi dispus să suporte toate cheltuielile nebuniilor lor. În realitate urmărea să profite de cunoştinţele lui Ottero. Îi câştigase prietenia lui spunându-i, cu sinceritate, de câştigurile lui aflându-se în slujba lui Brâncoveanu.. Ottero se lăudă şi el că profită atât de banii familiei Bălenilor cât şi de ai lui Brâncoveanu. Râdeau amândoi de stăpânii lor şi beau pentru prietenie şi prosperitate, în ciuda celor două familii duşmane.

Cu toate că Ottero se ferise să-l vorbească de rău pe Brâncoveanu nu reuşi să-i ascundă dragostea ce i-o purta Sybiliei. Veronomo se arăta înţelegător, îl încurajă şi-i promise tot sprijinul. Aici însă, Ottero se înşelă deoarece Veronomo la întoarcere făcu două rapoarte, unul către Del Chiaro sugerând că Ottero ar putea să fie folosit temeinic în diplomaţia românească, altul, în secret, lui Brâncoveanu informându-l de relaţiile lui Ottero cu Sybila.

Ţinând la Ottero, Del Chiaro se hotărî să-i acorde mai multă prietenie. Îl sfătui să ţină în secret că a avut relaţii cu Bălenii sau, dacă mai avea, să le rupă total, să fie liber să se poată angaja cât mai decis în secretele cancelariei conduse cu dibăcia cunoscută a lui Del Chiaro.

Îi repetă deseori un proverb oriental: „Valoarea omului nu e-n limbă şi inimă, cele două părţi mici din fiinţă, ci în cele două părţi mari: în fapte şi în credinţă”.

La rândul lui, Ottero dorea cu ardoare şi cu interes justificat să devină omul de încredere al lui Del Chiaro. Nu ar fi avut decât de câştigat. De fapt, cei doi se înţelegeau de minune în italiană şi, din această cauză, începură să aibă micile lor secrete şi intimităţi. Veronomo îşi schimbă atitudinea faţă de Ottero şi cunoscând relaţiile lui cu familia Bălenilor ca şi atitudinea lui deschisă, de revoltă faţă de turci, protestând deseori „că nu vom accepta niciodată să fim transformaţi de turci în sand-jacuri”

considerând-o că ar fi putut avea consecinţe politice, şi îndeosebi purtând un ghimpe contra lui Del Chiaro, îl pârî domnitorului, insistând, cu noi amănunte, asupra legăturii lui Ottero cu Bălenii şi cu Sybila.

Adaug, în acea perioadă domnitorul se afla în mare duşmănie cu familia Bălenilor, fiindcă aceştia trataseră cu generalul austriac Heissler intenţionând să acorde ajutor austriecilor să-l răstoarne de la domnie. Istoria a vrut să fie altfel. În luptele de la Zărneşti, Băleanu a fost ucis de armatele lui Brâncoveanu unite cu cele turceşti. Bucuros de victorie şi mărinimos, Brâncoveanu i-a îngăduit lui Del Chiaro să-l păstreze pe Ottero, purtându-i un ghimpe, rămânând nemulţumit de îndrăzneala lui de a se apropia, din când în când, de Sybila. Intenţia lui Brâncoveanu de a relua legăturile cu austriecii contribuise şi ea la salvarea lui Ottero, pentru un timp doar, de pedeapsa aspră premeditată de Brâncoveanu.

Del Chiaro propusese să-l folosească pe Ottero, pentru relaţiile pe care le reluaseră la Viena, dorind să fie informat temeinic asupra a ceea ce interesa cancelaria domnească. Şi reuşi să-l mai îndepărteze pe Ottero din ţară. Fu deci trimis de mai multe ori la Viena ducând şi aducând scrisori şi daruri. Cancelaria se folosea de orice mijloc, de orice om, punând în joc averea fabuloasă a domnitorului pentru a restabili relaţiile cu austriecii. Mai târziu, Brâncoveanu reuşi să primească chiar titlul de conte şi de principe al Imperiului Habsburgic. Ottero se dedicase muncii de curier diplomatic şi se lupta să ajungă un pion important în ale diplomaţiei, dar ameţit de dragoste pentru Sybila, nu observa păienjenişul intrigilor care se ţeseau în jurul lui.

Presupunea că o dată ce legătura lui cu familia lui Băleanu fusese ruptă şi mai ales că Băleanu murise, meritele lui îi dădeau dreptul la unele onoruri şi la o linişte sufletească, considerând că domnitorul nu ar mai avea motiv să fie nemulţumii.

Del Chiaro ştia totul. Era datoria lui să ştie, dar să şi tacă. Îl îndrăgise pe Ottero şi se străduia să-l o cori cască, dându-i misiuni grele, ca să atragă atenţia asupra inteligenţei şi capacităţilor lui diplomatice. Nu prevedea, nici el, că dragostea pentru Sybila avea să-i fie fatală.

Lucrurile au mers altfel de cum vroia Ottero sau cum spera Del Chiaro, adică să rămână permanent; la Cancelaria domnească, Del Chiaro dorind să se retragă în Italia, deoarece domnitorul înfuriat de legătura lui Ottero cu Sybila, devenise neîndurător, amânând momentul pedepsirii. Nu admitea curajul nesăbuit al lui Ottero de a fi avut o asemenea comportare... Dar, Roxana, te rog să mă ierţi, cred că exagerez cu povestirea mea. De fapt ceea ce-ţi povestesc nu am scris încă. Poate modific, poate renunţ... în orice caz oscilez între document şi fantezie. Aşa că, să vorbim de altceva...

— Deloc. Te rog! Mă interesează atât de mult soarta lui Ottero, cum nici nu-ţi poţi imagina! Te rog...

Pledind ca un profesor de istorie. Artur îşi dăduse seama că devenise didactic şi plicticos. Şi apoi, imaginaţia lui lucra febril şi imprevizibil la subiectul cărţii nescrise. Modificase, de nenumărate. Ori faptele şi personalitatea lui Ottero.

Renunţă să continue cu povestirea aventurilor eroului cărţii încă nescrise, dorind să aducă discuţia la prezentul lor. Pe el îl interesa Roxana.

— După cum vezi secolele anterioare au aparţinut atât luminii cât şi durerilor, atât speranţelor cât şi intrigilor, atât iubiri cât şi urii. Secolul nostru ne implică şi el în numeroase şi imponderabile probleme. Să luăm arta, pasiunea ta. Înainte a avut o funcţie clară; reprezenta lumina, în diferitele ei sensuri, spirituală, divină, simbolică, sau ilustra bogăţia şi gustul artistic al suveranului punând în valoare măiestria artistului artizan. Azi, ea reprezintă infinite individualităţi artistice, ce se zbat să scape de orice subjugare, pentru a se dedica

făuririi unor infinite forme şi a emite diverse şi indecise teorii estetice. De aici, decurge, ai să te superi, un adevărat haos spiritual.

— Un haos plăcut, aparent însă. De ce nu recunoşti? Eu aprob acest haos. Ca artistă mă simt degajată în el de orice constrângere. Mă simt liberă.

— Asta înseamnă că vrei să fii liberă şi că toată lumea să te servească.

— Crezi chiar aşa? Deşi nu greşeşti. Artistul merită respect şi admiraţie.

— Hai, să te vedem! Ce grafician din secolul nostru îţi place?

Roxana îl ascultase pe Artur, aşa cum asculţi o muzică dorită de mult. Ridică privirea, cu ochii ei expresivi, către el. Erau albaştri. Artur se uita în limpezimea lor, atras, fără voie, spre adâncuri abisale.

— Ai să fi mirat sau nu ai să mă aprobi şi, în spiritul teoriei tale. Ai să exclami: chestie de gust personal. Îmi plac desenele lui Wotruba.

— Ale sculptorului Fritz Wotruba?

— Ei, vezi că te miri?

— Normal, într-un fel. Adevărul e că nu am văzut foarte multe desene de Wotruba. Doar într-o excursie la Viena am intrat la Albertina şi la Muzeul de Artă Modernă, unde am văzut 5-6 lucrări. Recunosc erau interesante. Ai fost la Viena?

— Acum un an în vacanţă.

— Cu Institutul?

— Nu, am făcut o excursie pe cont propriu; mai clar, am fost cu mama, care avea treburi oficiale la Viena. Ea lucrează în comerţul exterior. După aceea am vizitat şi Parisul. Artur dădu din cap, vrând să marcheze mirarea şi ciuda.

— Nu vreau să te impresionez. Am avut noroc, mama fiind ocupată, am fost liberă să cutreier muzeele şi expoziţiile.

— Deci, afirmi şi tu, că un artist nu are egalul său; că sunt toţi nişte individualităţi, ce se învârt în orbita unui haos.

— Dar acest fenomen eu îl văd ca pe un progres real.

— De ce?

— Să revin la Wotruba care nu seamănă cu nimeni. Mi-au plăcut desenele lui, ce erau prezentate într-o mare galerie, la Viena. Figurile, nudurile lui, au un spirit modern, o siguranţă a liniei. Au personalitate. Deşi exaltate sunt totuşi sintetizate, răspândind o atmosferă de forţă bărbătească, o expresie artistică viguroasă. Viena mi-a rămas în amintire ca oraşul lui Wotruba.

— Înţeleg. Ce ţi-a mai plăcut la Viena?

— Când mergi, ca artist, prima dată, firesc te repezi la Kunsthistorische Muzeum şi rămâi impresionat de comorile de acolo, de picturi, bineînţeles…

— … care au aparţinut Mariei Thereza, femeie ce stă lătăreaţă pe tronul ei de piatră în curtea muzeului.”

— A însemnat şi ea ceva pentru artă. A cumpărat tot ceea ce a vrut. De exemplu, Brueghel.

— Sau a luat cu japca. Cele mai preţioase piese din aur, expuse în muzeu, sunt din Transilvania, de la Şimleul Mare. M-am înfuriat când am văzut că le-au trecut ca fiind bulgăreşti. Şi?

— Mi-a mai plăcut şi un alt muzeu: Schatzkammer.

— Comorile din camera regelui şi reginei. Diamantele, aurul, argintul, mantiile regale cu perle, te-au ameţit, cum să nu…

— Nu fi rău! mai sunt acolo şi alte obiecte de artă interesante. De exemplu, porţelanurile lui Kandler… Şi apoi, Viena e un oraş al muzicii… Opera…

— Şi-a păstrat doar renumele. Gloria ei muzicală a aparţinut perioadei Biedermeierului. Pe timpul lui Beethoven şi! Strauss. Acum e muzică pe bandă, sau, când te plimbi seară pe Gartnersirasse, lingă Stephandem, auzi o muzică scălămbăită cântata la

acordeon sau chitară de englezi, cehi, italieni, pentru a smulge câţiva şilingi. Poate exagerez. Dacă mă gândesc mai bine mi-ar place să mergem împreună la Viena.

— De ce?

— Să comentăm arhitectură, să colindăm muzeele, să stăm în parcul celebru unde vara cânta continuu, o orchestră, numai muzică de Strauss; să ne plimbăm pe malurile Dunării. Să gustăm din celebrele prăjituri vieneze. M-aş simţi purificat lângă tine. Şi apoi, pictura, muzica, literatura celebrează dragostea, libertatea şi curajul. În general sunt un om tăcut. Observ, înregistrez, cel mult acţionez. Nu-mi place gloată şi vorbăria inutilă. Tu-mi stimulezi imaginaţia...

— Ştii, mă tot frământa ideea că ne-am mai cunoscut undeva, cândva...

— E o problemă de armonie. O asemenea impresie, ca o revelaţie, venind din alt timp, am avut-o şi eu, atunci, pe insulă, în faţa mormântului lui Vlad Ţepeş, când te-am ridicat de jos.

— Vorbesc serios. Nu este doar o impresie trecătoare. Mi se pare a fi ceva mai profund. Aş putea să descriu, să relatez întâmplări petrecute împreună. Pluteşte peste ele însă o ceaţă.

— Aş numi o asemenea stare, anthroposofie.

— Adică?

— Lucrurile importante, trecute sau prezente, visate sau trăite, pot deveni actuale în conştient, atunci când o cunoştinţă nouă, sau un vis puternic, le face dinamice ca impresionabilitate psihică. Visezi des?

— Iarăşi eşti rău!

— Roxana, nu sunt! Nu cred în metempsihoză „mă îndoiesc de această teorie simplă, că durerile şi plăcerile acestei vieţi sunt pedeapsa sau recompensa acţiunilor noastre anterioare. Lumea ar fi, în evoluţia sa, din ce în ce mai rea, mai dureroasă, mai imposibilă, fiindcă la oameni numai faptele rele se adună... Uite, îmi place cum

stăm pe bancă acum, în prezent, numai noi doi, şi nu cum, poate stăteam acum o mie de ani. Atunci, la Snagov, aş fi vrut să nu existe timp orar, să rămânem acolo, o mie de ani.

— Şi eu! Pentru totdeauna — vorbise cu pasiune.

— Nu pot pricepe, de ce nu reuşim să facem absolut ce gândim şi ce vrem!

— Cine ne opreşte? În vorbele ei se aflau mai multe sensuri. Era minunată!

Artur îi apucă mâna şi lipi palma ei de obrazul lui. Era caldă. O sărută.

— Cine? Am terminat facultatea acum şapte ani. Am un serviciu bun. Aparent sunt liber şi invidiat de mulţi. Nu am serviciu de opt ore, deşi uneori lucrez paisprezece şi continui şi acasă. Sunt mulţumit, comparativ cu alţii. Scriu. Numele meu a început să fie cunoscut. Şi totuşi, ceva mă opreşte să mă consider, să fiu, pe deplin liber.

— Dar ce eşti?

— Un soldat schilod, înfrânt înainte de marea bătălie. Nu te înţeleg. Pari puternic şi optimist.

— Adevărat, aşa sunt, dar mi-e greu să-ţi explic fiindcă nici eu nu înţeleg clar. De felul meu sunt un luptător. Nu cedez în faţa răului şi nu mă sperie greutăţile. Prefer să le înfrunt. Răul este însă vaporos. Ca vorbele, zboară. E ca o umbră cu care nu te poţi lupta. Nu ai de unde s-o apuci.

— Te contrazici. Iubeşti prezentul şi te apuca dorul de vise şi idealuri deşarte.

— Aşa e! Iubesc prezentul nostru, al nostru, acum... — Se întoarse către Roxana, privind-o direct în ochi. Ce te-a determinat să te apropii de mine, în biserică la Snagov?

— Vrei vorbe. Nu ştiu nici eu să explic. Mă desprinsesem de grup. Eram singură. Ceva mă minase înăuntru. Tu, te frământai caraghios, pe jos. Mai ţin minte că vorbeai, mârâiai; te certai cu cineva nevăzut, cu fantomele tale.

— Eu? Glumeşti!

— Cu stafia lui Dracula. Sigur!

Roxana începu să râdă. Îl apucă de mină.

— Da! M-am apropiat să văd ce vrăji faci.

Artur continua să o privească.

— Basme! Ce faci când termini facultatea? Mai ai un examen, repartiţia şi gata!

— Eu ştiu! Aş dori să fiu profesoară.

— Să renunţi la artă?

— Nici gând. M-aş înfunda în necunoscut. Am de ales, ori atelierul, numai al meu, pentru grafică şi artă decorativă sau... în loc de profesoară, la tine, la redacţie, ca ilustrator sau, cum îi spune, tehnoredactor.

— Ar trebui să te hotărăşti.

— Aha! Nu vrei să vin la redacţia ta.

— Crezi că aş mai reuşi să lucrez? Toată ziua te-aş privi. Ca pe un înger coborât pe pământ, ispititor şi periculos.

— Oho! E grav. Prefer să rămân şomeră.

— Te-ai născut în Bucureşti?

— Da! Are vreo semnificaţie? Îmi ceri acum şi o autobiografie. Dar tu?

— Şi eu, sunt localnic, consătean cu tine.

— Singur?

— Din nefericire, am rămas singur. Părinţii mei au murit acum zece ani într-un stupid accident de automobil. Nu sunt nici căsătorit. Om liber. Am o garsonieră, dar stau mai mult la o mătuşă, care are o casă mare, cuprinzătoare. Ce vrei să mai ştii? Am doar patru costume de oraş, plus blugi şi un costum de schi. Sunt şi un bun înotător.

— De performanţă?

— Fusesem ales pentru concursuri naţionale la 200 metri Kraul. Nu râde! Am refuzat. Sportul constituie pentru mine o desfătare fizică, nu o meserie..

— Parcă ai şi o maşină.

— O rablă. Un Fiat mic, veritabil, vechi, ruginit dar

devotat. Mă serveşte prompt. Îţi stă la dispoziţie dacă vrei să înveţi să conduci.

— Eşti generos. Însă am şi eu carnet. Nu am încă FIAT, dar ai mei mi-au promis că, acum, când termin Institutul, îmi vor face cadou o Dacie. Chestie de zile.

— Oho! Recompensă că ai fost copil cuminte. Te apreciază şi te răsfaţă ai tăi.

— Treaba lor. Eu profit.

— Văd că acasă nu mai eşti înger.

— Scorpion. E zodia mea.

— Profiţi deci de tot ce ţi se oferă.

— Şi da şi nu. Fiind singură la părinţi mă răsfaţă chinuindu-mă cu sfaturile, cu restricţiile, cu controlul, cu dorinţa perspectivelor luminoase. Mă vor perfectă. În concluzie, nu ne avem aşa de bine. Ei consideră că am rămas la zece ani.

— Deci. Nemaifiind mică, putem să facem un program comun. Acum, că este vară vom merge la ştrand, la mare, munte...

— Nu am fost niciodată la ştrand, şi nici nu-mi place.

— Atunci? Unde vrei?

— La Snagov. Sau la mare.

— Mă faci să cred că ai o vilă la Snagov.

— Aproape. Dar de ce atâta interes biografic? Nu spuneai să fim departe de cele lumeşti, să fim numai noi doi?

— Ai dreptate. Cu cât ştiu mai multe încep să te văd prinsă în lanţuri, care te trag în toate părţile lumii îndepărtându-te de mine.

Roxana îl privi aşa cum îi plăcea lui.

— Artur!

— Roxana! Îi luă din nou mâna, jucându-se cu ea în palmele lui mari. — Cauza fiind mentală a propriilor noastre dezordini spirituale stă în căutarea sau dezlegarea relaţiilor impuse de alţii.

— Şi totuşi. Trăim în familie, în societate, într-un institut

sau o redacţie, într-un labirint uman şi social. De ce te revolţi?

— Eu ador libertatea, nu revolta, fiindcă revolta nu duce la libertate. Pentru mine, libertatea e inseparabilă de energie. Pierzând său neavând energia de a fi „tu”, cedezi uşor în a imita pe alţii sau a te supune voinţei lor. Devenind ca ceilalţi, s-a dus şi libertatea. La rândul ei inteligenţa nu se poate desfăşura decât în libertate. Deci, inteligenţă şi voinţă.

Pe de altă parte, dragă Roxana, un spirit care se poate degaja de frică, de teama celorlalţi, de vicii, de servituţile sociale şi adesea morale este capabil, cu adevărat, să iubească, fiindcă devine liber.

— Şi Picasso spunea: „nu trebuie să pictezi decât ceea ce iubeşti”. Parafrazând cele spuse de tine, el a fost liber să iubească şi să picteze numai ceea ce-l reprezenta. E frumos ce spui, dar mai există şi plăcerea; cum rămâne ea în viaţă oamenilor?

— De cele mai dese ori plăcerea e trecătoare. Plăcerea de reforme, de a da sfaturi, de a-i corectă pe alţii, de a face bine sau rău, de a fi capabil de artificii spirituale sau fizice stă, dacă analizăm mai bine, la baza structurii morale a unei societăţi. Ea evoluează. Numai plăcerea orgoliosului, a celui ce se iubeşte pe sine, a celui ce vrea numai limuzine şi vile poate fi permanentă şi ea devine o frână în evoluţia unei societăţi. O asemenea plăcere, egoistă, posesivă, indiferentă, duce la perversiunea spiritului şi în cele din urmă se poate transforma în frustraţii, durere şi deziluzii.

— Dar plăcerea noastră de a fi împreună?

— Nu vreau să consider plăcere faptul că suntem împreună. Deoarece legătura noastră nu ar putea dura fiind capricioasă şi nici elimina ideea şi durerea despărţirii. Dacă suntem alături numai din amuzament, din plăcerea pasageră, unele convenienţe social-morale ne vor despărţi. Adeseori satisfacţia spontană ia naştere

doar din aventură. Consideră plăcerea începutul complexităţii.

— Gândeşti că întâlnirea noastră ar fi o aventură amuzantă, că începutul, cum spuneai, al complexităţii.

— Nu! O consider întâlnire predestinată — o decizie a destinului nostru. Asta gândesc, fără să înţeleg de ce. Dar pentru a-i da intensitatea emoţională pe care o dorim, trebuie să avem şi energia de a fi liberi în faţa oricărei convenţiuni.

— Ce mult complici lucrurile! Eu le iau mai firesc. Tu te comporţi ca la Snagov, imaginativ, cauţi sub orice piatră o stafie. În schimb eu trăiesc din plin bucuria ca simţire şi visare. Trăirea satisfacţiei că mă împlinesc ca femeie. Cred că nu mă înşel să spun că mă simt bine fiindcă suntem împreună. Trăiesc. De la Snagov nu mă gândesc, vreau nu vreau, decât la tine. În acelaşi timp mi-e greu să înlătur şi sentimentul că ne-am mai cunoscut undeva, cândva. Poate şi eu imaginez şi visez.

— Asta seamănă a fi un vis telepatic cu gândirea mea, dacă şi eu am existat cumva vreodată. Prefer să privesc în viitor nu numai în trecut.

— Şi eu văd legătura noastră. În viitor, o continuare o bucuriei prezente de a fi împreună.

— Ceva ce vă aparţine timpului fără limite.

— Timpului nostru. Da, ceva ce ar trebui să dureze în spaţiu şi timp, fără limite. În afară de asta tu eşti mai liber decât mine.

— Cum asta?

— Eu am familie. Ai mei mă iubesc la nebunie. Dragoste cu sila. Aşa sunt unii părinţi.

Artur se încruntă. Ceva şi începuse să se interpună între ei. O primă convenţiune: Familia. Uitase că nu este singură şi absolut liberă. Oftă. Reveni la situaţia lui pentru a găsi o soluţie.

— Nici eu nu sunt total liber. Am un serviciu, un şef al dracului de pretenţios. Am, că rezistenţă la libertatea

mea, opinia publică, a criticii şi colegilor, adesea neiertători. Dar eu, mă refeream la libertate spirituală, la înlăturarea. Oricăror prejudecăţi ce pot diminua emoţia şi trăirea în timp.

Mai mult, îţi spuneam că spiritele noastre s-au mai întâlnit cândva.

Artur începu să râdă.

— Nu fi ironic! Şi ce-i cu asta? Eşti în stare să mă ironizezi că ne-am cunoscut pe timpul antropofagilor.

— … şi că de secole vreau să te mănânc şi nu reuşesc.

— Eşti devorator?

— Sunt îndrăgostit. Trăiesc între realitate şi aparenţă, între realitate şi iluzie, între realitate şi speranţă.

După ce Roxana fusese acoperită de perdeaua de copaci a şoselei Aviatorilor, Artur repetă pentru sine, ca un semn de întrebare „Sunt oare îndrăgostit”?

La cuvintele lui, Roxana tăcuse. Se uitase la el cu emoţie şi încredere. Mult timp rămăseseră tăcuţi, ţinându-se de mină. Astfel, cu mâinile strânse, plecaseră pe alei către ieşirea din parc. Timpul celor două ore oferite plimbării şi întâlnirii lor trecuseră repede. Stabiliseră o nouă întâlnire la porţile Institutului, pentru a doua! zi, Artur urma să treacă cu Fiatul său pentru a o lua la orele patru după-amiază. Fiecare simţea că drumul vieţii căpătase o nouă direcţie, unică, pe care aveau să meargă împreună.

3

PÂNĂ SĂ URCE LA ARTUR ÎN apartamentul lui de pe strada Ştirbei Vodă „nu la invitaţia sau rugăminţile lui, ci împinsă de dorinţa ei, Roxana se întâlnise, în oraş, de mai multe ori cu el. Artur şosea cu Fiatul la Institut, la ora fixată şi ea sărea alături, lângă el,

veselă, fericită că-l vede. Rodica şi Iulia erau martore la schimbarea ei neobişnuită. Nu o văzuseră niciodată atât de plină de viaţă. Când se despărţeau în Institut, ele se uitau pe geam la Artur şi, cu invidie o urmăreau pe Roxana până dispărea din raza lor de vedere. Era ca transpusă, „Eşti ca o extraterestră, glumea şi Artur. Am impresia că vii la mine dintr-o lume, planetă, univers, total necunoscute mie. Poate şi din această cauză eşti cu totul altfel decât fiinţele pământeşti”.

— Realitatea este că nu mai sunt aceeaşi. M-am schimbat. Simt această. Nu-mi plac toate fleacurile vieţii. Da, sunt aeriană. Păşesc dintr-o lume a trecutului, în alta, lângă tine, a viitorului. Maşina ta e o unealtă a cosmosului — unde ajungem numai noi nu mai e nimeni.

— Nu ţi-e frică? Universul e ca un hău mare.

— Nu lângă tine. Împreună, universul devine mic, docil. E al nostru.

Plimbările lor obişnuite se desfăşurau în Pădurea Băneasa.

Pe aleile umbrite, Artur o lăsa să conducă Fiatul. Se bucura, ascultătoare, sub îndrumarea lui. Faptul că ea conducea timid, fără experienţă, era o dovadă, constată Artur, că obţinuse carnetul de conducere fără un examen riguros. Cu atât mai mult avu certitudinea relaţiilor de care se folosise când, într-una din escapade, accelerând pe o alee, la o cotitură, în loc să frâneze pentru a lua normal curba aleii, Roxana apăsă involuntar pe pedală vitezei, Fiatul pornind vijelios spre copacii mărginaşi aleii. Numai prezenţa de spirit, calmul şi atenţia spontană a lui Artur îi salvă de la o izbire violentă în copaci. Cu mâna dreaptă apucă volanul şi-i schimbă direcţia, cu stingă trase frâna de mână, în timp ce Roxana îşi acoperise ochii cu palmele tipind îngrozită. Artur opri maşina. Roxana tremurând se aruncă în braţele lui Artur, care o strângea la piept calm şi înveselit. Acesta fu primul lor sărut într-o îmbrăţişare tandră.

Braţele puternice ale lui Artur o calmară.

— Continui să fii un înger, chiar dacă acum câteva clipe deveneam şi eu Lucifer.

Roxana ar fi plâns de emoţie, de ruşine şi ciudă, dar el îi sărută ochii şi apoi buzele tremurânde. Avea buzele fierbinţi. Reuşi s-o facă să zâmbească.

— Ce se întâmpla dacă se făcea praf Fialul?

— Fiatul! Cu viteză pe care o luase, Fiatul nu mai exista şi poate nici noi. Acum începem o viaţă nouă. Primul lucru pe care-l vei face este să porneşti maşina — Roxana se uită la el cu teamă — Dacă nu conduci acum nici nu te mai aşezi vreodată la volan. Trebuie să trecem hopurile zâmbind.

Cuminte, atentă, mai sigură, porni motorul.

Adesea Roxana se întreba, fără regrete, cum ajunsese în apartamentul lui. La stabilirea unei întâlniri, nepotrivindu-se orele, ea trebuind să-l aştepte mai mult de o oră. Artur la rândul lui neştiind cât de punctual avea să fie, cum se anunţa şi un timp nefavorabil, îi oferi cheile spunându-i foarte calm şi firesc: „Ne întâlnim la mine”.

Roxana luă cheile fără să se întrebe dacă se cuvenea sau nu. Ştia adresa. Stăpânită de o curiozitate feminină urcă în apartament, la etajul doi, fericită.

Artur avea un mic apartament comod şi frumos amenajat, deşi lucrurile erau strânse fără o concepţie clară, în dormitor, majoritatea mobilelor erau moştenite ca un table de chevet, Louis XV, o comodă acelaşi stil şi două covoare orientale. Dulapul mare pentru haine şi un pat confortabil Biedemeyer, le cumpărase de ocazie. În schimb pentru birou umblase mult până găsise un birou stilul Louis XV. Îi plăcea acest stil pentru eleganţa lui deşi avea să constate că din punct de vedere al solidităţii stilul Louis XIV sau Napoleon erau mai solide. Pe laturile pereţilor avea numai cărţi rânduite pe rafturi procurate din comerţ. Căutase ca în locurile libere dintre rafturi, pe pereţi, să agaţe câteva tablouri înrămate: un Vermont, un

desen de Steriadi şi două gravuri de Marcel Chirnoagă. Avea o pasiune pentru energia vulcanică a desenului lui Chirnoagă. O gravură, o procurase de la Fondul Plastic iar altă, ceva mai ieftin, de la un prieten, care nu mai putea suporta în cameră caii sălbăticiţi ai lui Chirnoagă, în schimb în dormitor procurase un nud de Pallady şi două naturi statice cu flori de Vasile Grigore, atras de culorile lor vii, decorative. Apartamentul mai conţinea un hol, eu dulapuri în pereţi şi o bucătărie mică, utilată cu multe aparate electrice, printre care şi un frigider, Roxana se simţi fericită când văzu în bucătărie o măsuţă cu două scaune, parcă anume pregătite pentru ea şi Artur. Se aşeza când pe unul, când pe celălalt, căutând poziţia cea mai convenabilă unei viitoare soţii.

„Doamne! şopti pentru ea. E posibil! Ar fi minunat să fim împreună. Soţ şi soţie”! O surprinse de asemeni curăţenia şi modul cum totul era aranjat cu gust... Oare cine îi face curăţenie”? Simţea un fel de gelozie.

Roxana, în aşteptarea lui Artur, se învârtea prin camere făcând inventarul a ceea ce vedea. Adora acest mic apartament simţindu-se mai acasă, la ea, decât în spaţioasa vilă. Cu multe camere, pe care părinţii ei o stăpâneau pe şoseaua lângă Statuia Aviatorilor, unde crescuse într-o atmosferă rece. Se simţea umilită că ei nu aveau tablouri ci numai fotografii şi câteva covoare orientale de rugăciuni atârnate pe pereţi cumpărate de mama lui de la o văduvă nevoiaşă, o rudă. Admira mobilele vechi cu bronzuri cizelate şi aurite pe care le colecţionase Artur. El avea să-i explice că bronzurile erau cele mai vechi ornamente ale omenirii, cu peste 2000 de ani înaintea erei noastre. Cel mai vechi turnător în bronz, care era amintit în istorie, fusese Jean de Dinaut, în evul mediu, iar cel mai ilustru se numea Gouthiere. Artur se mândrea că bronzurile de la comoda lui erau în maniera lui Gouthiere, poate, chiar din atelierul acestuia.

Roxana se arătase tot mai mirată de cunoştinţele lui în

domeniul artei.

— Să nu te mire. Am urmat şi filozofia şi am vrut să mă specializeze în estetică. Aveam o înclinaţie spre studiul artelor. Iniţial vroiam să scriu despre artă, dar literatura a învins. De ce îmi plac bronzurile? Ele sunt simbolurile imortalităţii artei. Bronzul aurit, cizelat, prelucrat artistic, are asupra mea, şi te vei convinge, capacitatea provocării visurilor frumoase: îmbogăţeşte şi înnobilează fantezia.

— Deci, deduc eu, îţi plac lucrurile autentice. Nu o înşeli niciodată?

— Ceea ce trădează falsitatea, superficialitatea deosebindu-le de autentic: este lipsa clementului creator. Un imitator sau falsificator copiază, însă niciodată nu inovează. La fel şi în viaţă, cel care imită pe alţii nu are nici o valoare. A! Sunt şi din cei ce pastişează, care cu talent se comportă că şefii lor, unii cu talent, aşa cum se spune „à la manière de...”

— Şi atunci?

— Asemenea obiecte pastişate. Sau asemenea oameni care se comportă după maniera altora nu reuşesc decât lă accentueze deficienţele originalului.

— Am impresia că amesteci prea mult mobilele cu oamenii. Că vrei ca toii oamenii să fie mobile stil, originale, autentice. Pretinzi prea mult oamenilor!

— Nu oamenilor ci educatorilor!

— În toate cărţile pe care le-am citit, începând cu Platon, şi în toate tablourile pe care le-am văzut, de la Renaştere, înainte şi după ea, numai despre eroism şi morală sunt preocupaţi autorii lor. Şi? Unde e rezultatul? Fiecare generaţie o ia de la cap cu problemele ei.

Artur se ridică şi o privi admirativ pe Roxana.

— Văzute în acest fel, problemele culturii şi ale existenţei sunt simplificate şi anulate total.

— E o realitate.

— Nu poţi nega evoluţia. În toate domeniile. Pot spune că unele forme revin, dar la un stadiu superior de

evoluţie. Acelaşi lucru şi în pictură. Există sau nu o istorie a artei?

— Fără îndoială! Dar omul o ia de la început cu arta, limba, literatură.

— Cu alte înţelesuri.

— Ţie care-ţi place atât de mult arta cum vezi viitorul artiştilor?

— Utopic! Esenţialul artei în viitor ar fi să ştii să trăieşti, fiindcă după a mea părere arta îţi dă cea mai intensă conştiinţă a existenţei.

— Dar obiectele de artă nu sunt însă suficiente pentru ca toată lumea să se bucure de ele.

— Va fi o circulaţie a culturii, a informaţiilor, a ideilor şi deci, e posibil şi a artei, o planetarizare a artei, cu condiţia să fie liberă circulaţia.

— Fără programări.

— Calitatea în artă nu poate fi programată. Îţi pot supune ce să faci, nu cum să execuţi.

— Nu vezi pericolul unui stat-mamă al culturii?

— Dacă vom ajunge la o hiperconştiinţă a culturii, arta nu va mai fi dirijată în evoluţia ei. Gândeşte-te! În trecut cultura era manuală, azi au apărut maşinile electronice, mâine va fi atomizată, vom avea probabil benzi de inteligenţă, de memorie, de cultură şi de artă pentru toată lumea.

— Eşti în adevăr, utopic!

— Am spus-o. Însă un singur lucru nu va putea fi schimbat, nicicum atomizat.

— Care?

— Dragostea noastră.

Se îmbrăţişează atunci cu egală tandreţe.

Deoarece micul apartament al lui Artur nu era departe de clădirea Institutului şi cum el mai avea un rând de chei. Roxana venea când vroia la el, adesea îl aştepta în apartament. Păstrase cheile ca pe un talisman.

Trăia un sentiment al fericirii. Nu avusese înainte

prilejul şi posibilitatea, de a-l avea.

Se aşeza cuminte într-un fotoliu şi-l privea lucrând la „celebrul”, cum îi spunea ea, „roman al crimelor de la Snagov”. Uneori îl întrerupea.

— Mai spune-mi, te rog, ce se mai întâmplă cu Ottero?

— Ţi-am pomenit de Heissler, austriacul. Acesta în fruntea unei puternice armate intrase în Ţara Românească şi a ajuns până la Bucureşti, silindu-l pe Brîncoveanu la supunere şi la acceptarea unor condiţii grele: întreţinerea a 15 000 de soldaţi, o contribuţie anuală de 800 000 de florini, 1 500 de cai şi printre altele să predea şi ostatici. A fost predat şi Ottero, poate fiindcă se ştia că aparţinea familiei Bălenilor. Presupunem că e pasibil ca lista ostaticilor s-o fi alcătuit chiar Del Chiaro.

Din fericire pentru Ţara Românească, Heissler a fost bătut de Calgîi, fiul hanului tătarilor, venit în ajutorul lui Brîncoveanu. Heissler sfârşeşte fiind luat prizonier. Ottero, aflându-se atunci la Viena, este adus în Ţara Românească sub comanda marchizului austriac Baden, care câştiga lupta contra turcilor şi armatei române. Baden nu a intrat ca predecesorul lui, Heissler, în Ţara Românească ci a trimis o delegaţie diplomatică, în care se afla şi Ottero. Ottero se descurcase admirabil, fiindcă jucase un rol dublu. Tot timpul trimitea informaţii lui del Chiaro. Acest joc dublu l-a ferit să fie pedepsit de unii sau de alţii. Relaţiile cu austriecii devenind prieteneşti, Ottero este reprimit în cancelaria lui del Chiaro. Ottero nu o uitase pe Sybila şi continuu îndrăgostit reuşeşte să se întâlnească din nou cu ea. Îşi juraseră unul altuia credinţa. Se înfiripase între ei o dragoste puternică, care însă va fi înfrântă, piuă la urmă, de intrigile boierilor din jurul domnitorului.

Roxana desena în timp ce-l asculta pe Artur. Făcea schiţe de ilustraţii la romanul lui Artur. În imaginaţia ei, Ottero semăna cu Artur. Îl privea şi-l portretiza, apoi Imagina diferite alte soluţii. Se încurca la portretul Sybilei.

Artur îi propusese ca fosta lui cameră din apartamentul doamnei Laura Brănişteanu, mătuşa lui, în caro crescuse ca elev la liceu, să o folosească şi s-o utilizeze cu cele necesare unui atelier de grafică.

Roxana ezita să înceapă să lucreze acolo. Amâna. „După Vacanţa noastră, îmi iau atelierul în primire”. „Adică, accentuase Artur, după ce vom începe şi noi să jucăm un rol în teatrul lumii contemporane”.

Nu trecuse nici o lună de la întâlnirea lor la Snagov şi Roxana socotea imposibil să conceapă existenţa fără Artur. Nu suportă să treacă o zi fără să-l vadă. Nopţile, petrecute acasă, deveniseră un chin. Dragostea ei pentru Artur dobândise şi un sens estetic, înălţător, unic. Ea se împlinea prin trăirea artistică în comun. Întotdeauna avusese impresia că dragostea e ceva trivial, ceva îngrozitor, de urât şi nepermis fără autorizarea părinţilor.

Se dăruise lui Artur firesc, cu sinceritate, cu credinţa că aşa era bine.

Erau fericiţi numai atunci când se aflau împreună. La prânz mâncau, de cele mai dese ori, în mica lui bucătărioară, întrecându-se fiecare să-i facă celuilalt o surpriză. Viaţa de burlac a lui Artur şi mai ales singurătatea în care trăise îl deprinsese să se descurce în domeniul gastronomiei. Roxana aprecia abilitatea lui însă descoperise că şi ea avea plăcerea gătitului. Adesea îl aştepta cu masa pregătită, cu flori pe masă şi cu un cartonaş îndoit, ca la marile restaurante, pe care scrisese „Reţinut”.

Roxana absolvise Institutul şi aştepta repartiţia. Luna iulie se apropia de sfârşit. Trecuseră aproape două luni de când se cunoscuseră. I se părea totul firesc, ca un fapt care trebuia aşa să se întâmple.

Datorită relaţiilor părinţilor ei, de care se ruşina adeseori în faţa lui Artur, preferând să nu i le amintească, reuşi să obţină, în mod excepţional, aprobarea să facă stagiul un an, la Institut, ca participantă la un curs

extraşcolar de perfecţionare. Faptul în sine îl mirase pe Artur când aflase. Nu-l comentase, fiindcă bucuria, că ea avea să rămână în Bucureşti, fusese mai puternică decât curiozitatea şi nedumerirea lui.

Îl intrigă faptul că Roxana nu se gândea la viitor, la ceea ce vor face în cursul verii. Repeta că nu vroia să părăsească „cuibul lor”. Prefera să rămână în Bucureşti şi de câte ori vorbea de luna august ea încremenea tăcută, îngândurată, răspunzând laconic: „Vom fi împreună numai noi doi. Nu vreau lume şi zgomot”. Artur renunţase să afle detalii amănunţite asupra familiei ei, asupra a ceea ce făcea acasă fiindcă ea se ferise, încă de la începutul întâlnirii lor să se lanseze în destăinuiri şi descrieri. Nu o înţelegea dar acceptase. Observase însă că o stăpânea o oarecare teamă faţă de severitatea părinţilor ei. Deşi dornică să rămână nopţile la Artur, nu avea destul curaj. Oscila între spaimă şi frica de părinţi şi ispita de a fi numai cu Artur. Din când în când, Artur îi amintea că puteau fi în doi mergând la mare sau la munte. Dar ea îl săruta docilă, mulţumită, fără să lanseze nici „da”, nici „nu”.

Ceea ce obţinuse, considera pozitiv în sinea ei Roxana; fusese faptul că reuşise să-şi refuze părinţii să meargă cu ei la Snagov sau la mare, în vacanţă, motivând că avea de lucru în Bucureşti. Se ferise să-i spună lui Artur discuţiile de acasă.

Mama ei, Svetlana Iorgulescu. Începuse însă să o suspecteze, încă din primele zile ale lunii iulie. Ţinea foarte mult la Roxana, singura fiică, singura speranţă şi fericire. Simţise că se petrece ceva ciudat, neobişnuit cu Roxana. O întrebase, ce este cu ea, dar răspunsurile vagi nu o liniştiră. Urmărea cu îngrijorare escapadele ei zilnice şi vedea cu surprindere extazul ce i se citea în ochi. Bănuind că avea unele relaţii secrete, se hotărî s-o ia repede pe Roxana.

— Roxana, draga mea, nu te mai recunosc. Te-ai

schimbat total. Nu vrei să mergi cu noi nici la mare, nici la Snagov. Te eschivezi continuu. Ai devenit imposibilă. Aşa deodată. Pe Horia îl amâni, îl ocoleşti. Îl jigneşti cu indiferenţa ta. Ce s-a întâmplat?

— Nu am nimic cu Horia. Absolut nimic comun — Horia era prietenul ei de mulţi ani, ca fiul celor mai bune cunoştinţe ale părinţilor ei.

Artur şi Horia! Doi oameni complet diferiţi. În timp ce Artur colinda universul cu spiritul lui, în timp ce muncea zilnic din greu, Horia avansa în funcţii şi în societate prin grija protectoare a părinţilor lui.

Roxana citise în manuscrisele lui Artur o mică fabulă rămasă fără concluzii: „Erau doi fraţi. Unul se hotărî să plece în lume. Al doilea rămase acasă să facă avere: Primul făcu ucenicie pe la diverşi învăţaţi, munci din greu, suferi, luptă. În sfârşit, se întoarse acasă după zece ani. — «Frate, ce ai câştigat tu în aceşti zece ani»? îl întrebă cel rămas acasă. «Vino să vezi». Se duseră la râul ce curgea prin gospodăria lor şi primul frate trecu râul păşind uşor peste valuri. Al doilea, dădu un ban barcagiului şi ajunseră amândoi o dată la celălalt mal. «Frate, îi spuse cel ce trecuse cu barca, pentru ce ai suferit tu zece ani de penitenţă, când cu un ban puteai să treci râul»?!

Deseori se gândea la sensul acestei fabule, îndeosebi când îl avea în faţă pe Horia, însă ea îl prefera pe Artur, pentru spiritul şi visurile lui. De câteva săptămâni încercase să-i explice mamei sale de ce l-a ales pe Artur şi ce se întâmpla cu ea, fără să reuşească.

— Ce-i cu tine? Ce faci în fiecare zi în oraş atâtea ore? Cu cine te întâlneşti la ore târzii? Taică-tu mă tot ceartă în legătură cu starea ta. Ce sunt secretele acestea?

Roxana ezita să se destăinuiască. Consideră însă că sosise momentul. Avea deplină încredere în dragostea şi înţelegerea mamei ei. Sări de gâtul ei.

— Mama! Sunt îndrăgostită. Iubesc. Mă iubeşte. Ne

iubim. Sunt fericită. Asta e! Mă înţelegi? Nu?

Maria Iorgulescu o privi îngrozită.

— I-auzi! Ai înnebunit! Ce te-a apucat? Aşa deodată! Ce-o să spună taică-tu, lumea, Horia, tatăl lui Huria, prietenii noştri, colegii şi relaţiile lui taică-tu?

Nu-mi pasă! Trăiesc... Nu înţelegi, iubesc!

— Chiar aşa? De capul tău? De când o asemenea libertate? auzi! De ce nu mi-ai spus până acum? De ce te-ai ascuns? Cine e tipul, care ţi-a sucit gâtul? îl cunoaştem? Ce-i sunt părinţii?

Roxana dădu din umeri contrariată.

— Ce importanţă are pentru voi? Eu îl iubesc!

— Termină Roxana cu glumele proaste! Te omoară taică-tu. Îl ştii cum el în situaţia lui, fata lui să se ţină de aventuri! Ai înnebunit! Cine e tipul? Cine mai ştie de aventura ta? Sigur că e o mare prostie — şi încă ce prostie!

— Mamă, e scriitor. Mă iubeşte.

— Lasă dragă, prostiile! Până nu e prea târziu! auzi? Să nu te mai prind! O să te încui în casă. De aceea vroiai să rămâi în Bucureşti, ca să-ţi faci de cap! Ce sunt părinţii lui?

— Nu are.

— Cum nu are! A picat aşa din senin! Fetiţo dragă trezeşte-te! Ia spune cine au fost, ăştia, părinţii lui?

— Nu are.

— Nişte oameni cumsecade. Au murit într-un accident.

— Da! Aşa spune el.

— Ce importanţă are?

— Cum îl cheamă?

— Artur Sincu.

— Ce nume e ăsta? N-am auzit. Unde lucrează?

— La o revistă. E redactor.

— Adică 2000 de lei şi ceva, poate, dacă i se mai publică şi un articol. Tu cu două mii de lei! Mă faci să râd, Roxana pe ce lume trăieşti? Tu nu vezi ce greu o duc

oamenii?

— Ce-mi pasă! O să ne descurcăm.

— Tu, care ai trăit numai în puf! Care ai călătorit şi te-ai învârtit numai între oameni bine!

— Odată şi odată, trebuie s-o iau şi eu de la capăt.

— Eu, ca eu, dar taică-tu ce-o să spună? Hotărâse să te măriţi cu Horia şi, ştii, că el nu cedează uşor când e vorba de viitorul tău!

— Mamă, nu se poate!

— Dar ştiai şi tu! Acum întorci roata.

— E imposibil!

— Crezi?

— Mamă, te rog…

Dar mama îi întoarse spatele. Roxana rămăsese neplăcut surprinsă, dezamăgită şi puţin speriată. Artur avea dreptate. Societatea şi familia reuşeau să înlăture şi să distrugă uşor o fiinţă umană, ce vroia să fie liberă, datorită prejudecăţilor şi impunerii unor legi tradiţionale nescrise. Sau codificate.

Şi toată această discuţie tocmai când se decise să fie de acord cu planurile pe care le făcuse Artur asupra felului cum vor petrece vacanţa! Acum întimpinau, era convinsă, o rezistenţă dură, neînduplecată pe care o prevăzuse, dar nu ţinuse cont de ea. Fericirea începea să fie umbrită de deznădejdea în care o aruncase supărarea mamei şi se temea de furia tatălui. Îl contrazisese pe Artur, când acesta îi spusese că omul este cea mai mare calamitate dintre animale, deoarece toate fiinţele pământului acceptă să trăiască în limitele naturii, numai omul se complică în luptă şi în efortul de a le depăşi.

La întâlnirea cu Artur nu avu curajul să-i spună cum decursese discuţia cu mama ei şi nici cum acasă întâlnea un zid al tăcerii şi al conspiraţiei. Era decisă să plece cu Artur în vacanţă, numai ei doi. Gândurile ei începuseră să fie ca norii, când negri, când uşor purtaţi de o briză marină.

În schimb părinţii hotărâseră să o urmărească şi să se lămurească. Aflară de Artur Sincu. Luaseră diverse informaţii despre el şi deoarece nu vroia ca faţa lor să piardă partidă cu Horia şi să se încurce cu un neînsemnat ziarist, deciseră şi chibzuiră cum să întrerupă această aventură neprevăzută şi nedorită a Roxanei.

Cu toată dragostea pentru Roxana, pe zi ce trecea, Iorgulescu devenea tot mai neînduplecat şi hotărât. Se revoltă ori de câte ori soţia lui încerca să-i ia apărarea Roxanei.

— Se poate aşa ceva? Am crescut-o ca pe o floare. Singurul nostru copil să facă o asemenea neghiobie! Vor râde şi curcile! auzi cu cine să se încurce, cu un oarecare redactor! Am o mie la dispoziţie. Toţi ar dori-o pe Roxana. Cum să-l lase pe Horia, când totul este aranjat?

— Ea nu şi-a dat consimţământul.

— Cum asta? Petrece cu el toate vacanţele, îşi fac vizite, familia lui Horia e de acord, noi la fel, toţi prietenii îi consideră logodiţi şi aşteptau ca Roxana să termine Institutul pentru ca să facem nunta. E posibil o asemenea bruscă schimbare? Pentru nimic în lume, nu accept! Şi te rog să nu-i mai iei apărarea!

Fiu de militar, deprins cu disciplină, nu admitea să nu fie ascultat. Tatăl lui fusese printre puţinii militari, care înainte de război, intraseră în rândurile partidului, iar în timpul războiului trecuse frontul la sovietici. El, rămas în Bucureşti, fusese eliminat din facultate şi ameninţat cu închisoarea. După război însă devenise utecist şi urcase repede diferite trepte ale ierarhiei sociale şi politice. Tatăl, întors de pe front şi din prizonierat, murise prin ’48 de cancer la stomac.

De felul său, Iorgulescu nu suporta compromisul. Ceea ce-l interesa şi dorea cu ambiţie dârză, era, în primul rând, să-i asigure Roxanei un viitor demn, pe care nu-l înţelegea altfel decât alături de Horia, ce-şi câştigase o bună situaţie socială şi avea nenumărate şanse să

prospere.

Se împotrivea comportamentului Roxanei iar pe Artur Sincu îl duşmănea fără să-l cunoască, considerându-l un aventurier ce o atrăsese în cursă pe Roxana, sperând, prin alianţa cu ea, să parvină social pe o treaptă ierarhică superioară.

4

— ARTUR SINCU, TE CHEAMĂ redactorul-şef, strigă deschizând uşa biroului, Iorgu Mazilescu, unul dintre puţinii lui prieteni din redacţie, care se ocupa cu pagina politică şi redacta articolul de fond al revistei.

— Ce i-a venit? Am predat cronica literară. E la cules. A fost şi avizată. Ce mai vrea?

— Nu ştiu, Sincule. Nu mă întreba! Secretara m-a rugat să te chem. Atâta pot să-ţi spun că în mod special a cerut două cafele. Asta e ceva. Înseamnă că va fi o întrevedere lungă şi interesantă.

Nemulţumit, deoarece stabilise o întâlnire cu Roxana, Artur se ridică de la birou şi ieşi pe culoarul întunecos, îndreptându-se către secretariat. Secretara îi făcu cu mâna a plecăciune. De mult încerca tot felul de apropouri intime, pe care Artur le ocolise, ca şi când nu le vedea. Acum însă o observă în realitatea ei. Blazată, veştedă, îmbătrânita prea devreme. O privi întrebător.

— Te aşteaptă şeful. Îşi arătă dantura cu doi dinţi din aur. Artur zâmbi. „De 5000 de ani problemele sexuale rămân încă pe primul plan, însă bine ascunse. Birourile sunt ca mânăstirile — frustrează omul de plăcerile naturale.

Între Artur şi Brezeanu, şeful său, fusese întotdeauna o pace calmă. Artur îl considera pe Manole Brezeanu

parvenit, servil, fricos, nepriceput în ale gazetăriei, dar bun la suflet Brezeanu vedea în Artur un om de acţiune, orgolios, inteligent, dar cinstit. În prezenţa lui se simţea intimidat şi deseori suporta cu greu logica lui Artur, considerându-se ofensat, în intimitatea lui, de siguranţa acestuia, de sinceritatea în care-şi exprima opiniile. Argumentele lui, la alcătuirea numărului revistei, îi convingeau uşor pe ceilalţi redactori. Artur câştigase o situaţie privilegiată în redacţie; era ascultat, necesar, respectat.

Glasul răguşit, de fumător, de data aceasta surprinzător, pentru Artur prin amabilitate, îl îndemnă să intre şi să ia loc pe unul din fotoliile din faţa biroului lui Brezeanu. Cameră spaţioasă avea două tablouri mari, festive, atârnate strâmb pe pereţi, ceea ce-l enerva întotdeauna pe Artur, mirându-se că Brezeanu putea suporta liniile neregulate. Lateral biroului se afla o masă lungă de opt scaune, pe care cei din redacţie desenau, în loc de note, la şedinţele lor de redacţie. În spatele scaunului lui Brezeanu se afla o bibliotecă, pe care o ţinea închisă cu cheia, în care avea doar dosare şi câteva cărţi cartonate lăsate de înaintaşul lui.

— Îmi pare bine că mai eşti în redacţie, începu Brezeanu. Ţi-am citit articolul. E bun. Da, chiar foarte bun. Progresezi.

— Subiectul mi-a permis să fiu mai liber în analize şi critică.

— Am văzut. Logic. Vroiam însă să stăm de vorbă. Cum o mai duci, mă refer, în afara redacţiei? Artur se uită atent şi curios la şeful său, pe care, de obicei, nu-l interesa viaţa particulară a subalternilor lui. Îi apăru ciudată această bunăvoinţă şi se pregăti de orice ripostă.

— Bine! Nu mă plâng. Merge.

Artur nu pricepea de ce-l chemase şi unde ţintea Brezeanu.

— Ascultă, eşti mare şmecher? Nouă nu ne spui nimic.

Lucrezi pe la spate.

— Nu înţeleg la ce vă referiţi!

— Ei, nu ştii! Spune drept, unde ţinteşti? Mai sus, nu? Te cred, cu relaţiile tale…

— Vă rog, fiţi mai clar! Îmi plac misterele, dar nu aici şi…

— Îţi vorbesc ca prieten, coleg de redacţie…

— Totuşi…

— Am ceva important pentru tine să-ţi comunic.

— Vă ascult. Sunt chiar foarte curios.

— Am fost la Centru. Tovarăşii mi-au cerut dosarul tău. Toţi vorbeau de tine, de bine. Cică au pus ochii pe tine — ca pe un om de perspectivă. Ai relaţii tari — spuneau unii!

— Cine? Ce relaţii?

— Te faci că nu ştii! Mie poţi să-mi spui. Suntem o familie unită aici.

Artur, în adevăr, sperase la un post de corespondent în străinătate. Ştia trei limbi. Avea o activitate de peste cinci ani vechime. Călătorise în fiecare an în străinătate. Participase şi la un concurs de presă, unde se făcuse remarcat. Trecuseră însă peste şase luni şi pierduse speranţa unei numiri, iar de când apăruse Roxana această idee îi ieşise din preocupări.

— Zău că nu ştiu! La cine şi la ce vă referiţi? Cine are ochii atât de ageri şi limpezi să mă vadă şi pe mine? Ştiţi doar că viaţa întreagă a eroilor nu-i decât un joc al nebuniei altora şi hazardului.

— Ce spui de Iorgulescu?

— Iorgulescu! N-am vorbit cu el niciodată. Nu-l cunosc decât din vedere. Şi, sincer, nici nu vreau să am de-a face cu el, după câte ştiu. Maimuţa rămâne întotdeauna maimuţă, chiar dacă îmbracă pe ea haină de purpură.

— Sincule, nu face pe grozavul cu mine! Îţi dă mâna să vorbeşti. Te crezi tare.

— Deloc. Încerc doar să câştig pustiul pentru a mă bucura de înţelepciunea sa. Lămuriţi-mă!

— Te-am chemat aşa, în semn de prietenie. De la centru mi-au cerut dosarul tău, ieri, şi l-am trimis. Azi mi-au cerut şi o referinţă, auzi, pozitivă. Deci, băiete, felicitări! Te-ai aranjat — Artur dădu din umeri — Stai să-ţi citesc ce-am scris, să-ţi arăt loialitatea mea. Uneori ne-am certat noi, dar când e vorba de viitor, atunci, mă înţelegi!

Brezeanu începu să citească. O înşiruire de cuvinte elogioase, unele juste, altele adunate pentru a face un pomelnic unitar în evaluarea calităţilor lui Ar tur.

Gândurile lui Artur părăsiră însă camera. Nu reuşea să fie atent. Îşi adusese aminte că pe Roxana o chema Iorgulescu. Cuvinte răzleţite spuse de ea îi veneau în minte: „Am crescut mai mult singură, părinţii mei fiind foarte ocupaţi cu funcţiile lor”, „Sunt oameni mari, bine văzuţi de sus”, „Tata e neîndurător, confundă casa cu serviciul”, „Mă iubeşte, dar mă tratează ca pe un subaltern de la serviciu, vrea numai să fie ascultat; el comandă”, „Se fereşte de greşeli, de frica celor de sus”. „Îşi păzeşte scaunul de aur”.

Când o conducea pe Roxana acasă se despărţeau în Piaţa Aviatorilor. Locuia pe şosea într-o vilă mare, spaţioasă, cu etaj având şi o grădină împrejmuită cu un gard din zid şi metal prin care nu se putea vedea în curte. Îşi aduse aminte că Roxana îi spusese că părinţii sunt severi şi nu acceptau ca ea să aibă legături neştiute şi neaprobate de ei, că îi controlau toate mişcările şi că îi verificau şi prietenele. Duminicile, adesea, se vedeau o oră sau două, fiind obligată să meargă la Snagov, la vila de pe lac. Rareori reuşea să se eschiveze şi să rămână la Artur în Capitală. Şi multe alte detalii, vorbe aruncate, gesturi şi comportamente nelămurite lui îl făcură pe Artur să deducă cum Iorgulescu, şeful lui Brezeanu şi implicit a lui, marele Iorgulescu, nu putea fi decât tatăl Roxanei.

— Ei, ce spui? De ce taci? E bun, nu? Îl duc personal peste o oră.

Brezeanu terminase de citit referatul. Era mândru şi se uita la Artur aşteptând complimente şi mulţumiri.

— Ce pot spune? Vă mulţumesc! Poate aţi exagerat cu laudele. Vă rămân îndatorat. I-ar fi spus însă că de frica autorităţilor, Brezeanu, nesigur şi fără o opinie personală, căuta un refugiu în ideologie unde spiritul său se complăcea în comoditatea normelor.

— Aşa Sincule! Şi acum, înainte! Îţi doresc, sincer, Noroc.

Revenit în biroul său, Artur, nervos, nu concepea să accepte situaţia în care fusese pus. Se mira, revoltat pe sine, că Roxana era faţa lui Iorgulescu şi el nu ştiuse.

De aceea nu-l invitase la ea acasă şi nici nu-l prezentase părinţilor ei! Artur nu insistase să participe la o reuniune familială, vroia să fie numai ei doi, dar acum înţelegea, în alt mod, diferitele situaţii, ca şi eschivările Roxanei.

Nu se împăca cu lipsa lui de pătrundere. Şi dacă, reflecta Artur, ar fi ştiut această legătură, care ar fi fost atunci reacţia lui? Ar fi fost în stare să se despartă de Roxana? Şi-ar fi schimbat atitudinea? Dragostea lui ar fi urmat un alt drum? Avea acum vreo importanţă ceea ce aflase? Şi totuşi, de ce intervenise Roxana pentru el? Ce intenţii ascunse avea Roxana de îl determinase pe tatăl ei să ceară dosarul lui? Vroia prin asemenea mijloace să parvină să devină corespunzător rangului ei social! Ce era toată această comedie?

Pe de altă parte, Artur observase, în ultima săptămână, un val de îngrijorare pe faţa Roxanei. Numai în braţele lui, ea devenea aceiaşi femeie angelică şi fericită.

Se frământa în gol; absurditatea fanteziei punând stăpânire pe gândurile lui. Înjura toţi sfinţii de la Snagov. Roxana era prezentă continuu în imaginaţia lui, provocându-i o durere fizică. O iubea. Izolat şi închis în secretul legăturii lor, simţea noile fapte ca pe o cădere în iad.

Înţelesese că legătura lor să se desfăşoare numai în doi, nu în trei sau în infinite alte lanţuri.

Furios, renunţă să se ducă cu Fiatul să o ia pe Roxana din Piaţa Aviatorilor. Apoi îi păru rău. Se consolă ştiind că dacă el nu venea la ora stabilită atunci ea pornea spre apartamentul lui.

Vru să întârzie şi aici, dar aşteptarea şi umblatul pe străzi îl aruncau într-un pustiu sufletesc.

Intră acasă trântind intenţionat uşa. Roxana aranja un buchet de trandafiri într-o glastră. Avea obiceiul să cumpere flori.

Când el intră, lăsă florile şi-i sări de gât. Îi fusese dor de el. Artur se simţea dezarmat şi oarecum ruşinat de trădarea lui.

— N-am ştiut cum să vin mai repede. Îl strângea în braţe, iar Artur se lăsa cuprins de entuziasmul ei. O ridică pe sus, în braţe, şi o aşează pe pat, apoi porni şi se învârti preocupat prin cameră în jurul patului în care ea stă ghemuită. Artur nu găsea tonul şi nici cuvintele potrivite supărării lui. Ea îl urmărea surprinsă.

— Ce-i cu tine Artur? S-a întâmplat ceva?

Se opri din mersul agitat.

— De ce nu ai venit şi la redacţie, să comanzi, să arăţi ce poţi? Era brutal.

— Nu te înţeleg! Ce vorbe-s astea? Ce să caut eu acolo? îl privea mirată şi speriată văzându-i adâncindu-se cutele dintre sprâncene.

— Spune-mi. Pe tatăl tău îl cheamă Iorgulescu?

— Ştii bine. Aşa mă numesc.

— Mă refer la Iorgulescu, cel mare şi puternic, şeful nostru de la centru.

Roxana roşi. Recunoştea că greşise fiindcă nu-i spusese unele detalii din viaţa ei şi a familiei.

— Şi ce-i cu asta? Ce legătură are cu noi? Nu spuneai tu să trecem prin mituri indiferenţi?

— De ce mi mi-ai spus că eşti fiica lui!

— Schimbă asta ceva? Şi apoi n-am vrut, ca şi tine, să existe între noi altceva decât puritatea legăturii noastre.

— Atunci de ce ai intervenit pe lângă el pentru a îmbunătăţi situaţia mea? Tatăl tău a cerut dosarul şi un referat pozitiv, auzi, pozitiv, asupra capacităţilor mele intelectuale! Accentuă ultimul cuvânt.

Roxana începu să râdă, nervos la început, apoi în mici sughiţuri, dureroase, ce aduceau a plâns. Se simţea învinuită pe nedrept. Era speriată.

— Artur! Doamne! Cum poţi considera că este realitate ceea ce imaginaţia ta anticipează! Nu am pus nici o vorbă pentru tine! Departe e totul. Din contră, uite, află adevărul! Ai mei cunosc, de peste două săptămâni, tot ceea ce există între noi. Au aflat de întâlnirile noastre. Ştiu totul despre tine şi sunt contra dragostei noastre.

— Şi?

— Vor să ne despărţim. Înţelegi? Să te părăsesc. De o săptămână trăiesc această dramă. Au proiectat să stau, în vacanţă, o săptămână la Snagov şi aproape o lună în Italia. Mama, află acum, lucrează la Externe şi a aranjat să meargă la Roma cu mine. Ştiu că eşti orgolios, dar nu mă învinui de rea credinţă faţă de tine. De o săptămână mă chinui, înnebunesc, cum să-ţi spun şi mai ales nu ştiu ce să facem! Ei nu vor să cedeze. Mă vor în continuare faţa lor. Sunt înnebuniţi că mă vor pierde.

Artur simţi că i se rupe ceva în piept.

— Sunt zdrobită de voinţa tatălui meu care nici nu vrea să audă că sunt majoră şi că am şi eu sentimente. Sunt contra ta şi a libertăţii mele. Înţelege, vreau să fim şi să rămânem împreună pentru totdeauna. Nu pot altfel. Prefer să mor.

Artur o privea uimit, nedecis, speriat de starea Roxanei, în ochii căreia începuseră să apară sclipirile de cristal ale unor lacrimi.

Era convins că Roxana nu-l minte. Se comportase nesăbuit. Avea remuşcări.

— Roxana, draga mea! Te rog să mă ierţi. Încă nu-şi revenise din uimire şi nedumerire.

În capul său se învârteau ameţitor referatul lui Brezeanu şi cuvântul „despărţire” spus de Roxana.

Se aşează mut pe pat lângă Roxana luându-i capul în mâini sărutându-i ochii.

— Roxana, — începem să trăim nebuniile vieţii. Ce-mi spui, mă descumpăneşte. Nu-mi pot imagina să nu ne vedem o zi, să nu te ştiu continuu lângă mine! Ceea ce mi-ai spus ne determină la hotărâri imediate şi importante. Vrei să fii pentru totdeauna a mea, vrei să-mi fii soţie?

— Artur! Îţi sunt şi-ţi voi fi întotdeauna a ta. Nici eu nu am gândit o altă soluţie. Ceea ce este important este libertatea şi adevărul dragostei noastre.

5

ÎN ZIUA URMĂTOARE, ARTUR FU chemat, pentru ora 12, la centru, la tovarăşul Iamandi, şef de serviciu în secţia tovarăşului Iorgulescu. Artur plecă de la redacţie nervos, nedormit, mohorât. Roxana intenţionase să nu se mai întoarcă acasă la ea, dar pe la orele unu din noapte, decise că e mai bine să nu o rupă atât de brusc cu părinţii. Artur o condusese cu inima îndoită. Reîntors nu reuşise să adoarmă. Începea o viaţă nouă. Roxana era decisă să lupte, să nu cedeze nimic. Vroia să revină cu actele necesare pentru a grăbi căsătoria. Oricum, totul trebuia să se petreacă înaintea datei stabilite pentru călătoria ei în Italia. Prin căsătoria lor planul cu Italia ar fi căzut de la sine şi nu mai era posibil să fie despărţiţi. Artur, deşi considera unica fericire să fie alături de ea, era puţin buimăcit de această întorsătură rapidă, neaşteptată, în viaţa lui de burlac.

Raţiunea îl făcea să gândească la consecinţe şi la viitor. În prezenţa ei devenea puternic şi optimist privind în faţă numai posibilitatea de a fi fericiţi împreună.

Intrând în biroul lui Iamandi, un bărbat scund, de cincizeci de ani, cu o bogată experienţă în munca de activist cultural, bun orator şi om de acţiune, Artur trăia o stare de pasivitate şi insolentă indiferenţă.

Iamandi îl cunoştea pe Artur de mulţi ani şi-l aprecia că ziarist şi scriitor şi ca unul dintre colaboratorii lui apropiaţi în diversele acţiuni culturale. Artur primise şi participase la numeroase conferinţe, sesiuni culturale, făcuseră unele deplasări împreună, încât bănuia că avea să fie supus de Iamandi la noi servituţi culturale planificate.

Fu primit cu aceeaşi, amabilitate şi bunăvoinţă. Iamandi, bine dispus, îi oferi un scaun şi se aşeză în faţa lui cu un aer de misterioasă complicitate:

— Tovarăşe Sincu, începu cu o voce gravă, oficială, vreau să fiu scurt. Ţi se oferă două mari şanse în cariera ta — făcu o pauză pentru a mări efectul vorbelor lui asupra lui Artur, care făcuse ochii mari. Oboseala şi îngrijorarea tronau încă pe faţa sa –. Nu ştiu cu care să încep. În sfârşit, iată aici — Iamandi luă de pe birou un plic din care scoase o hârtie cu antet şi câteva rânduri bătute la maşină — numirea dumitale ca redactor-şef adjunct la revista literar-culturală din unul din frumoasele oraşe din Transilvania.

— Cum? tresări Artur, trezindu-se din starea lui pasivă.

— … şi aici invitaţia, aprobată, de a participa ca delegat, în luna septembrie, la Praga la un colocviu literar… Ei, ce spui?… Ce taci?

Artur îl privea confuz, năuc, nedumerit.

— Nu pricep foarte clar ce înseamnă această numire. De ce tocmai eu? Cântarea cele auzite şi-l mira că i se ofereau, deodată, două posibilităţi pentru o carieră literară, care acum îi apăreau ca prevestitoare de necazuri. Nervii îl făceau să simtă furnicături în ceafă.

— Te poţi considera fericit! Într-o săptămână trebuie să fii la post. Redactorul-şef este grav bolnav, intră în spital; va face o operaţie şi deci va lipsi până la plecarea ta la Praga. Nu are cine să-i ţină locul. Aşa că propriu-zis vei lucra ca redactor-şef. E o situaţie specială.

Artur nu reuşea să-şi adune încă gândurile. Devenise mut şi privea, trist, în gol. Presimţea un leşin. Dorea doar un pahar cu apă, sau să fie lăsat să doarmă, să doarmă.

— Ei, ce spui? îl trezi din transă, Iamandi, puţin enervat de starea de nepăsare a lui Artur.

— Aş vrea să-mi fac întâi concediul, încercă Artur să mai câştige timp de gândire. Snagov, Satu Mare, Brezeanu, Roma, Praga, Roxana, căsătoria, Iorgulescu, se amestecau în capul lui. Ce avea să spună Roxana? De ce tocmai acum asemenea oferte?

— Îl faci după întoarcerea de la Praga.

— Tovarăşe Iamandi, am o serie de angajamente literare. Scriu o carte... Am complicaţii familiale. Artur ridică mâna să le numere pe degete.

— Ei şi, cine te opreşte să-ţi continui preocupările? Din contră, acum ai o mai mare autoritate şi autonomie. Gândeşte-te, redactor-şef adjunct, la vârsta ta, cât perspectiva de a ajunge redactor-şef! Văzând că Artur rămâne insensibil: uitam să-ţi spun, detaşarea este numai pentru doi ani, deoarece după aceştia te rechemăm în Bucureşti. Poate ceva mai mare. Asta e hotărârea. Iamandi era radios. Se bucură pentru succesul lui Artur.

— Ştiţi, am aici o mătuşă... Sunt logodit. „

— Tovarăşe Sincu! E o sarcină de partid...

— Vă rog, tovarăşe Iamandi, să-mi acordaţi câteva zile de gândire. M-aţi luat prea repede. E o treabă serioasă, nu? Artur îşi muşcă buzele.

— Îţi repet că peste cinci zile, dacă nu chiar peste două zile, va trebui să fii la redacţie — Iamandi sesiză încruntarea disperată a lui Artur — Nu te mai înţeleg, omule! Ce nu-ţi convine? Ai în faţă un viitor frumos şi tu

eziţi? Nici un pic de entuziasm!... Să nu spui că sunt om rău, te las să te gândeşti până mâine la ora 10.

— De ce până la ora 10? Artur se agăţa de o speranţă.

— La ora 10 trebuie să confirm tovarăşului Iorgulescu că poimâine pleci la noul serviciu. Ştii cum e şeful!

— Acordarea dreptului de a primi sau refuză, a unui timp de meditaţie este un drept uman. Cred că se poate discuta aşa ceva şi cu tovarăşul Iorgulescu. Auzul numelui lui Iorgulescu îl enervă pe Artur.

— N-ai decât! Eu ţi-am comunicat hotărârea şi tu ştii că este irevocabilă. Nu te poţi juca.

— Ştiu că unii oameni au situaţia fericită de a nu le păsa de adevăr şi înlăturând prietenii, preferă linguşitorii şi părerile lor servile...

— Nu înţeleg la ce te referi. Eu am terminat. Poftim plicul. Iamandi rămase cu mâna întinsă. Artur se făcea că nu-l vede. Îşi revenise din primul şoc.

— Mi-aţi dat un răgaz până mâine. Vă rog să mă păsuiţi până la ora 10 şi în chestia cu plicul, deoarece răspunsul meu va fi scurt: da sau nu! Devenise agresiv.

— Sincule, nu te juca! Nu fă pe grozavul! Din partea mea fă cum vrei. Chibzuieşte bine!

Artur se ridică să plece.

— Mai e ceva. S-a hotărât, având în vedere că postul tău rămâne liber, se şterge din schemă de la 1 august. Pură economie.

Artur se opri o clipă. Iamandi nu avea aici nici o vină. Ştia acest fapt. Simţea însă că nervii nu-l mai ţin şi nu vroia să-l jignească. Prea erau toate cusute cu aţă albă ca să-l determine să plece din Bucureşti, cât mai departe de Roxana. „De ce nu au ales Patagonia!”

Întoarse spatele şi ieşi din biroul lui Iamandi fără să salute. Avea pumnii strânşi. În loc să plece din clădire se dusese la biroul lui Iorgulescu, un etaj mai sus. Secretara îl privi curioasă. Nu aştepta pe nimeni şi mai ales un tânăr aşa de drăguţ.

— Tovarăşul?

— Vreau să vorbesc cu tovarăşul Iorgulescu.

— Nu se poate. În ce problemă? Şi nici nu este aici. Artur o privea stăruitor.

— Vă rog să, mă înscrieţi pentru mâine la audienţa. Sunt Artur Sincu.

Răsuflă mulţumit că nu-l găsise pe Iorgulescu. În starea în care se afla era capabil să nu-şi păstreze controlul vorbelor sale.

Afară, în stradă, i se păru prea cald. Nu avea tăria să meargă la redacţie, unde probabil Brezeanu informat de „înaintarea" să se pregătea să-l serbeze. Preferă să meargă acasă, să fie singur, să analizeze marea cotitură a vieţii lui.

Toate veniseră peste el cu o mare repeziciune şi se petrecuseră doar în două luni, de când o cunoscuse pe Roxana la Snagov, iar în ultima săptămână evenimentele porniseră înainte cu o viteză uluitoare.

Ajuns acasă, încearcă să doarmă. Nu reuşi. Se sculă pentru a concepe un memoriu. Încercă telefoanele unor prieteni pe care nu-i găsi. Caută în agendă numele unor prieteni de-ai tatălui lui cu situaţii politice înalte, pe care nu-i văzuse de peste zece ani, cu gândul să le solicite a doua zi un sprijini, un sfat.

Aştepta telefonul Roxanei cu o durere acută în lut corpul. Îl frământau gânduri sumbre. Începu să vorbească tare. „Iorgulescu ăsta se comportă feroce. Face, cu dibăcie diabolică, o mişcare pe tabla de şah pentru a mă da mai. Pe mine să mă vadă, bine merci, în Transilvania şi la Praga, iar pe

Roxana la Snagov şi Roma. Oare de ce? Ce interese îl mâna la asemenea hotărâri?

Ce trebuie să fac? Pot trăi fără Roxana? Nu! Pot admite că libertatea şi individualitatea mea să fie în aşa hal terfelite? Nu!

Dacă refuz, ce fac? Primo, rămân fără serviciu. Duo, pe

Roxana tot o vor duce la Snagov şi vor amâna căsătoria noastră. Fără serviciu, am dreptul uman să o fac nefericită pe Roxana, care-mi este atât de dragă, şi care, culmea, mă crede grozav? Ce să-i spun? Cum să ieşim din această situaţie încâlcită? Ce hotărâre vom lua împreună în noaptea aceasta? Poate altul în locul meu s-ar bucura de situaţiile ce mi se pun pe tavă. Pentru mine nu-i decât o pedeapsă. Se poate ca norocul mult aşteptat, să fie ghinion?

În concluzie, fie ce-o fi, răspunsul meu va fi negativ. Pentru nimic în lume, aur, diamante sau putere, nu renunţ la Roxana!”

În cele din urmă, liniştit şi stăpân pe simţurile lui, aşteptând-o pe Roxana sau chemarea telefonului ei, adormi; visă:

„Dora, a cărei frumuseţe întrecea pe a celor mai frumoase fete, a cărei perfecţiune speria şi uimea oamenii, nu reuşea să găsească un bărbat corespunzător calităţilor ei. Îngrijoraţi şi speriaţi părinţi ei consultară pe marele preot, care îmbrăcat în albastru şi în spate având flăcări le spuse că numai dacă o vor izola pe o insulă anume, acolo ea îşi va găsi un bărbat. Căzură de acord şi o duseră pe Dora pe insulă pe care o ştiau părăsită.

Pe insulă Dora adormi. Purtată de un vânt uşor o barcă se apropie de insulă. În ea se afla Hanumat. Se făcuse noapte. Hanumat coborî pe insulă şi se aşează lângă Dora, care nu-l putea vedea din cauza întunericului. Îl acceptă fiindcă preotul îi spusese că va veni lângă ea viitorul ei bărbat. Preotul o avertizase că dacă-l va vedea ziua îl va pierde pentru totdeauna. Hanumat venea seara şi pleca dimineaţa. Petrecură astfel multe nopţi minunate. Dora era fericită, iar Hanumat vrăjit. Dar ea nu mai putea răbda să nu-l vadă la faţă pe Hanumat. Se duse în taină la mama ei, care-i dădu o lampă, s-o aprindă noaptea ca să-l vadă, O mamă rea, ca o zgripţuroaică, cu părul despletit, cu scaieţi prinşi în păr.

Dora îşi ascultă mama şi noaptea, după ce făcură dragoste, aprinse lampa şi lumina ei puternică îl trezi pe Hanumat. Hanumat orbi şi suferind se retrase în baraca lui, pornind pe apele, pe care un vânt puternic le umflase făcând valuri puternice.

Fulgere cădeau din cer. Pe mal, Dora implora cerul să i-l aducă pe Hanumat înapoi. Acesta vâslea disperat, în neştire, fără să ştie încotro se îndrepta barca. Urma un blestem de a vâsli continuu şi a rătăci pe ape în întuneric.

Clopotele începură să sune în cer". Era telefonul.

Zbârnâitul strident al clopotului îl trezi pe Artur. Ridică receptorul încă buimac. Roxana vorbea plângăreţ.

— Dragă Artur, e îngrozitor! Nu pot să vin în seara asta; Vestea pe care o presimţise îl aruncă pe Artur înapoi în visul lui, pe valuri şi în furtună. Barca lui Hanumat se răsturnase şi o dată cu aceasta simţea că şi el se prăbuşea, disperat dând din mâini neputincios, spre fundul lacului. N-am găsit actele pentru primărie şi când le-am cerut, am crezut că se sfarmă cerul. Am suportat un scandal monstruos. Sunt disperată. Acum sunt păzită şi închisă şi în camera mea. Situaţia a devenit aici imposibilă, ambiguă şi diabolică. Crede-mă, sunt la capătul puterilor! Nu înţeleg ce vor ai mei şi ce este cu mine. Dacă ai fi lângă mine aş fi tare. Ai mei mă obligă să merg cu ei într-o vizită. Nu vor să mă lase nici să plec, nici să rămân acasă. Spune-mi ce să fac? Ce să facem? Sunt derutată. Nu-i altă soluţie, cred, decât să amânăm o zi întâlnirea noastră. Spune-mi ce să fac?

Artur simţea un gol în stomac. Era ca şi când ar fi primit, ca la box, o lovitură în plex.

— Roxana, nu se poate! Trebuie să te văd cu orice preţ! Pe seară. La noapte. E urgent. Sunt şi eu prins într-o capcană. Sunt şi eu întors pe dos, prins în cleşti.

— Cum? Nu e posibil! Nu au dreptul să se atingă de tine!

— Şi încă cum, cu cleşti de aur! Roxana, hai să

hotărâm, cum facem să ne vedem, altfel timpul va fi împotriva noastră. Vin cu maşina, intru la tine, te car pe sus. Fie ce-o fi. Suntem majori. Avem dreptul să ne hotărâm destinul.

— Artur, nu se poate! Vor strica poate totul.

— Bine, am hotărât că nimic nu ne va despărţi. Fără tine acum vom fi pierduţi.

— Ce s-a întâmplat?

— Simplu. Mi se oferă un post mare, la o redacţie, la 400 de kilometri.

— O, nu!

— Da, eu acolo şi tu la Roma.

— Îngrozitor!

— Roxana, hotărăşte-te! Nu avem timp de pierdut.

Urmă o tăcere. Artur deduse zbuciumul Roxanei.

— Artur, ai dreptate. M-am hotărât. Mă prefac că sunt cuminte, de acord cu ei şi după ce mă întorc acasă, pe la orele zece, ies în stradă. Te rog aşteaptă-mă la locul nostru din Piaţa Aviatorilor.

— Bine Roxana. Voi fi acolo de la orele nouă. Câtă durere şi stări imposibile există în lume!

— Vin cu orice risc. Te iubesc Artur! Te iubesc!

Punând receptorul în furcă lui, Artur trăi singurătatea intensă, aceea a unui laş, sau a unui neputincios în faţa primejdiei. Se compară cu Ottero din romanul lui. Oare nu era chiar el Ottero? Sau Hanumat vâslind orb pe valurile vieţii în plină furtună?

Raza de lumină ce-i putea călăuzi barca, prin subteranele spiritului, nu putea fi decât prezenţa vie a Roxanei.

6

VIZITA PE CARE IORGULESCU O

hotărâse s-o facă împreună cu Roxana era prevăzută să aibă loc la familia Sărăţel, la părinţii lui Horia, vizită plănuită de mult, ce avea un singur scop, organizarea călătoriei Roxanei la Roma, unde se afla Horia.

Gheorghe Sărăţel lucra cu Iorgulescu, însă la o altă secţie, la cea economică. Erau vechi şi buni prieteni şi gândeau să întărească prietenia prin alianţa căsătoriei copiilor lor. Se gratulau reciproc şi se şi vedeau cuscri. Stabiliseră să le cumpere o vilă într-un cartier ferit de aglomerarea: oraşului. Considerau că Roxana şi Horia constituiau perechea potrivită, având toate posibilităţile şi mijloacele de a fi fericiţi. Horia lucra la Externe şi, în urmă cu zece zile, plecase la Roma unde avea să rămână aproape o lună, de aceea Iorgulescu cu Sărăţel prevăzuseră ca Horia s-o aştepte pe Roxana şi pe mama ei, la Roma. Dacă lucrurile aveau să meargă bine atunci nunta urma să se desfăşoare în luna septembrie. Iorgulescu, din cauza lui Artur, se grăbea. Sărăţel nu vedea nici un obstacol. Ceva mai bun pentru Horia nu găsise în cercul lor de prieteni sus-puşi.

Horia avea aceeaşi vârstă cu Artur. Era însă mai mic şi plăpând că statură. Trecea printre colegii lui drept un om al eleganţei şi politeţei. Urmase ştiinţele juridice şi ocupa în minister un post în biroul cu jurisdicţia internaţională. I se prevedea o strălucită carieră diplomatică. Sărăţel aprecia că alianţa cu Iorgulescu avea să constituie baza unui succes sigur pentru Horia.

Până a-l cunoaşte pe Artur, Roxana îl considerase pe Horia prietenul devotat. Şi nu greşise, deoarece Horia fusese amabil şi prezent întotdeauna. Venise deseori la Snagov, cu părinţii sau invitat numai el — şi odată. Împreună cu părinţii, petrecuseră vacanţa la mare. Horia Sărăţel, continuu în anturajul Roxanei, spera într-o legătură mai decisă şi era încurajat, în acest sens, de Iorgulescu. Tânăr, simpatic, plăcut, elegant, comod ca prieten, se manifesta însă ezitant, cameleonic şi prea

docil şi supus hotărârilor părinţilor lui. Faţă de Roxana se purta cu o atenţie uneori exagerată, fiind intimidat în prezenţa ei.

Ca orice băiat singur la părinţi, fusese răsfăţat, devenind în societate capricios şi pretenţios. Urmând îndeaproape îndemnurile lui Sărăţel şi ale relaţiilor lui, se trezise într-o situaţie care-i dădea o poziţie deosebită în societatea tinerilor şi a tinerelor în care trăia.

Roxana se amuză de „fumurile" de om politic şi deşi-l considera bun prieten, bun dansator, comod şi ascultător, avea pentru el sentimente de jenă, de silă, de îngăduinţă şi nepăsare.

Cunoştea intenţiile celor două familii dar le luase în derâdere neputând să-şi imagineze viaţa alături de Horia. Horia, credea însă că o iubeşte. Era singura fată „de condiţie", în preajma căreia se afla cel mai des. Nu se pricepea să-şi analizeze şi exteriorizeze sentimentele şi nici pe ale altora să le înţeleagă! Lua lucrurile aşa cum i se înfăţişau având o încredere deplină în cele impuse de părinţii lui.

Trecuse de ora zece şi jumătate şi în noapte, obosit şi chircit în Fiatul său, Artur pierduse răbdarea să o aştepte pe Roxana. Sosise la locul stabilit, în Piaţa Aviatorilor, la orele nouă şi cele două ore care trecuseră i se părură secole. Cu cât treceau minutele simţea că va porni spre casa Roxanei forţând tot ceea ce i-ar fi stat în cale. Se vedea în situaţia de erou literar. Raţiunea îi arăta că trebuia să mai aştepte cel puţin până la miezul nopţii. Dacă nu mai depindea acum de Iorgulescu, socotea el, putea să facă orice nebunie.

Iluziile fericirii, erorile umane, ignoranţa şi răutăţile pe care începuse să le simtă în jurul lui îl făceau pe Artur să judece că aşa probabil începea nebunia.

Îl înfuria faptul că spiritul omului era astfel conceput că prefera în viaţă îndestularea adevărului, umilirea supunerii, cutezanţa libertăţii, servilitatea personalităţii.

Constata cum devin mai puternice decât libertatea lui prejudecăţile şi răutăţile, în faţa cărora se afla neputincios. Nu-i era frică de viitor. Din contră, găsea resurse psihice să considere că va reuşi s-o facă fericită pe Roxana şi că va izbândi să pornească la o viaţă nouă, chiar dacă pentru început îi apărea nesigură, anevoioasă, aproape imposibilă de prevăzut cum avea să se desfăşoare în încleştarea pornită cu mai mării pe linie de partid.

Aproape aţipise sprijinit cu braţele pe volan, când o zări pe Roxana traversând şoseaua. Într-o mână ţinea un mia geamantan şi în cealaltă un pardesiu. Artur sări din maşină şi-i ieşi în întâmpinare. Roxana! îl văzu şi începu să alerge către eL Lăsă jos geamantanul şi-i sări de gât.

— Artur! Am venit. Pentru totdeauna.

— Roxana! Ce fericit mă poţi face!

Teama, îndoiala, tristeţea, slăbiciunea îi dispăruseră.

Suiţi în Fiat, rămăseseră câteva minute îmbrăţişaţi, căutându-se şi sărutându-se.

Roxana îi povesti ce zi îngrozitoare, imposibilă, a avut. A trebuit să meargă, silită cu forţa de părinţii ei, la Sărăţel, la cină. Atât pe drum cât şi la întoarcere a trăit un coşmar monstruos. Numai că nu a fost pălmuită de tatăl ei. Din dragoste! Încăpăţânarea şi furia, lui deveniseră feroce. Se simţea trădat.

În nici un fel nu vroia să audă de Artur şi nici nu accepta ca ea să rămână în Bucureşti pe timpul vacanţei. O implorau, o obligau, o forţau, să plece la Roma, cu mama ei, peste cinci zile, iar a doua zi ar fi trebuit să se ducă la Snagov, pentru a nu-l mai vedea pe Artur. Tatăl ei avusese accente de furie sălbatică care o speriaseră pe Roxana. Îl ura. El îi argumenta că din dragoste pentru ea se gândea numai la viitorul ei, trecea nepăsător, prea dur, peste libertatea şi sentimentele ei. Roxana îi spusese că se omoară dacă o sileşte să se despartă de Artur, că nu concepe alt bărbat şi, în nici un caz, pe Horia Sărăţel.

Inutil. Iorgulescu rămânea surd, neînduplecat.

„Mai bine moartă decât să nu mă asculţi şi să te duci la Sincu”, îi răspunsese cinic tatăl ei, ca o concluzie, încuind după el uşa dormitorului în care Roxana, trântita pe pat, plângea de disperare. Îşi vedea ameninţată situaţia de om politic.

Toată cearta durase până aproape de orele 11. Noroc că Roxana avea şi ea o cheie a dormitorului. Strânsese repede ce-i fusese mai la îndemână şi reuşise să iasă în fugă din casă. Dacă nu-l găsea pe Artur în maşină venea pe jos la el acasă sau oriunde, numai să nu-şi mai vadă părinţii.

— Artur! Acum s-a terminat. Nimic şi nimeni nu ne mai poate despărţi. Suntem unul.

— Unul din noi trebuia să rupă lanţurile. Dacă nu veneai nu ştiu de ce aş fi fost în stare!

— Oare ce am făcut să fim atât de surghiuniţi şi să ne facă să ne simţim vinovaţi? Vinovaţi fiindcă ne iubim! Este dragostea noastră ceva în afara legilor naturii sau a celor sociale?

Fu prima noapte când Roxana rămânea la Artur. Se comporta ca un copil fericit. Când se urcă lângă el, în pat, tremura de bucurie şi emoţie.

— Cât am aşteptat clipa asta — îi şoptea la ureche lui Artur, lăsându-se mângâiata şi sărutată — să fim împreună, ca soţia ta, fără griji!

„Fără griji” se întreba Artur, în mintea căruia, raţiunea îl chinuia, cu grijă zilei de mâine. Roxana îl simţi preocupat.

— Nu te mai frămînta. Iubirea mea este totul, şi pentru tine şi pentru mine. Fii sigur că nu mă va înfrânge nimeni.

Pentru Roxana noaptea fu aşa cum o visase de când începuse să gândească dragostea ca o femeie. Pentru Artur fu mai mult sălbatică nedorind să mai apuce zorile.

Abia adormiseră că telefonul, de care se temea Artur, zbârnâi strident. Plictisit, conştient că la acea oră nu avea

să aducă veşti bune, ridică receptorul. Era secretară de la redacţie.

— Tovarăşul Brezeanu te roagă să vii la redacţie. Te-a căutat disperat până acum, de trei ori, tovarăşul Iamandi. E ceva urgent.

— Iamandi! Da. Da. — Artur o privi pe Roxana, care dormea liniştită şi fericită cu părul ei blond răvăşit pe pernă. — Bine, la 10 sunt la redacţie.

— Nu poţi mai repede?

— În nici un caz. Nu arde nimic. Iamandi poate să aştepte. Dacă sună trimite-l la dracu... Ba, nu, lasă că vin şi-l trimit eu. Îţi mulţumesc. La revedere.

Aşează receptorul în furcă lui şi se ridică din pat, ducându-se în bucătărie să pregătească micul dejun. Când se întoarse cu cafeaua, Roxana se trezise. Îl căutase speriată şi acum îl privea fericită.

— Iată prezentul şi viitorul meu soţ!

— Un soţ care trebuie să plece să-şi caute o slujbă.

— Aşa curînd?

— Trebuie să mă duc, să lămuresc situaţia creată.

Discutaseră ca Artur să renunţe la oferta lui Iamandi şi să caute o nouă slujbă — Tu rămâi acasă iară eu mă întorc în două-trei ore.

— Te aştept Artur, oricât, te aştept. Vino însă repede.

7

BREZEANU AFLASE NOUTĂŢILE de la Iamandi Forţu. Primise şi o copie după scrisoarea cu detaşarea lui Sincu şi hârtia cu reducerea postului său. Nu fu deloc mulţumit. Nu-i plăceau schimbările rapide, încercă să protesteze, să susţină menţinerea postului în schemă. Întâmpină însă o rezistenţă care-l făcu să bată în retragere.

Când Sincu intră la Brezeanu, acesta vorbea la telefon, chemat de Iamandi.

— Este intolerabil, îi spunea acesta atât de tare încât auzea şi Artur, că oamenii din redacţia ta nu vin la oră programului. De trei ori m-a chemat tovarăşul Iorgulescu să mă întrebe ce e cu Sincu. E furios pe dumneata. — Lui Artur i se făcu milă de Brezeanu, văzându-l cum tremură. — Cu el să nu glumeşti!

— Pe mine! Tovarăşe Iamandi, nu am nici o vină. La noi se lucrează şi după-masă, o ştii bine! Te rog, fii înţelegător, nu pune paie pe foc la tovarăşul Iorgulescu! Doamne sfinte! Dar uitaţi că a intrat pe uşă acum şi Sincu. Vi-l dau la telefon. Se întoarse către Sincu, care stătea în picioare cu un zâmbet acru-vesel. Brezeanu acoperise cu palma receptorul — tovarăşul Iamandi e la telefon. Te caută disperat. Unde umbli omule? Fii atent.

— Uite ţi-l dau. — Vorbeşte o dată!

— Ce atâta grabă, maestre? ironiză Artur, dispus la harţă.

— Las-o dracului de treabă! Uite, na, vorbeşte o dată la telefon! Aşteaptă Iamandi.

Artur ocoli biroul şi luă calm telefonul în mina. Se uită din nou cu milă, la Brezeanu care-şi ştergea nervos ochelarii.

— Bună dimineaţa, tovarăşe Iamandi!

— Domnule, de ce nu eşti la redacţie?

— Am înţeles că intru în concediu.

— Lasă glumele! Când pleci la noul post?

— Numai după ce vorbesc cu tovarăşul Iorgulescu

— Ce spui! Ce-s vorbele astea?

— Cred că aţi auzit bine. Brezeanu îşi pusese ochelarii pe nas şi-l privea zăpăcit. — Da! După ce vorbesc cu tovarăşul Iorgulescu. Artur făcu cu ochiul lui Brezeanu.

— Dar e un ordin ce ţi-a fost dat, nu-i o temă literară.

— Nu mi-aţi dat nimic! E la dumneavoastră.

— Ascultă bine, nu te juca cu focul!

— Îmi pare rău, nu vreau să vă supăr, o asemenea intenţie nu am, dar, deşi mă onorează, nu pot primi această avansare. Sunt alţii mai demni decât mine.

Iamandi rămăsese tăcut la telefon, în timp ce Brezeanu îi şoptea disperat lui Sincu: „Ai înnebunit, omule, nu te grăbi în viaţă. Ăştia sunt mai tari decât tine”.

— Atunci, înseamnă că refuzi o sarcină atât de importantă şi presantă, reluă Iamandi, de data aceasta mai calm, convorbirea la telefon.

— V-am spus că răspunsul meu definitiv vi-l dau, numai după ce mă întreţin cu tovarăşul Iorgulescu. De la dumneavoastră am trecut la dânsul, la birou şi am cerut să fiu primit în audienţă. Ceea ce vă rog este să nu mă înţelegeţi greşit şi să nu consideraţi că am intenţia să vă supăr. Aici este, la mijloc, şi o problemă personală.

— Atunci, ce să-i spun tovarăşului Iorgulescu? Aşteaptă să-i comunic când pleci. El furios că nu este ascultat.

— Vă rog spuneţi-i că doresc o întrevedere personală cu dânsul, atât, şi nimic mai mult, că atâta timp cât nu-l văd, nu primesc nici un ordin. Nu sunt soldat, ci un intelectual al timpurilor noi. Sincer, prieteneşte, de plecat în Transilvania, mi-e imposibil acum.

— Bine! Te priveşte. Eu nu am nici un amestec aici: La revedere!

Pe Iamandi îl amuza, în fond, toată această situaţie, simţind că la mijloc plutea un mister mai important decât ocuparea postului liber de redactor şef adjunct.

Artur îi restitui telefonul lui Brezeanu, care tot timpul se foise pe scaun, privindu-l mirat pe Sincu, neînţelegând mare lucru din convorbirea lor la telefon.

— Nu pricep ce vrei. Ordinul cu numirea ta e la mine şi tu refuzi!

— Ordinul e o copie a unor intenţii rele.

— În copie, da... Apoi mai am unul, original, în care se reduce din schemă postul tău. Ce faci? Ce ai de gând? Îţi dai seama că rămâi pe drumuri?

— Colaborator al revistei tot rămân. Sper! Dar nu despre aceasta e vorba acum. Tovarăşe Brezeanu, mi-aţi spus că-mi sunteţi prieten. Vă menţineţi sentimentele?

— Mda! Ce vrei? Bani! Un alt post nu am, iar relaţiile mele sunt slabe.

— Nu. Aprobaţi-mi o cerere de concediu. Artur scoase din buzunar o coală de hârtie, pe care scrisese acasă cererea concediului de odihnă.

— Ce-s nebun? Ce mă fac după ce se reduce postul tău? Cine-ţi plăteşte concediul întreg? Cu tine, văd, nu-i de joacă!

— Nu vă cer bani. Doar un răgaz de libertate. Nu voi cere niciodată banii de concediu.

Brezeanu se frământa în scaun.

Artur înţelese că-i cere prea mult.

— Atunci aprobaţi-mi doar cele cinci zile cât mai am dreptul să lucrez în redacţie, până la desfiinţarea postului meu. Vreau să fiu liber şi disciplinat. Uite, scrieţi aici, „de acord, cu cinci zile”.

Brezeanu ezită. Se simţea prins într-o cursă sentimentală. Era de acord cu Sincu şi nu vedea de ce nu i-ar face hatârul, fiind legal. Simţea însă că face o prostie, pe care, avea s-o regrete mai târziu. Într-o pornire de simpatie şi curaj scrise pe cererea lui: „De acord, cu cinci zile” şi semnă.

— Asta înseamnă că…

— Înseamnă că în aceste cinci zile voi încerca să lămuresc penibilă şi scandaloasa situaţie în care am fost aruncat. De aceea vreau să fiu liber. Vă mulţumesc! Plec acum. Vă promit să vă informez de cele ce voi face. Dacă aveţi nevoie de mine, sau aflaţi dumneavoastră ceva noutăţi, ştiţi telefonul meu de acasă.

— Sincule, asta e! Noroc…

De la secretariatul redacţiei, Arthur chemă pe secretara lui Iorgulescu, întrebând-o dacă are un răspuns pentru el. Răspunsul sec, negativ, al secretarei, fu ceea ce aştepta.

Îşi luă rămas bun de la colegii din redacţie şi porni în grabă spre casă unde-l aştepta Roxana. O găsi făcând ordine. Se priviră. Începură să râdă şi se îmbrăţişară.

— Ce-ai făcut? îl întrebă ea, înghesuindu-se pe un fotoliu în biroul său, privindu-l cu un aer de posesiune.

— Ceea ce ai făcut şi tu! Adică am refuzat să plec din Bucureşti.

— Şi cu serviciul?

— Cam ceea ce ai făcut şi tu. Mi-am luat concediu şi voi căuta un altul.

— Ura! Suntem liberi, Artur. Liberi!

Avură o zi fericită. Singuri, fără griji, fără telefoane şi sarcini de serviciu. Artur o invită să ia masa în oraş. La prânz, la „Minerva”, seara hotărând să rămână acasă, să fie noaptea cât mai lungă.

Artur părea şi el cuprins de fericirea senină a Roxanei deşi, din când în când, problema viitorului îi apărea în faţă, într-o negură ceţoasă, apăsătoare. A învinge nu însemna şi a înţelege. Descoperea însă la Roxana calităţi nebănuite înainte, care-i umpleau sufletul de o mare speranţă în viitor. Era capabilă de sacrificiu. Nu-şi pierdea curajul şi nu-şi făcea iluzii incomode. Vroia să fie cu Artur, atât. Inventă soluţii. Făceau planuri. Stabileau date pentru obţinerea actelor şi grăbirea căsătoriei lor. Îşi propuneau un concediu de nuntă la mare şi la munte, începură să calculeze şi ce sume de bani aveau nevoie. Alcătuiseră şi o listă a prietenilor credincioşi, a rudelor care-i putea ajuta sau a relaţiilor la care trebuiau să apeleze.

Se despărţiră dimineaţa, Artur pornind pe la diferite redacţii, pentru solicitarea unui post liber şi pentru a preda două articole. Urma să treacă şi pe la Consiliul Popular să vadă când pot programa cununia.

Roxana, după plecarea lui Artur, adormi din nou, fericită cu gândul ce să gătească pentru prânz, la primul lor prânz în doi, pregătit numai de ea. Se trezi auzind

zgomot de chei în uşa, de la intrare. Se uită la ceas. Era zece dimineaţa. Artur plecase doar de o oră. „S-a întors, gândi ea fericită, ca să mă revadă”. Auzi uşa deschizându-se şi voci de bărbaţi. Tresări neplăcut. Ceva nu era în regulă. Rămase nemişcată în pat ţinându-şi de emoţie răsuflarea. Auzi apoi uşa de la birou deschizându-se.

Coborî din pat vrând să se îndrepte spre birou. Rămase în picioare deoarece se deschise brusc uşa. Se sperie. Se trezi în faţă cu un bărbat voinic ai cărui ochi negri, adânciţi sub două sprâncene stufoase, o priveau sălbatic. O imagine din filme.

Nu văzuse niciodată un asemenea chip de om decât în filmele de groază. În spatele lui zări încă doi oameni care umblau prin birou. Uriaşul se opri contrariat, în pragul uşii, la rândul lui, surprins neplăcut. Pentru un moment doar. Începu să rânjească amuzat. Mâinile ca lopeţile se întinseră spre Roxana.

— Veniţi încoace! strigă uriaşul.

Şi ceilalţi doi, care vârâră capul în spaţiul uşii dormitorului rămăseseră surprinşi, oarecum nedumeriţi de prezenţa ei.

— Ia uitaţi ce puiculiţă găsim aici! Ha! Ha! Cine eşti? Ce cauţi aici? Vocea uriaşului era răguşită, de tabagist notoriu, şi aspră.

Roxana înlemnise. Nu înţelegea nimic din ceea ce vedea. Îşi dete seama că nu erau hoţi. Îşi reveni încet.

— Ce căutaţi voi aici? Cine sunteţi? Cine v-a permis să intraţi? Încerca să fie energică, dar vocea îi era slabă, neputincioasă, lipsită de forţă şi convingere.

— Are glas puicuţa! Namilă de om intră în dormitor, îndreptându-se spre Roxana — Roxana fu cuprinsă de panică. Ai auzit bine. Cine eşti tu, fă, puişor? Ce cauţi tu aici la Sincu? Eşti gagica lui sau curvă plătită? Hai repede!

Roxana simţea că roşeşte toată. Îşi dete seama că era îmbrăcată doar în cămaşa de noapte, scurtă, decoltată şi

transparentă.

— Vă rog să ieşiţi afară! Era revoltată.

— Noi? Dacă nu spui repede ce cauţi aici, te învăţ eu minte! Namila înaintă. Roxana intră în panică.

— Afară! Ajutor!

O lovitură aspră, dură, dată cu dosul palmei de către bărbatul ce înaintase continuu, o aruncă pe spate în pat.

— Aşa? Bine! Puicuţo! Să taci din gură şi să spui tot! Dacă nu... Ce, numai pe Sincu îl fericeşti? Să-mi arăţi şi mie ce poţi! Ai, ridică picioarele sus!

Începuse să se descheie la haină şi la pantaloni.

Pentru prima dată în viaţa ei Roxana trăia sentimentul groazei, al furiei şi deznădejdei, umilinţei şi al nebuniei. O durere pricinuită de palma primită o paralizase.

— Nu! Ajutor! Vocea ei era însă slabă. Începuse să se zbată, trăgându-se spre marginea patului.

— Stai, doar un pic. Ha! Ha! Sau vorbeşti? Cine eşti?

— Bestie! Simţi sângele pe nas, ce se ivise în urma loviturii, prelungindu-se pe obraz, amestecându-se cu lacrimi. Nu-şi putea închipui situaţia groaznică în care se afla. Disperarea îi dădu curaj. Se ridică în genunchi şi încercă să lovească, să zgârie. Fu trântita la loc în pat, făcând-o, aproape să-şi piardă cunoştinţa.

— Uite curvă, are ghiare! Gata, ori spui tot, ori te...

— Serafim, încetează! Imediat! Potoleşte-te! Era unul dintre ceilalţi doi bărbaţi care intrase în dormitor. Las-o în pace! Ai altă treabă aici şi treci imediat la lucru înapoi, în birou. Imediat! Ai înnebunit?

— Ce, doar un pic — nu vrea să spună cine e şi ce caută aici.

Roxana profită de momentul de ezitare al namilei, ai cărei ochi începuseră să strălucească ameninţători şi barbari, se răsuci în pat, se dădu jos şi, mai mult târându-se, plângând, sughiţând, se refugie în baie, încuind repede uşa după ea. Se prăbuşi lângă uşă, leşinând de spaimă.

Când îşi reveni în jurul ei se făcuse linişte. Ascultă atentă la uşă. Nu auzi nimic. Nu-şi dădea seama cât timp rămăsese pe jos leşinată. O cuprinsese frigul. Tremura. Plângea cu sughiţuri, de spaimă, de umilinţă, de groază.

— Artur! Unde eşti, Artur? Se duse la oglindă şi se uită la figura ei palidă, speriată. Se spălă de sângele prelins şi uscat pe obraz. Îmbrăcă un halat de-al lui Artur. Se duse din nou la uşă. Ascultă. Linişte. O deschise încet, cu grijă, cu frică şi intră în dormitor lăsând uşa deschisă pentru a reintra în baie la nevoie. Era singură. Se speria însă când văzu cum arăta dormitorul. Răscolit, răvăşit, dulapurile deschise, hainele aruncate pe jos Cu paşi de pisică, cu inima bătând să-i sară din piept, se îndreptă spre birou a cărui uşă era deschisă. Cei trei plecaseră, dar în urma lor lăsaseră acelaşi dezastru. Se repezi spre uşa de la intrare şi o blocă. Apoi se întoarse în dormitor şi începu să plângă. Avea o acută nevoie să-şi descarce nervii. Nu înţelegea ce se întâmplase. Vis nu fusese, deoarece trecerea celor trei prin apartament şi roşeaţa palmelor primite erau mărturii concrete. Se petrecuse ceva groaznic. Probabil îl căutaseră pe Artur. De ce? De ce? Nu înţelegea. Se chinuia. Îl dorea pe Artur. Era singurul care-i putea explica şi care ar fi reuşit să o liniştească.

Se uită la ceas. Era aproape ora două. Şi nici un telefon de la Artur. O cuprinse din nou spaima, frica, groaza.

Aşteptarea, nesiguranţa şi singurătatea în dezordinea apartamentului, jignirile pe care se miră cum le suportase, luau amploare emoţională în scurgerea timpului şi-o făcură pe Roxana să fie cuprinsă de teamă, de disperare şi de o panică cumplită.

Căută pe biroul lui Artur agenda în care el avea numerele de telefoane. Dădu telefon la redacţie. Acolo nu se ştia nimic de soarta lui Artur decât că plecase în concediu pentru cinci zile. Încercă, la întâmplare, la telefoanele unor scriitori, despre care auzise de la Artur că-i erau prieteni. Nimeni nu ştia ceva care s-o

liniştească.

Petrecu noaptea într-un adevărat coşmar. Artur cu mâinile lui o sculptase în statuie de carne. Simţea că nu mai este un grăunte de nisip şi de praf cu identitate incertă. Fiecare braţ, picior, coapsă sau sân, nu mai erau o iluzie golită de orice spiritualitate şi senzualitate.

Artur o făcuse să uite trecutul şi graţie dragostei lui să trăiască. Dar, această fericire, această plenitudine, această descoperire de sine sub privirile lui calde, păreau că se sfărâmau în noaptea singurătăţii care urmase după plecarea lui Artur. Nu primise nici un telefon, doar mătuşa lui, întrebase dacă Artur avea nevoie de ceva. Nu mâncase nimic, de la plecarea lui Artur. Stătuse ghemuită în pat, uitându-se la telefonul care tăcea.

Avu vise îngrozitoare. Se trezi de mai multe ori noaptea aşteptând şi dorind să-l vadă pe Artur. Nu înţelegea ce se întâmplase.

Dimineaţa începu să judece ce ar putea face. Îşi aduse aminte de unchiul ei, judecătorul Marius Troianescu, care deşi nu era în bune relaţii cu tatăl ei, întotdeauna îi arătase o afecţiune caldă. Un timp, cât Iorgulescu nu ajunsese atât de mare şi orgolios, Marius Troianescu, venea zilnic la ei acasă pentru nepoţica lui. El nu avea copii şi o trata pe Roxana ca pe propria lui fiică.

Ieşi în stradă, cu frică, tremurând, opri un taxi şi se îndreptă spre tribunal unde ştia că unchiul ei avea biroul.

Ajunse gâfâind. Urcă scările în fugă. Tremura de nervi.

Secretară, care nu o cunoştea, o rugă să aştepte, judecătorul fiind ocupat într-o şedinţă importantă cu doi Magistraţi.

Roxana aproape ţipă la ea rugând-o să intre şi să o anunţe imediat, fiind ceva de o extremă importanţă. Intimidată, secretara intră la Troianescu în birou. Acesta aflând că venise Roxana, ceea ce nu se mai întâmplase până atunci, întrerupse şedinţa şi veni alarmat după secretară în antecamera biroului lui. De la uşă o văzu pe

Roxana palidă şi tristă la faţă, şi se sperie. O luă de braţ şi o introduse în biroul său, rugându-i pe cei doi magistraţi să vină peste o oră la el.

O aşează apoi, calm, pe Roxana într-un fotoliu.

Roxana izbucni în plâns; un plâns nervos, dureros.

— Roxana dragă, ce s-a întâmplat? Te rog, calmează-te! Uite, un pahar cu apă, bea. Poftim şi o batistă. Ce-i cu tine în halul ăsta? Arăţi ca şi când ai fugit de-acasă şi-ai fi urmărită!

— Aşa este. Am fugit de acasă şi mă terorizează gânduri negre. Unchiule, ajută-mă! De două zile nu a dat nici un semn de viaţă şi nimeni nu ştie ce-i cu el.

— Care el? Taică-tu! Cine?

— Artur!

— Cine-i Artur?

— Soţul meu.

— Soţul tău! Când te-ai căsătorit? Doamne, ce familie! Cum de nu ştiu nimic?

— Nu este încă, dar trebuia să ne căsătorim zilele acestea. Înţelegi?

Troianescu, care era un om cu experienţă, dar şi un burlac convins şi glumeţ de felul său, o privi atent, zâmbind. Înţelegea... El se calmase şi era dispus să glumească cu Roxana.

— Taică-tu ştie?

— Îl urăsc! Din cauza lui e toată nenorocirea mea — căci, sigur, s-a întâmplat ceva.

Troianescu nu-l putea suferi de mult timp, pe Iorgulescu. Răceala dintre ei începuse de la căsătoria Mariei, sora lui, cu Iorgulescu. Fusese împotriva căsătoriei, arătând că Iorgulescu avea un caracter dubios, ce nu era de soţ. La rândul lui, Iorgulescu nu-i iertase lui Troianescu intrigile şi preferase să nu se mai întâlnească.

— Stai cuminte draga mea. Hai, spune-mi totul clar, de la capăt, să înţeleg şi eu mai bine.

— Unchiule, am plecat de-acasă. Probabil, ai mei vor

spune că am fugit.

— Asta mi-ai spus. Dar de ce?

— Îl iubesc, unchiule! îl iubesc. Nu pot trăi fără el. Simt că înnebunesc, nu ştiu unde este, de două zile. Îl cheamă Artur Sincu. E ziarist şi scriitor. Mi-e drag. M-am mutat la el. Am hotărât să ne căsătorim. Şi ieri, percheziţie acasă, scandal. Şi Roxana îi relată pe larg scena la care fusese eroină. De atunci a dispărut. În aceeaşi zi a fost dat afară şi din serviciu.

— Tata, mama, cunosc povestea aceasta.

— Sunt contra lui şi nu înţeleg de ce! Nici nu-l cunosc.

— În sfârşit, asta e treaba lor. E bine că ai venit la mine. Acum eu sunt tatăl tău. Troianescu pricepuse repede întreaga situaţie.

— Unchiule, ajută-mă să-l găsesc, să-l văd, să ştiu ce este cu el, ce a păţit, sigur a păţit ceva.

— Deci n-a venit acasă şi nici n-a telefonat.

— Ţi-am spus. M-am mutat la el. De la el vin.

— Bine, Roxana, bine. Stai calmă! Am înţeles ce mă rogi. Deci Artur Sincu, ziarist. Trebuie să aibă, cred, 28 de ani. Roxana dădu din cap. Ai noroc că am alături un prieten, un mare procuror, care poate afla orice în câteva minute. Dacă mai vreau ceva îţi dau telefon. Aşteaptă-mă deci aici câteva minute şi vin să-ţi spun ce-am aflat.

Troianescu ieşi din birou. Roxana nu reuşea să-şi stăpânească plânsul. Simţea că o părăsesc puterile. Bău puţină apă. Se ridică în picioare şi se învârti nervoasă prin biroul vast, apăsător datorită culorii maro ce acoperea plafonul şi pereţii. Timpul trecea repede şi avea impresia că unchiul ei o uitase. Tresări când îl văzu revenind. Calm, se duse la biroul său din lemn masiv şi se aşeză în faţa Roxanei, care-l urmărea cu ochii măriţi.

— Unchiule ce-ai aflat? Spune-mi adevărul! Te rog!

— Roxana dragă, să nu te sperii. Poate, şi cred, că nu e nimic grav.

— Cum adică, un accident? E la spital?

— Nu. E altceva. E sănătos, întreg. În sfârşit, trebuie să-ţi spun. A fost reţinut pentru o bănuială de delict politic. S-a găsit la el o hartă suspectă.

— Ce?

— Mai e încă ceva. Ar fi introdus şi răspândit în ţară materiale interzise.

— Cine? Artur? Doamne! Nu pot crede. E o eroare. E imposibil.

— Aşa cred şi eu. Fiind o chestiune de propagandă şi secrete de stat, ar trebui să vorbeşti cu tatăl tău. În câteva minute el poate lămuri totul şi risipi orice bănuială.

— Cu tata! De ce cu el?

— Fiindcă depinde de el. E de domeniul lui. E singurul care poate face ceva repede pentru el, care poate spune dacă e cazul de proces, sau să fie liber. Deocamdată nu e nimic alarmant. Cu cine am vorbit nu poate afirma sau nega dacă în cazul lui Sincu e o problemă de delict politic sau nu. Aşteaptă toţi lămuriri. E de resortul tatălui tău. Mâine el primeşte un raport şi restul depinde de el. Sunt la mijloc nişte anonime urâte.

Roxana îl privea disperată pe unchiul său.

— Tu nu poţi face nimic?

— Roxana, eu pot să-l apăr, asta pentru tine. Am să vorbesc şi cu cel ce-l anchetează. Până la urmă vorbesc şi cu al meu drag cumnat.

— Unchiule, nu mai pot suporta situaţia asta! Aici e ceva la mijloc. Ceva necinstit. O ştiu, o simt, o bănuiesc. Crezi că pot să-l văd?

— În două-trei zile, da. În perioada cercetărilor şi a interogatoriului, nu se poate. Am să încerc tot ce este posibil. Dar repet, tatăl tău poate interveni direct în favoarea lui. Aşa mi-au spus. Un cuvânt de-al lui şi e liber, fiindcă nu e nimic grav. Sunt la mijloc doar nişte anonime. Dacă le iau ca bune durează, dacă le dau deoparte, e liber, înţelegi?

Roxana se ridică. Avea o privire pierdută. Tremura.

Înţelegea situaţia în care se afla Artur. Nevinovat dar învinuit de lucruri grave. Singura lui vină era că o iubea, că nu renunţase la ea, că părăsise totul pentru ea, că renunţase la Praga, la serviciu, că înfruntase pe tatăl ei că vroia să se căsătorească cu ea, să fie împreună. Trăia sentimentul înfrângerii şi al vinovăţiei.

Înţelegea foarte clar adevărul că numai tatăl ei putea face un act de clemenţă, dar cu condiţia ca ea să accepte să renunţe la Artur şi să plece la Roma.

Se ridică de pe scaun.

Troianescu se ridică şi el îndreptându-se spre Roxana să o sprijine să nu cadă, văzând că se clatină. Roxana dădu din mâini.

— Nu! Nu! Mă duc. Mulţumesc, mulţumesc.

Mergând cu spatele ieşi bolnavă pe uşă. Speriat, rămas singur, Troianescu ridică receptorul şi făcu numărul Mariei Iorgulescu.

— Alo! Maria... Eu sunt. Mă, ce-aţi înnebunit? Ce aveţi cu Roxana?

— Ai aflat? A fugit de-acasă. E la un golan!

— Ce golan, mă! Sunteţi nebuni! Răi! E un copil. A terminat cu bine facultatea, e majoră. Ce, nu are voie să iubească? De când hotărâţi voi ce este dragostea? Ce vă amestecaţi aşa brutal în viaţa ei? Aţi devenit tirani!

— Ei, nu-i chiar aşa! E neascultătoare. Noi îi vrem binele şi ea îşi face de cap!

— Ascultă Maria, Roxana a fost la mine. Nu ştiu unde a plecat, dar sunt tare îngrijorat de starea ei! Aţi distrus-o! Ce dracu nu înţelegeţi, că în viaţă se mai schimbă lucrurile? Are şi ea dreptul să aleagă. Voi nici nu staţi cu ea de vorbă!

— Ce, nu-l cunoşti pe bărbatu-meu! Când vrea el ceva nimic nu-i stă în cale. E capabil de orice! Cât despre mine, sincer, sunt de partea ei.

— Maria, lasă-l pe el! El se joacă cu propria lui situaţie.

Abuzează. Tu ce faci. Du-te şi caut-o! Poate e la Artur acasă; Fă ceva, nu rămâne indiferentă!

Troianescu îi explică clar situaţia lui Artur şi starea Roxanei.

Plecând de la unchiul ei, Roxana pricepu că sunt înfrânţi şi că ei îi revenea să-l salveze, cu orice preţ, pe Artur.

Se duse direct la tatăl ei. Intră la el în birou fără să aştepte să fie anunţată.

Acesta citea ziarul şi rămăsese cu ceaşca de cafea în mina văzând-o intrând la el. Aşează ceaşca pe masă şi reluă ziarul. Avu un moment de ezitare văzând cât de schimbată, nedormită, palidă, cu părul răvăşit, cu ochii roşii era Roxana. Un zâmbet acru i se aşternu pe faţă, Rămase indiferent aşteptând.

— Tată! începu Roxana cu o voce tremurândă. Nu pot suporta situaţia aceasta. Fac absolut tot ce vrei, numai scapă-l pe Artur! E nevinovat. O ştii foarte bine! Uite, dacă azi sau mâine, cel mai târziu, el e liber, plec cu mama, joi, aşa cum ai vrut, la Roma. Iorgulescu lăsă ziarul din mină.

— Iar până atunci, mâine te duci la Snagov. Triumfa.

— Unde vrei. Fac tot ce vrei. Atât, un telefon să-i dau, să aflu că te ţii de cuvânt.

— Bine. Am cuvântul tău.

— Da!

Iorgulescu gusta triumful.

— Am să încerc să fac tot ce m-ai rugat, şi tot ce pot. — Era perfid — Cred că voi reuşi, fiindcă mă rogi. Acum du-te acasă şi mâine vine maşina şi te duce la Snagov. Două zile de odihnă nu strică înainte de a pleca la Roma cu maică-ta.

— O, Doamne! Tată! Bine. Dar te rog ajută-l repede! Te rog!

Ieşind din biroul lui Iorgulescu, în secretariat, Roxana simţi că leşină. Se aşează pe un scaun. Secretara se sperie

şi vroi s-o întrebe dacă doreşte ceva, dar privirea învolburată şi plină de îndârjire a Roxanei o opri. Roxana se ridică şi cu un efort plecă.

Ştia că tatăl ei se va ţine de cuvânt. Dar ce chin pe ea! Nu era total lămurită ce făcuse însă avea o mulţumire, ştiind că Artur va fi liber.

Ajunsă în camera ei se trânti pe pat. Avea febră. Slăbită, suferindă, umilită şi înfrânta adormi plângând.

A doua zi acceptă să fie dusă la Snagov. Aveau o vilă confortabilă pe malul lacului. O vilă cu trei dormitoare, două băi, o sufragerie-salon de peste 40 metri pătraţi, o sală de sport şi dependinţele, legate de o bucătărie bine utilată.

Roxana sună toată dimineaţa la Artur acasă în speranţa ca să-l audă. Nu răspunse nimeni. Telefonă mamei sale rugând-o să-i spună tatălui ei că Artur nu sosise acasă, că nu se ţinea de cuvânt şi că nu merge la Roma decât dacă-l ştie pe Artur liber.

O mai rugă să-i înlesnească Iuliei să vină a doua zi dimineaţa la Snagov.

Era conştientă că dacă aude vocea lui Artur nu mai putea să plece la Roma şi de aceea vroia să afle de situaţia lui Artur prin intermediul prietenei ei.

Roxana îşi revenea cu greu din starea de angoasă, disperare şi nelinişte. Suporta greu singurătatea. Simţea că-i slăbise puterile, că ceva în mintea să se zdruncinase. Îi era dor de Artur încât la gândul lui trăia o durere insuportabilă. Îi venea să urle.

Stând pe malul lacului, recapitulând continuu zilele petrecute cu Artur, se hotărî să întreprindă un drum până la insula mânăstirii Snagov. Telefonă administraţiei vilelor solicitând, dacă era posibil, să obţină o şalupă pentru două-trei ore, în vederea plimbării pe lac.

I se îndeplini dorinţa mai repede şi mai lesnicios decât sperase, încât după o jumătate de oră se afla comod instalată, lângă un marinar bătrân, în şalupa cu un

motoraş exterior. Amabil marinarul o întrebă unde vrea să meargă.

— Pe insulă. La mânăstirea Snagov. Vreau să văd biserica.

— Pornim domnişoară. În cincisprezece minute suntem acolo. E frumos acum vara.

Coborând pe insulă, pe pontonul la care acostase cu colegii ei, remarcă, cu tristeţe, că insula nu părea aceeaşi pe care o văzuse cu Artur. Pustietatea ei avea ceva sinistru, trist.

Urcă panta spre biserică, mergând grăbită, mirată că florile se vestejiseră, sperând, absurd, că avea să-l întâlnească pe Artur sau să simtă atmosfera trăită împreună. Intrând în răcoarea interiorului, biserica îi apăru ostilă, rece.

Se apropie de mormântul lui Dracula şi începu să plângă. Se frământa nemaiştiind ce este adevărat şi clar.

Era ea!

— Coborâse în alt timp!

Cine era Artur şi unde era!

Atras de plânsul şi sughiţurile ei de copil îndurerat, din altar, îşi făcu apariţia, târşiind picioarele, un călugăr bătrân, cu părul albit, îmbrăcat sărăcăcios într-o mantie neagră, roasă. Era Dionisie, paznicul mânăstirii, un veritabil călugăr ieşit la pensie, altfel un călugăr învăţat şi umblat mult timp pe la mânăstirea de pe muntele Aţos,

— Vai, domnişoară, ce s-a întâmplat?

Roxana îl privi uimită, neştiind de unde apăruse.

— Aşa tânăra şi necăjită! Nu se poate! E nedrept.

— Părinte! Există dreptate în viaţă?

— Ei fiică mea, — fiecare are dreptate în felul său.

— Părinte, de câte ori vin aici am impresia că am mai fost odată, de mult, în alţi ani. E posibil aşa ceva?

Călugărul se opri lângă Roxana, privind-o uimit. Zâmbi. Dădu din cap.

— Religia noastră şi ştiinţa actuală nu admit aşa ceva,

dar nepătrunse sunt tainele Universului. Nimeni nu ştie ce se întâmplă după ce se deschid porţile morţii, unde pleacă sufletul, în ce sfere suprasensibile se duce. Am cunoscut mulţi călugări învăţaţi în Orient. Unii spuneau că sufletul omului rătăceşte în timp şi apoi revine pe pământ într-o nouă formă.

Universul e mare, nu-i cunoaştem tainele. Noi însă să ne uităm în jur. Suntem oameni făcuţi din carne şi suferinţă.

— Părinte, de ce trebuie să ne chinuim unii pe alţii?

— E în firea omului durerea.

— Părinte, de ce părinţii nu-şi înţeleg copiii?

Călugărul dădu iar din cap a milă.

— Întrebări de acest fel mi-am pus şi eu când eram tânăr; cu timpul, cu albirea părului, nu au mai avut importanţă, viaţa arătându-mi multe alte situaţii şi toate asemănătoare.

— Părinte, e un păcat să iubeşti?

— Nu, fiica mea. E cel mai frumos lucru. Este forma cea mai înaltă a sensibilităţii umane.

— Părinte, poate exista fericire?

— Da, copilul meu, ea stă în dragoste şi adevăr.

— Părinte de ce trebuie să existe atâtea contradicţii în viaţa noastră?

— N-au nici o importanţă dacă omul are un model de existenţă, spre care-şi îndreaptă mereu ochii, sau unul înlăuntrul lui, pe care sigur şi l-a făurit. Şi apoi, nu uita, că naturii îi plac contrariile, căci din ele realizează armonia.

— Mulţumesc, părinte, dar e aşa de departe armonia de liniştea mea sufletească.

Monahul dădea din cap a milă.

Cu lacrimi în ochi, Roxana părăsi biserica simţind-o străină, rea, pagina, ostilă. Artur avea dreptate: orice religie se bazează pe culpabilitate.

Soarele era palid, nu strălucea aşa cum îl văzuse atunci când ieşise cu Artur din biserică.

Reveni la şalupa ei de la pontonul insulei şi se întoarse în tăcere la vila de pe malul lacului. Se încuie în camera ei. „Dacă frumosul, medita Roxana, este obiectul contemplaţiei noastre iar binele o finalitate spre care năzuim, atunci ce rămâne dacă nu ai ce contemplă şi nici pre ce să mai năzuieşti?

Mie, ca femeie, îmi rămân doar dorinţa şi lacrimile”.

Încercă să citească din romanul lui Daniel de Foë, Lady Roxana ou L’ Heureuse Căţân, pe care-l luase din biblioteca lui Artur dar se opri la o singură frază, recitind-o să o înţeleagă: „Îl tranquillisai mon esprit en me persuadant que ce qui este irrésistible est permis et que le ciel ne saurait nous punir de ce que nous ne pouvons éviter”. Ar fi vrut să aibă curajul şi forţa Roxanei din tragedia lui Racine, Baiazid, dar şi acolo, Roxana, autoritară şi vindicativă era, în realitate, doar prizoniera sumbrelor intrigi din serai.

Ieşi din camera ei. A doua zi dimineaţa, când auzi automobilul care o aducea pe Iulia. Se îmbrăţişară. Văzând-o în ce stare se afla Roxana, Iulia nu ştia ce şi cum să vorbească cu ea. Se simţea speriată şi intimidată de durerea întipărită pe chipul frumos al Roxanei, pe care-l invidiase în atâtea ocazii, şi de starea în care se afla.

Iulia era la curent de legătura ei cu Artur. Vorbise deseori cu Roxana despre Artur şi despre marea şi unica ei fericire. O invidiase tot timpul. Aflase şi de dispariţia lui Artur. Bănuise că fusese chemată fiind ceva grav la mijloc. Intrară în salon şi se aşezară în tăcere în două fotolii. Roxana părea obosită, tăcută, preocupată. Altădată ar fi zburat pe pajiştea ce cobora lin spre lac.

— Iulia, nu are rost să-ţi mai spun cât sunt de nefericită şi în ce încurcătură am intrat. Te rog să nu fii curioasă şi să-mi pui tot felul de întrebări. Bănuieşti că este vorba de Artur. Ştii bine ce înseamnă el pentru mine. Atâta timp cât el mă visează şi mă doreşte, eu exist.

Când va înceta să mă viseze, viaţa mea s-a sfârşit — Iulia o privea curioasă şi intimidată — Corpul meu era înainte o imagine plată, deşartă, stăpânită de vanităţi şi acoperită de aparenţe şi minciuni, a căpătat acum o viaţă, intensă şi veridică, în braţele lui Artur. Până a dispărut el, eram fericită, nouă, eram viaţă, plăcerea, dorinţa, eram vântul pe ape, pe ape, purificate în pământul înnobilat ca sursă a vieţii. N-am avut niciodată atâtea senzaţii. Acum sunt însă pustiită. O nebunie mă încearcă. Tristeţea a pus stăpânire pe mintea mea.

E groaznic ce se întâmpla! Nu! Nu mă întrerupe! Află că Artur a fost arestat, nevinovat şi eu, ca pedeapsă, trebuie să plec, poimâine de dimineaţă, la Roma, cu mama.

— Vai! Câte aud aşa, deodată!

— Iulia! Artur e nevinovat. O simt. O ştiu. E îndepărtat de mine cu brutalitate. Din cauza mea pătimeşte atâtea fapte nedemne pe care nu le merita — Roxana avea lacrimi în ochi. Se stăpânea cu greu să nu izbucnească din nou în plâns. — Îngrozitor este că trebuie să plec fără să-l văd. Trăiesc un coşmar, o halucinaţie, în care toate se amestecă şi nu mai ştiu cum să scap de ele.

— Cum e posibil aşa ceva!

— Iulia, de-mi eşti prietenă, te rog să te duci la Artur acasă, azi, după masă, să-i spui să aibă încredere în mine, că a trebuit să plec, că nu l-am uitat şi să mă aştepte. Tu te pricepi să struneşti vorbirea serioasă şi prietenească.

Iulia se uita la Roxana şi gândea: „Frumuseţea în chip firesc atrage sufletul spre iubire”. Era pizmuitoare.

— Iulia, vreau ca Artur să nu mă uite şi să mă aştepte. Să ştie că-l iubesc.

— Bine, dar spuneai că nu e acasă.

— Până la prânz îi dă drumul. Dacă nu-i dă drumul nu plec la Roma şi sunt în stare de fapte necugetate.

— Roxana, mă sperii!

— Iulia, aştept telefonul tău la cinci după-amiază. Tu

să-i spui că am plecat la Roma.

— De ce nu vrei să-ţi dea el telefon?

— M-am gândit. Dacă-mi dă el telefon, înseamnă că nu mai am puterea să plec. Nu voi putea şi atunci îi voi face şi mai mult rău. E aici la mijloc o convenţie şi o conspiraţie. Am jurat că plec dacă el e liber. Tu trebuie să înţelegi şi să faci doar ce-ţi cer eu.

— Lui ce-i spun de tine?

— Că am plecat deja la Roma. Vreau să fie liber.

— Nu te mai înţeleg!

— Mă înţelegi sau nu, te rog să faci ceea ce te-am rugat. Şi acum, hai să ne plimbăm, însă, te rog, să nu vorbim de Artur. O, Doamne! Hai, Iulia!

8

NU TRECUSE NICI O ORĂ DE LA revenirea lui Artur acasă şi Iulia sună la uşă. Artur nu se dezmeticise de ceea ce găsise în cochetul lui apartament. Cărţile aruncate pe jos, rafturile bibliotecii păreau orbite fără ochi, manuscrisele şi dosarele cu articole ca şi mapele cu documente şi fotografii, strânse de el cu multă stăruinţă, stăteau răvăşite şi ele pe jos. Scrisori şi tăieturi din presă tapetau covoarele mişcate de la locurile lor sau întoarse pe dos. Sertarele biroului şi cele ale secretarului se aflau larg deschise. Considerase un noroc că nu fuseseră încuiate scăpând de la forţare şi distrugere, rămânând astfel intacte preţioasele mobile stilului Louis XV. Scaunele erau şi ele întoarse cu picioarele în sus, ca la închiderea grădinilor de vară. Aceeaşi dezordine o găsise şi în dormitor. Nedumerirea lui consta în faptul că găsise pustiu apartamentul. Nici o urmă de Roxana. Alergase sperând să o strângă în braţe, dar florile veştejite dintr-o glastră şi pâinea uscată, rămasă de la

micul lor dejun, îi demonstrau că şi ea plecase de patru zile.

Privea, năucit şi golit sufleteşte, dezastrul din casă, dar mai puternică era mâhnirea că Roxana nu-l aşteptase. Îl îngrijora faptul că nu ştia nimic de soarta ei. Căutase febril peste tot, o scrisoare, un semn. Nimic. Îi telefonase acasă. Nu răspunse nimeni. Sună la redacţie. Bunul său prieten îl informă că fusese căutat de o tânără la telefon cu patru-cinci zile în urmă. Atât îi mai spuse o noutate din redacţie, că după plecarea lui, Brezeanu fusese trimis la altă revistă şi, mai mult ca sigur, că avea să rămână acolo, probabil tot ca redactor-şef. Lui Artur îi părea rău. Se împăcase cu Brezeanu şi, în fond, fusese bun şi competent în redacţie, dar acum plecarea lui nu făcea decât să-i mărească incertitudinea generală. Iorgu Mazilescu îl căutase de mai mult ori la telefon, dar nu-i răspunsese nimeni. Crezuse că plecase din Bucureşti. Aveau nevoie de el deoarece haosul pătrunsese în redacţie. Ordinea dispăruse şi nu se ştia cine va veni în locul lui Brezeanu. Iamandi îl sfătuise să-l caute pe Artur să vină la redacţie. Artur îi închise telefonul nemaiputând suporta comentariile lui Mazilescu şi nici contactul cu o realitate comună ce-i părea ostilă.

Iulia îl găsi în acea stare de deznădejde, în pantaloni şi cămaşă, nebărbierit, cu cearcăne la ochi, încruntat şi dezorientat. La început, Artur nu o recunoscu. Nu-şi amintea dacă se întâlniseră vreodată. Se uită la ea întrebător.

— Sunt Iulia, prietena Roxanei. Artur avu o sclipire în ochi. Roxana îi vorbise de Iulia, fiind cea mai bună prietenă.

Îi deschise larg uşa şi o pofti în birou.

Iulia rămase în uşă încremenită de ceea ce vedea în birou.

— Dumnezeule, strigă ea. Ce a fost aici? Cutremur!

— Aproape. Dar nu are nici o importanţă. Te rog,

spune-mi, repede, unde e Roxana? Ce face? Cum se simte? — Nemulţumit şi încruntat că Iulia tăcea — De ce ai venit?

Iulia păşi în birou ferindu-se să calce pe cărţi. Se întoarse către Artur, rămas în uşa biroului, şi-l privi. Chiar şi aşa, obosit, nebărbierit, nervos, clocotind de furie, Artur rămânea pentru ea acelaşi bărbat bine. „Un animal rar”, avea să-i spună seara Mariei. Artur aştepta înţepenit răspunsul ei.

— A plecat la Roma, răspunse ea brusc şi dur.

— La Roma! Când? Nu se poate!

— Ieri. M-a rugat să-ţi spun că a plecat. În curînd o să-ţi scrie. Trebuie s-o aştepţi. Spunea că nu te-a uitat, că nu te va uita, etcetera, etcetera.

— Doamne! E o nebunie. Nu cred posibil aşa ceva.

Iulia, măsurându-l din ochi pe Artur, de aproape, începu să o judece altfel pe Roxana, cu oarecare invidie. Înţelegea disperarea lor. Ar fi făcut orice ca Artur să-i fie prieten chiar îndrăzneţ şi necuviincios. În faţa lui punea în cumpănă prietenia cu Roxana. Nu avea remuşcări. Întoarse un scaun punându-l în stare normală pe podea. Se aşeză şi caută să fie provocatoare, aranjându-şi cutele rochiei deasupra genunchilor. Dar el nu observă.

Îşi băgase mâinile în buzunarele pantalonilor şi se uita la ea insistent, încercând să înţeleagă ceva din realitatea cuvintelor ei. Se îndreptă spre ea înţepenindu-se băţos în faţa ei. Iulia începuse să-l compare cu medicinistul ei, cu care întreţinea o legătură de mai mulţi ani. „Ce noroc pe Roxana”, reflectă. L-ar fi schimbat uşor pe medicinist cu Artur, sau cel puţin cu unul ca el. Când făcea dragoste cu medicinistul avea impresia că se află într-un laborator de autopsie în care medicul, despicându-i trupul, striga triumfător: bine cuvântarea, valea, mizericordia, nebunia, rebela, sursa, gura, furtuna, căldura, cu un cinism pretins ştiinţific, dar mult aproape de limbajul golănesc. Îi făcea greaţă. Se săturase de o asemenea relaţie şi de

atmosfera bazată doar pe un sadism sexual. La început o atrăsese brutalitatea lui. Cu timpul îşi dăduse seama că dragostea adevărată necesita şi altceva decât furia fizică. De aceea invidia puritatea şi suferinţa Roxanei cauzate de vlăjganul din faţa ei.

Stând în picioare, Artur o domina şi o intimida, deşi până acum nu avusese în prezenţa bărbaţilor sentimentul supunerii. Oftă a regret.

— Spune-mi adevărul, Iulia! Adevărul. Cum a plecat? De ce a plecat? Cum arăta? Ce-a spus? Ce mi-a transmis? Ce s-a întâmplat după ce eu am plecat de aici, deoarece ea rămăsese acasă? Spune-mi, te rog! Totul! Mă chinui cu tăcerea ta. Plutesc în neguri sumbre.

— Dar nu tac. Nu ştiu prea multe. Nu ştiu chiar nimic. M-a chemat la ea înainte de a pleca.

— Când? Unde?

— Ieri, la Snagov — minţi, aşa cum fusese instruită de Roxana — Pleca seara. M-a rugat să te caut, azi, şi să-ţi spun că nu te uită...

— Ştia că azi vei fi liber?

— Nu ştiu! Nu mi-a spus. Probabil că da. Altfel...

Artur mârâi ceva de neînţeles, ca un animal rănit. Se aşeză într-un fotoliu. Îşi prinse capul în palme. Apoi se uită din nou la Iulia mai calm, binevoitor, ca la un prieten.

— Nu-ţi poţi imagina prin câte situaţii poate trece un om! Iar faptele rele vin că torentul la munte. Pe neaşteptate.

— Am impresia că acum ai sosit acasă.

— Da! Şi nu mi-au fost deloc la îndemână, aceste cinci zile de penitenţă, de nesiguranţă, de absentă, despărţit atât de brutal de Roxana. La naiba cu toată civilizaţia! Omenirea continuă negurile barbariei. Ce mă mulţumeşte acum că şi-au cerut scuze, afirmând că a fost o greşeala, când mi-au oferit la întoarcere, o casă goală, pustie, tristă, fără Roxana? Iară ea a plecat nevrând să-mi lase un semn. Iulia vru să protesteze.

Am trăit, până acum, mai mult singur, însă nu mai suport puştiul din jur şi cel insuportabil din inima mea. Ce să cred? Spune-mi odată, ce ştii de Roxana?

— Nu mai mult decât am spus. A plecat şi va reveni. Ce e rău în asta?

Iulia ar fi vrut să spună că pentru un timp e liber. Îşi dădu repede seama că Artur nu ar fi gustat gluma ei.

— Ce e rău! Nesiguranţa, neştiinţa, nebunia spiritului; acestea ce sunt? Pentru prima dată, de când m-am aliat singur între patru pereţi, absenţa ei, dorul de ea, a căpătat proporţii inimaginabile.

Acum patru zile când mă întorceam vesel acasă, la intrare am fost oprit de doi tipi, care m-au rugat politicos să merg cu ei să lămuresc o problemă neînsemnată. Vrând-nevrând, a trebuit să merg cu ei. Aşa a început coşmarul zilelor de singurătate. Nu privaţiunile sau acuzaţiile absurde, ce au început să-mi fie aruncate în faţă, mă înfuriau şi mă îngrozeau, ci faptul că nu ştiam nimic de Roxana şi nu reuşeam să comunic cu ea. Eram căzut în abis. Un întuneric absolut. Cred că m-am şi bătut să pot pleca să o văd. Inutil. Nu vroiau să ştie de nimic. Nu pot spune că s-au purtat urât cu mine; dar izolarea în care m-au ţinut mă scotea din minţi.

M-au lămurit numai când mi-au spus că am fost acuzat că sunt adeptul unei secte mistice, interzisă, şi că fac propaganda ideilor ei, şi mai ales că au găsit la mine numeroase documente, printre care o hartă misterioasă, care a întărit acuzaţia că aş fi făcut spionaj. Le-am râs în nas. Ei, şi! Am protestat, i-am acuzat de incultură. Am cerut insistent să vorbesc cu Iorgulescu, cu Iamandi sau Brezeanu. Imposibil. Mă aflam în faţa unor oameni, care mă priveau cu silă. Zâmbeau şi fumau. Aveam impresia că erau de acord cu mine dar că aşteptau ceva, un ordin, un telefon, sau aşa ceva. Aveam certitudinea că nici ei nu înţelegeau clar de ce eram acuzat. Altă dată aş fi râs, dar izolarea de Roxana îmi dă o tensiune spirituală, ce

creştea cu cât situaţia în care mă aflam devenea tot mai ridicolă.

Abia a treia zi am avut norocul să pot discuta cu un procuror, pe care, din pură întâmplare, îl cunoşteam din facultate, Dan Măncilă. Fusesem prieteni buni ca studenţi.

„Sincule, îmi spuse el, îmi pare rău că ne aflăm aici, într-o asemenea situaţie! Culmea! — Dan Măncilă râdea — eu acuzator şi tu inculpat”.

„Ce situaţie? m-am răţoit la el. Ce dracu aveţi cu mine? Ţie îţi convine. Eşti proaspăt bărbierit iar eu nedormit şi cu barba nerasă. Ce mi se impută?”

„Hai să ne lămurim”.

„Să ne lămurim! Lămuriţi-vă mai repede”.

„Stai, mă omule! Ştii că-ţi sunt prieten! Asta e norocul tău”.

„Noroc! De ce noroc? ”

„Uite! — Dan Măncilă desfăcu un dosar — S-o luăm cu binişorul. Prima acuzare cu valută, cade, am anulat-o. Era o anonimă prost ticluită. Te cunosc prea bine să pot scrie că a fost calomnioasă. Nici miliţia economică nu a luat-o în seamă”.

„Atunci? Ce mi se mai impută?”

Încă ceva. Ce sunt aceste cărţi? — Şi Dan Măncilă trase un sertar al biroului său şi începu să scoată pe rând, mai multe cărţi, aşezându-le teanc în faţa mea — sunt ale tale?”

Le-am recunoscut imediat. Fuseseră luate din biblioteca mea.

„Da! Cred că ştii şi tu că sunt ale mele. Mi-au fost luate de acasă. Când? Te rog spune-mi, când au fost luate, era la mine o fată? Dragă Măncilă — începusem să mă bâlbâi — te rog înainte de orice, ce s-a întâmplat cu logodnica mea, Roxana?”

„Logodnica ta? Tu! Gata! Te-ai potolit cu aventurile!”

Mă înfuriau apropourile lui libidinoase.

„Dane, e o chestiune serioasă pentru mine. Te rog!”

„Nu ştiu, Sincu. Cărţile mi-au fost aduse azi. Atât. Am să încerc să aflu, pentru tine... Să revenim însă la problema noastră. L-ai cunoscut pe Krishnamurti?”

„Nu!”

„Atunci de ce ai cumpărat atâtea cărţi scrise de el? Sau ţi le-a dat el? Ce este aceasta: Krihnamursi: Tradition et rèvolution? Ce e cu ea?”

„E o carte scrisă după ce autorul a fost în India, în 1947. E o carte care a avut succes în Occident. Filozofia tibetană a constituit întotdeauna o enigmă pentru europeni”.

„Şi ce cuprinde?”

„Interogaţii idealiste asupra libertăţii şi limitelor câmpului gândirii”.

„Dar Meditations?”

„Meditaţii asupra esenţei vieţii. E scrisă în engleză. N-ai să reuşeşti s-o citeşti. Vezi Dane, între mentalitatea noastră a europenilor, şi cea a tibetanilor, a orientalilor e o enormă diferenţă. M-a interesat. Trebuie să fii maladiv spiritual şi să ai o înclinaţie nativă spre misticul lor, ca să-i înţelegi. Pentru mine, ideea lor, că se pot elibera de suferinţă e o absurditate. Omul se naşte ţipând şi moare urlând. Cum poţi face copilul să nu ţipe, când ţipătul înseamnă viaţă! Ce înseamnă asta pentru tine”?

„Probabil că le-ai citit şi pe astea”.

Măncilă începu să arunce, în faţa mea, pe biroul lui, pe rând, cărţile, în timp ce le citea cu voce tare titlurile:

„Leben ohne ilusionen. Se libèrer de connu. Das Netz des gadanken. Einbruchi în die Freiheit. You are the World. Commentaires sur la vie. Questions et rèponses. Ei, ce spui?”

„Văd că nu le ai pe toate. Krishnamurti a mai scris şi altele. Pe unde a mers a ţinut câte o conferinţă ce i s-au tipărit şi în urma cărora a şi câştigat o avere”.

„Ascultă Sincule! Cine este acest Krishnamurti?”

„Ţi-am spus. Un filozof născut în sudul Indiei, cam la

sfârşitul secolului trecut. A colindat lumea şi a propagat o concepţie indiană-tibetană, o filozofie idealistă asupra vieţii şi morţii;. A murit acum câţiva ani”.

„Ai citit toate aceste cărţi?”

„Asta e bună.! De ce crezi că le-am procurat?. Destul de greu am făcut rost de ele. A trebuit să renunţ la alte lucruri. Le-am citit! Şi ce-i cu asta? Tu citeşti legi, eu filozofie.”

„Cine le-a mai citit?”

„Pe-ale mele nimeni. Crezi că sunt aşa de mulţi care citesc filozofie?”

„În ce scop le-ai citit?”

Începuse să mă enerveze. Îmi venea să-l lovesc.

„Du-te la redacţie şi ai să vezi cum acum două săptămâni am predat un articol în care mă lupt cu filozofia lui Krishnamurti, cu ideile lui; articol în care arăt cât de idealiste sunt concepţiile lui, în care subliniez, demonstrativ şi cu exemple, greşelile şi erorile de gândire. Nu acesta este rostul nostru, să citim şi să lămurim şi altora ce citim? Acest filozof, şi alţii ca el, ne consideră pe noi, oamenii în general, anormali, că avem dorinţe, că iubim, că aveam pasiuni, că vrem să progresăm prin cunoaştere. El neagă totul. Ciudat, nici ei nu sunt consecvenţi, deoarece nu au realizat ceea ce susţin în cărţile lor. Articolul mea dezbate asemenea probleme, pe larg. Nu sunt deci de acord întru totul cu filozofia lor pasivă, de renunţare la progres, la cunoaştere, la acţiune. Sper că a apărut ieri articolul. Este intitulat: Logica ilogică a lui Krishnamurti. Dacă-l citeşti vei înţelege ce fel de propagandă fac şi cărei secte aparţin.”

Măncilă se uita la mine din ce în ce cu mai mult interes şi simpatie. Îl simţeam că-mi era prieten şi convins de cele ce-i spuneam.

„Prietene Măncilă! Te miri că citesc toate nebuniile.

Dacă dăm crezare poetului grec că uneori e mai plăcut

să fii nebun, sau lui Platon, când spunea că zadarnic bate la porţile poeziei cel cu mintea întreagă, sau lui Aristotel, că n-a existat nici un geniu fără un dram de nebunie, niciodată şi nimic nu poate fi spus ceva cu măreţie fără freamătul minţii, aşa poţi să pricepi, că şi eu încep cu nebunia altora, cu dorinţa de a înţelege ce frământa gândirea oamenilor de pretutindeni”.

„Sigur, ai scris articolul de care spui”?

„Pentru Dumnezeu, mă crezi mincinos? Cercetează”!

„Dă-mi un exemplu de modul în care critici filozofia lui”!

„Ai haz! În halul în care mă aflu, vrei să mai discutăm şi filozofie. În fine, el spune că ideile sunt obstacole împotriva cunoaşterii. E just? Nu! El scrie că gândirea nu poate crea noul? Nu-i adevărat! El afirmă că experienţa este o piedică în calea cunoaşterii. Absurd! Şi aşa continuă cu tot felul de aserţiuni subiective. Te rog citeşte articolul meu! Vei vedea cum susţin că este un idealist, că bate câmpii, că duce lumea în eroare, oferindu-le fericirea dincolo de viaţă. Ceea ce susţine el nu este nici filozofie, nici religie. Ezoterism. Filozofie speculativă”!

Măncilă mă ascultase cu atenţie şi interes, fiind convins de sinceritatea mea. Mă cunoştea suficient de bine. Mi-a spus mai târziu că-mi urmărise evoluţia literară. Ştia că mă afirmasem că un ziarist combativ, un susţinător al libertăţii de gândire şi un creator de idei estetice, bazat pe realitatea artei.

Se mira — mi-a spus-o — cum de ajunsesem în biroul său acuzat de inepţii. Era hotărât să mă apere.

„Sincule, eu m-am lămurit”.

„Pot pleca”?

„După mine da, deoarece nu găsesc întemeiate acuzaţiile ce ţi s-au adus. Şi aceste acuzaţii se bazează tot pe o anonimă. E la mijloc o greşeală şi o neînţelegere. Însă regula este să aştepţi până referatul meu se aprobă”.

„Să mai aştept? Unde? Cât? De ce”?

„Poate o oră, poate o zi... dar stai, mai e ceva”!

„Dumnezeule”!

„Ascultă, mai e ceva foarte important, pentru unii. S-a găsit la tine o hartă, făcută de tine, cu însemnări misterioase pe ea, ciudate, şi alături vreo patruzeci de hârtii, ce aveau copiate însemnările de pe hartă, făcută pe o hârtie de doi metri pe un metru”.

„Aţi înnebunit”?

„Eu nu! Dar au studiat-o cei de la Statul-Major şi nu au reuşit s-o descifreze... Susţin că e ceva suspect. Pare un cod”.

Am început să râd.

„Nu râde! Unii au spus că este o hartă cifrată, aşa cum fac spionii de obicei”.

„Ascultă, te rog să le râzi în nas! Este planşa mormântului lui Dracula”.

„Hai că ai haz”!

„Da! Am vrut să descifrez ce se găseşte pe mormântul lui Dracula, de la mânăstirea Snagovului”.

„Serios”? Măncilă începu să se amuze şi el.

„Doamne! Nebuni şi bănuitori mai sunt oamenii”!

Artur deschise ochii şi o revăzu pe Iulia, în faţa lui, stând pe scaun şi uitându-se la el atentă şi admirativă.

Nu-şi dădu seama dacă filmul poveştii lui se derulase doar în memoria lui sau i-l relatase Iuliei, care-l privea cu ochii mari, larg deschişi, a mirare şi plăcere, îndreptaţi cu aviditate către el. Îl sorbea din ochi pe Artur.

— Nu vrei să-ţi fac o cafea? îl întrerupse Iulia din starea lui de meditaţie nehotărâtă. Intenţiona să întreprindă ceva, care să-l trezească din faza proastă în care-l găsise. — O vrei mai dulce, amară sau potrivită?

Artur păru că se deşteaptă dintr-un somn adânc. O privi şi el pe Iulia, ca şi când până atunci nu o mai văzuse. Iulia era o femeiuşcă nostimă, drăguţă, provocatoare. Artur zâmbi: „Ce-s şi cu femeile astea”! Cunoştea genul.

— Poate nu ar fi rea o cafea. Mai dulce, dacă e posibil şi dacă vei putea să te descurci în mica mea bucătărie. E totul la îndemâna… Mulţumesc, Iulia.

Se uită după Iulia, care se orientase repede în ce direcţie se afla bucătăria, şi care-şi legăna, intenţionat, provocatoare, şoldurile sub privirile lui Artur.

„Ce dracu, gândea Iulia, sunt femeie şi mă aflu cu un bărbat la el acasă”! Artur însă devenise iarăşi absent, obosit, îndurerat.

9

ÎN ACEEAŞI DUPĂ-AMIAZĂ, Roxana după ce primise telefonul de la Iulia, însoţită de Maria Iorgulescu luase avionul spre Roma. O călătorie tristă, nedorită şi forţată. Roxana se comporta ca un somnambul, cuminte, indiferentă, supusă şi tăcută, fără voinţă sau reacţii. O stare pe care nu o avusese niciodată. Maria Iorgulescu, deşi ocupată cu bagajele şi biletele de avion, o observă cu îngrijorare crescândă. Un asemenea voiaj, altădată, ar fi făcut din Roxana un om viu, exuberant, vorbăreţ. Îi înţelegea situaţia şi sentimentele. O menaja. Îşi punea toată speranţa în întâlnirea, la Roma, cu Horia Sărăţel, avertizat de sosirea lor.

Zborul decursese normal, pentru toţi pasagerii, mai puţin pentru Roxana, care închisese ochii, făcându-se că doarme, ferindu-se a fi obligată să întreţină o conversaţie. Cu cât se mărea distanţa de ţară şi cu cât trecea timpul, zgomotul motorului pentru ea devenea un tocător al nervilor.

„Dorinţele, îi spusese Artur, în una din întâlnirile lor; stau în lumină şi perspectiva viitorului”. Ce-i aducea ei viitorul? se gândea cum capitulase, că a greşit, că a cedat prea uşor şi repede, că nu s-a întâlnit, cu orice risc, cu

Artur. Îl simţea în tot trupul. Ochii şi buzele lui o chemau.

Trebuise să-l salveze, e drept, dar la ce preţ pentru amândoi? Aştepta să ajungă la Roma să-i scrie. Începu să murmure ce avea să-i spună în scrisoare. O lacrimă i se scurgea cuminte pe obraz.

În holul aerodromului, le aştepta, elegant, proaspăt ras, parfumat, bine dispus, Horia, având în mână un buchet mare de trandafiri roşii.

Le întâmpină vesel.

— Bine-aţi venit la Roma!

Rămase pe moment, încurcat neştiind ce să facă cu florile, deoarece Roxana îi schiţă un palid surâs, mai mult ironic şi pornise înainte spre ieşire.

— Bine te-am găsit Horia! îi răspunse Maria Iorgulescu îmbrăţişându-l şi luându-i florile din mină, văzând încurcătura şi deznădejdea lui. Horia alergă după Roxana.

— Roxana, bine-ai venit în Roma artei — repetă el, sperând să-i facă plăcere. — E un timp splendid şi am alcătuit un program excelent. Roxana nu-l auzea. Vroia să iasă mai repede din aglomeraţia aeroportului care-i făcea rău. — Arn un program special pentru tine. Cred că o să fii de acord: muzee, expoziţii, filme, teatre şi concerte. Poate, o zi sau două, să mergem la Florenţa şi Ravena. Ei ce spui? Ai vreo dorinţă anume?

— Mi-e greaţă.

Atât Maria Iorgulescu cât şi Horia Sărăţel rămaseră pe loc stupefiaţi, surprinşi şi scandalizaţi. Se uitară unul la altul întrebători. Considerară însă, văzând că Roxana nu le acordă nici o atenţie, că e o glumă proastă, o butadă. Maria Iorgulescu se convinse însă repede că nu era o toană de-a Roxanei... Observă, urcând în maşina ambasadei care-i aşteptase că Roxana se simţea rău, transpirase şi avea broboane de sudoare pe frunte. Era palidă, obosită şi tremura din tot corpul. Avea febră.

Horia continua însă să fie vesel. Nu observase nimic, îi plăcea să vorbească despre Roma. Îşi etală, căutându-şi

cuvintele, cunoştinţele, ca un ghid. Roxana se uită doar o dată la el în maşină şi încercă să facă un palid efort pentru a-i răspunde dând din cap. Renunţă să-l mai asculte, în schimb, Maria Iorgulescu, de teama unei noi izbucniri nepotrivite din partea Roxanei, îl copleşea pe Horia cu laude şi-l provocă să continue să le descrie Roma, căutând să-i abată atenţia de la starea de angoasă a Roxanei. Suferea pentru Roxana.

— V-am reţinut o cameră spaţioasă, cu tot confortul la un hotel nu departe de ambasadă. Cred că o odihnă de două trei ore va fi bine venită, după care vin să vă iau şi facem întâi un tur al oraşului. Vă aşteaptă şi tovarăşul Ambasador.

Nu apucară însă să urce în hotel, deoarece când automobilul se opri la scara hotelului constatară, cu spaimă, că Roxana leşinase, că avea febră şi începuse să delireze. Numai putea fi vorba de a coborî din maşină. Panică pe Maria Iorgulescu şi pe Horia, care se învârtea fâstâcit şi speriat. Telefonară la ambasadă şi de acolo li se indicară adresa unei clinici, ambasada având să anunţe sosirea lor la clinică. Ajunşi, o coborâră pe Roxana pe braţe, fu aşezată pe o targă şi transportată rapid la camera de urgenţă unde medicul, după un consult conştiincios, hotărî că trebuia internată în secţia de boli nervoase, diagnosticul fiind un sindrom nervos cauzat de o depresiune gravă. Bolnava trebuia supravegheată şi bine îngrijită cel puţin zece zile, într-o odihnă totală, ţinută sub narcotice puternice.

Trebuiră să o lase la clinică, Maria şi cu Horia întorcându-se la hotel într-o stare deloc plăcută.

Seara, la hotel, Maria Iorgulescu telefona soţului ei, alarmată şi speriată, aruncând asupra lui toată vina situaţiei în care se aflau ca şi nebunia cheltuielilor suplimentare necesare.

Iorgulescu tăcea la telefon, neştiind ce atitudine să ia. Ascultă cu atenţie, mârâia la telefon dar Maria trecuse de

partea Roxanei şi-i cerea detalii despre Artur Sincu. Considera în sinea lui, că e un joc de-al Roxanei, făcut special să se răzbune pe el. Nu era convins de ce-i spunea Maria.

Horia la rândul lui, speriat şi nemulţumit, nu ştia cum să se comporte. Tot planul bine ticluit se năruise. Primise la Roma o străină ostilă, care acum zăcea în spital, iar el trebuia să se întoarcă la Bucureşti peste şapte zile. Internarea Roxanei făcea inutilă şederea lui la Roma. Doctorul oprise, pentru început, orice vizită la Roxana.

După cinci zile, înainte de a se hotărî să plece spre Bucureşti, primi permisiunea să-i facă o vizită Roxanei la clinică. Intră cu emoţie în camera albă, având un pat, o noptieră şi un scaun, şi o fereastră mare, luminoasă, prin care pătrundea soarele sfârşitului de august. Roxana palidă, slăbită, cu o figură nedumerită, stătea culcată întinsă în pat. Se uită la Horia fără nici un elan. Nu pe el îl aştepta. Îi întinse totuşi mina. Nu avea de ce să fie supărată pe el. Ea devenise matură. Horia un naiv. Îi zâmbi. Horia crezu că sosise momentul să-i crească aripi. Se apropie şi-i sărută afectat mina. Era foarte reverenţios. De fapt nu ştia ce să facă. Roxana îl intimida. Nu mai era prietena lui din copilărie. Avea în faţă o femeie tânără, frumoasă, slăbită şi palidă.

— Horia, nu pot vorbi prea mult. Sunt obosită şi mi-e somn tot timpul. Îmi pare bine că ai venit. Aş vrea să te rog, ca prieten bun, să-mi faci un mare serviciu. Sper că pot avea încredere în tine.

— Orice, Roxana. Inima lui Horia îşi accelerase ritmul.

— Mi-a spus mama că pleci la Bucureşti. Vreau să te rog să duci la Bucureşti acest plic şi să i-l dai celui scris pe plic. Roxana luă de pe noptieră un plic şi i-l întinse lui Horia. — Te rog prieteneşte şi să-i spui că mă simt mai bine.

Horia luă încurcat plicul. Se înroşi văzând numele lui Artur Sincu scris pe plic. Auzise vag de Artur şi de

legătura lor. Nu crezuse. Acum avea o dovadă. Nu ştia cum să reacţioneze. Acceptă situaţia în care se afla, ca prieten, luă plicul şi socoti de demnitatea lui, ofensată, să se retragă cât mai repede posibil.

Seara, întâlnind-o pe Maria Iorgulescu, îi relată scenă şi-i arătă scrisoarea. Maria Iorgulescu se oferi că va trimite ea, prin poştă, la Bucureşti, scrisoarea, ca să-l ferească pe Horia de o întâlnire neplăcută cu Artur. Când rămase singură desfăcu plicul. Citi:

„Dragul meu Artur, soţul meu scump,

Singurătatea în care mă aflu aici, în spital, este singurătatea spiritului şi a trupului meu chinuit.

A trebuit să plec. Am făcut-o pentru tine. Ştiu că ai să mă cerţi, că nu ai fi admis aşa ceva — dar te iubesc mai presus de orice şi vreau să fii liber şi fericit.

Trecutul nostru aruncă o lumină frumoasă asupra prezentului, care însă îmi este necunoscut. Trăiesc numai cu gândul la tine.

Chinul despărţirii la care sunt supusă mă sfâşie şi mă sfârşeşte fizic.

Nu vreau să te sperii, dar îndepărtarea de tine e prea grea. M-a tulburat. Am vise ce mă chinuiesc. Parcă se deschid treptele lui Dracula şi cad mereu în ţepele lui.

Trăiesc numai cu gândul că vom fi iar împreună.

O! De-ai fi lângă mine sau eu lângă tine, totul ar fi altfel!

Adă-mi colierul de ambră pentru a-mi alunga durerile

Am suferit prea mult — amândoi — jigniri, umilinţe, spaime. Sper că le vom învinge şi că vom fi iarăşi împreună.

Te rog aşteaptă-mi şi ai încredere în mine.

Poate am greşit, dar totul l-am făcut, repet, pentru dragostea noastră, pentru tine.

Artur, îmi spuneai că lumina apare numai în obscuritate.

În întunericul meu vreau lumină.
Îţi scriu, închisă, într-o cameră de spital.

Te iubesc,
Roxana.”

Lăsând scrisoarea din mină, Maria Iorgulescu gândi la tinereţea ei. Şi ea iubise pe altcineva, nu pe Iorgulescu. Fratele ei, Marius Troianescu, se opusese căsătoriei ei de convenienţă cu Iorgulescu. Poate avusese dreptate! Poate avea dreptate şi Roxana! Poate ei o chinuiseră prea neîndurători!

Citi scrisoarea de mai multe ori. Îi reveni în minte cuvintele lui Troianescu, care-i făcuse nebuni. Avea dreptate. O chinuiseră prea mult pe Roxana. Dar ce era cu colierul de ambră? Ce colier cerea Roxana? Chiar când află că ambrul simboliza firul psihic ce lega energia individuală de cea cosmică, sufletul individual de sufletul universal, atracţia solară şi spirituală, tot nu înţelese mare lucru, decât că între Roxana şi Artur era o dragoste puternică, mai presus de voinţa ei şi a lui Iorgulescu.

10

LA CINCI ZILE DE LA PLECAREA Roxanei, Artur îşi mai revenise. Îl cuprinsese o linişte neobişnuită. Aprecia mai limpede situaţia în care se afla. Era liber în sensul absolut al cuvântului, dar o tristeţe şi o durere continuă, indecisă, îl apăsau şi-l făceau să privească cu alţi ochi oamenii şi viaţa. Rămânerea fără serviciu îl preocupa mai puţin, decât atmosfera ce plutea echivocă în jurul Roxanei cât şi faptul că nu primise nici un semn din partea ei.

Nu-şi imagina că plecase de bunăvoie. Pentru a scăpa de obsesia singurătăţii notă pe hârtie:

„Simbolic, de la moartea lui Picasso, arta sfârşeşte trist, epoca audio-vizuală a început. Problema a devenit crucială. Nitzsache a strigat: «Dumnezeu e mort». Malraux în 1947, a strigat: «Omul este mort». Strigătele, că «artă a murit» s-au auzit în deceniile cinci şi şase de nenumărate ori. Unde e artistul? Cum se împacă cu această stare? Nici o pasăre nu poate cânta într-un pahar. Oare artistul a murit?”.

Îşi dădu seama că tot ceea ce scria era numai gândul la Roxana. Şi — povestea lui Ottero şi a Sybilei era şi ea dramatică.

La fiecare sunet al soneriei sau al telefonului sărea în sus sperând că este Roxana sau poştaşul.

În cele din urmă, nemaiputând suporta tăcerea, se hotărî că trebuie să se mişte, să dezlege singur firele, cauzele, situaţia în care se afla atât el cât şi Roxana, că trebuie să reconstituie minut cu minut ceea ce se petrecuse şi în cele din urmă să afle adresa Roxanei.

A patra zi primi un telefon care avea iarăşi să-i schimbe cursul vieţii. Era Iamandi.

— Bună ziua, Sincule, Iamandi la telefon.

Artur îi devenise ostil şi prima reacţie fu să-i închidă telefonul.

— Vă salut!

— Lasă Sincule supărările! Am o veste grozavă pentru tine — Iamandi simţise tonul rece, răzvrătit, al lui Artur — o veste importantă.

— Am văzut. Sunteţi crainicul veştilor...

— Nu te grăbi! Am, ceva mai clar, o ofertă. De ieri, am fost numit redactor-şef în locul lui Brezeanu.

— Asta e în adevăr o noutate. Vă doresc sincer, succes. Cred că sunteţi mai mulţumit?

— Categoric. De mult vroiam să lucrez şi eu în presă. Însă, deşi tu eşti mai tânăr, nu am experienţa ta. De aceea îţi propun să vii înapoi la redacţie.

— Eu? Dar mi s-au tăiat brutal şi macaroanele şi postul!

O ştiţi prea bine. Dar eu sunt o persoană non grata.

— Ştiu eu mai multe... S-a creat la redacţie, un post de şef de rubrică... Pagina culturală. E a ta, dacă vrei, să vii înapoi, sau poate nu vrei?

— Vorbiţi serios?

— Asta-i bună! De când vrei să începi?

— De azi.

— Foarte bine. Te aştept la redacţie.

Artur sosi la Iamandi într-o jumătate de oră, spre bucuria şi liniştea acestuia, deoarece se încurcase la sumarul paginilor culturale. Îl întinse lui Sincu. Acesta îl parcurse repede. Îşi dădu seama de ezitările lui Iamandi şi mai ales de nepriceperea lui.

— Sunt monotone şi lipsite de actualitate.

— Aşa cred şi eu! Ce propui?

Artur luă creionul şi schiţă o schemă nouă de articole, de colaboratori, de reproduceri, de mărimea articolelor şi de aşezarea lor în pagină. Iamandi îl urmărea atent.

— Cam aşa gândesc eu, acum, la repezeală. Cu o asemenea schemă putem începe şi pe parcurs mai schimbăm. Vom crea şi un depozit de articole şi o rezervă de colaboratori. Vom găsi un scriitor cunoscut, mai abil şi îndrăgit de public pentru o rubrică fixă, de senzaţie, aşa cum are Fănuş Neagu rubrica sportivă la „Luceafărul”.

— Ştii, Sincule. Sunt de acord. Şi te mai rog să te ocupi serios de paginile acestea, eu ocupându-mă, în special, de rubricile politice şi de evenimentele mai deosebite. Ştii, nu sunt scriitor. Priceperea mea stă în analiza politică a articolelor. Eşti de acord?

Oare unde este Roxana? gândea Artur. Ce bucurie ar fi fost pe ei să sărbătorească această clipă! Dar nu e bucurie fără durere.

— Tovarăşe Iamandi! Acum că ne-am împăcat, vreau să ştiu şi eu câteva lucruri. Sunt frământat de ceea ce mi s-a întâmplat. Cine a hotărât suspendarea mea de redactor?

— A fost o analiză cu Brezeanu, constatându-se că revista nu merge bine şi că se face risipă de bani, de timp şi oameni.

— Cine a condus şedinţa?

— Tovarăşul Iorgulescu. E adevărat, s-a cam exagerat cu critica revistei.

— Ştiţi, am fost acuzat de spionaj, că fac hărţi suspecte, m-au bănuit de idei transcendentaliste, că aş fi mistic, idealist, şi toate legate de Krishnamurti.

— Chiar aşa? Iamandi se abţinu să nu râdă.

— Dumneavoastră aţi citit articolul meu în care-l combăteam? Acela: „Logica ilogică a lui Krishnamurti”?

— Da, da! I-am dat viza să fie publicat. Ştiu că a fost considerat bun şi oportun. A apărut. Şi?

— Cine l-a citit înainte de a fi publicat?

— Iorgulescu şi alţii din secţia noastră. A fost comentat favorabil. Interesant. Au ţinut mulţi să-l citească din curiozitate ştiinţifică şi ca noutate.

— Iorgulescu ce a spus?

— Nimic special. Mi l-a înapoiat şi a zis doar atât: „Orientaţi-vă”.

— Când a fost la dumneavoastră avea şi o copie. La redacţie s-a întors numai originalul. Copia ştiţi la cine a rămas?

— Nu-mi aduc aminte. În orice caz a rămas la noi.

— Mi-e clar. Pe baza acestei copii, înainte de a fi publicat articolul, cineva a scos pasaje şi bibliografia şi a ticluit o anonimă contra mea. Apoi au găsit la mine un gen de hartă care nu era altceva decât o planşă a mormântului lui Dracula. Ce spuneţi? Cine e la mijloc aici, măsluitorul minciunilor?

— Prietenii? Iamandi bănuia la cine ţinea.

— Am să lămuresc curînd cât de egali suntem toţi în faţa legilor. Cunoaşteţi povestea cu preotul, care spunea că toţi sunt egali, oameni, animale, fiind fiii zeului. Unul din elevi o luă de bună şi într-o zi întâlni în cale un

elefant. Cornacul care conducea elefantul îi strigă: „Dă-te la o parte”! Elevul însă gândi: „Pentru ce? Nu suntem toţi egali! Suntem doar fiii Domnului”! Dar elefantul îl apucă cu trompa şi-l aruncă în şanţ.

— Sincule, te ţii de şotii! Întotdeauna baţi alături cu drumul.

— De astă dată nu. Acum mă simt cu adevărat egal cu elefantul.

Reintrarea în biroul în care se aflau foştii lui colegi de redacţie fu întâmpinată cu urale.

Artur le strânse mâna, cu respect şi prietenie, unii dintre ei fiind mai în vârstă decât el. Se retrase apoi cu cei doi redactori ai paginii culturale şi stabiliră planul de muncă.

După două ore de lucru intens, Artur îi salută şi plecă, stabilind o nouă întâlnire, seara, pe la şase, la redacţie,

Obsedat continuu de soarta Roxanei se duse la Măncilă, la Tribunal. Forţă uşile; nu lăsă secretara să-l anunţe; un gardian încercă să-l oprească, dar el intră vijelios la Măncilă, în birou, care chestiona uni borfaş prins cu furturi de aparate electrice.

— Domnule, nu vezi că sunt ocupat? Asta e ultragiu. Ce dracu mai vrei? Eşti liber doar!

— Crezi că eu nu-s ocupat? Te rog lasă-l pe acest om în paza gardianului afară şi acordă-mi zece minute! Nu mai mult.

— Să te ia toţi dracii! apoi către borfaşul uimit. Ieşi afară! Apăsă pe un buton şi apăru gardianul. — Ai grijă de el, afară, zece minute. Te sun când să-l aduci înapoi.

După ce plecă gardianul, se întoarse zâmbind acru către Artur. Şi acum, domnule, ce mai vrei? Ce necazuri mai ai?

— Dane — îndulci tonul Artur — liber am fost întotdeauna. Acum eu fac ancheta. Te rog, prieteneşte, spune-mi ce-a fost în fond cu mine? Măncilă se foi pe scaun.

— Ştii bine, chestia cu indianul ăla şi cu harta. — Cine mai de sus decât tine a hotărât ancheta?

— Am şi eu un şef şi primesc dispoziţii.

— Sunt dispoziţii şi dispoziţii. Spune-mi însă dedesubturile, adică cine a fost deasupra?

— Tu ştii că e periculos să vorbeşti, fără dovezi.

— Vrei să-ţi iau un interviu oficial, ca ziarist?

— Du-te dracului!

— Măncilă, suntem colegi vechi şi viitori prieteni. Nu suflu o vorbă.

— Nu ştiu nimic.

În realitate Măncilă ştia mai multe şi fiindcă nu fusese de acord cu intrigile ţesute contra lui Artur, contribuise efectiv la lămurirea situaţiei lui. Mai mult, un telefon de la Marius Troianescu îl determinase să accelereze lămurirea cazului lui Artur şi punerea lui, de urgenţa, în libertate.

— Confirmă-mi dacă mai sus de şeful tău a apărut telefonul, sau mâna lui Iorgulescu! Dă din cap, da sau nu... Mulţumesc Dane. Am fugit acum. Îţi dau un telefon să vii la mine să bem un vin de Odobeşti, cu Krishnamurti, să ne înveselim.

Măncilă îl apucă de mină.

— Stai! Eu ţi-am făcut pe plac. O să mai vorbim. Vei primi şi cărţile înapoi. Le-am luat şi eu acasă. Să fiu al dracului dacă am înţeles ceva din ele! Am încercat şi, nimic! Explică-mi încă o dată, ce conţin!

— Măncilă, ăsta e un mare borfaş spiritual. Voi, aici. Nu puteţi înţelege sufletele înalte. Fie, — văzând furia de pe faţa lui Măncilă –, ca să înţelegi ceva, îţi citez o mică poveste, ce rezumă filozofia lui: „Tao-hsin veni de se închină în faţa înţeleptului Cheng-tsan: «Vă rog să-mi acordaţi sfatul vostru. Vreţi să-mi arătaţi cum pot să mă eliberez? Cheng-tsan îi zise: «Cine te-a înlănţuit?». «Nimeni», răspunse Tao-hsin. Atunci Cheng-tsan îi răspunse: «Pentru ce îmi ceri să te eliberez». Măncilă îl privea înveselit şi în acelaşi timp şi intrigat.

— Şi? Văd că are multe sensuri şi aluzii. Tot nu pricep.

— În acel moment, Tao-hsin realizase adevărul

— Adică?

— O, Dane! Ideea că libertatea stă în noi. Am fugit. La revedere!

Artur ieşi vijelios lăsând uşa deschisă. Dan dădu din umeri şi din cap şi apăsă pe butonul soneriei, chemând gardianul cu borfaşul; pentru continuarea anchetei, începută anterior.

11

MAI TRECU O ZI ŞI NICI O VESTE de la Roxana. Artur se decise s-o caute pe Iulia. Ştiind că a fost colegă cu Roxana nu-i fu greu să-i afle adresa. Iulia stătea la un unchi, căsătorit în Bucureşti, inginer la fabrica de bere.

Când sună la uşă apăru Iulia, îmbrăcată lejer ca după o baie caldă. Fu mirată şi surprinsă plăcut. Se controlă repede, cum îi stătea astfel îmbrăcată şi deschise uşa.

— Ce surpriză! Să-l văd la mine pe Artur!

— Bună ziua, Iulia! Te rog să mă cerţi şi ierta apoi, că n-am telefonat. N-am ştiut numărul.

— Dar ţi l-am lăsat pe birou. — Artur o privi surâzând. Îşi aminti că văzuse un număr, dar nu-l reţinuse. — Poftim înăuntru. O cafea?

— Nu. Nu te deranja! Mulţumesc.

Casă mare, spaţioasă, era cu gust aranjată în interior.

Iulia intenţionat îl conduse. În cameră, în care dormea, unde avea în afară de pat şi o masă pentru lucru. Era singură acasă. Artur făcu rapid un tur de Orizont şi gândi că rozurile dominante, ale pernelor, cuverturilor ca şi ale perdelelor, corespundeau caracterului Iuliei. Se amuză...

— E frumos aici, îmbietor. Şi aşa, cum să spun...

— Crezi? îl privi ispititoare.

— Iulia, iartă-mă! Te-am cunoscut după Roxana şi ştii că pentru Roxana am venit. Au trecut nouă zile. Nici un semn, nici o speranţă. Spune-mi ce ştii, ce mai ştii?

„Ce păcat”, gândea Iulia privindu-l cu admiraţie. Artur arăta bine acum. Energia şi chipul inteligent ieşeau în evidenţă.

— Artur! Poţi fi liniştit şi totodată neliniştit.

— E o şaradă!

— Nu. Chiar azi a sosit de la Roma, Horia, prietenul ei.

— Am auzit de el. Mă cam enervează tipul ăsta. Nu-l cunosc. Şi?

— Cum au sosit la Roma, Roxana a fost internată în spital.

— Dumnezeule! De ce? Era aşa de sănătoasă! Spune-mi, te rog, tot ce ştii...

— Atâta ştiu. Am vorbit cu el foarte puţin. Era indispus. Nu ştia ce are Roxana, dar credea că va fi trimisă în Bucureşti, acasă.

— Când?

— Cum iese din spital. Peste trei-patru zile cel mult. Se pare că a avut o depresiune nervoasă.

Chipul lui Artur se întunecase. Apollo se metamorfozase într-un zeu al epocii medievale romantice. Se învârti nervos prin cameră şi se opri în faţa Iuliei.

— Mulţumesc Iulia. Mă duc. Sunt la capătul răbdării.

— Cafeaua!

— Las-o acum. Nu tei supăra! O bem cu Roxana. La revedere!

Artur reveni la redacţie. Aşezat la biroul său citea şi corecta şpalturile unor articole, când sună telefonul.

— Domnul Artur Sincu?

— Da. Vă rog...

— Aici judecătorul Marius Troianescu — Sincu simţi sângele năvălindu-i în obraz. Tresări neplăcut la auzul numelui de judecător — Aş dori mult să vă întâlnesc în

legătură cu Roxana. Sunt unchiul ei.

Artur rămase cu receptorul în mina. Acum, gândea, încep intervenţii colaterale să-l despartă de Roxana. Iată-l şi în faţă cu judecătorul!

— Cu ce vă pot fi de folos? Troianescu sesiză tonul aspru al lui Artur.

— Domnule Sincu, ne aflăm pe aceleaşi baricade. Sunt tot atât de interesat de ce se întâmpla cu Roxana, ca şi dumneavoastră. În scopul acesta îţi dau telefon. Sunt îngrijorat de sănătatea ei. Ştiu totul despre dumneata de la ea. Am stat de vorbă.

— Aţi vorbit cu Roxana?

— Da! Aş vrea să stăm şi noi de vorbă. Dacă ai puţin timp liber şi cum azi am rămas acasă te invit la mine. Cred că va fi mai comod pentru amândoi. Poţi veni?

Artur oscila, deşi tonul direct al judecătorului îi plăcuse. Îşi pierduse însă încrederea în familia Roxanei. Împins de curiozitate răspunse:

— Da. Mă pot elibera pentru două ore de la redacţie. Pot pleca de aici peste 15 minute.

Troianescu îi dădu adresa. Înainte de a telefona la Artur o căutase pe Maria Iorgulescu dar ea nu sosise de la Roma. Era îngrijorat de soarta Roxanei.

Cu Fiatul său, Artur ajunse la timp la Troianescu, care ocupa parterul unei vile din cartierul Cotroceni, un apartament cu mai multe camere: un birou, un salon, o sufragerie şi un mic dormitor.

Artur opri Fiatul în faţa unei mici grădini. Intră în curte şi sună la uşa indicată. Îi deschise un bărbat de aproape 65 de ani, înalt, subţire, cu trăsături fine şi a privire blinda dar pătrunzătoare. Se cercetară din priviri. Lui Artur i se risipi îndoiala şi se destinse când intră înăuntru. Troianescu îl conduse în birou fără să spună nici un cuvânt. Apartamentul era mobilat „bătrâneşte”, cu mobilă veche, fără un stil anume, comodă, confortabilă, cu fotolii din piele.

Toate lucrurile, bibelourile, tablourile, cărţile păreau înţepenite de veacuri.

Obişnuit să facă inventarul a ceea ce vedea, Artur se opri în faţa unei vitrine în care se aflau mai multe piese de artă orientală.

— Extraordinar! exclamă, de mult vroiam să văd o asemenea sculptură budistă: Ton-Mon, mama cerului

— Zeiţa cu 18 braţe şi trei ochi!

— Îţi place? îl întrebă Troianescu mirat de entuziasmul spontan al lui Artur şi de faptul că recunoscuse porţelanul alb reprezentând pe mama cerului. Atâţia oameni veniseră la el dar nici unul nu reacţionase ca un cunoscător. Fu impresionat.

— Atunci uită-te puţin mai jos. Ce spui de vasele acestea roşietice?

Artur se aplecă şi rămase iarăşi uimit. O colecţie de cupe pentru ceai, vechi, de prin secolul 18.

— Sang de boeuf — exclamă. Extraordinar! Ce mari frumuseţi aveţi, domnule Troianescu! Sunteţi un colecţionar rar, preţios.

— Da de unde! Doar piesele acestea le-am luat de mult, dintr-o călătorie în China.

Artur fu atras de ţinuta demnă, sigură, calmă, inteligentă a lui Troianescu. Acesta, la rândul lui, îl măsura cu ingenuă curiozitate pe Artur şi-i plăceau la el atitudinea deschisă, vioaie, pătrunzătoare, caldă, umană. Înţelegea acum de ce un bărbat cu o asemenea statură şi chiar frumuseţe tinerească era imposibil să nu atragă femeile şi deci şi pe Roxana.

— O cafea, un ceai în cupele de „Sang de boeuf”? îl întrebă Troianescu, invitându-l cu mâna să ocup unul dintre fotoliile din piele aşezate în jurul unei măsuţe rotunde şi joase pe care se aflau, pe o tavă, două pahare şi o sticlă de vin, pe care Artur citi „Porto”.

— Prefer un păhăruţ de vin, domnule Troianescu. E foarte plăcut la dumneavoastră! Şi din obişnuinţă se uită

insistent la bibliotecă şi la fotografiile înrămate aşezate pe dulapuri şi măsuţe, printre care descoperi o fotografie a Roxanei. Se ridică şi o luă în mina. Era Roxana în urmă cu cinci ani. El nu avea nici o fotografie. Troianescu îl urmărea cu simpatie.

— E făcută la intrarea la Institut. Înainte venea foarte des la mine. Mama ei este sora mea. E o fată minunată! Nu?

— Domnule Troianescu, n-are rost să vă mai spun ce simt şi ceea ce înseamnă ea pentru mine.

— Desigur, ştiu numai ce însemni dumneata pentru ea!

— Cum asta? A fost la dumneavoastră?

Troianescu îi relată cum venise la el la birou, a doua zi după dispariţia lui, de starea de disperare în care se afla.

— Îngrozitor — exclamă Artur — încă nu am înţeles de ce mi s-a înscenat o asemenea păcătoşenie? E absurd ceea ce trăim noi doi, Roxana şi cu mine.

— Aceasta am desluşit-o eu. Am cercetat şi eu anonimele şi împreună cu colegii mei am râs şi am intervenit să se lămurească mai repede cazul. De la plecarea Roxanei din biroul meu nu ştiu ce-a mai făcut. Sunt şi eu la fel de îngrijorat. Ţin la ea ca la fiica mea.

— Detalii nu posed nici eu. Ştiu doar atât că au dus-o la Snagov şi de acolo că a plecat cu mama ei la Roma şi că la Roma a fost internată într-o clinică. De ce a plecat aşa de urgent la Roma, nu înţeleg.

— Pentru mine e clar. Din cauza ta, Artur. Pot să-ţi spun pe nume, îmi dai voie, căci Roxana s-ar supăra să nu-ţi spun aşa. Iorgulescu, tatăl ei a fost şi este încă împotriva legăturii voastre. În planul lui, pentru viitorul Roxanei, intra căsătoria ei cu Horia Sărăţel.

— Cu Horia? Pe Artur îl călca pe nervi acest nume.

Troianescu sesiză ţepii de arici la Artur.

— Fii liniştit! Roxana nu s-a gândit niciodată la aşa ceva — chiar înainte de a te cunoaşte. De aici toată povestea voastră. Iorgulescu a făcut tot ceea ce a putut pentru a

vă îndepărta unul de altul. Plecarea ei de acasă a declanşat furia lui şi anchetarea ta. Roxana a plecat de la mine direct la tatăl ei şi cred că i-a promis că face orice vrea el, numai să te lase pe tine în pace. După ce ea a aflat că eşti liber a plecat la Roma. Nu i-au dat voie să viseze.

— E absurd. Roxana este artistă. Trebuie să fie liberă, în adevăr, să viseze. Numai visurile sunt creatoare. Multe opere s-au născut din visuri. Dante după un vis a conceput Divina Comedie. Voltaire, de asemeni, după un vis, a scris un cântec din Henriade. Coleridge a comis Rubla Khan. Mai recent, George du Maurier recunoştea că cel mai bun roman s-a datorat visurilor lui. Cum pot fi oprite visurile unui artist?

— Uneori visurile pot sparge şi barierele. Ele sunt deocamdată aşezate în calea visurilor voastre.

— Pentru un timp. Nimic nu poate opri visul poetic să se realizeze. Domnule Troianescu, sincer, nu meritäm din partea Roxanei vreun sacrificiu necugetat. Cum să facem s-o ajutăm, să o oprim, s-o salvăm, să o readucem acasă?

— Artur, un lucru să-ţi fie clar.! Roxana e ca şi fata mea. Sunt cu totul de partea voastră — Troianescu se simţea tânăr, ca un spadasin şi avea pentru Artur o simpatie caldă pe care încă nu şi-o putea explica — De aceea te-am chemat, să chibzuim împreună, să o salvăm cum spui, de familia ei şi de intrigile tatălui, de la autoritarismul şi absurditäţile puterii sociale. Ştiu că juridic, nu ar trebui să mă amestec, dar, dreptatea e de mai multe feluri, şi apoi vreau s-o văd fericită pe Roxana, fiind sigur că numai lângă dumneata poate fi fericită.

Ce ştii mai mult?

— Ştiu că trebuie să revină în Bucureşti. Şi Artur relată ce aflase de la Iulia.

— În primul rând va trebui să aşteptăm şi să ne informăm reciproc de ceea ce vom afla. Seară de seară. În al doilea rând vom face un plan cum s-o eliberăm pe

Roxana. — Troianescu, suferind de inimă era foarte cumpătat şi, în general se retrăgea de la orice aventură sau acţiune mai zbuciumată. Acum trăia însă un elan tineresc. Era pornit, ca în urmă cu patruzeci de ani, când tânăr fiind, se precipită în apărarea dreptăţii ca un cavaler medieval. — Până atunci îţi propun să mai bem un păhărel din vinul meu preferat. Îl obţin cu greu. Atât îmi permit şi eu, o plăcere, la vârsta mea.

— E foarte bun.

— Uite aşa ceva Iorgulescu nu are acasă. Nu concepe viciile. A devenit maniac. Nu admite ca cineva să nu-l asculte. În familia lui fiecare are rolul său. Tatăl comandă, restul ascultă. El e singurul care are dreptate. Satisfacţia lui e supremaţia şi auto-totalitarism. A descoperit că ura este antidotul decrepitudinii. El nu a înţeles că distanţa de odinioară dintre tată şi copii s-a diminuat, că autoritatea paternală, dacă nu a fost distrusă, a fost alterată, în societatea modernă familia, în sensul român sau aristocratic, nu mai există. Dictatura paternală, vestigiu al trecutului, există numai dacă interesul copiilor o acceptă. Azi fiecare îşi trasează! propriul său drum. La noi e încă o mare contradicţie. Societatea, socialismul, vrea să ia locul părinţilor. Părinţii însă se zbat ca să facă fiilor lor un viitor adesea în contradicţie cu posibilităţile lor materiale şi spirituale şi în opoziţie cu interesele sociale. De mic, copilul este stăpân pe gândurile lui şi se arată a fi capabil să-şi traseze propriul drum. Părinţii, azi, nu înţeleg că limitele puterii lor în familie duc la expirarea autorităţii lor. Rămăşiţele mentalităţii aristocratice şi burgheze fac din tată un magistrat. Dar, în democraţia viitorului puterea nu mai poate fi izolată. Tatăl, în faţa legilor democratice nu este decât un cetăţean mai în vârstă şi mai bogat decât copiii săi. Noţiunea de superioritate în familie a dispărut... Tatăl şi fiii sunt mai apropiaţi acum. Iorgulescu se poartă însă ca un aristocrat sau un potentat social. El este şeful politic al familiei. Dragostea copiilor

este în acest caz, temperată de ură. În democraţie se creează o intimitate familiară. Individul a câştigat. Regula autorităţii nu o mai întâlnim. Încrederea şi afecţiunea îi va lua locul. Tatăl nu mai dă ordine, ci sfaturi. Stăpânul, magistratul, partidul dispar, rămâne doar tatăl. Într-o familie aristocratică orice loc în familie este marcat, fiecare are rangul lui şi anumite privilegii. Nici copii nu sunt egali între ei. Vârsta şi sexul devin irevocabile şi le asigură prerogative. Democraţia a răsturnat asemenea bariere... Copiii sunt egali şi independenţi... Aşa este în toate statele democratice. Ceea ce îi leagă este comunitatea amintirilor şi libertatea opiniilor. Dragostea devine astfel o sursă a naturii. Democraţia distruge toate vechile convenţii sociale, ura, rangul, recunoştinţa, magistratul şi împiedică să se formeze altele. Ea dă însă familiei o energie şi un calm care nu existau înainte. Legăturile naturale devin mai strânse. La Iorgulescu aflăm încă un haos. De aceea nu mă împac cu el şi sunt cu voi.

Artur ascultase cu multă atenţie şi admiră logica lui Troianescu.

— Eu îl cunosc doar din vedere. Îmi aminteşte de un vechi proverb: „Muntele e mare când eşti lingă, el. Din depărtare e mic. Omul e mare când îl priveşti din depărtare, când este aproape e mai mic decât tine”.

— E foarte potrivit.

— Am scris, nu de mult, despre revoluţia permanentă a culturii, în care arătam că actul creaţiei este înlocuit de creativitate, de spontaneitatea ideilor artistului şi de imaginaţia lui. Iorgulescu, ca şef al sufletelor noastre, mi l-a restituit, desigur nu direct, după ce notase pe margine: „cum stăm cu omul colectiv?”. Nu am înţeles, în fond, scriam despre perfectabilitatea umană. Vechile societăţi vroiau doar ameliorarea stării omului, eu luptam pentru schimbarea lui generală, din multe criterii, economic, social, cultural.

— Hmda! În realitate lui îi este frică de schimbări

rapide. E static. Are o subinformaţie, şi aceea iluzorie, protejată de un camuflaj ideologic. Ca atare apare la el o atitudine autoritară, abuzivă, neconciliantă, o hipertrofiere a spiritului creator şi de dreptate. O activitate prodigioasă se formează doar într-o lume a inteligenţei libere.

Pentru Iorgulescu arta şi literatură sunt sau trebuie proiectate în afara identităţii sensului lor. El vroieşte doar o creaţie a imitaţiei. Întoarce capul în faţa sufletului pentru a se ataşa numai corpului.

Are însă o ciudată făţărnicie. Asta l-a şi menţinut. Când a fost întrebat dacă să dea curs cercetării anonimelor cu harta şi cu Krishnamurti, a răspuns că trebuia imediat, de urgenţă, lămurită situaţia, însă cu discreţie, deoarece nu poate accepta să planeze asupra unui ziarist bănuieli, fie ele chiar false. Să i se raporteze imediat. Dar a tergiversat două-trei zile un răspuns eliberator, pe care l-a dat imediat când a aflat de intervenţia mea. Atunci a început să-ţi ia apărarea, deşi erai liber.

— Cum a fost de acord să recapăt postul de redactor?

— Teoretic şi de frica opiniei publice, a zvonurilor care se puteau ivi, trebuia să fii reabilitat şi chiar avansat. Nu vroia scandal, memorii, o discuţie violentă cu mine şi nu vroia să mai fie implicată şi Roxana. Vezi, el, o iubeşte ca părinte chiar foarte mult. E singurul copil. E în stare, cum ai simţit, de orice răutate pentru binele ei. Dragostea lui e însă sufocantă, egoistă, în care tu nu intrai, în nici un fel în planurile lui.

Cred că legătura Roxanei cu un literat l-a speriat, atunci când el prefera un om cu funcţii sigure în administraţia de stat şi de partid, pe Horia, de exemplu.

— Roxana nu are nevoie de formalism în viaţă şi în artă, de tirania autoritară şi dogmatică a tatălui, de infailibilitatea părerilor lui.

Ea speră şi tinde la o gândire estetică şi o viaţă eliberată de prejudecăţi, care să-i permită dezvoltarea

personalităţii.

Ea speră şi tinde la o gândire estetică şi o viaţă eliberată de prejudecăţi, care să-i permită dezvoltarea personalităţii.

— Sigur, Iorgulescu e un tip al masificaţiei, al atomizării şi uniformizării omului.. El nu acceptă interogarea, dialogul, vrea numai o supunere aristocratică.

— Nu v-am spus. I-am cerut o audienţă. Vreau să-l cunosc, să-l întâlnesc. Mi se pare necesară o lămurire.

— Foarte bine. Să nu te laşi intimidat. Te va primi. Merită să lupţi. Şi acum fiindcă bănui că-ţi plac cărţile să-ţi arăt câteva incunabule. Am avut o pasiune să colecţionez cărţi rare. Teoria mea este aceea că potenţialul unei societăţi şi implicit al unui om constă în organizarea mulţimii comunicaţiilor, informaţii lor, care duce la un potenţial progresist al culturii. Problema esenţială este desigur şi aceea a calităţii informaţiilor. E necesar, şi voi tinerii aveţi această misiune, de a organiza o masă critică de schimburi şi relaţii, de cunoştinţe noi, care vor duce atât la catalizarea inovaţiilor în cultură cât şi la răspândirea lor în societate.

— Adevărat, dacă privim situaţia noastră, a scriitorilor, literatura cam stagnează, din lipsa acestei mase de critică.

— Cultura constituie încă un teritoriu izolat, prea puţin bătătorit. Dar dezvoltarea informaţiilor va duce şi la schimbarea raportului dintre părinţi şi copii.

— Ce facem atunci cu aristocraţia familiei?

— Te referi la Iorgulescu! Ştiu că nu-ţi este la inimă. Nici mie. Abia aştept să te vezi cu el. Sunt curios cum va decurge întrevederea voastră.

12

ÎN ZIUA URMĂTOARE, LA REDACţie, printre problemele curente, Iamandi, în birou numai cu Artur, lansă, ca pe un fapt neînsemnat:

— Vezi că se ocupă de tine Iorgulescu. — în realitate, Iamandi, la o scurtă întâlnire cu Iorgulescu, la îndemnul acestuia, îi relatase că Artur Sincu se agită în cazul lui, vrând să afle cine „l-a turnat”, cine a avut contra lui o atitudine defăimătoare.

Iamandi aruncase vorbele acestea şi din curiozitate să vadă reacţia lui Iorgulescu. Acesta îl privise pe Iamandi cu ochii lui reci şi inexpresivi.

„Nu se astâmpără! Nu! Vrea să ne înfurie cu orice preţ. Să mă ţii la curent cu tot, cu tot ceea ce face. O să-l potolim noi până la urmă. Ce mai vrea după ce i-am oferit noi un post mai bun?”

Artur, la aluzia lui Iamandi, se făcuse iniţial că nu o auzise. După câteva secunde răspunse:

— La dracu! Un adevărat război. Războiul stelelor.

Spre surprinderea tuturor celor din redacţie şi în primul rând a lui Iamandi, secretara lui Iorgulescu anunţă că cererea de audienţă a lui Sincu s-a aprobat şi că şeful îl aşteaptă la biroul lui la orele 15. O asemenea invitaţie fu savuros comentată în toate felurile de cei din redacţie, numai Artur începu să râdă şi să facă pe indiferentul. Se aşteptase la o asemenea invitaţie şi era pregătit sufleteşte. Iamandi preferă să pozeze în nepăsare şi să, nu-l întrebe de ce a fost invitat la Iorgulescu.

Artur plecă mai devreme din redacţie. Trecu pe acasă să se schimbe şi-i telefonă lui Troianescu. Acesta începu să râdă la telefon.

— Bătrânul nostru, să ştii, că după experienţa mea, e în derută. Nu mai ştie ce să facă şi conform unui vechi procedeu, vrea o discuţie între patru ochi. Nu uita că totuşi, tatăl Roxanei îşi are ambiţiile lui. E nerăbdător să te cunoască. Fii sincer cu tine, dar tare. Nu ai ce pierde. Oricum convorbirea voastră nu va rezolva mare lucru. Să-

mi dai deseară un telefon acasă.

— Pregătim memoria viitorului.

— Părerea mea este că la întrevederea voastră se vor modifica termenii sau limitele spaţiului fiecăruia.

Troianescu observase la Artur precizia, eficacitatea în discuţie, un umor născut din discernerea situaţiilor şi a caracterelor oamenilor ca şi o excelentă memorie. De asemeni recunoaşte la el fineţea, o mare aptitudine pentru ordine, un spirit organizatoric, o răbdare îngăduitoare, o forţă, energie şi inteligenţă vie, trăsături care, în mod firesc, impresionau şi care, în mod special subjugaseră, atât pe Roxana cât şi pe el. Conta pe aceste; trăsături la întâlnirea lui Artur cu Iorgulescu.

La ora trei după-amiază, Artur ajunse în biroul lui Iorgulescu. Secretara îl invită să ia loc într-un fotoliu şi să aştepte, şeful fiind încă ocupat Nu intră şi nu ieşea nimeni din biroul lui. După douăzeci de minute de aşteptare, Artur începuse să devină nervos, gata să renunţe la audienţă şi să părăsească ostentativ secretariatul.

După alte cinci minute, secretara fu chemată la telefon de Iorgulescu, care-i spuse că poate să intre Artur. Artur nu mai fu surprins să constate că nu fusese nimeni înăuntru. Îl lăsase deci intenţionat să aştepte afară.

Se trezi în faţa unui om voinic, prea gras pentru vârsta lui, purtând ochelari negri, îmbrăcat în negru, sobru, purtând la cămaşa albă o cravată neagră cu mici puncte albe. Mâinile butucănoase contrastau cu umerii înguşti rezemaţi de spătarul mare şi înalt al scaunului. Părul negru, puţin rărit şi albit uşor spre tâmple, obrazul proaspăt bărbierit şi cu cute adânci la frunte îi dădeau un aer sever de intelectual. „Nu seamănă Roxana cu el. E un străin, total ireversibil”, se bucură Artur, privindu-l semeţ, cu curiozitate, aşteptând ca tigrul la pândă, prada.

— A! Dumneata eşti Artur Sincu — Iorgulescu se uita la el încruntat, măsurându-l de sus până jos, cu o aparentă indiferenţă şi fără indulgenţă. Nu-l invită să ia loc pe unul

din fotoliile ce se aflau în faţa biroului — Deci, dumneata eşti cel indisciplinat, care refuzi sarcinile ce ţi se trasează — Iorgulescu vroia să-l intimideze, deşi, fără să vrea îl privea cu curiozitate.

Artur se oprise la trei metri în faţa vastului birou din mahon. Rămase în picioare. Tăcea.

— Deci, dumneata ai refuzat să pleci la noul post şi la Praga? continuă Iorgulescu.

Artur continua să tacă. Aştepta să vadă ce vroia, de fapt, Iorgulescu. Se măsurau din ochi.

— Dacă am trecut cu vederea faptele dumitale şi am fost de acord cu reintegrarea într-o funcţie mai mare la redacţia revistei, aceasta nu înseamnă că vom tolera să refuzi să pleci la Congresul de la Praga. În concluzie, îţi dăm termen o săptămână să vii cu materialul necesar pentru congres. Cred că cunoşti detaliile.

„Tot nu renunţă la ideile lui fixe. Tare încăpăţinat este”, gândi Artur înainte de a lua cuvântul.

— Tovarăşe Iorgulescu, am cerut audienţă la dumneavoastră pentru a vă ruga să cercetaţi şi să se lămurească cazul reţinerii mele. Am refuzat, e drept, să plec la noua redacţie, având motive întemeiate.

— Aşa ai crezut dumneata?

— Şi acum refuz să plec la Praga până nu se lămureşte defăimarea la care am fost, pe nedrept, supus.

— Faptele dumitale rămân fapte. Ştii, doar că eu am intervenit să ţi se dea drumul.

— Şi dacă refuz să merg la Praga înseamnă că voi fi suspectat în continuare?

— Nu se ştie ce păcate se mai pot ivi.

— Justiţia a fost de partea mea.

— Aşa o crezi dumneata. Repet, e bine să ştii. Mie să-mi mulţumeşti că eşti liber!

— De ce aţi intervenit pentru mine?

Iorgulescu părea încurcat.

— Aşa am considerat. Avem nevoie să mergi dumneata

la Praga. E o chestiune importantă, care nu se mai discută.

— Şi dacă nu pot sau nu vreau să merg la Praga?

— Nu ţi se pare că întinzi coarda prea mult, că eşti prea îndrăzneţ?

— Nu! Vă rog să înţelegeţi că am motivele mele serioase. Vreau să aflu, întâi, de ce am fost acuzat pe nedrept.

— Mă crezi duhovnicul tău?

— Nu! Sincer vorbind, nu înţeleg de ce atâta duşmănie împotriva mea şi a Roxanei — Iorgulescu se aşteptase la o asemenea discuţie. Ridică mâna în sus vrând să-l oprească. — A domina pe alţii nu înseamnă a înţelege, a convinge şi a învinge. Între mine şi Roxana există o legătură ce nu poate fi distrusă prin mijloace medievale de pedeapsă.

— Ce rost are în discuţia noastră, Roxana? Pleci sau nu la Praga? — Iorgulescu devenise nervos de întorsătura discuţiei. Nu-i plăcea că Artur avea iniţiative şi că o adusese în discuţie pe fiica lui.

— Ştiţi tot aşa de bine ca şi mine, că Roxana e mobilul refuzului meu. Vrem să ne căsătorim — Iorgulescu făcu ochii mari — Aţi determinat-o pe Roxana să se sacrifice pentru a obţine libertatea mea. Nu am nevoie de libertatea mea, doresc ca ea să fie sănătoasă şi fericită. Artur tăcu.

Iorgulescu simţea că-i năvăleşte sângele în creier. Nu ştia cum să reacţioneze. Îşi scoase ochelarii şi, tăcut, încruntat se uită mai atent, furios, la Artur. Abia acum îl observa şi-l studia cu atenţie. Până acum Artur fusese o abstracţie. Începu să observe ţinuta lui, calmul, siguranţa şi semeţia lui.

— Am crezut că ţi-e foarte clar, tovarăşe Sincu, nu vreau să ai vreo legătură cu Roxana!

— De ce?

Întrebarea era prea directă pentru Iorgulescu. Nu era

obişnuit cu astfel de riposte... Şi, în adevăr, gândi şi el, de ce?

— Ia-o cum vrei: rugăminte, ordin, impunere!

— Dar inimile nu pot asculta de aşa ceva.

— Domnule Sincu! Eşti prea de tot! îndrăzneţ şi obraznic! Vezi că acuzaţia cu Krishnamurti poate reînvia — Iorgulescu suporta greu discuţia cu Artur. Simţea că devine brutal şi ameninţător. Nu era cazul însă să se comporte astfel în biroul lui. Putea să audă secretara. Ar fi vrut să-l roage, ca părinte, să-i lase fata în pace. Era prea târziu şi inutil aşa ceva. Nu ar fi reuşit decât să se umilească în faţa lui Artur.

— Nu accept să continui legătura cu Roxana! Pentru asta te-am chemat. Şi acum du-te! Nu vreau să mai discutăm — văzând că Artur stă pe loc — Pleacă!

Artur tăcea. Îl privea pe tatăl Roxanei cu milă. Nu-l înţelegea şi nici nu ştia ce să-i răspundă. Nu acceptă să fie dat afară, însă nici să mai rămână nu era util.

— Vă rog să mă iertaţi că nu putem fi de acord în unele privinţe. Regret din inimă. Vă salut! — Ieşi din birou.

Seara, Artur, conform promisiunii făcute îi telefonă lui Troianescu. Acesta ascultă în tăcere, meditativ şi curios modul în care fusese primit la Iorgulescu şi discuţia anostă, imposibilă şi fără nici un finali promiţător.

— Lasă că-i bine aşa. Îl cunosc. Bătrânul e căpăţânos, dar fricos. Nu ştie să ia hotărâri, face doar pe grozavul. De altfel, acum are alte probleme. Cum se spune, este şi el în vizorul şefilor lui. Important este că Maria, mama Roxanei, e pe cale să cedeze. O voi îmbuna eu. Te asigur.

Am să-ţi comunic o veste bună. Am aflat-o de la Sărăţel, tatăl lui Horia. Starea Roxanei la Roma s-a îmbunătăţit şi sunt nevoiţi să întrerupă şederea la Roma şi s-o aducă în Bucureşti, s-o interneze într-un sanatoriu.

Acum era rândul lui Artur să tacă.

— Eu, continuă Troianescu, cred că starea Roxanei nu este chiar atât de gravă.

— Sunt speriat de situaţia ei. Nu înţeleg nimic.

— Pe cât o cunosc, şi o cunosc bine, şi pe cât am reuşit să te cunosc, cum o să te vadă îi va trece totul!

— Credeţi?

— Ah, copiii ăştia! Mâine trec pe la tine acasă, să ne sfătuim. Troianescu era nerăbdător să-l vadă pe Artur Sincu şi la el acasă. — Acum totul depinde numai de tine, de curajul şi hotărârea ta.

13

DUPĂ PLECAREA LUI ARTUR, IORgulescu rămăsese pe gânduri, nemulţumit de situaţia în care se implicase. Regretă izbucnirea lui violentă şi se miră de cutezanţa arogantă a lui Artur: Se întreba unde greşise, dacă tot ceea ce făcuse şi pretinsese altora nu erau decât o formă a egoismului său de tată, a ambiţiei lui de activist, dacă nu se comporta nedemn ca om. Atitudinea dârză a lui Arthur, ţinuta lui demnă, impresia bună pe care i-o lăsase cu toată ura ce i-o purta, îi răsturnase ideile şi speranţele privind viitorul Roxanei în combinaţia cu familia Sărăţel. Cât greşise în judecarea faptelor Roxanei! Fusese aspru şi nechibzuit! Maria îi relatase discuţia cu Troianescu şi acuzaţiile ce-i aduceau amândoi. În realitate recunoştea că nu ştiuse să şi-o apropie pe Roxana. Apariţia lui Artur îi zdruncinase total autoritatea de părinte. Troianescu, la rândul lui, incorigibil, se băgase nepoftit în relaţiile lui cu Artur şi cu Roxana şi contribuise la spulberarea acuzaţiilor ce i se imputaseră lui Artur. Troianescu era capabil să dezvăluie încurajarea pe care o dăduse celor ce-l anchetaseră pe Artur. Se afla într-o situaţie dificilă.

Pentru prima dată orgoliul său fusese rănit, ambiţiile nesatisfăcute, autoritatea de părinte şi de şef, ştirbită.

Se gândea dacă făcuse bine că cedase, raţiunii şi fricii de a nu abuza prea tare de autoritatea lui, reîncadrîndu-l pe Sincu în redacţie, chiar ceva mai mult, acceptând să fie numit şef de rubrică!

Contribuise la aceasta zâmbetul ironic al lui Berbeceanu, mai marele său, care la şedinţă îi aruncase peste umăr cuvintele: „Iorgulescule, am auzit că fata ta s-a încurcat cu un ziarist”!

Încremenise. Aceasta însemna că gurile rele începuseră bârfă şi că el nu procedase cu tact.

Sărăţel, şi el, de la întoarcerea lui Horia, de la Roma îl ocolea. Nu mai venea la el să bea cafeaua împreună. Şi toate aceste detalii porneau de la zăpăcita lui de fată, care nu-l ascultase niciodată. Chiar şi artele plastice le făcuse contra voinţei lui. În casă nu-l mai asculta nimeni. Maria, şi ea, de la Roma, îi dădea, în fiecare seară telefoane, disperată de starea Roxanei, de banii cheltuiţi. Îl acuza că nu chibzuise bine, că a procedat greşit şi că el este vinovat de toate câte se întâmplase. El însă vroise numai binele şi fericirea Roxanei. Acum, trebuia să se ocupe, ca s-o interneze pe Roxana la Spitalul Elias, de cum sosea acasă.

Chiar şi Iamandi, pe care-l făcuse om, îl privea dezaprobator când vorbea de Sincu şi părea că se aliase cu Sincu, cu acest tânăr impertinent şi îndrăzneţ. Nu înţelegea ce găseau toţi la el de-l lăudau.

Nu putea lăsa lucrurile să se deruleze de la sine. Trebuia să acţioneze într-un fel oarecare. Era însă singur şi constată cu tristeţe că se simţea îmbătrânit şi umilit.

14

— CARE E GREŞEALA LUI IORGU-lescu? Nu-i neg inteligenţa, însă — Troianescu luase un aer meditativ — soclul sistemului său de gândire se bazează pe judecata altora, pe un sistem construit intelectual, pe un sistem social şubred şi nu pe o evidenţă empirică existenţială transpusă la un nivel abstract. El nu explorează relaţiile între principiul social şi comportamentul uman. Gândirea lui e complexă şi confuză.

— Am înţeles că preferaţi simplicitatea.

— Şi ca să-ţi fac pe plac, puritatea Roxanei.

Artur era încântat de relaţia prietenească şi sinceră care se înfiripa între ei. Stăteau în biroul din modestul său apartament. Troianescu venise aducând cu sine şi o sticlă de Porto, pe care o desfăcuse şi aşezaţi cuminţi, în fotolii, cu câte un pahar în mină, discutau despre propria lor stare.

— Paradoxul este că, cu cât o gândire este mai „simplă", teoria este mai puţin livrescă. În această situaţie am intervenit noi juriştii. Adică, cu cât societatea devine mai civilizată şi mai stabilă, diferitele raporturi între oameni sunt mai complicate şi mai numeroase. Atunci apar ca necesari legislatorii. Nevoia legilor civile devine acută. Iau fiinţă, deci, tribunalele şi judecătorii. Altădată noi eram vraci sau baroni feudali, acum suntem judecători.

Să revenim însă la problema noastră, la Roxana.

— Roxana e ceva mai mult decât o problemă.

— Ai dreptate. Pentru tine. Pentru mine e şi o problemă juridică şi să-ţi spun drept, aş prefera să nu fie.

— Adică?

— Cum soseşte acasă, te duci şi o răpeşti.

Artur îl privi pe Troianescu cu ochii mari.

— Extraordinar! Şi eu gândeam aceasta, dar nu îndrăzneam. Credeţi că va fi posibil?

— Vrei să merg cu tine?

Artur începu să râdă. Îl vedea pe Troianescu în chip răpitor de minore.

— Nu, mă descurc şi singur. Mi-aţi dat însă curaj, îmi e suficient să ştiu că sunteţi de acord,

— Între timp fac rost de actele Roxanei, pentru cununia voastră. De acţiunea aceasta mă ocup eu ca şi de Maria. Ea va fi de partea noastră. Dacă mai eşti de acord!

— Domnule Troianescu! Râdeţi de mine.

Troianescu începu să-i explice toponimia casei lui Iorgulescu. Luase o hârtie de pe birou şi-i desena lui Artur planul casei. Se comporta ca un general care organiza bătălia decisivă.

15

ARTUR SE ÎNŢELESESE CU IULIA să păstreze continuu legătura. Iulia se resemnase, înţelegând că nu-i rămânea altceva decât să le fie prietenă. Pe Artur nu-l mai putea cuceri. Îl vedea devotat total Roxanei. Rămăseseră înţeleşi să-l anunţe când avea să afle a se întoarce Roxana. În fiecare zi Iulia telefona lui Iorgulescu, care era obişnuit cu telefoanele ei, pentru a afla noi ştiri. Trăia şi ea sentimentul febrilităţii aşteptării Roxanei. Când află de la Iorgulescu că urma să sosească seara, după orele 10, că avea să revină în Bucureşti cu avionul, îl anunţă pe Artur.

Roxana cu Maria sosiră cu avionul, într-o joi, la fel de obosită cum plecase. Iorgulescu le întâmpină la aeroport şi fu într-adevăr surprins neplăcut să vadă cât slăbise Roxana, dar şi mai mult, îl duru, când văzu că Roxana îl ocolea şi nici nu vroia să-i răspundă sau să se lase

îmbrăţişată de el.

— Ei, las-o acuma! îl luă Maria în primire. Hai s-o urcăm în maşină. Aveţi timp suficient să vă lămuriţi, în momentele când se simţise, la Roma, în stare să vorbească, Roxana i-l descrise mamei sale pe Artur în culori exagerate şi entuziaste, căutând s-o convingă să treacă de partea lor.

— Mamă, decât un bleg ea Horia, vreau un bărbat ca Artur. Înţelegi, mamă, înţelegi! În braţele lui sunt femeie, şi asta vreau să fiu, femeie şi nu o păpuşă de salon, dirijată de convenţiuni sociale.

Maria tăcea. O înţelegea. Se gândea la trecutul ei. Ea nu avusese curajul să se opună părinţilor. Regretă şi acum. Poate Roxana avea dreptate, poate că ei au greşit.

— De ce tata vrea să-l urăsc?

— Ei şi tu! O face din iubire pentru tine.

— Din iubire? Ce ştie el de iubire! Cât de mult a stat el lângă mine să mă înţeleagă, să mă ajute sufleteşte? Doar a supravegheat şi a comandat.

Roxana fu urcată în automobil şi transportată acasă unde i se pregătise camera pentru noapte. Acasă o aşteptau Iulia şi un medic. Nu avu răgaz să vorbească cu Iulia.

Medicul o consultă şi nu găsi nimic grav.

— Bine, bine! Ce este cu starea asta de tăcere şi leşin? întrebă Iorgulescu, bănuitor şi, în acelaşi timp, grijuliu.

— E surmenată. Cred că mai bine decât la Elias ar fi un sanatoriu de odihnă. Aşa, cinci — zece zile. Principalul este să doarmă şi să se odihnească.

Când ieşiră toţi din cameră intră Iulia. Se îmbrăţişară! Iulia o găsi şi mai slăbită decât la plecare.

— Iulia! Ce face Artur? fu prima întrebare a Roxanei.

— Merci bine! Te aşteaptă ca un nebun. Ai mare baftă.

— Cum?

— E nebun după tine! Roxana zâmbi. Era primul ei zâmbet.

— Ce spune? A fost supărat?

— I-a trecut. Ştie că vii, că ai sosit în seara asta. Mâine cred că-l vezi. Îţi dă el telefon. E şi unchiul tău cu el. Lasă, nu te plânge!

— O! Iulia! Ce dor îmi este! Păcat că nu-i pot telefona chiar în seara asta. Ai mei mă păzesc tot timpul. Dar tu poţi şi te rog spune-i că trebuie să-l văd, că mă simt mai bine aici, în Bucureşti şi că... Lasă că ştiu eu ce să-i spun.

16

A DOUA ZI, PE LA ZECE, AŞA CUM discutase, când Troianescu fusese la el, şi la semnalul primit cu zece minute înainte, Artur plecă de la redacţie. Luă Fiatul şi se opri în faţa casei lui Iorgulescu. Planul casei, întocmit de Troianescu, îl ştia pe dinafară. Intră în curte.

Sună la uşă. Femeia de serviciu, îi deschise, privindu-l întrebătoare. Nu aştepta pe nimeni. Deşi nu-l cunoştea pe Artur, auzise în casă vorbindu-se despre el. Îl recunoscuse, sau bănui că este el.

— Domnu' Artur? Nu-i nimeni acasă — primise instrucţiuni severe să nu primească pe nimeni.

— Ba da! E domnişoara Roxana.

— Ştiţi... Eu... Doarme.

— Foarte bine. Şi împingând-o uşor, într-o parte, Artur pătrunse în casă. Se orientă repede unde se afla dormitorul Roxanei, sus, pe scară, la primul etaj. Se uita la femeia de serviciu. Era o fată tânără din Moldova.

— Te rog, fără alarmă! Poţi să dai telefon doamnei Iorgulescu numai după ce plec eu.

Urcă scara sărind câte două trepte şi deschise uşa dormitorului Roxanei.

Roxana stătea în pat, puţin ameţită după somniferul

luat seara, şi se lupta cu sine să se trezească pentru a coborî să-i dea un telefon lui Artur.

Auzise zgomotul de paşi şi era atentă. Când uşa se deschise, nu-i veni să creadă. Era Artur!

Artur se oprise în uşă şi o privea vesel. Văzând-o trează înaintă cu braţele întinse către ea. Fu o îmbrăţişare lungă. Roxana plângea.

— Artur! Artur!

— Gata Roxana! S-a terminat coşmarul. Afară e soare. Mergem la lumină. Gata cu întunericul. Mergem la mine. Ştii... ne aşteaptă şi unchiul Troianescu.

— Cum, Artur. Plecăm?

— Repede! Uite, pune-ţi ceva pe tine şi pornim.

O ajută să îmbrace o bluză şi o fustă, încurcându-se între sărutări şi îmbrăţişări. Roxana era ameţită, însă nu mai ştia din ce cauză.

Artur o luă în braţe, Roxana încolăcindu-şi braţele în jurul gâtului său. Era uşoară. Porniră spre scară.

— N-au să-ţi facă nimic?

— Nu ştiu. Important este ca tu să fii liberă acum şi sănătoasă. Fugim ca în basme. Viaţa este în faţa noastră. Te ţii bine. Coborâm scara. — Artur se opri — Roxana de ce mai plângi? Vrei să rămâi aici? glumi Artur.

— Lacrimile mele sunt de fericire, fiindcă curg dintr-un trup care renaşte.

Lipită de trupul lui Roxana părea un fulg.

Jos, în hol, femeia de serviciu îi privea speriată dar şi amuzată. Ţinea mult la Roxana. Îi căută privirea şi văzu cât era de fericită. Îi dădu lacrimile. Înţelegea că Roxana pleca pentru totdeauna din casa părinţilor ei.

Artur zări pe jos, un geamantan de voiaj. Se opri şi se întoarse către femeia de serviciu întrebând-o din ochi „Ce este cu geamantanul?”.

Ea înţelese repede.

E al domnişoarei Roxana. N-au avut timp să-l desfacă aseară când au venit de la aeroport. — De fapt, nu fusese

desfăcut nici la Roma. Zăcuse în camera de hotel.

— Ia-l şi vino cu el după mine, afară!

— Vai, domnule Artur! — Acum era sigură că plecau pentru totdeauna — Ce-o să spună cucoană?

— Ia-l, ce mai aştepţi? Şi, vino cu noi!

Tonul categoric al lui Artur o convinse.

Ridică geamantanul şi ieşi cu el după Artur în stradă, în faţa porţii, unde era parcat Fiatul. Artur o instală pe Roxana pe banca din faţă, lingă volan. Roxana îşi revenise. Aerul de dimineaţă, soarele plăcut al sfârşitul, ui de august o înviorase. Era fericită şi veselă. Îi făcu semn cu mâna femeii de serviciu, care începu să plângă de emoţie. Artur îi luă din mina geamantanul, îl aruncă în portbagaj şi se aşeză lângă Roxana, luând-o cu braţul drept după umeri. Roxana îşi aşeză blânda, supusă, capul pe umărul lui drept. I se părea ireală situaţia, toată scenă pe care o trăia, deşi zile şi nopţi, numai la aşa ceva se gândise. Artur porni motorul. Niciodată Roxana nu bănuise că zgomotul motorului ambalat de Artur, avea rezonanţa unei muzici.

17

— ALIANŢA CU AUTORITATEA, care s-a vrut fortuită în formulele artei moderne, a fost instituită încă de pe timpul lui Philippe Le Bon, prin Jean van Eyck, De Cosimo de Medicis, prin Donatello şi Filippo Lippi. De atunci ea a devenit mai mult decât o modă, s-a transformat într-un capriciu al puterii şi o obligaţie pentru artişti. Chiar şi graficienii, consideraţi prin spontaneitatea desenului lor, ca cei mai independenţi, au fost nevoiţi în epoca această ca prin afişele lor, coperţile şi ilustraţiile de cărţi, nu mai vorbesc de reclame, să servească gustul autorităţii şi al unei presupuse clienteli. Chiar şi

caricaturiştii au împlinit furiile partidului. Noi graficienii simţim din plin această alianţă şi cei mai tineri suntem împotriva. — Era Roxana. Nu trecuse nici zece ore de când se afla la Arthur şi se simţea alt om. Mâncaseră la prânz toţi trei la Arthur. Troianescu adusese de la Capşa tot ceea ce găsise mai bun. Ajunsă la Arthur, Roxana fu obligată să bea un păhărel de Porto şi să se culce până la ora mesei, cei doi rămânând, pe rând, de pază acasă. Troianescu rămăsese cu ei şi după prânz de teamă ca Iorgulescu să nu intervină brutal prin cine ştie ce neghiobie, între timp, el îi telefonase Mariei, anunţând-o că Roxana se simte bine la Arthur, că arată veselă şi că va urma căsătoria la care ea este invitată.

Maria, la început tăcu, ascultă — apoi spuse: „Sunteţi nebuni de legat”. Se linişti şi se arătă înţelegătoare, împăcată cu noua situaţie.

— Literatură şi ea a suferit de această alianţă şi subjugare şi poate mai mult, ea a suportat excesul seriosului şi al falsităţii. — Artur sorbi din paharul cu vin de Porto adus de Marius Troianescu. Acesta îi privea pe amândoi cu căldură, trăind un sentiment al familiei. Reuşise să facă rost de actul de naştere al Roxanei, procurat, în copie, printr-o intervenţie la Sfatul Popular, şi aranjase, de asemenea, prin telefon, programarea şi oficializarea căsătoriei lui Artur cu Roxana pentru a doua zi. Era tot atât de grăbit să limpezească situaţia lor, ca ei înşişi.

Stăteau comozi în biroul lui Artur.

— Nici o atitudine umană sau socială, interveni Troianescu, nu decurge de la sine, fie ea artistică sau literară, nu mai vorbesc de cea juridică. E important de văzut, în cazul fiecăruia, în ce cadru intelectual şi social, este formulată şi desfăşurată, ceea ce ne obligă să cunoaştem şi să evaluăm valorile, morale, năravurile, obiceiurile şi caracterele unei epoci.

Niciodată Troianescu nu se simţise aşa de bine, ca la

Artur în birou, cu ei doi. Ştia că acum are şi el o familie. O considera pe Roxana fiica lui şi se gândea să o convingă pe Maria să-i dea dreptul să o înfieze. Pe Artur îl considera ginerele lui. Aveau ceva comun, care-l emoţiona. Şi-ar fi dorit un fiu ca el. Văzându-l, regreta că nu se căsătorise. Avusese câteva ocazii bune, dar fugise de obligaţiile unei căsnicii. Fusese un burlac iremediabil.

— Cultură ar trebui să aibă relaţiile sale de apărare şi forţa de a sprijini noul şi, ca atare, să ia distanţă faţă de compromisuri. Există, atunci când scriem, o excitaţie către mişcare, acţiune, evoluţie, acordată cu plăcerea interioară.

— Aud bine? Plăcerea! sări Roxana, întrerupându-l pe Artur. Vroia să-l tachineze. Îşi revenise complet, miraculos, din stările ei de leşin şi angoasă. Se bucurase aflând de la Troianescu că tatăl ei rămăsese perplex, fără grai, când venise acasă şi o găsise pe Maria făcând ordine, distrată şi absentă, prin casă, strângând lucrurile Roxanei. Maria, care vorbise de mai multe ori cu Troianescu, se împăcase cu noua situaţie de a fi despărţită de Roxana şi de a deveni soacră. Promisese că va veni la cununia lor. Iorgulescu rămăsese însă ambiţios, mândru şi revoltat: Nu vroia s-o mai vadă pe Roxana.

— Ai dreptate, Roxana. În creaţie, ştii bine, nu e vorba numai de plăcere ci de efortul de a descoperi adevărul, de a-ţi şlefui mijloacele şi limbajul pentru a ajunge să înţelegi omul, de a scoate la lumină aspiraţia lui invincibilă spre fericire.

— Sigur, interveni Troianescu, creaţia e mai complexă. E şi ea, ca şi justiţia, un mod de a supraveghea şi dezvălui monstruoasele erori.

— Caricatura face precis aceasta.

— Voi intenţionaţi să transformaţi arta într-un limbaj profetic! Ce mă fac eu, cum să apăr justiţia? Este şi ea o artă, o probă de vitalitate, puţin aiurită, care prelungeşte intempestiv, un comportament devenit, prin tradiţie şi

necesitate, lege.

— Există un domeniu, reluă Artur, prin care arta şi literatură, nu au egal, acela al situării omului în centrul unui spaţiu universal.

— Nu prea înţeleg.

— Gustul de concret, îl aflăm în orice activitate umană, fie că ne referim la un individ sau un grup…

— Te întrerup, sări Roxana, nu te superi! Sunt aici de partea ta, că spaţiul universal e numai al nostru. Leonardo da Vinci spunea: „Soarele nu vede niciodată nici o umbră”.

— Frumos spus — Troianescu ridică paharul în sus către Artur — dar asta se poată referi la multe şi la mulţi.

— Da! Însă noi ne referim la aceea că avem un spaţiu mai larg al creaţiei, decât cel omogen şi măsurabil. Un spaţiu în care apare frumuseţea absolută, perfecţia…

— Şi dragostea — şopti timid Roxana.

Marius Troianescu remarcă, cu tristeţea omului în vârstă, că tineretul mai vroia şi altceva decât filozofie. Se făcuse orele 11 din seară.

— Sunteţi de acord să-mi termin ideea — reîncepu Artur întinzând mâna spre Roxana — Prioritatea integrală a formelor spirituale în spaţiu tinde să dea valoarea universală emoţiilor, mişcărilor şi evenimentelor din viaţă, făcând domeniul inexprimabilului să fie înţeles clar, vizibil şi uşor de narat. Spaţiul, de care vorbesc, se află în interiorul nostru. Este un privilegiu al nostru, al artiştilor.

— Foarte bine — dacă e aşa, atunci, dragă Artur, după atâtea nopţi de chinuri inexprimabile, tare aş vrea să aflu cum termini romanul tău cu Ottero! — interveni Roxana.

Artur zâmbi.

— Roxana, acum nu mai ştiu cum să-l termin. Sunt trei situaţii posibile: Ottero va fi dus pe insula Snagov unde i se va tăia capul sau va fi tras în ţeapă.

— O, nu! Te rog, nu!

— Acesta era finalul iniţial şi situaţia reală a povestirii.

Al doilea final ar fi că Del Chiaro să-i înlesnească să plece la Veneţia, unde va face o carieră strălucitoare pe lângă palatul dogilor.

— E mai bun. Şi al treilea?

— Contra voinţei tuturor s-ar putea căsători cu iubita lui şi trăi în pace.

Roxana bătu din palme.

— Dar nu e posibil. Istoria nu îngăduie întotdeauna romantisme plăcute.

— Deci, spuse Troianescu, nodul universului este dragostea.

— Întotdeauna a fost, se alintă Roxana. Artur, povesteşte-ne mai pe larg cum se va termina romanul tău!

— Ottero cu Sybila hotărâseră să fugă din ţară, deşi amândoi ştiau că aşa ceva era ca şi imposibil, deoarece ochii stăpânului, al ilustrisimului domn aveau antenele împrăştiate în toate colţurile ţării şi mult mai departe. Răzbunarea lui i-ar fi ajuns oriunde. Sybila era însă încăpăţânată şi hotărâtă la o fugă în taină. Dar şi atunci că şi acum tainele sunt cele mai gustate de oameni — aşa că domnitorul află pregătirile lor şi dete poruncă să fie arestat Ottero şi trimis în temniţele de la Snagov, unde, învinuit de trădare urma să i se taie capul. Îndurerat, umilit, înfrânt şi disperat, cu toate visurile spulberate, Ottero îşi aştepta trist sentinţa şi sfârşitul, Sybila a fost însă mai tare. O înduplecă pe mama sa, pe Marica, fiica lui Vodă din Popeşti, să o lase să se ducă la împărtăşanie la stareţul mânăstirii Snagov, duhovnicul ei din copilărie. Neştiind de soarta Ivi Ottero, mama Sybilei iu de acord.

Ajunsă la Snagov, împreună cu stareţul, cumpără cu bijuterii pe ispravnicul închisorii şi reuşiră să-l determine să facă un schimb de deţinuţi. În locul lui Ottero introduseseră în celula condamnaţilor la moarte pentru a doua zi, un ocnaş ce urma să fie executat mai târziu pentru crimele făcute, iar pe Ottero îl puse în locul lui,

urmând, ca în timpul nopţii, să părăsească insulă pe ascuns, ca un fugar, cu o barcă şi cu acte false, de liberă trecere, pe care Sybila cu Ottero le pregătiseră de mult. A doua zi urma ca la execuţie să fie prezent şi un trimis al domnitorului pentru a-i raporta că tăierea capului fusese executată. Din fericire, ştiau că trimisul domniei, nu-l cunoştea pe Ottero.

Sybila reuşi să rămână cu Ottero, pe insulă, aproape o oră. Lacrimi şi plânsete, îmbrăţişări şi promisiuni pe care ştiau că nu vor putea fi îndeplinite fură ultimele lor amintiri. Sybila urma să fie dată în căsătorie, ca pedeapsă, unui negustor bogat. Domnitorul nu se juca cu vorbele lui şi mai ales cu capriciile fetelor lui.

Astfel, Ottero sub un nume fals, ajunse în Capitală, în drum spre Giurgiu, unde trebuia să ia vaporul către Viena, apoi avea să se stabilească în Italia, ca urmare a unei recomandări primite de la Del Chiaro. Şi romanul se sfârşeşte cu drumul lui Ottero spre Giurgiu.

— Şi mai departe? întrebă Roxana puţin speriată de soarta celor doi.

— În Capitală, unde Ottero rămase, clandestin şi deghizat, câteva zile, ca orice cetăţean pe marginea drumului, asistă la trecerea alaiului domnesc ce ducea pe tânăra mireasă, tristă, palidă, la biserică. Apoi Ottero îşi luă rămas bun de la Del Chiaro, care-i dăduse recomandarea pentru Italia şi plecă definitiv din ţară.

— Ce s-a întâmplat aici?

— Ce se mai putea întâmpla? Sybila, cu timpul s-a împăcat cu soarta ei şi a făcut un cârd de copii. Ottero a ajuns la Padova şi a devenit profesor de istorie, cu predilecţie în istoria Orientului, la Universitatea din Padova şi a sfârşit, singur, la adâncă bătrâneţe.

Roxana era insistentă:

— De ce Sybila nu a plecat după el?

— Nu a fost posibil. Erau alte timpuri.

Roxana se gândea la ea şi la destinul celor doi, al lui

Ottero şi Sybilei. Mult timp se considerase că în trecut, în alt timp, că fusese Sybila. Oftă. Acum se simţea liberă. Soarta ei era mai bună.

— Copii! Natura îşi cere drepturile ei. Nu există model uman în afara capacităţilor fizice. Trebuie să dorm. Am mâine o şedinţă grea şi la 12 vin cu voi la Primărie. Roxana îi sări de gât şi-l sărută. Artur se ridică şi el, simţind un val de căldură năvălind din interiorul său. Aşa ar fi fost poate şi tatăl lui.

Troianescu îi îmbrăţişă pe amândoi.

— Copii, aveţi binecuvântarea mea... Şi fiindcă simţea, ceea ce nu mai simţise de decenii, lacrimi în ochi, deschise uşa să iasă, şi se repezi pe culoar.

---- Sfârşit ----